

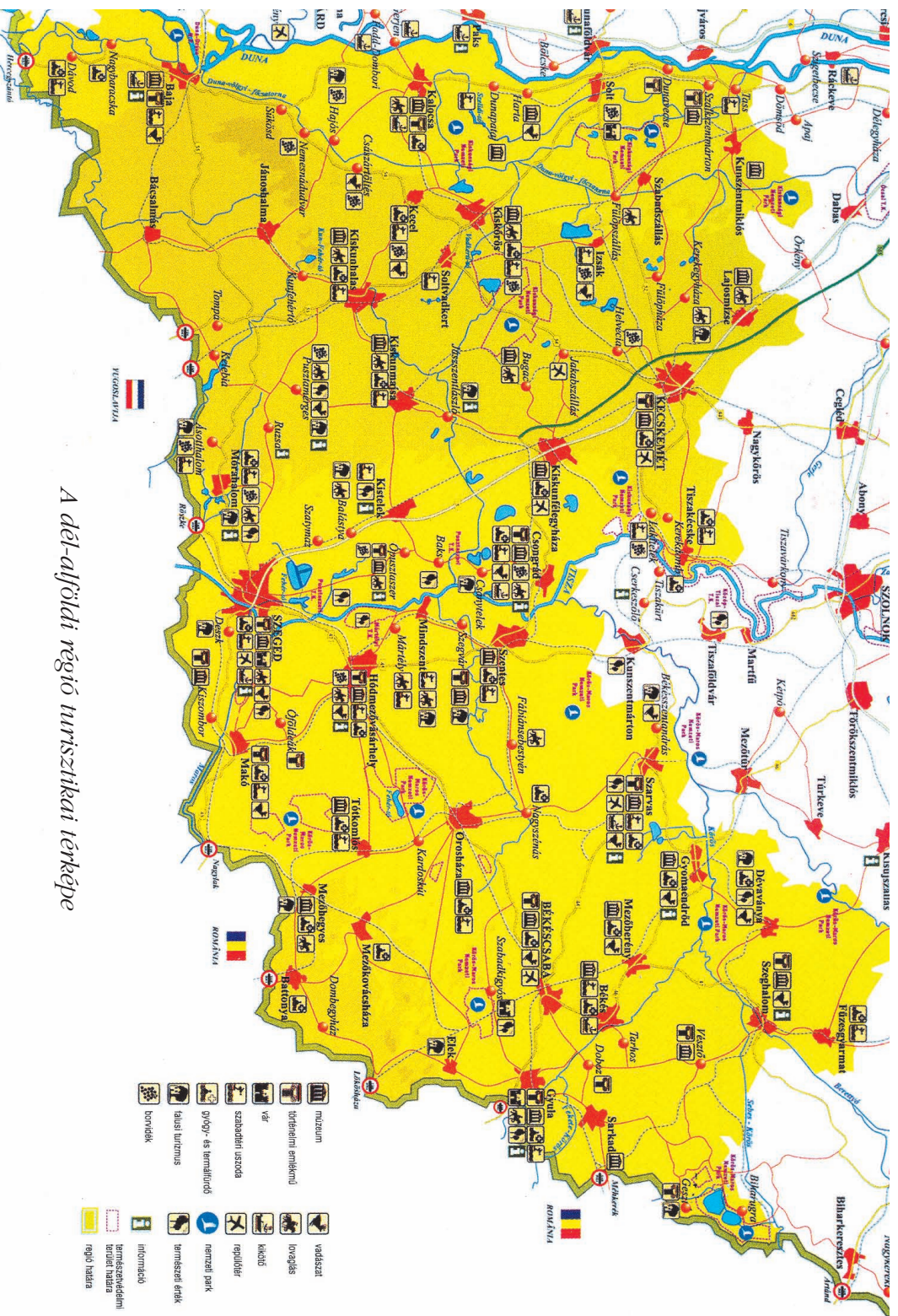
Dél-Alföld

Albel Andor – Tokaji Ferenc

TURIZMUS A DÉL-ALFÖLDÖN

A turisztikai régió 12 éve: 1998–2010

Az Alföld Turizmusáért

A dél-alföldi régió turisztikai térképe

Albel Andor – Tokaji Ferenc

TURIZMUS A DÉL-ALFÖLDÖN

A turisztikai régió 12 éve: 1998–2010

Dél-Alföld

Az Alföld Turizmusáért

E könyv szövege, fotó- és ábraanyaga, valamint tartozékai szerzői jogi oltalom és a kizárólagos kiadói felhasználási jog védelme alatt áll. Csak a szerzői jog tulajdonosának és a könyv kiadójának előzetes írásbeli engedélye alapján jogszerű a mű egészének vagy bármely részének felhasználása, illetve többszörözése akár mechanikai, akár fotó-, akár elektronikus úton. Ezen engedélyek hiányában mind a másolatkészítés, mind a sugárzás vagy vezeték útján a nyilvánossághoz való közvetítés, mind a digitalizált formában tárolás, mind a számítógépes hálózaton átvitt mű anyagi formában való megjelenítése jogszerűtlen.

Felelős kiadó:

Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesülete

Felelős szerkesztő: dr. Albel Andor

ISSN 1585-87-90

ISBN 978-963-06-7605-2

Nyomdai kivitelezés: Innova-Print Kft.

Felelős vezető: Komornik Ferenc

Előszó

Most, amikor tornyosulnak körülötünk a papírok, és „kiakad” a számítógépünk a felgyülemlett anyagoktól, és amikor agyunkban az emlékek zsúfolódnak, most a felelős szerkesztés nyomaszt egy kissé bennünket. Mit, miből, és mennyit? Lehet e nekünk véleményünk a dolgok alakulásáról, s ha igen ezt miként közöljük? Az eltelt 12 év nagy idő, de mégsem történelmi távlat.

Munka közben...

Arra viszont jó, hogy a kezdeményezések, a folyamatok, a dolgok alakulása, a személyek szerepe, és mások rögzítésre kerüljenek. A 12 évből annak kétharmadában közvetlen részesei voltunk elsősorban a régiós folyamatoknak, de dr. Tokaji Ferenc személyében (akkor kifejezetten, amikor országgyűlési képviselő is volt, bár ez rövid időszakban esett egybe) a Rib elnöki munka során az országos ügyekben is véleményt, helyenként befolyást gyakorolhattunk (vagy csak úgy gondoltuk). Dr. Albel Andornak a termál- és az egészségturisztika fejlődési folyamatában volt országos kitekintése, és véleményező szerepe. Egyebekben elsődlegesen a Dél-Alföldön kellett teljesítenünk, mind a turisztikai érdekek érvényesítésében, mind a marketing területén. Ennek megfelelően néhány évben – a központ elvárásoknak is megfelelően –, a regionális turisztikai fejlesztések előkészítésében és megvalósításában, majd a fejlesztések hatásának mérésében nagyobb szerepet vállaltunk. Néhány éven keresztül a szomszédos országokkal való kapcsolat erősítése került előtérbe. Azután a marketing, elsősorban a vendégéjszakák számának növelése érdekében próbáltunk sikereket elérni. Persze nem váltak ezen tevékenységeink markánsan el egymástól, de érzékelhető volt, mikor vált az országos törekvésekben fontos kérdéssé a turizmus és mikor nem.

A következő fejezetekben elsősorban a tényközlésre, a lehető legpontosabb dokumentálására törekedtünk, és saját emlékeinket, véleményünket röviden egy-egy témát követően, de főként a zárszóban írtuk meg.

Remélhetjük csak, hogy a szakma és a laikus érdeklődők nem tévedéseinket keresik a sorokban, hanem a jószándékú – és a jövő számára fontos – ismeretek közlésére figyelnek.

Köszöntők

ORGANISATION MONDIALE DU TOURISME
WORLD TOURISM ORGANIZATION
ORGANIZACION MUNDIAL DEL TURISMO
ВСЕМИРНАЯ ТУРИСТСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ
منظمة السياحة العالمية

**Executive Director
for Member Relations and Services**

Dr. Somogyi Zoltánnak, az UNWTO főtitkár-helyettesének a jubileum alkalmából küldött levele

**World Tourism Organization – Zoltán Somogyi Executive Director
Madrid – Spain**

Dr.Somogyi Zoltán és dr.Tokaji Ferenc 1998-ban Gyulán, a kinevezés alkalmával

***Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság
Dr. Tokaji Ferenc elnök részére***

Tisztelt Elnök Úr! Kedves Feri!

Köszönettel megkaptam megtisztelő felkérésedet a DARIB 12 éves tevékenységét bemutató könyv bevezetőjére.

A felkérést követő első pillanat a meglepetése volt: – Valóban igaz lenne, hogy a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok megalakulásától már 12 év eltelt?

Hiszen – bármilyen távolra is vitt a sors – a mai napig itt van az emlékeztetőben a megbízólevelek átadásának pillanata a gyulai Erkel Cukrászdában, a találkozó Velede és az első tagokkal, (a teljesség igénye nélkül most csak az azóta eltávozott barátunkra a gyulai Petrovics Palira emlékezem).

A második pillanat a számvetése volt, hiszen ennyi idő távlatából talán már lehetséges értékelni egy intézkedés célszerűségét, sikereit, és ha esetlegesen voltak, balsikereit. Úgy vélem, hogy a regionális gondolkodás helyes volt, és kiállta az idő próbáját. A RIB-ek nélkülözhetetlen szereplőivé váltak a regionális fejlesztésnek és a regionális turisztikai marketingnek. Manapság, amikor a “Desztinációs Menedzsment” varázsszónak tűnik – bár helyes és korszerű törekvés – a turizmusban dolgozók részére, nem szabad elfeledkezni arról, hogy ez a folyamat a modern Magyarországon a RIB-ek kialakulásával vette kezdetét, annak minden sikerével, örömeivel és esetleges gyermekbetegségeivel együtt.

A harmadik pillanat az öröme volt, hogy a DARIB – úttörőként – képes volt az elmúlt 12 év történetének a feldolgozására és értékelésére, jó példát mutatva ezzel a többi RIB számára is.

Azt gondolom, hogy valamennyien akik résztvettünk a RIB-ek létrehozatalának folyamatában, örömmel és büszken ünnepelhetjük az elért sikereket, és közösen dolgozhatunk tovább a magyarországi turizmus fejlesztésén.

Ehhez kívánok Neked és valamennyi Kollégádnak sok sikert és erőt a jövőben is.

Madrid 2010 március 22.

Barátsággal és szeretettel:

Dr. Somogyi Zoltán

Varga Zoltán Önkormányzati Miniszter levele az elmúlt 12 évről

*„Felröpülök ekkor gondolatban
Túl a földön, felbők közelébe,
S mosolygva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.”*

Kedves Olvasó!

Petőfi Sándornál szebben senki sem tudja megfogalmazni gondolatait az Alföldről. Ez a mosolygó táj, a Dél-Alföld valóban hazánk egyik legbarátságosabb régiója. Turizmusának alapjait a táj természeti és kulturális értékei teremtik meg. Európa egyik legnagyobb egybefüggő síkságának meghatározó része a kiváló természeti adottságokkal rendelkező – Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyéket magában foglaló – Dél-Alföld, mely sok egyedi értéket, és felfedezni érdemes élményt kínál a turistáknak.

A termál- és gyógyvizek hazájának is nevezhetjük a Duna, Tisza, Maros és Körös folyók által szabdalta vidéket, ahol a föld mélye a régióban található közel öt-száz termál kutat táplál. Európa hévizekben igen gazdag térsége ez, ahol a fürdő-kultúra hagyományai a török időkig nyúlnak vissza. A fürdők ma már egyre gazdagabb gyógyító és wellness (SPA) szolgáltatásokkal hívják a látogatókat.

A régió történelméhez szorosan kapcsolódnak kulturális adottságai, melynek gyökerei, Ópusztaszer révén, az államalapításig nyúlnak vissza. A terület elnéptelenedését okozó török hódoltság utáni időkben kialakult, soknemzetiségű vidék gazdag épített és szellemi, kulturális örökségét jórészt a mai napig sikerült megőrizni.

Egy-egy tájegység, így a Dél-Alföld sajátos ízvilágának, és különleges termékeinek megismerése is számos élmény forrása lehet. A régió kifejezetten bővelkedik a nemzeti oltalom és eredetvédelem alá helyezett termékekben, melyeket, a mai közéletű kifejezéssel, hungaricumoknak nevezünk. Ezek egy része a régió gasztronó-

miájához köthető, úgymint a gyulai és csabai kolbász, a kecskeméti barack- és békési szilvapálinka, a kalocsai és szegedi paprika, a makói hagyma; más részük, például a halasi csipke, a kalocsai hímzés és falfestés, a szegedi papucskészítés és a hódmezővásárhelyi fazekasság, a hagyományokhoz és a kultúrához kapcsolódik.

A régió turizmusának ma már szintén fontos része a gazdag rendezvénykínálat. Évente több mint 300 rendezvény zajlik a Dél-Alföldön, közülük egyre több országos hírnévre is szert tett, sőt, nemzetközi vonzerővel bír.

A gasztronómiai rendezvények képviselik az egyik nagy csoportot. A legismertebbek (Csabai Kolbászfesztivál, a Nemzetközi Tiszai Halfesztivál, a Kisüsti Pálinkafesztivál) szorosan kapcsolódnak a régióban előállított termékekhez, hungarikumokhoz. A másik nagy csoport a kulturális fesztiválok mind sokszínűbb köre. A nevezetesebbek között említhetjük a Szegedi Szabadtéri Játékokat, a Gyulai Várszínházat, a kecskeméti Hírös Hét Fesztivált és Kodály Fesztivált, vagy a szegedi Mezzo Operafesztivált. E rendezvények gazdag programkínálattal páratlan vonzerőt képviselnek és sok vendéget csalogatnak a régióba.

A turisták professzionális vendégfogadásához elengedhetetlen volt az 1998-ban megalakult Regionális Idegenforgalmi Bizottság szervező munkája, a 2000-ben létrejött regionális marketing Igazgatósággal közösen végzett promóciós tevékenység is. 2000-2005 között a Széchenyi Terv turisztikai fejlesztési forrásai segítségével megújult 16 Dél-alföldi fürdő mintegy 8 milliárd Ft-os támogatással. Határ menti kapcsolatait is ekkor kezdi kiépíteni a régió; 2004-ben már a Magyar-Román Turisztikai Vegyesbizottság, majd 2009-ben a Magyar-Szerb Gazdasági Vegyesbizottság Turisztikai munkacsoportja is segíti a munkát.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia után, 2006-ban elfogadták a Dél-alföldi Turisztikai Stratégiát, mely alapját jelenti a fejlesztéseknek. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Dél-alföldi Operatív Program keretében 2007-2013 között közel 40 milliárd Ft. áll rendelkezésre turisztikai célú fejlesztésekre (turisztikai attrakciófejlesztésre, szálláshelyfejlesztésekre, TDM szervezetfejlesztésre).

A fejlesztések első hulláma a Széchenyi Terv turisztikai beruházásaiként indult. Felismerve azt, hogy a vidék kiemelkedő egészséguturisztikai adottságokkal rendelkezik, 2000 és 2006 között 16 jelentősebb fürdőfejlesztésre került sor. A közel 8 milliárd forintos támogatás dupla annyi, mintegy 16 milliárd Ft beruházást generált.

A Dél-alföldi Operatív Program (DAOP) a 2007-2013 közötti 7 éves időszak alatt több mint 11 milliárd Ft támogatást irányzott elő. A további attrakciófejlesztések között múzeumok, rendezvények, konferenciahelyszínek infrastrukturális beruházásai, borturizmushoz kapcsolódó és egyéb aktív turisztikai projektek kaphatnak hathatós támogatást.

Mindez a Dél-alföldi RIB 12 éves működése, sokrétű, színvonalas munkája nélkül aligha valósulhatott volna meg. A térség fejlődésének íve jól kirajzolódik statisztikai adatok tükrében is.

Látványos változásoknak lehettünk tanúi a mögöttünk hagyott 12 évben: 2000-ben megnyitotta kapuit a régió első 4 csillagos szállodája Szegeden, és 2009-ben már 8 db 4 csillagos minősítésű szálláshely várta az idelátogató vendégeket.

A Dél-Alföldre érkező turisták száma 1998-hoz képest 2009-re 8%-al emelkedett. A külföldi vendégek száma ugyan megtorpant – remélhetőleg csupán átmenetileg –, a belföldi vendégszám 24%-os növekedése jórészt ellensúlyozta ezt. Az minde-

nesetre leszűrhető: a régió turizmusában jelenleg meghatározó a belföldi piac.

Turisztikai szempontból is fontosnak tartom, hogy az utóbbi időben olyan jelentős beruházások is történtek a régióban, mint az M5-ös autópálya Kiskunfélegyháza-Szeged közötti szakaszának átadása, amely lökést adhat a gazdaságnak. A szegedi és a békéscsabai reptér modernizálásának a hozadéka sem lehet kétséges. A minőségi turizmus teljesítményének nagyságrendi növekedéséhez azonban további infrastruktúra-fejlesztésekre is szükség van.

Speciális földrajzi helyzetéből adódóan, a Dél-alföldi régióban mindig is fontos szerepe volt a szomszédos országokból érkező turistaforgalomnak. Amint a statisztikai adatok is alátámasztják, jelentős volt a Jugoszláviából, illetve utódállamaiból érkező vendégek száma, különösen igaz ez Szerbiára. A határ menti turisztikai kapcsolatok jelentőségét ma már régiós, és kormányzati szinten egyaránt felismerték, ami a határon átnyúló turisztikai fejlesztéseknek újabb lendületet adhat.

Bár a turisztikai fejlesztések legnagyobb tartalmát kétség kívül az uniós források jelentik, nehezen felbecsülhető értékkel bírnak nagy hagyományokkal bíró testvérvárosi kapcsolatok is. Régióink települései közül immár több mint 50-nek van román, 10-nek szerb testvértelepülése. A hagyományos testvérvárosi kapcsolatok turisztikai dimenziójának erősítése a turistaforgalom kölcsönös növekedésén túl, jószomszédi kapcsolataink további erősítéséhez is hozzájárul.

Régióink elmúlt 12 évi dinamikus fejlődését, megújulását mutatja be ez a könyv, melyet mindazok számára, akik hiteles képet szeretnének kapni a Dél-Alföld turizmusáról, jó szívvel, akár „bedekkerként” is ajánlhatok!

Olvasásához jó egészséget, sokszor átélhető, kellemes dél-alföldi turisztikai élményeket kívánok!

Budapest, 2010. március

Varga Zoltán

Dr. Róna Iván a Magyar Turizmus Zrt. Vezérigazgatójának levele:

Kedves Olvasó!

Szeretettel köszöntöm Önt a Magyar Turizmus Zrt. nevében a dél-alföldi turisztikai régió 12 évét bemutató kiadvány hasábjain. A Magyar Turizmus Zrt. vezérigazgatójaként és a dél-alföldi táj szülőteként is örömmel szolgálom a régió gazdag turisztikai kínálatának népszerűsítését.

Büszkén állíthatom, hogy egyre többen fedezik fel a Dél-Alföld kincseit: a pusztá hangulatát, a sok napfényt, a kedves kisvárosok, falvak és tanyák hagyományait és kultúráját, valamint a jellegzetes gasztronómiai

kínálatot. A régió ezen kívül valódi termálvölgy: a föld mélye az itt található közel ötszáz termálkutat táplálja, melyekből száz kút adja a fürdők vizét. Így nem csoda, hogy a Dél-Alföld legtöbb vendégéjszakát generáló turisztikai terméke az egészségturizmus, ugyanakkor a kínálatot egyre színesebbé tevő fesztiválok, rendezvények is sok vendéget vonzanak.

2009-ben összesen 433 ezer vendég 1035 ezer vendégéjszakát töltött el a dél-alföldi kereskedelmi szálláshelyeken. A válság ellenére a régióban bővült a küldőpiacokról érkező vendégek száma. A cseh vendégek 2009-ben 41%-kal, az ukránok 33%-kal a szlovénok 21%-kal a szlovákok pedig 20%-kal több vendégéjszakát töltöttek el a régióban. A Nyugat-Balkán 2009. december 19-től életbe lépett vízummentessége pedig a szerb beutazó forgalomnak is lendületet adhat.

A Magyar Turizmus Zrt. Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatósága (RMI) évről évre számos akcióval csábítja az utazókat a régióba. Az RMI honlapja a www.pusztaregion.hu a magyar mellett jelenleg öt nyelven – angolul, németül, románul, olaszul és szerbül – olvasható. A szerb piac növekvő jelentőségére való tekintettel a nemzeti turisztikai marketingszervezet 2009-ben elkészítette első szerb nyelvű kiadványát Karnyújtásnyira a Dél-Alföld címmel. A brosúrát első sorban szerbiai utazási kiállításokon (pl.: belgrádi International Fair of Tourism), road show-kon, továbbá a dél-alföldi régióban megvalósuló tanulmányutak, rendezvények során terjeszti az MT Zrt. Az RMI által szervezett tanulmányutak keretében jelentős szerb médiumok képviselői és utazási szakemberek is jártak már a Dél-Alföldön, akik szintén nagy segítséget nyújtanak a régió népszerűsítésében.

Az MT Zrt. marketingmunkája során szorosan együttműködik a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottsággal is (RIB) hiszen meggyőződésünk, hogy a szakmaiság és partnerség jegyében megvalósult összefogással érhetőek el a legjobb eredmények a régió turizmusának fejlesztésében. A RIB elmúlt 12 éve és az erről szóló kiadvány is tanúskodik arról a munkáról, amely által tovább erősödött a régió pozitív turisztikai imázsa. Akár pihenni, felfrissülni, gyógyulni, akár élményekkel telítődni kíván az utazó, a Dél-Alföldön biztosan talál az igényeinek és elvárásainak megfelelő ajánlatot.

2010 a Fesztiválok Éve, amelynek keretében mi mást is kívánhatnánk az olvasónak, minthogy fedezze fel a Dél-Alföldet, amely „Minden ízében élmény!”

Kellemes dél-alföldi felfedezést kívánok!

Dr. Róna Iván

Albel–Péteri–Tokaji:

Létrejönnek a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok

Régiók fogalmának értelmezése és használata az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítéseként az 1990 –es években egyre inkább előtérben került. A régió fogalma többféle értelmezésben ismert és használt, a régiók területének, határainak kijelölésénél több szempont kaphat helyet, ezek különböző eredményekhez vezetnek. Gyakori megoldás a térségek társadalmi-gazdasági, földrajzi homogenitását szem előtt tartó, vagy a központ-vonzásterület együvé tartozását érvényesítő térfelosztások. A hétköznapi fogalomhasználatban a régió a területegység, térség, vidék, övezet, táj, körzet szinonimája. A területi tudományokban a régió lehatárolt térrész, a környezetétől bizonyos természeti, társadalmi, gazdasági tényezők révén elkülönülő területi egység, általában a nemzeti és a települési szint között; a térség fogalmától a konkrét határvonal, a regionális kohézió, valamint a regionális identitástudat és regionális intézményszerűsítés révén lehet megkülönböztetni.

A regionális politikában az ország és a település közötti – leggyakrabban az ország alatt közvetlenül lévő – területi szint (regionális szint) egysége, mely lehet közigazgatási vagy csupán statisztikai, tervezési funkciójú egység.

A tervezési-statisztikai régió több megye (a főváros) területére kiterjedő, az érintett megyék közigazgatási határával határolt, egybefüggő tervezési, illetve statisztikai területi egység.

A fejlesztési régió egy vagy több megyére (a fővárosra), vagy azok meghatározott területére kiterjedő társadalmi, gazdasági vagy környezeti szempontból együtt kezelendő területi egység, amely alulról induló kezdeményezés eredményeként meghatározott célra jött létre. Következik, hogy nagyon változó, bár-mikor átalakulhat, s nincs garancia arra, hogy a létrehozott társulások teljes mértékben lefedik az ország egész területét. Ezért nem lehet a fejlesztési régió azonos a tervezési-statisztikai régióval.

A turisztikai régiók száma, és területi lehatárolása nem egyezik meg a statisztikai régiókéval, mert elsősorban az idegenforgalmi vonzerejük, és marketing szempontok miatt, a turizmusért felelős miniszter, és a Magyar Turizmus Zrt. – a Kormány felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendelet alapján, a Balatoni és a Tisza-tavi kiemelt üdülőkörzetet is önálló, idegenforgalmi régióként kezeli.

A 7 „tervezési – statisztikai régió”, és a 9 „idegenforgalmi régió” területi lehatárolása nincs összhangban sem egymással, sem a 244/2003.(XII.18.)Korm. rendelet alapján jóváhagyott, a KSH új tervezési-statisztikai kistérségi rendszerével.

Az 1.059/2003.(VI.20.)Kormány határozattal jóváhagyott, az Európai Unió új regionális rendszerével (H – NUTS 1,2,3, LAU 1,2.). Ezt a helyzetet még tovább nehezítette, hogy a jogi szabályozás lépésről-lépésre degradálta le valójában az idegenforgalom regionális rendszerét (Regionális Idegenforgalmi Bizottság / RIB) is, és a Regionális Fejlesztési Tanácsok / RFT „szakmai bizottságai”-vá súllyesztette, javaslatértékelési joggal, ami valójában nem biztosítja a tényleges szakmai érdekérvényesítést.

tést. Napjainkban a regionalizációnak két útja követhető nyomon: – az egyik a regionális illetékességű dekoncentrált államigazgatási és más állami szervek létrehozása, másik a regionális területfejlesztési szervek megerősítése. **(Péteri)**

A turizmus állami irányításának változásai: 1970-2010 évek között

Országos Idegenforgalmi Hivatal (OIH) 1918. Országos Idegenforgalmi Iroda, 1935. OMIH, 1954. Belkereskedelmi Minisztérium Vendéglátó Főigazgatóság, 1964. KPM-OIH, 1966. Belker. Min. Vendéglátó és Idegenforgalmi Főosztály, 1969. ITSZ, 1994. MT Rt. Magyarországot az **OIH** képviselte különböző nemzetközi idegenforgalmi szervezetekben, szövetségekben és fórumokon. Az **OIH** feladata volt a különböző idegenforgalmi egyezmények megkötése, ill. a Kormány turizmust érintő tárgyalásainak, egyezmény-kötéseinek előkészítése.

Magyar Turizmus Rt. (MT Rt.) 1994. március 1. –én alakult meg. Azt megelőzően 1969-ben az OIH felügyelete alatt kezdte meg működését az **Idegenforgalmi Tájékoztató Szolgálat (ITSZ)**, az országos turisztikai propaganda-feladatok ellátásáért felelős, költségvetési szervezet, melynek vezetője Kudar Lajos volt.

Országos Idegenforgalmi Tanács (OIT) – 1996-ig, előzményei: 1928. OMIT, 1955. OIT, 1958. OIT Titkárság,

Országos Idegenforgalmi Bizottság (OIB) – miniszter tanácsadó szerve 1964. Idegenforgalmi Tanácskozó Testület,

Nemzeti Turisztikai Bizottság (NTB) 2010. az első elnöke dr. Ujhelyi István.

A 32 fős NTB a turizmust irányító legfelső vezető döntés-előkészítő és tanácsadó szerve, afféle turisztikai önkormányzati testület. Összetételénél fogva képviseli a turisztikai szakma majd' minden területét, így a napirendjére kerülő témák is változatosak és színesek, mint maga a turizmus. Az átfogó és előremutató témák sorában kiemelt szerepe van a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiának, a Turizmus Törvény előkészítésének, a Magyar Turizmus Minőségi Díjnak. Az NTB javaslati az önkormányzati miniszter asztalára kerülnek, akinek a munkáját hivatalos segíteni. Az NTB tagjai tevékenységüket felkérésre, de szabadidejükben (fizetség nélkül) látják el és legfőbb céljuk a szakma érdekeinek érvényesítése.

Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, a RIB-ek elődjai: 1929. M. Kir. BIB, 1957. BIB, 1958-59. DIB, VIB, MEBIB, 1962. NyDIB / SKIB, 1972. KTIB. A kiemelt Üdülőkörzeti Idegenforgalmi Intéző Bizottságait is felváltották 1998-tól a RIB-ek és az RTPI-k.

Regionális Marketing Igazgatóságok (RMI) és a Regionális Turisztikai Projekt Irodák **(RTPI)** 1999. Elődjeik a RIB Titkárságok 1998 -2000.

Megyei Önkormányzatok, Fővárosi Önkormányzat – Idegenforgalmi Hivatalok (IH) (kötelező idegenforgalmi koordinációs feladatokkal 1955-1964). Valamint a 22 megyei, ill. tanácsi IH, őket követte a kilenc tájegységi Idegenforgalmi Bizottság, a Titkárságaival.

Kistérségek (fejlesztési-statisztikai-, vidékfejlesztési kistérségek)

Települési Önkormányzatok: melyeknek nincs kötelező idegenforgalmi feladatuk, de helyi idegenforgalmi adót kivethetnek és beszedhetnek, és turisztikai kínálatuk és attrakcióik, valamint Tourinform Irodáik révén kiemelt szerepük van.

(Péteri László okl.ép.mérnök, ny.min.vez. főtanácsos, belkereskedelmi-idegenforgalmi szakértő)

Megalakulnak a RIB-ek

Az OIH javaslatára, dr. Baráth Etele, az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága / OGY-KB elnökének kezdeményezésére, létrejött az OGY-KB Albizottságaként, a Parlament Idegenforgalmi Albizottsága, amelyben Dr. Tokaji Ferenc, 1994-1998 országgyűlési képviselőként a parlament Idegenforgalmi Albizottság létrehozásában kezdeményező szerepet vállalt, majd annak tagjaként a regionális turisztikai irányítás országos rendszerének létrehozását szorgalmazta. Az Idegenforgalmi Albizottság törekvéseként 1998 tavaszán megalakultak a RIB –ek. Addig ugyanis a kiemelt üdülőkörzeteknek: Balaton, Dunakanyar, Mátra-Bükk, Velencei-tó-Vértes, Sopron-Kőszeghegyalja, Tisza-tó, Mecsek-Villány kivételével, ahol csak a státusz volt kiemelt, de a Bizottság és a Titkárság még nem jött létre! – voltak regionális irányító szerveik az Idegenforgalmi Intéző Bizottságok és Titkárságaik révén.

A turizmus területi irányításnak megváltoztatását számos határozat és rendelet készítette elő, a teljesség igénye nélkül a legfontosabbak:

- 1.007/1998. (I.23.) Kormányhatározat az idegenforgalom területi irányításának korszerűsítéséről.
- 28/1998. (V.13.) IKIM rendelet a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, valamint a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezeteinek feladatairól.
- 1.145/1999. (XII.30.) Kormányhatározat a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok titkárságainak megszüntetéséről.
- 66/1999. (XII.13.) GM rendelet a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, valamint a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezeteinek feladatairól szóló 28/1998. (V.13.) IKIM rendelet módosításáról.
- A Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, valamint a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezeteinek feladatairól szóló 28/1998. (V.13.) IKIM rendelet módosításáról.
- 13/2001. (V.25.) GM rendelet a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, valamint a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezeteinek feladatairól szóló 28/1998. (V.13.) IKIM rendelet módosításáról (RIB SzMSz).

A RIB-ek szakmai felügyeletét megalakulásuktól a gazdasági miniszter felhatalmazása alapján a GM Turisztikai Helyettes Államtitkársága, a MeH, a GKM, az MTH, illetve 2006. augusztusától az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium / (ÖTM), majd 2008-tól az Önkormányzati Minisztérium (ÖM) Turisztikai Szakállamtitkársága látja el.

Kezdetben a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezetei a Titkárságok voltak, majd 2001-ben Marketing Igazgatóságokká alakultak, és a Turinform-hálózattal együtt az MT Rt. Belföldi Hálózati Igazgatóságához kerültek. Ezt megelőző évben az idegenforgalmi külképviseletek az MT Rt. Nemzetközi Igazgatóságához kerültek (4 területi referátúra: német, angolszász, mediterrán, közép- és kelet-európai).

A DA RIB Kecskeméten alakult meg 1998. április 7.-én, 9 taggal: – a Bizottság alapító tagjai: Dr. Tokaji Ferenc, Nacs József, Gömöri Ferenc, Borbély Lajos, Dr. Csátori Erzsébet. Roczkov György, Börcsök Antal, dr. Pócs Ervin, Vozár Márton.

A megalakuláskor dr. Somogyi Zoltán javaslatára a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnökének dr. Tokaji Ferencet választották meg, javasolták kinevezését a Miniszternek. A munkaszervezetének vezetőjének, a főtitkárnak személyére pályázatot írtak ki. Az első ülésen többek között a következő határozatot hozták:

A DA-RIB Szervezeti és Működési Szabályzatában rögzíti, hogy a bizottság vezetését egy elnök és két alelnök végzi. Az elnöki és alelnöki posztokat betöltő személyek 3 éves rotációban cserélődnek. Az elnöki poszt változásával egy időben a DA-RIB ismét dönt a székhelyről. A bizottság az elkövetkezendő 3 évre (első székhelyként Gyula városát a Városi Önkormányzat által felajánlott Erkel tér 1. szám 1. emeleti helységét jelöli meg székhelyül, illetve irodájául.)

Az alelnököket a Csongrádi és Bács-Kiskun megyei RIB tagok ajánlására soros ülésen megválasztjuk az alelnökök feladatait és az elnöki helyettesítési rendjét az SZMSZ-ben rögzítjük. Az alelnökök munkáját a helyszínen egy-egy megbízásos viszonyban az iroda által foglalkoztatott szakember segíti, kiket az alelnökök javaslatára a főtitkár alkalmaz.

(3/1998. (04.07.)sz. DA-RIB határozat) *Az 1998. évi költségvetés dologi kiadásait az elnök részletezze, a kiadásokat 34 millió forintban mint Ft összegben – a személyi juttatásokat 12.638 e. forintban, a dologi kiadásokat 21.362 e. forintban – határozza meg.*

(4/1998(04.07) sz.DA-RIB határozat)

A következő ülésen a csongrádiak javaslatára Nacs Józsefet, a Bács – Kiskun megyeiek jelölésére Gömöri Ferencet választották meg, javasolták alelnököknek kinevezni.

A következő ülésen április 23. – án, a Titkárság vezetésére pályázók közül dr. Albel Andornak szavaztak bizalmat, (javadalmazás nélkül), és kérték a Minisztert a főtitkár kinevezésére. Dr. Albel Andor 1998 július 13 –tól a főtitkári munkakör pályázaton történő betöltéséig, mint a RIB Titkárság megbízott vezetőjét alkalmazta a Minisztérium. A RIB Titkárságokat 1999 december 30 –i hatállyal jogutód nélkül megszüntette a Gazdasági Miniszter. A „felszámolást”, át-

adás –átvételt egy új megbízási szerződés keretében a Magyar Turizmus Rt. számára március 31 –ig kellett megtenni. Az új intézmény, az Mt Rt. Dél-alföldi regionális Marketing Igazgatóságának vezetésére Pethőné Dedák Angélát nevezték ki. Dr. Albel Andor a következő kormány hivatalbalépését követően, 2002 októbertől a RIB tagja, majd 2003 februárjától a Marketing igazgatóság vezetője 2008 júliusi nyugdíjazásáig.

Létrejött régiókban az új szervezet: a Dél-alföldi RIB

Gyulán az önkormányzat egyik patinás épületének emeletét térítésmentesen biztosította a RIB és Titkársága számára (- az RMI és a RIB ma is ott működik, de már fizető bérlőként). Nagyon sok segítséget kaptunk az IKIM –től, személy szerint is dr. Somogyi Zoltán mellett dr. Kovács Jánostól, Fekete Lászlótól, Widder Ferencről, Péteri Lászlótól, a régi „főtitkároktól”, dr. Czeglédi József miniszteri biztostól és másoktól, – köszönet érte a „távolból”. Nekünk, előzmények nélkül, jóformán a semmiből kellett szervezetet, irodát létrehozni. Arculatot kialakítani, kapcsolatokat teremteni, elfogadtatni a bizottságot a régióban.

Ekkor terveztük meg a RIB logóját, melyben a napnak – napsütésnek – központi szerepet szántunk, a három nyárfa a három megyét szimbolizálja, és a vizeket: az folyóinkat és a termálvizet is jelöltük. **Elindítottuk az „Alföld Turizmusáért” könyvsorozatot**, melynek első kötete. Albel Andor – Ebergényi András: Útmutató az idegenforgalmi fejlesztésekhez, a pályázatok készítéséhez címmel jelent meg már 1999-ben. Ma is féltve őrzöm azt a példányt, melyet azóta elhunyt barátom, Ebergényi András így dedikált: „Szerzőtársamnak, Andornak – barátsággal, szeretettel”. Ezekben az években kezdődő, induló pályázati források kihasználásában igen jó szolgálatot tett ez a könyv. Úgyszintén a pályázókat, elsősorban a kis- és középvállalkozásokat segítette a következő kötetünk: „A Dél-alföldi régió turisztikai kézikönyve”, melyet a MEGAKOM Kft. Nyíregyháza készített Róka Lászlóval és kollégáival együtt Phare projekt finanszírozásával 2000-ben, a Dél-alföldi Fürdőegyesület kiadásában. A Széchenyi terv nagyszabású fürdőfejlesztési programjának kialakításában és régiós szintű megvalósításában a fürdőket fejlesztő közhasznú egyesületünk tevékenyen vett részt. A tervezéshez nyújtott segítséget, és igen jó prognózist a „Gyógyító vizek a Dél-Alföldön – a fürdők helyzete és fejlesztésük” című kiadvány Albel Andor és Unk Jánosné kötete, amely szintén e sorozat részeként jelent meg 1999-ben a RIB kiadásában. Majd, – de nem utolsó sorban az „Alföld Spa – gyógyítás és wellness a Dél-Alföld termálfürdőiben”, melyet Tokaji Ferenc és Albel Andor írt és a Dél-alföldi Fürdők Egyesülete a RIB támogatásával adott ki 2006-ban, magyar és német nyelven. Minden munkánk során sok segítséget kaptunk az MTA Alföldi Kutató Intézeteitől, azok munkatársaitól: dr. Csatári Bálinttól, dr. Csordás Lászlótól, dr. Simon Imrétől, dr. Nagy Gábortól, Kugler Józseftől és lektorunktól: dr. Szabó Ferencről. Talán ez a könyvsorozat és a Fürdőegyesület –Termálklaszter tavalyi évfordulója sugallta, vagy talán készített, jelen kötet megírására is bennünket.

Kezdett tehát kialakulni az arculat, megjelentek az első könyvek. A kezdettől jó kapcsolatokat ápolunk az említett kutató hellyel, a Területfejlesztés intéz-

ményeivel, az Önkormányzatokkal, a Nemzeti Parkokkal kiemelten az Ópusztaszeri Történelmi Emlékparkkal és a Vízügyi Igazgatóságokkal, a Kamarákkal, a Szálloda Szövetséggel és annak regionális közösségeivel, valamint a turizmus civil szervezeteivel. Igyekeztünk elismerni, megköszönni munkájukat, az együttműködést. Nekik és a régiókban, a turizmusban kiemelkedő teljesítményt nyújtó szolgáltatóknak alapítottuk meg az **„Alföld turizmusáért”** díjat, melyet az első kitüntetetteknek már Babák Mihály elnök adott át 1999-ben. Talán a kishitűség, – talán más miatt, ebből három évre „Dél-alföld Turizmusáért” díj lett: *„A DA-RIB 2000-ben megalapította „A Dél-Alföld Turizmusáért” díjat, melyet a Bizottság három kategóriában (természetes személyek, jogi személyek, önkormányzatok és intézményeik) adományozott. A díj ünnepélyes átadására 2000. október 20-án Gyulán került sor. A következő ünnepélyes díjátadást 2002. május 9-én Makón tartotta a Bizottság, ekkor az előzőeken kívül bővült a kategóriák köre, egy külföldi természetes személynek is adományoztak „Dél-Alföld Turizmusáért” díjat”.* **(idézet a DARIB jegyzőkönyvéből)**

Érdekes, hogy hasonló reakciók később is megjelentek, ha mi kezdeményezőkként az Alföldet, mint földrajzi egységet, tájat zászlónkra „mertük” tűzni. Egyesek kisajátítást véltek, éreztek ez alatt. Például, sok bírálatot kaptunk az **„Alföld Spa”** fogalmáért, jöllehet már a kezdettől megosztottuk mindenkivel a fogalom használatát, sőt tudtuk, hogy csak közösen érhetünk el eredményt (annó, a kitüntetésben is megegyeztünk az Észak Alföldi RIB-el, mint ebben is), sőt kimerészkedtünk országos határainkon. Sejtettük, a közigazgatási logika borzolta olykor a kedélyeket (egy ideiglenes régiós lehatárolást nem tiszteltünk kellően), de hisszük ma is, hogy a turizmusban (de talán másban is) nagyobb és egységes tájakban érdemes gondolkozni (ld. MT Rt. Az Alföld turisztikai nagyrégió). Ráadásul a Nagyalföldnek, nem is régiónk a déli része, talán a közepe, ezért aztán az **„Alföld Spa”-t Euró régiós kiterjesztésben is használjuk.**

Forduló az ezredfordulón

Az ezredfordulón már új személyi összetételű a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság, melynek tagjai voltak: Babák Mihály elnök, Baranyó Géza alelnök, Loboda Imre, Mészáros László, dr.Nyárádiné Olasz Imola, Nyitrai András alelnök, Phausch Robert, Tóth Ferenc és Vozár Márton, – régi testületből egyedül ő maradt. Az új bizottság és új munkaszervezet, új vezetők lelkesen kezdtek munkájukhoz. A megalakuló kormány kiemelten kezelte a turizmus irányítását és fejlesztését. A régió vezetői jó pozícióban kezdhették, majd folytatták eredményes munkájukat. Megfelelő figyelem fordult az Alföld, és régiónk felé, kiemelt fejlesztési terület lett a termál, -és gyógyturizmus, azaz egészségturizmus. Dr. Albel Andor miután átadta az iroda vezetését, a nemrég életre hívott Fürdőegyesület ügyvezető elnökeként jó együttműködésben dolgozott tovább a Széchenyi terv termálprogramjának készítésében, a RIB –el, az RMI –vel. Ennek jeleként 2001 –ben az Országgyűlés Gyógyturisztikai albizottsága Gyomaendrődön tartott kihelyezett ülésén tájékoztatót tartott az Egyesület tevékenységéről, a várható fejlesztések előkészítéséről.

2000. május 30-án Kecskeméten tartott ülésén a RIB a következő döntést hozta:

„RIB-nek nincs önálló honlapja. Szabóné Szűcs Irén ismerteti a Praktikomp Kft. árajánlatát, amelyben a cég 92.600 Ft + ÁFA áron vállalja **önálló honlap kialakítását**, www.darib.hu címen. Amennyiben folyamatos hozzáférés szükséges, ennek ára 150.000 Ft + Áfa/év.

Szükséges a honlap, tárgyalni kell a céggel a második verzió szerint lehetőleg az első árért. A RIB felbatalmazza a Regionális Marketing Igazgatóságot, hogy az ügyben eljárjon és a Magyar Turizmus Rt. döntését kérje a finanszírozás ügyében.” Fontos lépés volt az interneten való megjelenés.

Babák Mihály elnök: DA-RIB beszámoló 2000–2003.

„Ez év tavaszán kormányváltás történt Magyarországon. Ennek egyenes – de inkább megszokott – következménye, hogy a minisztériumoktól a stratégiai jelentőségű állami tulajdonú cégekig illetve lejjebb, a regionális fejlesztési tanácsoktól a regionális idegenforgalmi bizottságokig személycserék következtek be. Így történt ez a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság (DA-RIB) esetében is, ahol az elnöki tisztelet az elmúlt három évben Babák Mihály országgyűlési képviselő, Szarvas Város polgármestere töltötte be. A felmentéssel egy korszak zárult le, a leköszönő elnöknek nemcsak lehetősége, de egyben kötelessége is, hogy az irányítása alatt eltelt időszakot értékelje, honnan indult, és meddig jutott a DA-RIB.

A Dél-Alföldön a Bizottsággal azonos székhelyen, Gyulán működő DARMi végzi a regionális idegenforgalmi marketing feladatokat, illetve ők látják el a DA-RIB titkársági feladatait is. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ellentétben a legtöbb RIB-RMI kapcsolattal, nálunk teljes az összhang, korrekt és eredményes kapcsolat alakult ki a DA-RIB és DARMi között. Döntő mértékben ez jelentette eredményes munkánk alapját.

Visszatekintve az eltelt több mint három évre, úgy gondoljuk, sikeres időszakot hagytunk magunk mögött. Ennek alátámasztására csak néhány tényről emeljük ki. 2000-ben a régió turizmusfejlesztésének alapidokumentumát fogadtuk el, a Dél-Alföld Turisztikai Konceptióját és Fejlesztési Programját, amelyet dr. Lengyel Márton professzor úr vezetésével a Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Központ Kft. készített el. Ez az anyag tette lehetővé, hogy egységes régiós fejlesztési elképzelésekről beszéljünk, illetve ennek köszönhető, hogy a régiót jelentő három megye idegenforgalmi szereplői sikeresen pályázhattak úgy a 2001-től induló Széchenyi Terv Turisztikai pályázataira, mint a megyei Területfejlesztési Tanács pályázataira is. A koncepció elkészítésében a DA-RIB és a DARMi már az előkészítési szakasztól részt vett, egészen a munka elkészültéig, annak elfogadásáig, illetve elfogadtatásáig.

A DA-RIB tevékenységi köre 2001-től megváltozott. Az említett pályázati értékelés, pályázatok kiírása, stb. a Bizottság tagjainak teljes energiáját lekötötték. A szervezet a Gazdasági Miniszter szakmai tanácsadó szervezete lett.

Felmerülhet a kérdés, hogy a régió idegenforgalmának szervezése, a bevezetőben már említett egyéb tevékenység ettől az időponttól hogyan alakult?

A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2001-ben országos szinten is egye-

dülállóan létrehozta a régió ágazati irányítási-szervezési rendszerét. Egy-egy terület – így a turizmus irányítását, szereplőinek koordinációját – Programcentrumok végzik. Összesen kilenc programcentrum alakult, ebből háromnak (Humán és Foglalkoztatási, Közlekedési és Turisztikai) a székhelye Békés megyében van. A Programcentrumok irányító szervezete a konzorcium. A Turisztikai Programcentrum konzorciumának tagja a DA-RIB, szintén tagja a DARMI, gesztori feladatokat pedig a DA-RIB alelnöke által irányított Thermál Consulting Kft. végzi. Ezen a szervezeten keresztül tehát a Bizottság a régió idegenforgalmának szervezésében, irányításában változatlanul kiveszi a részét.

A DA-RIB elmúlt időszaki munkájának értékelése a fentiekkel természetesen nem teljes körű, az itt leírtaknál lényegesen több tevékenységet végeztünk, ám területi okok miatt valamennyi lényeges és kevésbé fontos eseményt felsorolni nem tudunk. A bizottság teljesítette feladatát, a régió turizmusának meghatározó szervezete lett. Úgy gondolom, hogy az elmúlt évek munkájával magasra helyezték a mércét a régió idegenforgalmának fejlődése érdekében az kíváncsi, hogy az új elnökkel és tagokkal felálló DA-RIB ne csak túljusson ezen a mércén, hanem munkájával még magasabbra helyezze azt.”

(Szarvas, 2002. július 26.)

Babák Mihály visszaemlékezése:

A Dél-Alföldi Idegenforgalmi Bizottság 2000 és 2004 között elnökségem alatt sikeresen látta el a Kormány által 1998-ban meghatározott feladatokat: a régió turisztikai koncepciójának és programjának elkészítése és jóváhagyása, turisztikai együttműködések megyei és kistérségi szintű kialakítása, turisztikai infrastruktúra fejlesztések segítése. Ez időszak alatt készült el a régió turizmusát hosszabb távra meghatározó Dél-Alföld Turisztikai Koncepciója és Fejlesztési Programja. A program tette lehetővé először, hogy egységes régiós fejlesztési elképzelésekről beszéljünk és hogy, a 2001-ben induló Széchenyi Terv Turisztikai pályázataira a Dél-Alföldi Régióban annyi eredményes pályázat született. Szám szerint 13 pályázat.

A bizottsági tagjaink aktív lobbytevékenységének köszönhetően, mind a pályázatokra adható támogatások, mind a régió nyertes pályázatainak száma folyamatosan növekedett. A Dél-Alföld a Széchenyi Terv, illetve a Széchenyi Turizmusfejlesztési Program nyertes támogatott projektek száma szempontjából az egyik legsikeresebb régió lett. A régiós fejlesztések beindulása 2000 és 2003 közötti időszakban adott alapot arra, hogy a turizmus a régió húzó ágazatává válhasson.

Ebben az időszakban jelentek meg a DA-RIB támogatásának köszönhetően az első igazán színvonalas régiós imázs kiadványok, vállalkozói prospektusok, szóróanyagok.

Konferenciákat, kistérségi fórumokat szerveztünk a régió vállalkozóit, önkormányzatait érintő pályázati lehetőségekről, a Dél-Alföldi Regionális Marketing Igazgatóság éves marketing tervéről és a marketing együttműködési lehetőségekről.

A DA-RIB, elnökségem alatt, a régió vállalkozásainak, önkormányzatainak társadalmi szervezeteinek és nem utolsósorban munkaszervezetének a Dél-Al-

földi Regionális Marketing Igazgatóságnak aktív partnere volt, kölcsönös bizalommal és segítőkész hozzáállással, melyet a régió eredményei bizonyítanak. (2010. március)

Dedák Angéla visszaemlékezése:

A Dél-Alföldi Regionális Marketing Igazgatóság vezetője megalakulásától (DARMI) 2000 január elsejétől voltam 2003 év végéig. A DARMI ellátta a Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tikársági feladatait, későbbiekben pedig a pályázatok feldolgozásával járó feladatokat.

A Magyar Turizmus Rt. vidéki pilléreként marketing területen a DARMI-ra az a feladat várt, hogy Dél-Alföld turisztikai bevételeit növelje, ez által hozzásegítse gazdaságának fejlődését illetve a régió turisztikai értékeinek mind szélesebb körben, bel- és külföldön történő ismertségét. Három fő munkatárssal dolgozott eleinte a szervezet de feladataink a Dél-Alföld turisztikai pályázatok majd a későbbi fejlesztések számának növekedésével folyamatosan növekedtek. További munkatársaknak bővültünk, akik közül még 2010-ben is többen az Igazgatóságon dolgoznak.

Katalizátor szerepet láttunk el: egy olyan régiót kellett a turisztikai palettára bevezetni, ahol a turizmus (egyedül Bács-Kiskun megye volt kivétel) még nem kapott kiemelt szerepet a gazdasági fejlesztésekben. A régió dél-alföldi jellegzetességei a pusztai táj, a lovas hagyományok, a régió termál és gyógyvízkincse adottak voltak, az igazgatóság feladata lett ezt közkinccsé tenni.

Tettük mindezt a DA-RIB támogatásával a Magyar Turizmus Rt. égisze alatt a marketing eszközeink segítségével. Folyamatos kapcsolatot tartottunk a régió turisztikai szolgáltatóival, kiadványokat és szóróanyagokat jelentettünk meg a régió jelentős turisztikai termékeiről, így a termálvizekről, a lovas tanyákról, a Dél-Alföld kulturális örökségeiről illetve a „Családi üdülések a Dél-Alföldön „ című kiadványunkkal szolgáltatói ajánlatokkal jelentünk meg a turisztikai piacon. Felismerve a külföldi vendégek igényeit a DARMI ekkor jelentette meg többnyelvű katalógusát, vett részt rendszeresen külföldi vásárokon, workshopokon.

Elmondhatom, hogy minden kollégám magáévá tette a feladatunkat, a régió turisztikai lehetőségeit, feltárni, fejlesztésüket elősegíteni, majd a nagyközönségnek bemutatni belföldön és külföldön egyaránt. Közvetlen és régiós kollégáimmal, a régió szolgáltatóival együtt, akik közül ez idő alatt többen barátaimmá váltak, egy csapatként dolgoztunk a régió sikeréért.

Nagyon büszke vagyok arra, hogy bár 2003-ban elkerültem a Dél-Alföldről, elért eredményeimet a régió 2006-ban a „Dél-Alföld Turizmusáért” díj kitüntetéssel ismerte el. Szívemben mindig is alföldi lány maradtam, és bárhová vet a sors a Dél-Alföld szépségeiről boldogan mesélek mindenkinek. (2010. március)

Az Országgyűlés Idegenforgalmi Bizottsága előtt számolt be a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tevékenységéről és terveiről 2003. április 16-án:

„A Dél-alföldi régió az ország legnagyobb statisztikai régiója. Területe 18339 m², hazánk területének egyötöde. Nyugati természetes határa a Duna, délen és délkeleten két országgal, Szerbiával és Romániával, északon pedig Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyével határos. A régió Bács-

Kiskun, Csongrád és Békés megyét foglalja magában. A régióra az egykori mezővárosok túlsúlya jellemző, de a terület nagyságához képest meglehetősen kevés, 254 település található csak itt, ebből városok száma 43. Az urbanizáció Közép-Magyarország után e régióban a legerőteljesebb, mivel az 1,377 milliós lakosság 67 százaléka él városokban. A 23 dél-alföldi kistérségből csak a szegedi fejlődik dinamikusán, míg négy kistérség fejlődő, tíz pedig felzárkózó minősítést kapott. A régióban az összes hazai vállalkozás 11,6 százaléka működik. Összességében a Dél- Alföld gazdasági helyzete rosszabb az országosnál, de a legjobb a három kelet-magyarországi régió között.

A régió területe síkvidéki. A Dél- Alföld turisztikai régió Magyarország napfényben leggazdagabb része. A régió turizmusát meghatározza, hogy észak-déli, kelet-nyugati irányban Románia és Jugoszlávia felé vezető útvonalak futnak rajta keresztül. Így az adottságok számbavételénél nem hagyható figyelmen kívül a térség erőteljes tranzit és batármenti jellege. A Duna-Tisza-Körös-Maros Euró régión belül interregionális együttműködéssel kell ezt az „adottságot” kezelni. Egyes esetekben a speciális forgalmi helyzet (pl.: batárátkelő) növelheti az adott település potenciálját (Gyula, Battonya, Röske, Tompa). Az idegenforgalmi adatoknál is látszik a régió tranzit jellege (a vendégforgalom nagysága nem arányos a vendégéjszakák számával).

A Dél-alföldi régió három megyéje mind gazdasági mind társadalmi környezetében differenciált. Békés megye az elmaradott térségekhez tartozik, itt a turizmus fejlesztésétől a gazdasági szféra kibővülését, munkanélküliség magas arányának változását, infrastruktúra fejlettségének növekedését várják. Elsősorban a közlekedés az, ami ezt a megyét leszakítja az országtól (pedig batár-megye, óriási kereskedelmi forgalommal). A tiszauji híd építése, a Gyulát elkerülő, batárhoz vezető út megnyitása a fejlődés első lépései ennek a hátrálynak a leküzdésére.

A közlekedési infrastruktúra elmaradottsága Csongrád megye számára is probléma. A megye az M5-ös út tovább építéséért küzd. Az esetleges Kiskunfélegyháza–Szeged közötti autópálya, illetve a rácsatlakoztatható utak nagyban elősegítenék a már meglévő, és működő turisztikai termékek nagyobb ismertségét, látogatottságát.

Bács-Kiskun megye északi része előnyös helyzetben van, mivel az M5-ös autópályán könnyen megközelíthető Budapest felől. A régióban ez a megye a legfejlettebb terület. Idegenforgalma, beruházásai, befektetői érdeklődések száma is ezt a megállapítást támasztja alá.

A Dél- Alföld földrajzi adottságaiból fakadóan nem tartozik egyetlen országosan kiemelt üdülőkörzethez sem. A kisebbek közül a „Tisza-Körös menti”, a „Köröszug”, az „Alsó-Duna” és az „Alsó-Tisza” üdülőkörzetek egy része tartozik a térséghez. A VÁTI 1992-ben a régióban csupán három, de nagyobb kiterjedésű és többreüt adottságokkal rendelkező (Kulturális és építészeti, vízparti és borgászati, termálvízi, borvidéki jellegű) idegenforgalmi körzetet batárolt le: az Alsó-Duna vidékét, az Alsó-Tisza körzetét és a Közép-Békési körzetet.

A régió idegenforgalmi sajátosságai három vonzerőtípus köré csoportosíthatók:
- a vizek (folyók, tavak, hévizek), a puszták (nemzeti parkok), és a történelmi városok.

A Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének felmérése szerint jelenleg 34 településen 40 termálfürdő található a régióban, melyek közül 20 gyógyfürdő és 16 termálfürdő. A fürdők nyáron közel 70 ezer vendéget tudnak befogadni, míg télen ez – elsősorban a gyógyfürdők és uszodák kapacitása – 14 ezer főre korlátozódik. A régió fürdőibe egy évben közel négy millió belépés történik, ami nagyságrendileg háromszorosa a régiót alkotó megyék lakosságának. A régióban a gyógy- és termálvizekre támaszkodó egészségturizmusban rejlő lehetőségeket egyre jobban kezdik kihasználni. Gond azonban, hogy a gyógyvízzé nyilvánítás meglehetősen bosszadalmas folyamat. Ezt követően pedig az erre alapozott keresletképes kínálat kiépítése rendkívül tökéletes, melynek megtérülése a mai keresleti árszinten reális léptekkel mérve, biztonságosan nem is tervezhető.

Ebből adódóan a régió felbecsülhetetlen termálvíz kincsének kiaknázása a már meglévő létesítmények korszerűsítésével (elsősorban vízforgatók beépítésével), bővítésével, továbbfejlesztésével és jelentős profilváltással válik elérhetővé. Ezt látszik alátámasztani az a tény, hogy a közelmúlt gyógy- és termálfürdőkre vonatkozó pályázati kiírásaiban, a Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének menedzselése révén, jelentős támogatási összegek segítik a régió fürdőinek korszerűsítését. 17 fürdő felújítása, korszerűsítése történik 2002/2003 évben. A Széchenyi Program illetve PHARE segítséggel 4 milliárd állami (és EU) támogatásban közel 12 milliárd Ft-os beruházás valósul meg.

A fürdőfejlesztésekkel nem tart lépést a szálláskínálat: Jelenleg a Dél-Alföld gyógyvízzel rendelkező települései közül egyedül Gyulán található minősített gyógyszálló. E mellett Szegeden, az Orosházához tartozó Gyopárosfürdön és Dávodon működnek a gyógyvíz közvetlen közelében olyan szállodák, amelyek jelenlegi állapotukban nem érik el a gyógyszállóvá minősítés kritériumait. A gyógyturizmus azonban a meglévő nehézségek ellenére a Dél-Alföldön fejlődik, öregbíti hírnevét, és egyre inkább bekapcsolódik a gazdaság vérkeringésébe.

Tájjellegű adottságaink a tanyai világ a Dél-Alföldön. Több tanya egymás mellé épülésével alkottak idővel egy kisebb települést, melyek sokasága ma is jellemző a Dél-Alföldre. A települések illetve az önállóan maradt tanyák lakosai a mezőgazdaságból élnek. Néhány éve indult el a falusi, tanyasi területek bevonása a turizmusba. Ha nincs különösebb vonzerő a környéken, ezen turizmuság fejlesztése jelenti az egyetlen lehetőséget a turizmushoz való kapcsolódásra. A régió számára tehát a regionális gazdasági, társadalmi kiegyenlítőds egyik fő eszköze – a mezőgazdaság korszerűsítése mellett – a falusi, tanyasi turizmus fejlesztése.

Természeti adottságainkra épülő turisztikai termékünk a lovas turizmus. Országos összehasonlításban magas számú vállalkozás foglalkozik ezzel a Dél-Alföldön (64 patkos minősítéssel rendelkező lovas-turisztikai bázis van!). Színvonaluk, szálláshelyeik az országos átlagtól eltérően jók. Jellemző, hogy a kisebb-nagyobb települések közelében alakítják ki lovasudvaraikat, lovastanyáikat a vállalkozók. Ezek körzetében már beindult a lovastűrők szervezése is. Nagy múltú és folyamatosan igen igényes szolgáltatás nyújt a lovasmízei régi és új Tanyacsárda.

A Dél-Alföld történelmének következtében jelentős népességkeveredés zajlott le, amit bizonyít a jelenleg is itt élő, hagyományait ápoló szerb, román, német, szlovák nemzetiségek jelenléte. A régió népi kultúrájára elsősorban a táj jelleget hatott. A magyar népszokások tárháza is igen gazdag. A nemzetiségi és magyar hagyományok kulturális sokszínűséget adnak a régiónak. Hagyományokra épülnek a régió nagyszámú rendezvényei. Nemzetközi vonzást jelent gasztronómiai kínálatunk (főzőversenyek, fesztiválok, népiünnepélyek, borbemutatók). Illetve nagy kulturális rendezvényeink pl.: Hírös Hét Fesztivál – Kecskemét, Szegedi Szabadtéri Színház rendezvényei, Gyulai Várjátékok, Hunniális – Ópusztaszer, Gyulai Várszínház előadásai, Orbán Napi Borünnep – Hajós, Csabai Kolbászfesztivál – Békéscsaba, Bajai Halászléfőző Népiünnepély stb.

A Dél-alföldi Idegenforgalmi Bizottság (DARIB) 13 taggal végzi munkáját. A Bizottság elnöke Dr. Tokaji Ferenc. A Bizottság a szakmai szervezetek delegáltjai és a megyei közgyűlések egy-egy delegáltjából áll. A korábbiaktól eltérve hangsúlyt kap a térség sajátossága, így például képviselve vannak a dél-alföldi fiúrdők, kereskedelmi és vendéglátó szervezetek prominens képviselői. A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság a Területfejlesztési Tanácsok munkájában aktívan, ennek szellemében vesznek részt.

A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság, mint a régió turisztikai bázisgazdája minden olyan szervezetben képviselteti magát, ahol a régió idegenforgalma, mint gazdasági ágazat hangsúlyt kap. Az elnök és a megyei két alelnök tagja a Megyei Területfejlesztési Tanácsoknak, emellett Dr. Tokaji Ferenc elnök tagja a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanácsnak is.

A területfejlesztésben való részvétel kulcsfontosságú, melyen belül külön hangsúlyt képez az infrastruktúra fejlesztése. A közlekedésben jelentős fejlesztések, korszerűsítések nélkül nem várható komoly előrelépés. A lemaradt térségek turisztikai felzárkóztatása is csak kíváncsalom marad.

A megyék vezetőivel történt egyeztetések eredményeként, a megyei turisztikai koncepciók és stratégiák most készülnek (Békés megye) vagy újratárgyalásra kerülnek. A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság ehhez a jelentős és kiemelt munkához szakmai segítséget nyújt. A Bizottságnak a kiemelt területek Vízgazdálkodási Tanácsaibanis delegált tagjai vannak. A munkaszervezeti feladatokat a Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság látja el. Az igazgatóságon keresztül folyamatos a kapcsolattartás, az önkormányzatokkal, a kistérségi egyesületekkel. A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tagjai és a Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság munkatársai részt vesznek minden konferencián, összejövetelen, ahol a régió turizmusát érintő kérdésekben a Da-RIB elképzelése, ajánlása megjelenhet. A bizottság civil szervezetek bevonásával is aktívan kezdeményez, és részt vesz azokon a rendezvényeken, amelyek a turizmus szerepvállalását növelik. Ennek egy új példája a magyar-román batármenti turizmus fejlesztésére irányuló rendezvénysorozat, „Új tendenciák az európai turizmusban” címmel. A Da-RIB fontosnak tartja a korábban elfogadott Dél-alföldi turisztikai koncepció és fejlesztési program folytatását, azzal, hogy közeljövőben az eddigi megvalósításról és a várható feladatok újraértékeléséről szakmai konferenciát kíván rendezni.”

A Dél-alföldi RMI (és a nagyrégió: Dél-és Észak Alföld, valamint a Tisza tó együtt) működése

„2002-2004 között – összefüggésben az irányítás és központi ellenőrzés nagyfokú centralizálásával, valamint a 2004-ben kialakított 5 régiós marketing stratégiára épülő nagyrégiós megjelenés koncepciójával, – a dél-alföldi RMI a 2002 évi 44 millió forintos marketing tervével szemben 2003-ban 30 millió, 2004-ben 3,9 millió forint önálló marketing kerettel rendelkezett. Ugyanakkor 2004-ben első ízben megjelentek külön terv soron a nagyrégiós költségek, (összesen: 68,2 millió Ft.), amelyből az egész Alföld régió 36,6 millió forinttal tudott gazdálkodni. Az alföldi régiók (3) ezt az összeget 1/3:1/3:1/3 arányban osztották fel maguk között. Így 2004-ben a dél-alföldi RMI összesített marketing kerete 16,1 millió Ft. volt.

2005-ben az MT Rt. a feladatok és költségek nagyfokú decentralizálását bajtotta végre, megteremtve a régiókban végrehajtandó feladatokhoz szükséges eszközök adott szervezeti szinten történő biztosítását. Az MT Rt. a dél-alföldi RMI saját marketing keretét a 2004 évi 3,9 millió forintról 20 millió forintra emelte, és a korábbi nagyrégiós „Alföld keret” 36,6 millióról 60 millióra növelte, amely az egybarmados elvet követve további 20 millió forrás lebetőséget biztosít a dél-alföldi régióknak, ezáltal lebetővé téve egy 40 millió forintos összes marketing keret felhasználást.” **(Részlet a belső ellenőrzés jegyzőkönyvéből–2005)**

Működési költségek alakulása:

Év	Tényköltség
2002	39 919 413 Ft
2003	28 397 405 Ft
2004	17 264 594 Ft
2005 terv	28 000 000 Ft

A további években is 30 millió Ft körüli marketing keret állt az RMI rendelkezésére.

Turisztikai Régiók Egyeztető Tanácsa (TURET)

2004. április 9-én a RIB elnökök részéről döntés született, miszerint a továbbiakban szervezeten nyilvánítanak véleményt és Turisztikai Régiók Egyeztető Tanácsa (TURET) név alatt rendszeres érdekegyeztetést tartanak. A TURET-en kialakult véleményt az országos fórumokon Rusznák Imre képviseli.

TURET a RIB-ek jelenlegi helyzetéről:

2004-ben megszűntek a regionális pályázati keretek, amelynek hiányában számos jelentős turisztikai kisprojekt maradt forrás nélkül. A döntés rendkívül negatív hatást váltott ki, minden régióban rontotta a turizmus állami irányításának megítélését. A RIB-ek működési keretösszege fedezte a munkaszervi feladatok ellátását, ezen túl szakmai utak, promóciós feladatok elvégzését is.

A bizottsági munka – lévén, hogy pályázattal összefüggő feladatok nem terheltek ebben az évben a testületeket – elsősorban kapcsolattartásra, a szakmai presztízs fenntartására és a kialakult helyzet kommunikálására irányult. Turizmust közvetlenül, vagy közvetve érintő kérdésekben folyamatosan kéri a

Bizottságok véleményét, együttműködését a régiók szereplői. A RIB-ek társadalmi megítélése tehát jó, hatékony munkaszervezettel még fontosabb szerepet vállalhatnának a regionális politikában.

A GDP közel 10%-át adó ágazat szakszerű és tudatosan irányított fejlődésének bosszútávi biztosítása nem lehet közömbös sem a Régiók, sem az állam számára, ezért meg kell valósítani a regionalitáshoz illeszkedő, önálló és felelős szervezeti rendszert. A szükséges operatív munkát a Bizottság társadalmi munkában nem képes ellátni és nem is ez a feladata, de képes szakmailag irányítani és felügyelni azt az önálló munkaszervezetet, amely erre alkalmas lehet. Az ágazat fejlesztésével kapcsolatos állami (központ és regionális) források felhasználásával kapcsolatos gyakorlati végrehajtó munka hatékonysága akkor válhat valóságossá és érzékelhetővé, ha ezek a feladatok decentralizálódnak, természetesen annak minden szakmai és jogi felelősségével.

A Magyar Turizmus Rt. 2004-ben a 9 régiós felosztást 5 nagyrégióra változtatta. A döntés megítélése változó.

Az alföldi régiók esetében a nagyrégiós megjelenés nem mondható szerencsésnek. Az elképzelés nem kiforrott a gyakorlatban több negatív, mint pozitív hatása van. Ez a törekvés sok gondot okoz mind a Bizottságoknak, mind a turizmus szereplőinek. A Bizottságok magyarázkodásra kényszerülnek, a pénzügyi kezelés gondot okoz. Elvi vonatkozásban eddig csupán a külföldi megjelenést támasztották alá szakmai érvekkel – melyeket az érintett régiók el is fogadtak. A nagyrégiós belföldi kommunikáció célja, feladata és eszközei nem kerültek kifejtésre. Talán egyedüli érv a takarékoság és a gazdaságosság hatékonysága volt, – de ennek mérésére már nem került sor. A nagyrégió megnevezése „Alföld és Tisza-tó”. A megnevezés kedvező a Tisza-tó számára, hiszen megháromszorozza a Tisza-tó megjelenést, ugyanakkor földrajzilag el is helyezi a desztinációt az Alföldön. A két alföldi É-D régió számára már nem ilyen egyértelmű a helyzet, mert a belföldi érdeklődők számára túl nagy táj az Alföld

A stratégiai kérdések eldöntésénél észszerűbb megoldások születhetnének, ha a RIB-ek -konzultálva a Magyar Turizmus Rt-vel – saját akaratukból, érdekeiknek megfelelően, önállóan dönthetnének.

A RIB-ek megítélése a régiókban

A RIB-ek megítélése a régiókban jónak mondható, annak ellenére, hogy a „pénzosztó” szerep elmaradt a 2004-es évben. A Bizottságok szakmai presztízsét sikerült megőrizni, ezt jelzi az a számos felkérés, megkeresés, amely az elmúlt évben a RIB-ekhez érkezett. Szakmai részről nagyon nagy a várakozás a 2005. évet illetően. Biztatónak látszik, hogy 2004. év végére kormányzati szinten is a „helyére került” a turizmus irányítása és ennek következtében bízzunk abban, hogy szemléletváltás is történik a régiók megítélését illetően. Ha elfogadjuk azt, hogy a jövőben a régióknak nagyon fontos szerepe lesz a területfejlesztés és az igazgatás területén akkor határozott, konkrét és sürgős lépéseket kell tenni a bizottságok működési feltételrendszerének megerősítése érdekében.

Javaslatok

A turizmust érintő pályázatok kiírásakor a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok kerüljenek megkérdezésre, javaslataikat vegyék figyelembe. A témák kiválasztásakor ill. a forrás elosztásakor is a RIB szakmai véleményén alapuljon a döntés. A terület-fejlesztéshez juttatott források esetében is át kell tekinteni a turizmusra fordítható részt és a RIB–ekkel koordinálva kell az elosztást megtenni. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás kiűszöbén kiemelten fontosnak tartjuk az EU-s források megszerzését ill. az elérhetőség megeremítését. A Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezetét ellátó marketing igazgatóságok felkészültek a pályázatok kezelésére, koordinálására, tartalmi kidolgozására. Fontos területnek tartjuk a turisztikai befektetési lehetőségeket, hiszen ezen a területen is a RIB és munkaszervezete rendelkezik a legtöbb aktuális információval. Az ITD-H és a Magyarországra betelepült befektetők közreműködésével aktívabb információáramlásra lenne szükséges. A régiók további turisztikai fejlesztése érdekében változatlanul kiemeltnek tartjuk a RIB önállóságának megeremítését, a forrás biztosítását, a pályázati célok önálló kiírását, ezek elbírálását. Önállóság nélkül a régióban jelentkező feladatok nem kezelhetők. Az önálló Turisztikai Kormányhivatal létrehozása felértékeli a turisztika szerepét országos szinten, és ez lehetőséget ad arra, hogy ugyan az a régióban is megtörténjen.”

Budapest, 2005. január 27.

*Rusznák Imre
a TURET elnöke*

Előterjesztés (2005. január) A regionális fejlesztésért és felzárkóztatásért felelős tárca nélküli miniszter részére, a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok és a Regionális Marketing Igazgatóságok jövőbeni működéséről

A turizmus területi, regionális irányításának korszerűsítése, illetve a turizmussal kapcsolatos regionális szintű feladatellátás **hatékonyságának emelése** érdekében áttekintettük a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok (a továbbiakban: RIB) és munkaszervezeteit ellátó Regionális Marketing Igazgatóságok (a továbbiakban: RMI) illetve a Regionális Turisztikai Projektirodák (a továbbiakban: RTPD) lehetőségeit. Turizmusfejlesztés szempontjából meghatározó jelentőséggel bír a regionális szint, azonban a jelenlegi szervezetek korlátozott mozgásteret nem teszi lehetővé a turizmus komplex kezelését. Regionális szinten – a **szervezeti harmonizáció** érdekében – a turisztikai feladatok elvégzésére olyan intézményrendszer kialakítása célszerű, amely a területfejlesztési feladatok közé integrálja a turizmussal összefüggő feladatokat is.

A regionális szervezeti rendszer áttekintését az alábbiak teszik indokolttá:

- a RIB-ek feladataikat (részben a források hiánya, részben hatáskörük bizonytalansága) jelen kereteik között nem tudják teljes körűen ellátni,
- a turizmusfejlesztésben tapasztalható tendenciáknak (decentralizáció, desztinációmenedzsment feladatok szükségessége stb.) megfelelően feladataik újragondolása szükséges,
- a (véglegesítés előtt álló) Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában felvázolt szervezeti rendszer megvalósításának első lépéseként tisztázni szükséges a regionális szintű turisztikai szervezeteket, kompetenciákat,

- regionális szinten célszerű megszüntetni a turizmusfejlesztéssel összefüggő párhuzamosságokat (tervezés/koncepciókészítés, forráselosztás/pályázati rendszer),
- a decentralizáció erősítése céljából szükséges, hogy a RIB-ek a területfejlesztési források – turisztikai szempontból – hatékony felhasználását elősegítsék,
- fentieknek megfelelően a regionális forrásfelhasználás szakmailag megalapozottabbá válik,
- a pályázati (EU-s, hazai, regionális) témák tervezése során a szinergiahatás erősebben érvényesül,
- a pályázati rendszerben – a RIB-ek közreműködésével – könnyebben nyomon követhetők lesznek az EU-s forrásból megvalósuló pályázatok, a hazai és a regionális pályázati rendszerben támogatott pályázatok,
- a pályázati rendszerben gyorsabb döntések szülehetnek.

A jelenlegi rendszer átalakítására vonatkozó javaslat:

- A jelenlegi struktúrában az Regionális Fejlesztési Tanácsokra (a továbbiakban: RFT) az 1996. évi XXI. Törvény vonatkozik:
- az Országos Területfejlesztési Koncepcióban meghatározott tervezési-statisztikai régiókban működnek, a Balaton esetében a Balaton Fejlesztési Tanács, a Tisza-tó esetén a Tisza-tavi Térségi Fejlesztési Tanács jött létre,
- az RFT és munkaszervezete jogi személy,
- az RFT működéséhez a kormányzati hozzájárulás pénzügyi fedezetét a költségvetési törvényben kell meghatározni,
- az RFT tagjai között van a területileg illetékes Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke.

Tekintettel arra, hogy a RFT-ben a részvétel a RIB elnökének részéről jelenleg is biztosított, elképzelhető a szakbizottságként való kapcsolódás.

A RIB-ek „szakbizottságként” illeszkedjenek a területileg illetékes RFT-hez.

Kompetenciák: A szakbizottságok az RFT-k mellett, a RIB elnök tanácsban való részvételén túl, konzultációs, tanácsadó és döntés-előkészítő testületként működnének. Véleményüket az RFT-knek minden olyan kérdésben (tervezés, infrastruktúra, fejlesztések, pályázati rendszer, beruházások stb.) ki kell kérni, amely a régió turizmusával összefügg.

A turizmussal kapcsolatos kérdésekben, feladatokban, pályázatokban a szakbizottságoknak javaslattevő, döntés-előkészítő szerepük van, ugyanakkor az RFT a döntéshozó.

Regionális Marketing Igazgatóságok, Regionális Turisztikai Projektirodák

Jelenleg az RMI-k és RTPI-k a Magyar Turizmus Rt. (a továbbiakban: MT Rt.) regionális szervezetei, feladatuk elsősorban a regionális turisztikai marketingtevékenység ellátása, az EU-s társfinanszírozású turisztikai pályázatok szakmai véleményezése és az ezzel kapcsolatos tanácsadás, koordináció. Részt vesznek a II. Nemzeti Fejlesztési

Terv előkészítéséhez szükséges projektek gyűjtésében, valamint az NFT-hez kapcsolódó tervezési folyamatban. Fentiekén kívül ellátják a RIB-ek titkársági feladatait is.

Kapcsolódás: Javasoljuk, hogy az RMI-k, a szervezeti struktúrájának megfelelően a Regionális Fejlesztési Tanácsok munkaszervezetébe, a Regionális Fejlesztési Ügynökségekbe (a továbbiakban: RFÜ), azok szervezeti egységeként (igazgatóságaiként) épüljenek be. Az RTPI-k (Balaton, Tisza-tó esetében) a térségi fejlesztési tanácsok munkaszervezeteibe épülhetnek be. Az egységek (igazgatóságok) az RFÜ-kön belül elkülönített költségvetéssel rendelkeznének, vezetői egyben az RFÜ-k ügyvezető-helyettesei. Elnevezésüket regionális turisztikai irodára (RTI) célszerű változtatni.

Rendeletek módosítása: Fentiek alapján megállapítható, hogy a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok, valamint a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok munkaszervezeteinek feladatairól szóló 28/1998. (V. 13.) IKIM rendelet módosítása szükséges. A szakmai irányítás miatt pillanatnyilag – tekintettel arra, hogy a regionális fejlesztésért felelős miniszter alatt áll mind a turizmus, mind a területfejlesztés – nem szükséges a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. Törvény módosítása, a RIB szakbizottságként való működése a RFT-k alapszabályainak kérdése.

(kivonatos közlés az előterjesztésből)

Jelentős erőfeszítés, egyeztetés és továbbképzések indultak be ezen tervezet értelmében, de a helyzet megváltozott, a turizmus elkerült a területfejlesztéstől.

Az évtizedes adósság, a Turizmus Törvény, minden parlamenti ciklusban előkerül, 2006 után ismét. Nagy törvényalkotó munka kezdődött, tervezetek és egyeztetések. Úgy tűnt közel van a törvény elfogadása, de a politika megint felülírta a törekvést. Az alábbiakban a **TURET állásfoglalását közöljük a Turizmus Törvényről:**

„A Regionális Idegenforgalmi Bizottságok elnökeit tömörítő Turisztikai Régiók Egyeztető Tanácsa (TURET) a szakma és a régiók szempontjából is öröndetesnek tartja a turizmus törvény kormány általi elfogadását. A TURET álláspontja szerint a kerettörvény jóváhagyásával az állam elismeri a turizmus nemzetgazdaságban betöltött szerepének fontosságát, azt a 8-10% GDP-t, amivel a turizmus a nemzetgazdaság teljesítményéhez hozzájárul. Az elismerésen kívül gyakorlati előnyöket is jelent a jogszabály, hiszen olyan alapvető definíciókat tisztáz, mint pl. a látogató, a turista, a turisztikai tevékenység; s az állam feladataként jelöli meg a nemzeti marketing ellátását, mely eddig törvényi szinten még nem jelent meg.

A régiók szempontjából kiemelkedően fontos, hogy egyértelművé teszi a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok helyzetét, feladatait, felelősségét. Azzal, hogy a turizmust közvetlenül érintő kérdésekben a jövőbeni Regionális Turisztikai Bizottságoknak (RTB) egyetértési joga lesz a Regionális Fejlesztési Tanácsokban (RFT), erősödik az RTB-k pozíciója, így lehetővé válik a turizmus érdekeinek hatékonyabb képviselése az RFT-ben és így az Uniós források elosztásánál is. Mivel régiós szinten a helyi érdekek könnyebben egyeztethetők, kommunikálhatók, így az RTB lesz a záloga annak, hogy a Nemzeti Turizmus

Stratégiához igazodva valóban az adott régió érdekeit szolgáló, az abba leginkább illeszkedő fejlesztések valósuljanak meg, s a ténylegesen szükséges tevékenységeket támogató pályázati forrásokat biztosítsanak a régió turizmusának szereplői számára. Nagy jelentőséggel bír, hogy az RTB-k működéséhez a törvény előírja Regionális Turisztikai Célelőirányzat létrehozását, melyet a költségvetés támogat. Szintén óriási előrelépés, hogy a jogi norma ösztönzi az önkormányzatokat az idegenforgalmi adó turizmusba való visszaforgatását, hiszen ha a helyi önkormányzat az idegenforgalmi adó összegéhez igazodó költségvetési hozzájárulást nem a helyi turizmust támogató célra használja fel, akkor sem Európai Unió, sem hazai forrású turisztikai célú támogatásra nem pályázhat. Bízunk benne, hogy törvényt a Parlament is elfogadja, hiszen ez nem csupán a turisztikai szakma, hanem egész Magyarország érdekét szolgálja.

Budapest, 2008. április 24.

Rusznák Imre elnök

Regionális turisztikai pályázatok

Év	Regionális pályázati keretösszeg (millió Ft)	Nyertes pályázatok száma
1999.	28	36
2000.	80	96
2001.	120	83
2002.	180	n.a.
2003.	180	119
2004.	nincs	0
2005.	172	42
2006.	60	33
2007.	90	36
2008.	160	28
2009.	0	0
2010.	0	0
Összesen:	1070	473

A RIB a regionális turisztikai pályázatok bírálatát is elvégzi. 2004-ben nem kerültek kiírásra ezek a pályázatok. 2005-ben és 2006-ban a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanácshoz (DARFT) került ez a forrás. Ekkor a RIB szakmai bíráló bizottságként működött közre a pályázatok értékelésénél, a végső döntést a DARFT hozta meg. Ez nem volt szerencsés megoldás. 2007-ben ismét a RIB-é a főszerep a TC regionális pályázatainak kiírásában és elbírálásában. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium turisztikai szakállamtitkársága részletesen bemutatta az országgyűlés szakbizottsága előtt az idei Turisztikai Célelőirányzat felhasználásának főbb paramétereit. A rendelkezésre álló 9,64 milliárd forintból a hazai forrású pályázatok (nagyrendezvények, regionális pályázatok) 1390 millió Ft-ban részesedtek. Pályázati témák a Dél-Alföldön 2007- ben: rendezvények támogatása, hálózatepítés a turisztikai régióban, irányítás és igazgatás, marketing- eszközök támogatása.

„Új feltételekkel hirdette meg közös pályázatát a Nemzeti Kulturális Alap és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, a két intézmény egyformán 200-200 millióval járult hozzá idén a fesztiválok megrendezéséhez. A támogatásból összesen negyvenöt, turisztikai szempontból jelentős kulturális rendezvény részesült. Fontos feltétel volt, hogy a rendezvény legkevesebb tízezer látogatót vonzzon a programjaival

Feltétel volt, hogy legkevesebb tízezer látogatót magához vonzó, minimum 50 millió forintos költségvetésű eseménysorozat szervezői jelentkezhetnek. Idén még ebből a keretből részesülhettek alapvetően a gasztronómiát a fókuszba állító fesztiválok, a tervek szerint jövőre már nem így lesz. Nem első alkalommal ítélt oda közös támogatást a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (ÖTM) turisztikai jelentőségű kulturális rendezvényekre, tavaly ugyanerre a célra 300 millió forint jutott. Akkor a kiadások nagyobbik részét a turisztikáért is felelős tárca adta, az NKA pedig 100 milliót tett mellé. A 400 millió forintos keretre összesen 900 milliónyi igény érkezett, kellett tehát szelektálni.”

A RIB tagjai 2006-2010 között

Dr. Tokaji Ferenc elnök a Hőforrás Üdülésszövetkezet ügyvezető igazgatója, Dr. Albel Andor Dél-alföldi Gyógy és Termálfürdők Kh. Egyesület ügyvezető elnöke, RIB alelnök 2009 júniustól. Gömöri Ferenc Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnökségi tagja az Aranyhomok Szálloda Kft. ügyvezető igazgatója, RIB alelnök két ciklusban. Nacsá József a Natur Consult Idegenforgalmi Kft. Tulajdonosa a Matur Csongrád Megyei Tagozatának elnöke, RIB alelnök két ciklusban. Kovács Zoltán, ügyvezető igazgató Bugac Pusztá Kft. Tóth Károly SZTE JGYPK Szakképzési Központ, Molnár Csaba, az Algyő Fejlődéséért Alapítvány, Rendezvényház KHT. ügyvezetője, Glózik Klára, a Békés Megyeért Vállalkozásfejlesztési Alapítvány ügyvezetője a Tourinform – Békés megyei irodavezetője. Bányai Gábor a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnöke, (helyettesítője az üléseken Nyitrai András országgyűlési képviselő volt). Szirbik Imre országgyűlés képviselő, Szentés polgármestere, Czakóné Bartucz Katalin, a Biotanya – Kamilla Vendégház tulajdonosa, Fetsér János, országgyűlési képviselő. ☙ Roczkov György Alföld Tours Kft. Ügyvezetője.

2007-ben Dr. Tokaji Ferenc RIB elnök és dr. Albel Andor RMI igazgató beszámoltak az MT Rt. Igazgató Tanácsának a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tevékenységéről

„A kereskedelmi szálláshelyeken mért hivatalos adatok alapján az ország vendégforgalmából mintegy 7 % realizálódik a régióban. A látogatók több mint 80 %-a belföldi. A régió kínálata három téren kiemelkedő: felszín-, és termálvizekben (5 folyó és 41 bēvizes fürdő), a pusztai élményekben (3 Nemzeti Park), és a gasztronómiában (9 hungaricum).

Kimagaslóak a régió gyógyhatású termálvíz készletei, a vízbázisra épült egészségturisztikai létesítményekben (fürdők) nagyarányú fejlesztések valósultak meg, melynek hatása különösen a belföldi vendégforgalom növekedésében mutatkozott meg.

A puszták, az ökotájak megismeréséhez nagyban hozzájárultak a Nemzeti Parkokban újonnan létrehozott látogató központok és tanösvények. Speciális helyet foglal el az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark, mely a kirándulóturizmusban tölt be egyedülállóan jelentős szerepet, ez azonban vendégéjszakákban kevésbé tükröződik. A lovas turisztikai létesítmények színvonala nagy szórást mutat, van aki fejlesztései révén más kapcsolódó turisztikai terméket is kínál (pl. wellness, konferencia helyszínt) mások, a korábbi színvonal fenntartásában is nehézségekkel küzdenek. 2005-ben felmértük a lovas turisztikai létesítményeket, a 72 lovas-tanyánkból a felmérés idejére 7 megszűnt, 2 nem szolgáltat, a 63 működő tanyából 35-öt minősítettek: – 5 patkós 4 tanya, 4 patkós 7 db, 3 patkós 6, tanya, 2 patkós 4 db, egy patkós 4 tanya, egy nomád, egy ménes és bemutatóbely 8.

A gasztronómia területén nagy fejlődés mutatkozik. A régióban 70 gasztronómiai rendezvény, ebből országos és régiós jelentőségű 31, és nemzetközileg ismert 16. Rendezvények idején (Baja, Békéscsaba, Kalocsa) a szálláshelykapacitások rendre szűkösen bizonyulnak, bár éves kibaszáltságuk viszont nem kielégítő.

A városlátogató ill. a kulturális és konferencia-turizmus bástyái a nagyobb városok: Szeged, Kecskemét, Gyula, Szentes, Csongrád, Hódmezővásárhely, Makó, Kalocsa, Baja, Békéscsaba, Szarvas.

A régióban súlyponti kérdés a belföldi turizmus (80 % a kereskedelmi szálláshelyeken, és még magasabb a kiránduló turizmusban). Ez alapvetően a még mindig fennálló „az Alföld olcsóbb” képzetnek, a nagy területből adódó kiterjedt rokon kapcsolatoknak és a markánsan fejlődő egészségturisztikai kínálatnak tudható be. Számottevő a senior korcsoport jelenléte, a fiatal korosztályok kirándulásai (osztálykirándulások), a bétvégi családi programok (feszítvölök) résztvevői.

2005-ben a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák tekintetében a dél-alföldi régióban a növekedés meghaladta az országos mutatót. A marketing célkitűzéseink – teljesültek. Ezért 2006 évet is reálisan terveztük, de a külföldi beutazó turizmusban (főként a német relációban) bekövetkező csökkenéssel változatlanul számolunk, így is mind a vendégszám, mind a vendégéjszakák száma tekintetében 2,5 % növekedést tervezünk.

Igazgatóságunk gazdálkodásában a megadott keretszámokat nem léptük túl, 2005-ben 48 millió Ft-tal (28 + 20 millió Ft saját marketing keret) gazdálkodhattunk.

Féltünk, hogy a 2005 évre megállapított jelentős működési költségcsökkentés (33 millió Ft-ról 28 millióra) problémákat fog okozni, mert a bevételek alakulásában egyik évről a másikra nem várható olyan mértékű növekedés, amely kompenzálná a finanszírozás csökkenését. Ez be is következett, hiszen az irreálisan megállapított anyagi jellegű működési költségkiadásainkat 4 743 000 Ft-al túlléptük, a jelentős túlköltség a 2.797.000 Ft-os bevétellel is csak részben tudtunk kompenzálni. Létszám- és bér gazdálkodásunkat is a takarékoság jellemezte, de munkatársaink bére igen alacsony: 146. 400 Ft bruttó és 103.454 Ft nettó átlag, mellyel az országos ágazati átlagok utolsó helyén szerepelünk, miközben 3.303 000 Ft bér megtagarításunk keletkezett Így alakult ki a 101 %-os teljesítés. A bérfejlesztést il-

letően 2006 –évi reményeink szétfoszlani látszanak, hiszen a mai állás szerint még az 5%-os bérfejlesztési lehetőséget sem kaptuk meg (igaz, a pénzünk meg volna rá), az igazgató helyettes bérének rendezésére sem kerülhet sor. Így igen nehéz ösztönözni kollégáimat, akik ma eggyel kevesebben oldják meg a megnövekvő feladatokat, -és elmarad az előző év sikereinek elismerése is.

(részletek a beszámolóból)

RIB beszámoló 2008 -09 évekről

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma a Dél-alföldi régióban:

„2008 -ban a Dél-alföldi régióban összesen 285 kereskedelmi szálláshely működött, ezen belül 75 szálloda, 103 panzió, 36 turistaszálló, 9 ifjúsági szálló, 30 üdülőbázis és 32 kemping.

A Dél-alföldi kereskedelmi szálláshelyeken 2008. évben 481.630 vendég 1.164.155 vendégéjszakát töltött el. A régió ezzel a vendégek számát tekintve a magyarországi vendégforgalom 6,3 %-át, a vendégéjszakák számát tekintve 5,8 %-át mondhatta magáénak.

2008-ban a külföldi vendégszám 3,6 %-kal, a vendégéjszakák száma pedig 0,9 %-kal nőtt az előző év hasonló időszakában regisztrált adathoz képest. A belföldi vendégszám 1,1 %-kal, a vendégéjszakák száma 4 %-kal nőtt. Az összes vendégszám tekintetében 1,7 %-os, az összes vendégéjszaka-szám esetében pedig 3,3 %-os emelkedést mért a KSH. A 3,3 %-os növekedés ugyan nem kiugróan magas érték, de 2008-ban a magyarországi turisztikai régiók közül csak a Tisza-tavi, a Nyugat-Dunántúli és a Dél-alföldi régióban emelkedett a vendégéjszakák száma az előző év hasonló időszakához képest.

A régióon belül a turizmus motorja változatlanul a három kiemelt turisztikai jelentőségű város: Szeged, Kecskemét és Gyula. 2008-ban Szegeden regisztrálták a vendégek 28,2 %-át, Kecskeméten 10,04 %-át, Gyulán 12,98 %-át. Ez a három település fogadta tehát a régióba érkező vendégek több mint felét. A vendégéjszakákból Szeged 22,45 %-kal, Gyula 19,82 %-kal, Kecskemét pedig 8,55 %-kal

A 2008. év adatait a 2002. évvel összevetve kedvező tendenciát tapasztalhatunk, hiszen a régióba érkező vendégszám 19,1 %-kal, a régióban eltöltött vendégéjszakák száma 20,1 %-kal emelkedett.”

„Kínálat fejlesztése az elmúlt 4 évben:

13 fürdő berubázás történt közel 5 mrd. Ft támogatással, közel ugyanennyi önkormányzati és vállalkozói tőkével, és mintegy 16 mrd Ft érték teremtdött a régióban. Sajnos a fürdőintézmények fejlesztésével nem járt együtt a szálláshelyek fejlesztése, -ez komoly gond. Ezért a következő NFT régiós tervében 30 –35 mrd Ft –os szállásfejlesztésre van igény.

Sokáig a régióban csak egy 4* -os szálloda működött, 2004-ben Szegeden a DÓM Hotel, és 2005-től a kecskeméti Aranybomok szálloda is 4*-os. A wellness szállók köre is bővült: -Duna Hotel – Baja, Kecskemét – Gerébi Kúria, Szarvas – Liget Panzió, és gyógyszálló lett Szegeden a Forrás Hotel. A panziók számában történt jelentősebb bővülés, Szeged, Szarvas, Gyula, Ópusztaszeren, Mórahalmon, Kisteleken.

A szegedi multifunkcionális konferenciaközpont átadása megtörtént, célzottabb marketing munkával hatása növelhető, Szentesen is konferencia központ létesült..

A Gyulai Vár rekonstrukciója sikeresen befejeződött jelentős látogatószám emelkedés várható a 2005 május 25-i átadást követően, 2005. november 25-ig 50 ezer fő látogatta a Várat.

A Békéscsaba –(gyulai) repülőtér és beton le, -fel szálló pályájának átadása várhatóan 2006 május végén megtörténik, a fogadóépület rendelkezésre áll. Erőteljes szakmai segítség kell a majdani üzemeltetőnek ahhoz, hogy megfelelő számú charter járatok vegyék igénybe a repülőteret. A Szegedi Reptér fogadóépületének építése is befejeződik, a szezonban már fogadja a közepes kategóriájú gépeket.”

(részletek a beszámolóból)

A „Pro Turismo” díjazottak a RIB tagjai közül:

Vozár Márton 1999, dr. Tokaji Ferenc 2005, dr. Albel Andor 2007, Gömöri Ferenc 1996, Kovács Zoltán 2000, Nacsá József 2003.

TOURINFORM-HÁLÓZAT

A turizmus mozgatórugói

Szerkesztette: Pap Mária, marketing manager,
Magyar Turizmus Zrt. Dél-alföldi RMI

A turisták – hazaiak és külföldiek – számára az egyik legfontosabb, biztonságérzetüket erősítő szolgáltatás, ha egy új, számukra idegen környezetben megfelelő, hiteles információhoz juthatnak. Magyarországon ezt a feladatot 25 éve a Tourinform szolgálat látja el, amely Budapest belvárosából indulva mára az összes turisztikai régióban jelen lévő, jelenleg (2010.márciusi állapot – a szerk.)151 irodából álló országos hálózattá fejlődött. Az első iroda 1981-ben kezdte meg működését, az országos hálózat kiépítése 1992-ben kezdődött. Ma már évente közel három millió turista tér be évente az irodákba. A Tourinform-hálózat eszméje és működési rendszere a Magyar Turizmus Zrt. szellemi tulajdona. (www.tourinform.hu)

A Tourinform-iroda egyfajta bemutatóterem, amely elsősorban a település/térség fogadószobája, kirakata, ahol a vendég a térségi és nemzeti (országos) turisztikai kínálattal egyaránt találkozhat. Egységes email-elérhetőség: telepules@tourinform.hu.

Történeti áttekintés

1981: Telefonos információs szolgálat, az első iroda megnyitása, az országos hálózat kiépítése megtörténik. 1978-98 közötti időszak eredményei: mennyiségi bővítés (54 iroda), a névhasználati rendszer kidolgozása, az OTIR, Automata Telefon Vonal, 100. iroda létrejön. Telefonos Szolgálat beindítása, non-stop iroda, Police Inform, ONTIR és minőségi fejlesztés. 2008-tól 145 iroda működik az országban.

Létesítők köre: Tourinform-irodát csak meghatározott módon – minden esetben a Magyar Turizmus Zrt.-vel megkötött névhasználati szerződés alapján – önkormányzatok vagy non-profit szervezetek létesíthetnek és működtethetnek. Idegenforgalomban érdekelt vállalkozás nem működtethet Tourinform-irodát.

Működési alapelvek: Az irodák non-profit tevékenységet folytatnak, bevételeiket teljes egészében visszaforgatják működésükbe és szigorúan ügyelnek a versenysemlegességre betartására.

A Tourinform Névhasználati Rendszer franchise-szerű rendszer, melynek lényege, hogy az irodákat a névhasználati szerződést megkötő fenntartók működtetik, akik a rendszerhez való csatlakozás, a Tourinform-logo és a Magyar Turizmus Zrt. által biztosított szakmai háttér és szolgáltatások fejében vállalják az előírt szakmai szempontok betartását. A rendszerhez csatlakozó nem készpénzzel fizet a Magyar Turizmus Zrt.-nek, hanem azzal, hogy segíti őt az állami feladatok ellátásában (adatgyűjtés-adatszolgáltatás, nemzeti kiadványok terjesztése stb.).

Franchise-elemek: Név-, logó és rendszerhasználat; A nemzeti turisztikai adatbázis és kezelő program (NETA); Ismertség növelése bel-és külföldön; Megtalálhatóság, egységes megjelenés elősegítése (közúti tábla, arcuati ele-

mek); Működési hozzájárulás (szezonális nyújtott nyitva tartáshoz, adatgyűjtéshez); Speciális továbbképzések, oktatások; Marketing munka segítése; Ingyenes helpdesk, Internet előfizetés; Tourinformok kiadványainak ingyenes terjesztése, szakmai újságok előfizetése, szakkönyvek biztosítása stb.

Tourinform irodák feladata: információadás, kiadványterjesztés, adatgyűjtés és -szolgáltatás NETA számára (www.itthon.hu – turisztikai adatbázis), jegy- és kiadványértékesítés, marketing feladatok: Szakmai kiállításokon, jelentősebb rendezvényeken, eseményeken képviselik területüket, ismertető kiadványokat, eseménynaptárokat, programfüzeteket, stb. állítanak össze és adnak ki. Jellemző, hogy az irodák felvállalják a helyi rendezvények szerződését. A legújabb idők szava szerint pedig a TDM-ek (Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezetek) létrehozásának motorjai.

Tourinform Szövetség: A Tourinform Szövetség országos hatókörű civil szervezet, mely demokratikus önszerveződés alapján jött létre 2002-ben. A Szövetség tagságát a helyi és megyei Tourinform irodák dolgozói, pártoló tagságát pedig túlnyomó részben a Tourinform irodák alkotják. Tagsága hálózati együttműködésének révén Magyarország több mint 150 pontján feje ki turistainformációs tevékenységét, ezáltal az egyik leghatékonyabban működő magyarországi információs hálózattá fejlődött az évek során.

Glózik Klára, a DARIB tagja, 2002-2005. között, illetve 2008-tól a Szövetség alelnökeként tevékenykedik:

„Elsődleges feladatnak tartom a Tourinform irodák és az ott dolgozók szakmai érdekképviselését. Az első ciklusban hoztuk létre az Év Tourinform-munkatársa díjat, melyet azóta is minden év februárjában adunk át a turisztikai szezonnyitón. Igyekszünk az irodák érdekeit képviselni mind a fenntartók, mind pedig a Magyar Turizmus Zrt. felé. Támogatjuk az irodákban dolgozók szakmai és nyelvi továbbképzését. Elismertségünket mutatja, hogy tagjai vagyunk a NTB-nek is. (Nemzeti Turisztikai Bizottság – a szerk.)

Gyulavári Andrea, a Szövetség dél-alföldi régiós elnöke:

„Közös célunknak a Tourinform hálózat ismertségének és a szakmában való elfogadottságának növelését tekintetem. A hálózat még mindig nem érte el megfelelő rangját a szakmában. Nonprofit működésünk a legkritikább esetben mérhető egzakt számokkal. Valami olyasmi ez, aminek hiányát akkor lehetne nagyon érezni, ha nem lenne...”

A **Dél-Alföld** turisztikai régióban jelenleg (2010. április – a szerk.) Bajától Szeghalomig 23 Tourinform-iroda működik. Ez a szám 1998-ban még csak 9 volt. Az első irodák idegenforgalmi tradícióval és/vagy elszántsággal rendelkező településeken létesültek (nem időrendi, hanem ABC-sorrendben): Csongrádon, Gyulán, Gyomaendrődön, Hódmezővásárhelyen, Kecskeméten, Mórahalmon, Pusztamérgesen, Szarvason és Szeghalmon. Az irodák jelentős része egy-illetve kétszemélyes iroda, korlátozott anyagi erőforrásokkal. A működés mozgatórugója sok esetben első sorban a személyes elhivatottság és lelkesedés.

Baján 2000. május 8-án nyílt egy Turista információs iroda. (akkor még NEM Tourinform!) 2001. június 5-én került sor a névhasználati szerződés aláírására. Az iroda akkori fenntartója a József Attila Művelődési Központ volt. 2008. januárjától a fenntartó a Baja Marketing Kft. lett, az irodavezető Illésné Schäfer And-

rea lett. Jelenleg 2 fővel működik az iroda. 2009-ben Baja elnyerte az Alföld Turizmusáért díjat, és a Magyar Turizmus Zrt. értékelése szerint 100 %-os teljesítményt ért el. 10 év alatt az iroda forgalma megtízszereződött.

A **Békés megyei Tourinform** ügyfélforgalommal nem rendelkező iroda Békéscsabán. Feladata a megyében működő másik 7 iroda tevékenységének koordinálása, összehangolása. Részt vesz az egységes imázs-kép kialakításában, megyei turisztikai marketing feladatokat lát el, összhangban és együttműködve a megyei hálózat tagjaival. 2008. júniusáig Galambos Rita volt az irodavezető, munkatárs pedig Glózik Klára, aki 2008. júliusától irodavezető.

Békéscsabán 2002. január 1-jén nyílt meg a Békéscsabai Turisztikai Iroda, majd 2002. július 8-ától névhasználati szerződéssel rendelkező Tourinform-irodaként, területi információs- és marketingirodaként folytatta munkáját.

1994-ben – a régióban Kecskemét után másodikként – alakult Tourinform iroda **Gyulán**.

Békés megyei irodaként alakult, elsősorban információs feladatokkal, ami a későbbiekben egyre nagyobb súlyú marketing, kutatási, monitoring és érdek-képviselési tevékenységekkel egészült ki. A Gyulai Turisztikai Hivatal megalakulásával a megyei feladatokat egy új, Békéscsabán működő iroda vette át. 2010-től az irodát nonprofit kft. működteti, annak érdekében, hogy egy TDM szervezetet létrehozva még hatékonyabban működhessen a forráskoordináció és a turizmusfejlesztés. 5 főállású alkalmazottal dolgozik. Vezetői: Klinkovics Márta, Gyulavári Andrea, Bottás Gyöngyi (2010-től).

Csongrád megyében megyei szintű Tourinform feladatok ellátására először 1999. április 12-én írt alá névhasználati szerződést – a Csongrád Megyei Önkormányzattal kötött közhasznú szerződésében foglaltaknak eleget téve – az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark Kht. (ÖNTE Kht.). Eleinte Szegeden működött a megyei iroda, ügyfélforgalmat is bonyolítva, később ügyfélforgalom nélkül. Tekintettel azonban arra, hogy a Tourinformok egyik lényegi eleme a turistákkal való kapcsolat, ma a megyei Tourinform iroda működtetését a Tourinform Ópusztaszer látja el, mely 1999. október 6-án a Tourinform-hálózat 100. irodájaként nyílt meg.

A **Csongrádi** Tourinform iroda 1997. december 8-án nyílt meg. A létesítés apropóját az adta, hogy az Idegenforgalmi Igazgatósághoz – nevéből, tevékenységéből adódóan – egyre több helyi lakos és turista fordult különböző turisztikai információért. A Tourinform iroda munkaköre az információs szolgáltatáson túl, a városi és kistérségi marketingfeladatok ellátása lett. Gyűjtőterületébe Csongrádon kívül Felgyő, Csanytelek és Tömörkény tartozik, de szoros együttműködés fűzi Szenteshhez is. 2000. május 1-től a Tourinform iroda részben önálló intézmény lett. 2007. júliusában fenntartásába került a Kézműves Alkotóház.

Gyomaendrődön 1997-ben nyílt először Tourinform-iroda, amely átmene-ti bezárás után ma ismét működik.

A **hódmezővásárhelyi** Tourinform iroda 1998-ban nyílt meg. Fenntartója a Hódmezővásárhelyi Többcélú Kistérségi Társulás, melynek tagjai az iroda gyűjtőterületéhez tartozó Hódmezővásárhely, Mártély, Mindszent, Székkutas települések. A területi információs irodaként működő iroda feladata az információszol-

gáltatáson kívül a város marketingfeladatainak ellátása. Célkitűzés a város hagyományos művészeti értékeinek – fázekasság, hímzések, népművészet – megőrzése és népszerűsítése is. A kezdetektől az irodai feladatokat egy fő látja el.

A **kecskeméti** Tourinform iroda 1993. augusztus 8-án kezdte meg működését mint kistérségi információs és marketing iroda. Az iroda adatgyűjtő területéhez tartozik: Kecskemét, Ágasegyháza, Ballószög, Felsőlajos, Fülöpháza, Helvécia, Jakabszállás, Kerekegyháza, Kunbaracs, Ladánybene, Lajosmizse, Lakitelek, Nyárlőrinc, Orgovány, Szentkirály, Tiszakécske, Tiszaug és Városföld. 2007. december 1-től a városi önkormányzattól a Kecskemét és Térsége Többcélú Társulás vette át az iroda fenntartását. 1 évig 2 fő állandó munkatárs látta el a feladatokat, majd az irodai létszám 3 főre bővült. 2008. nyaratól kerékpárkölcsonzással bővült a szolgáltatások köre.

A **Kiskőrösön** 2003. december 1-je óta működik Tourinform iroda, mely kistérségi információs és marketing irodaként látja el a Kiskőrösi kistérség turisztikai képviselését.

A **kiskunfélegyházi** Tourinform iroda 2005-ben alakult. Adatgyűjtő területe: Kiskunfélegyháza, Gátér, Pálmonostora, Petőfiszállás, Kunszállás, Fülöpjakab, Bugac, Bugacpusztaháza, Tiszaalpár. Az iroda ellátja a városi külkapcsolatok menedzsmentjét is. Kiskunfélegyházának 18 testvér- illetve partnervárosa van, a város külkapcsolatok terén végzett munkáját az Európa Tanács több kitüntetéssel is elismerte. 2009-ben a kiváló irodák között szerepelt.

A **Kiskunmajsa**n 2003. május 21-én nyitották a Tourinform irodát, melynek létrehozására Kiskunmajsa és kistérsége idegenforgalmának fellendítése, koncentrált marketing tevékenység végzése, valamint turisták körében végzett előzetes igényfelmérés alapján került sor.

A **kisteleki** Tourinform 2000. március 8-án jött létre. Saját igazi attrakció híján az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkot népszerűsítik, de a város dolgozik a termálfürdő kialakításán. Több nagyrendezvény országos és nemzetközi jelentőségű lett: pl. a Kistelek Open Nemzetközi Táncverseny.

A **kunszentmiklósi** Tourinform 2006. óta létezik, a térségben szelíd, aktív és lovas, továbbá a kunszentmiklósi termálvízre építhető turizmusban rejlő lehetőségekre alapoz.

A **makói** Tourinform irodát 2002. márciusában a Makói Kistérség Többcélú Társulása hozta létre. Az iroda létrehozását a Makó és Térsége turisztikai attrakcióinak fejlesztése, a kistérség bekapcsolása a magyar turizmus vérkeringésébe, valamint egy egységes adatbázis szükségessége indokolta. 2005. júliusától indult igazán fejlődésnek, egyre több tevékenységet felvállalva a térség turisztikai életében.

A **Tourinform Maroshát** (Mezőhegyes): 2002. május 30. óta a Tourinform-hálózat tagja, kezdetben Tourinform Mezőhegyes néven. 2002-2004-ig Mezőhegyesen, majd 2004-2007-ig Tótkomlóson működött. 2007. július 23-tól ismét Mezőhegyesen. A Marosháti Kistérség Turizmusáért Egyesület fenntartásában működik, mint kistérségi információs iroda.

A **Mórahalmon** 1998-ban kezdte meg működését a **Tourinform Homokhát**. 1996-ban indult Mórahalom város Önkormányzatának tudatos, hosszú távú turizmus fejlesztési programjának összeállítása, mely kiterjedt a szálláshelyek

számának növelésére, a természetvédelmi területek turizmusba történő bevonására, a bor, a gasztronómia, a közművelődés, a fürdő, a kerékpárutak fejlesztésére. A Ruzsai iroda 2004-es nyitásáig 12 település tartozott a gyűjtőterülethez. Irodavezető nyitás óta: Teleki Ferencné.

Orosháza-Gyopárosfürdőn 2001. júliusában nyílt meg a Tourinform iroda. Fenntartója akkor a városi önkormányzat volt. 2007-től kb. 1 évig zárva volt, majd az Orosháza-Gyopárosfürdőért Idegenforgalmi Egyesület fenntartásában újra megnyílt.

Pusztamérgesen 1998. április 1-én nyílt Tourinform iroda. Magyarországon elsőként itt virágzott fel a falusi turizmus. A belföldi turistákat elsősorban rendezvények vonzzák.

Ruzsán 2003.május 1-én nyílt meg a Tourinform iroda. Az elmúlt években egyre emelkedett az irodába betérő vendégek száma.

A **szarvasi** Tourinform-iroda immár 1997. óta várja az érdeklődőket, információkkal a Körös-szögi kistérség és Szarvas látnivalóiról, turisztikai szolgáltatásairól.

Szarvas Város Önkormányzata 1997-ben a Vajda Péter Művelődési Központ szakfeladataként non-profit jelleggel hozta létre a Tourinform Irodát. Jelenlegi működtetője pedig 2005. szeptember 1-től a Körös-szögi Kht. (átalakulás után Körös-szögi Nonprofit Kft.).

Szegeden 1999. július 1-én nyitott meg a Tourinform iroda, a Szeged és Térsége Turisztikai Szolgáltató Kht. fenntartásában. A városi iroda megnyitása előtt csak megyei iroda működött Szegeden, mely a látogatók számára nyitott információs irodával nem rendelkezett. Eleinte 2 állandó munkatárs dolgozott az irodában, majd 2001-ben 3 főre bővült a létszám. Fontos szerepe a városmarketing feladatok ellátásában van. 2000. óta, a nyári időszakban, információs pavilont is működtet Szeged főterén, a Széchenyi téren.

A **Tourinform Sárrét** iroda 1998. májusában nyitotta meg kapuit **Szeghalmon**. A célirányos térségi turisztikai marketing révén a Körös-Sárrét is felkerült a régió és az ország turisztikai térképére. 2002-től Tőkésné Gali Mónika szakmai irányítása alatt működik. Az iroda léte generálja a turisztikai szolgáltatók számának lassú de biztos növekedését.

Zárásul néhány szubjektív gondolat **Szűcs Iréntől**, aki a kezdetektől 2009-ig a Tourinform-irodák koordinátora volt a Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóságon:

„Nagyon is elfogult vagyok a TI bálózattal kapcsolatban. Ezek az emberek igen kevés pénzért mozgatórugóként működtetik az ország minden pontjáról az információáramlást, fogadják a vendégeket és el látják őket tanácsokkal. Nélkülük a turizmus nem képzelhető el, egyszerűen összeomlana a rendszer. Nekem ők nem csupán Tourinform irodások, hanem bennük igazi nagybetűs Partnerekre találtam!”

Forrásjegyzék:

www.tourinform.hu; www.itthon.hu

Csintalané Steiner Mónika, Tourinform-koordinátor, Magyar Turizmus Zrt. Dél-alföldi Tourinform-irodák

A Dél –Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tagjai

(- a jelenlegi tagok és a volt tagok közül akiktől a szerkesztők fotókat és írásokat kaptak.)

Dr. Albel Andor

Piliscsabán született, 1945-ben. Középiskolai tanulmányait Szarvason végezte, majd Debrecenben a Kossuth Lajos Tudomány Egyetem tanári szakán végzett 1969-ben. A József Attila Tudomány Egyetemen doktorált 1984-ben. Európai Uniós tanulmányokat egy éves tanfolyam keretében Budapesten, Brüsszelben és Maastrichtban folytatott. Jelenleg Gyulán él és megalakulása óta (1998) vezette a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság Titkárságát, majd a Magyar Turizmus RT -Zrt RMI igazgatója – két év megszakítással – 2008-ig. Tagja és jelenleg alelnöke a Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak. Létrehozója és választott elnöke a Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének, és a 2004 – ben megalakult Termálklubnak. Elindítója az "Alföld Turizmusáért" könyvsorozatnak, a sorozat több könyvének írója, szerkesztője.

Munkájának elismeréseként 2007 - ben Pro Turismo díjjal tüntették ki.

Bányai Gábor

A Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés elnökévé történt megválasztásom óta szilárd meggyőződése, hogy megyénk gazdasági felemelkedésének egyik legfontosabb tényezője a térség idegenforgalmának fejlesztése. E célom megvalósításához jelentős szakmai segítséget kaptam a Dél-alföldi Idegenforgalmi Bizottság vezetőitől és tagjaitól egyaránt. Kiváló együttműködésünknek köszönhető az is, hogy közösen vettünk részt a franciaországi partnernegyünkben, Poitiersben megrendezett Proxi'Losirs Idegenforgalmi kiállításon. Önkormányzatunk számára megnyíló pályázati lehetőségeinket jelentős idegenforgalmi fejlesztések megvalósítására fordítjuk. Hamarosan felújítva kerül átadásra Hajóson az a XVIII. században épült műemlék kastély, amelyben barokk főúri életformát bemutató interaktív kiállítóhelyet nyitunk meg. Az elmúlt években olyan nagy volumenű turisztikai beruházások kezdődtek megyénkben, melyek egyértelműen igazolják azt, hogy az idegenforgalom Bács-Kiskun megyében valóban egyre hangsúlyosabb szerepet kap.

Babák Mihály RIB elnök (1998 -2002)

1947. november 12-én született Szarvason. Nős, felesége a szarvasi Gyermekélelmezési Egység intézményvezetője. Egy gyermekük van. 1966-ban építőipari technikus képesítést szerzett Szegeden, a Veres István Építőipari Technikumban. 1978-ban ács és kőműves mestervizsgát tett. 1983-ban a budapesti Államigazgatási Főiskolán igazgatásszervező, majd 1989-ben gazdálkodási szakigazgatás-szervező oklevelet szerzett. 1992-ben a Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Főiskola szakközgazdász szakán tanult. 1998-ban a DATE-n településüzemeltetési szakmérnöki diplomát kapott.

1990. októberben bejutott a szarvasi képviselő-testületbe, melynek azóta is tagja. 1993-ban belépett a Fideszbe. 1994-től a szarvasi, 1996-tól a Békés megyei szervezet alelnöke. Az 1998. évi országgyűlési választásokon a Fidesz Békés megyei listájának harmadik helyéről jutott be a törvényhozásba. A Da-RIB-nek elnöke 1998-2000 közötti években. 1998-ban megválasztották Szarvas város polgármesterévé. 2002-ben elnyerte az Év Polgármestere címet. 2002. áprilisban újra a Békés megyei listáról jutott be a törvényhozásba. 2002. október 20-án ismét városa polgármesterévé, valamint a képviselő-testület tagjává választották. A 2006-os országgyűlési választásokon Békés megye területi listájáról szerzett mandátumot, az országgyűlés költségvetési, pénzügyi és számvevőszéki bizottság tagja. 2006 – ban ismételen Szarvas város polgármesterévé választották.

Csizmadia Ferenc

A kecskeméti Aranyhomok Szállodában eltöltött 16 év után, 1986-ban került a Hotel Három Gúnárba. Vezetőként majd tulajdonosként a folyamatos fejlesztés elkötelezett híve. A lehetőségekhez és a vendégek igényeihez alkalmazkodva jelenleg is egy nagyszabású projekt megvalósításán munkálkodik. Ez év végére a valamikori Fogadóból 57 szobás három és részben négycsillagos szállodává fejlődik, új szárnyal, további különtermekkel, wellness részleggel, mélygarázzsal bővülve. Munkahelyi elfoglaltsága mellett néhány évig a Dél-Alföldi Regionális Bizottsági tagként a térség idegenforgalmi fejlődésére is hatással volt.

Czakóné Bartucz Katalin

Évtizedek óta szívügyem a hagyományok őrzése, a kultúra szinte minden területén, így kiválóan érzem magam a falusi turizmus ágazatban. A turizmusban szereplő árbevételből igen keskeny szeletke a miénk, de fontossága felülbírálhatalatlan. Sokat számít a mi körünkben, hogyan fogadjuk a vendéget. A bensőséges beszélgetések mindennapiak a hozzánk látogatókkal. Mondanám: "a falusi turizmusban dolgozó ízig-vérig vendégfogadó szívet-lelket gyógyít". A vendégszereket, a kiváló gasztronómia, a jó minőségű vendégházak, ezek az erősségeink. Bízom azonban, hogy az

elkövetkező években még szélesebb körben veszik igénybe a mi kivételes szolgáltatásainkat. Hiszen, ha a magyarok többet kirándulnának saját kis falvaikba, talán kicsiny országunk turizmusa egészen jól virágozna és ezen belül a falusi turizmus is.

Dr. Csatári Erzsébet

Iskolai végzettsége: jogász, felsőfokú idegenforgalmi szakvizsga, felsőfokú német nyelvtudás.

1999-ben a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanácsnál dolgozik. Európai területfejlesztési és kohéziós politika c. tanfolyamon szerez oklevelet. Saját vállalkozásában, a Mértékkő Kft.-ben építőipari és építőmérnöki, agrármérnöki tevékenységet, és pályázati tanácsadást végez. Alapító tagja a RIB -nek, és a Dél-alföldi Fürdők Egyesületének mely szervezetekben 1998–2002 között tevékenykedik. Jelenleg Kecskeméten a Polgármesteri Hivatal dolgozója.

Fetser János

1953. november 24-én született Budapesten. Nős, felesége virágkötő vállalkozó. Két gyermekük és három unokájuk született. Általános iskolai tanulmányait Csorváson végezte. Budapesten villanyszerelő szakképzettséget, majd Orosházán, a Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskolában az érettségit követően szilikátipari technikai oklevelet szerzett. 1972-ben az Orosházi Üveggyárban helyezkedett el, ahol 1994-ig gépészként, főgépészként, majd főtechnológusként dolgozott. 2003-ban elvégezte a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai

Kar pedagógia-nevelőtanári szakát. Az MSZP alapító tagja. 1993 és 1995 között, majd 2004-től újólag a párt orosházi városi szervezetének elnöke.

1996-tól 1998-ig a Békés megyei szervezet elnöke, 1999 májusától elnökségi tagja. 1994. december 11-én Orosháza város polgármesterévé választották. Tiszteben 1998-ban és 2002-ben is megerősítették. 1998-tól a Baloldali Önkormányzati Község regionális ügyvivője. Társadalmi tisztséget tölt be az orosházi Kórház Alapítványban és a Székács József Családsegítő Alapítványban. 1996-tól az Orosházi Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása választott vezetője. 1997 óta a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács tagja. 2004-től az Orosházi Kistérség Többcélú Társulása elnöke. 1998 és 2002 között a Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlésének tagja. 2002 áprilisában az MSZP Békés megyei területi listájáról bejutott az Országgyűlésbe, s a Környezetvédelmi Bizottság tagjává és a párt Békés Megyei Képviselőcsoportjának elnökévé választották. 2006-ban a Magyar Szocialista Párt egyéni országgyűlési képviselője és a DA RIB tagja.

Glózik Klára

Történész, idegenforgalmi szakmenedzser. Szegedi Tudományegyetem bölcsész történelem tanárszak, 2006. Jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Modernkori Történeti Intézetének Phd. hallgatója (abszolutórium: 2009). Szarvas Város Önkormányzata Tourinform Iroda, irodavezető. 2006-tól TSF MVK Karán dolgozik ügyvivő-szakértőként. Feladatai közé tartozik a vendéglátás-turizmus szakirány szakmai gyakorlatának koordinálása, oktatás, pályázatok segítése, valamint a főiskola Körös-völgye Tanpanziójának vezetése. 2007. januárjától 2008. júliusáig a Békés Megyei Önkormányzat Thermál Consulting Kft.-jében területi iro-

davezetőként turisztikai marketinggel foglalkozott, ill. a Békés Megyei Tourinform iroda munkatársa volt. 2008. júliustól Békés Megyei Önkormányzata ill. a Békés Megyeiért Vállalkozásfejlesztési Alapítvány kuratóriuma az alapítvány ügyvezetésével bízta meg, valamint a Békés Megyei Tourinform iroda vezetőjeként tevékenykedik

Gömöri Ferenc a RIB alelnöke

1965-től dolgozik a vendéglátásban. 1968-tól 1972-ig a Bugaci Csárda vezetője, 1972-től 1990-ig a lajosmizsei Tanyacsárda üzletvezetője, 1990-től ügyvezető igazgató, a Tanyacsárda Kft. résztulajdonosa. 1993-tól a kecskeméti Aranyhomok Szálloda résztulajdonosa, ügyvezető igazgatója. A Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnökségi tagja, a vendéglátó tagozat elnöke. A Dél-alföldi Regionális Bizottság tagja. Kitüntetései: 1993-ban Venesz József-díjjal, 1996-ban Pro Turismo-díjjal ismerték el munkásságát. 1998-ban megkapta a Kecskemét Város Díszpolgára címet. 2006-ban az Év Vendéglátója Díjat vehette át a Tanyacsárda képviselőjében. Ugyanebben az évben a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült.

Ivanics Katalin

Szívesen voltam a RIB tagja, a munka szép volt, egyetlen gondot a források szűkössége jelentett. Bizonyára lesznek kollégák, akik a számok, a tények tükrében mutatják meg azt az időszakot. Én egy személyes élményemet osztom meg az olvasóval. Alkalmam volt a RIB tagjaként résztvenni a Milánói Utazás kiállításon (ami maga is nagy élmény volt), de olyan szépet, mint amikor hazafelé jövet a repülőgép ereszkedésekor láttam, még nem sokszor sikerült. Radnóti Miklóst plagizálva: nekem akkor térkép volt a táj: a befagyott Balatont a szikrázó napsütésben pontosan olyannak láttam, mint ha a földrajzkönyvből idéztem volna fel emlékeimet. Már maga ez elegendő ellenszolgáltatás volt az elvégzett munkáért.

Kovács Zoltán

1973-ban kineveztek az Aranyhomok Szálloda igazgatóhelyettesének, mely feladatot 1981-ig láttam el. Ezután átkerültem a Bács-Kiskun Megyei Idegenforgalmi Hivatalhoz a Kecskeméti Iroda vezetőjének, majd 1985-től a Megyei Idegenforgalmi Hivatal (Pusztatourist) igazgatójának neveztek ki. 1991-január 1-től magánvállalkozást indítottam, a Bugac Pusztá Kft. cégtulajdonos, ügyvezető igazgatója vagyok jelenleg is. Idegenforgalomban végzett munkámat a Pro Turizmo díjjal ismerték el 2000-ben. A Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottságban a Magyar Szálloda Szövetséget képviseltem. Feladatom a szállodások felvetéseinek, kéréseinek továbbítása az Idegenforgalmi Bizottság felé, továbbá a pályázati és fejlesztési lehetőségek közvetítése a szállodások felé. Munkám legfontosabb részének az információ továbbadását, illetve szakmai tanácsokkal a szakma vállalkozóinak segítségét tekintem.

Molnár Csaba

A Csongrád megyei, szegedi székhelyű Rendezvényszervező Non-profit Kht. Igazgatója. Már 2008 elején megszervezték kistérségi hálózatukat, amelynek feladata az intézmény programjainak kiajánlása és a megye településein megmutatkozó kulturális igények felmérése. A ház ugyanis ezeket is próbálja kielégíteni: kiállítások megszervezésével, programok közvetítésével, rendezvények szervezésével, pályázatok közös megvalósításával segítik a helyi közösségek életben maradását. „Kistérségi koordinátoraink segítségével Csongrádtól Móra-

halmon át Marosleléig, a megye számos községében, városában megjelenünk, és olyan értékes programokat kínálunk az ottaniaknak, amelyeket helyben maguktól nem tudnak megrendezni. A Szegedi Nemzeti Színház művészeivel jó kapcsolatot ápolunk, őket többször utaztattuk már falunapokra megyeszerte, de több mint 15 helyszínen volt már látható a csángó kiállításunk is, amely ennek a hányatott sorsú magyar kisebbségnek a hétköznapijaiba nyújt betekintést” – sorolja az igazgató, aki a RIB tagként is képviseli a térség érdekeit.

Nacsa József a RIB alelnöke

Nacsa József a Magyar Turisztikai Egyesület javaslatára kapta a Pro Turismo díjat 2003-ban. Mint a turisztikai szakmában oly sokan mások Nacsa József is az alapoknál kezdte a szakmát kitanulva így e nagyszerű hivatás minden csínját-bínját. Így nemcsak elhivatott, de valóban nagyon hozzáértő szakember. Ő is, mint sokan mások a turizmusban az IBUSZ Utazási Irodánál alapozta meg jó szakmai hírnevét és számtalan funkciójában a megye, a régió élén rengeteget tett szűkebb pátriája idegenforgalmának fejlődéséért is. A négy nyelven beszélő szakember 1995 óta aktívan kiveszi részét az

utánpótlás oktatásában és vizsgáztatásában is, a MATUR alapító tagjaként pedig ma is aktívan tevékenykedik régiója vendégforgalmának fellendítéséért az Egyesület Csongrád Megyei Tagozatának elnökeként, a dél–alföldi RIB alelnökeként..

Nyitrai András

1998 és 2005 között voltam a DA RIB Bács megyei alelnöke, majd 2006-tól rendszeresen helyettesítettem Bányai Gábort az üléseken. A korábbi ciklusban még lehetőségünk nyílt arra, hogy évről-évre növekvő kere-tünkből olyan rendezvényeket és eseményeket támogassunk, melyek máskülönben, valószínűleg létre sem jöttek volna, pedig helyi és regionális turisztikai jelentőségűek voltak. 2006 után ezek a források elapadtak, a Bizottság saját pályázati kerete megszűnt, kizárólag a központi, nem feltétlenül a helyi viszonyok ismeretében kialakított keretek között tehattunk javaslatokat. Remélem, ebben a tekintetben is változásnak nézünk elébe, mert egy nagyobb hatáskörű DA RIB hatékonysága sokszorosa lehetne a mostaninak.

† Roczkov György

Alföld Tours Kft. (Szeged ügyvezetője) a RIB alapító tagja volt. A MUISZ 1974-ben kezdte meg tevékenységét (akkor még Magyar Utazási Irodák Szövetsége néven). Az akkor létező hét állami vállalat hozta létre a Szövetséget, érdekvédelmi szervezetként, és ezért minden fórumon, illetékes szervnél és hatóságnál igyekszik közbenjárni a szakma számára lehető legkedvezőbb feltételrendszer kialakítása érdekében. Roczkov György évtizeden át az utazásszervező szakterület vezetője volt. Nagy tapasztalatai és szakértelme sokáig hiányozni fog. Emlékét megőrizve elbúcsúztunk tőle 2010 április 31-én a battonyai temetőben.

Szabó Károly

Életemet az Alföldön éltem le, a mai napig Kiskunhalason élek.

Petőfivel szólva: „Lenn az alföld tengersík vidékin

Ott vagyok honn, ott az én világom;”

Földrajz szakos tanárként hivatásból fakadó vonzalom is köt a tájhoz, az emberekhez, a vendéglátáshoz és idegenforgalomhoz. 2002-06 között a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés alelnöke voltam. Egyik vállalkásom volt: a Dél-Alföld 3 megyéjének közös bemutatkozását szervezni a berlini magyar nagykövetségen. 2005 márciusában sok munkával, szép számú segítővel értük el az osztatlan elismerést. Meggyőződésem, hogy a Dél-Alföld idegenforgalmi szempontból még számtalan értéket hordoz. Ezek feltárása, kiépítése sok szép feladatot ad a jövő szakembereinek. Járjanak sikerrel!

Sztribik Imre

Középiskolai tanulmányait 1968-1972 között Szegeden a Radnóti Miklós Gimnáziumban végezte, 1977-ben a budapesti Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen szerzett közgazdász diplomát. Ezután 1978-1982 között a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán villamos üzem-mérnök képe-sítést kapott, 2000-ben okleveles pénzügyi revizori vizsgát tett. 1986-1990-ig Szentes város tanácselnöke, 1990-94. Szentes Városi Önkormányzat Képviselő-testületének képviselője, 1990-től a Csongrád Megyei Közgyűlés pénzügyi bizottságának elnöke volt. Felesége higiénikus, természetgyógyász. Négy gyermeket nevelnek. A legidősebb fiú geográfus, leánya óvónő, a legkisebb fia a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem hallgatója, nevelt fiúk a Pécsi Tudományegye-

tem tanulója. 1994-től Szentes város polgármestere, elnöke a Szentes Kistérség Többcélú Társulásnak 1990-től a Csongrád Megyei Közgyűlés tagja, 1998-tól a közgyűlés külügyi bizottságának elnöke. Tagja a Csongrád Megyei Területfejlesztési Tanácsnak, a Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak. 2004-től az Európai Régiók Tanácsa fenntartható fejlődés szakbizottságában tevékenykedik. A Szegedi Tudományegyetemen rendszeresen tart előadást önkormányzati és gazdasági-pénzügyi kérdésekről.

Dr. Tokaji Ferenc

A jogi végzettségű szakember a turizmus ágazat széles területét járta be. Volt idegenvezető, szállodaigazgató, utazási irodavezető, a gyulai Idegenforgalmi Kamara elnöke és alapítója és első elnöke a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak. Számos területen jártasságot szerzett a közigazgatásban is. Politikai pályafutását 1994-ben egyéni országgyűlési képviselőként kezdte, a ciklusban számos parlamenti bizottság tagja is. Jelenleg, – 2002 óta ismét – a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács alelnöke. 1999 Dél-alföldi Fürdőfejlesztő Közhasznú Egyesület alapító tagja és ma alelnöke, a Dél-alföldi Fürdőklaszternek is alapító tagja.

2004 óta a Hőforrás Üdülésszövetkezet elnök, ügyvezető igazgatója. Munkája elismeréseként Pro Turismo és a Köz Szolgálatért Érdemjegy Arany Fokozata kitüntetésekkel kaptak (2005 -2010).

Tóth Ferenc

(Békésszentandrás, 1949. dec. 24.) **Iskolái:** kereskedelmi és vendéglátóipari felsőfokú áruforgalmi végzettség. **Pályája:** felszolgáló, üzletvezető, majd 1984-től vállalkozó, a Körös TMT ügyvezetője. 1996-tól a turizmus területén folytatja vállalkozását: marketing tanácsadás, ügynöki tevékenység és rendezvényszervezés. 1999-től a lovas rendezvények szervezője. A Nemzeti Lovas fesztiválok rendezvény- igazgatója (1999, 2001, 2009). 2000-ben és 2005-ben a Lovas Világtalálkozók főszervezője. 1983-tól KISOSZ-tag; 1993-tól a Magyar

Turisztikai Egyesület (MATUR) alapító tagja; 1994-től Békés Megye Kereskedelmi- és Iparkamara, 1998–2006-ig a Dél-alföldi Regionális és Idegenforgalmi Bi-

zottság tagja. **Kitüntetése:** a Kamarában végzett munkájáért, 2000; MATUR-díj 2001; Alföld Turizmusáért Díj, 2005;

Tóth Károly

1992 óta foglalkozom turisztikai szakképzéssel, ekkor kaptam megbízást a Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Intézet Csongrád Megyei Képviselőtanácsának vezetésére.

2002 óta Szegeden egyéni önkormányzati képviselő vagyok, a Kulturális és Turisztikai Bizottság tagja. Talán nem önteltség azt mondanom, hogy az elmúlt időszakban nekem is köszönhetően nőtt a Szegedi Turisztikai Tanácsadó Testület hatásköre valamint a városi turizmusmarketingre fordítható keret. 2006-ban Szeged Megyei Jogú Város delegáltjaként lettem tagja a DARIB-nak. A turizmus területén végzett munkám elsősorban Szegedhez kapcsolódik. Számos városi pályázat előkészítésében és megvalósításában vettem részt. A városba látogató turisztikai szakemberek, újságírók fogadásában, programjaik lebonyolításában gyakran vállalom közreműködést. Jelenlegi munkahelyemen, a Szegedi Tudományegyetem JGYPK Szakképzési Központban turisztikai szakképzéssel, gyakorlati oktatással valamint továbbképzéssel foglalkozom. Óradóként állampolgári, EU-s ismereteket oktatok.

A pálya szélén, de a vonalon belül

A turizmus irányítását tényszerűen taglaló fejezetünk végén, egy rövid és szubjektív vélemény nyilvánításra vállalkozunk. Mindketten fociztunk valamikor, sőt egyikünk Firenzében edzőképzőt végzett, tehát tudatában vagyunk annak, mit lehet látni és cselekedni a pálya széléről (főként, ha nem vagyunk olyan tehetségesek mint Csikar, vagy Gentó, aki azért a szélről is eldöntöttek jó pár meccset!). Persze lehet a szélsőnek úgy kivonnia magát a játékból, hogy azt alig venni észre, – de mi nem erre a szerepre vállalkoztunk, és lehet bemerészkedni a középpályára és labdákat szerezni ott. Ez utóbbi elsősorban RIB elnöki törekvés (ha csak egy másik tisztség, mondjuk országgyűlési képviselőség, több lehetőséget nem nyújt a játék befolyásolására), míg a másik szélsőt a „szakvezetés” igen csak a partvonalhoz szegezheti.

Az elmúlt 12 év – egy régió példáján át is – a turizmus irányításának minden gondját, nehézségét (persze a szépségét is!) és a törekvéseket tükrözi. Valószínű a „bennfentesek” számára semmi újat nem mondunk, de még számukra is hasznos lehet végigtekinteni a pályán és a tribünön. Az irányításban jól követhetők a súlyponti változások: – például, hogy kell-e a régió, ha igen mennyire? Ki feleljen a termékfejlesztésért? Mi az elsődleges az attrakció, vagy a szállás? A marketing tevékenység során a fejlesztés vagy a promóció? –és

mások. Nézzük ezen kérdésekből kiindulva a legfelső szintet, a kormányzati szándékokat és irányítást. Többnyire a Gazdasági Minisztériumok (GM és NGKM, GKM) és a Kereskedelmi Minisztériumok (IKM, IKIM és szervezetében, ahol egyszer szerepelt az idegenforgalom a Minisztérium megnevezésében) erőteljesebbnek tűnt a vendéglátás, a szállodák és éttermek szerepe. Amikor a turizmus irányítása a Miniszterelnöki Hivatal részeként működött több irányban bírt hatással, és erőteljes szándék bontakozott ki a területfejlesztésbe történő integrációra, és ezáltal érdemi regionális szerepre és hatáskörre. Igen erőteljes jogalkotói és előkészítő munka kezdődött ekkor a tárca nélküli Miniszter és az államtitkára irányításával, valamint a Turisztikai Hivatalban a RIB-ekig és az Mt Rt-t is érintően. Megkezdődött az Rt apparátusának és az RMI-knek felkészítése a szervezet átalakítására, két turnusban együtt ültünk az iskolapadban igazgatókkal, Oláh Lászlóval és munkatársaival, akik mindannyian fogékonyak voltunk a változtatásokra. Visszatekintve, akkor valós esély volt egy regionális turizmusirányításra, marketingre és egy a termékfejlesztést is jól menedzselő országos marketing szervezet létrejöttére. Majd, ahogyan az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumhoz került az ágazat és később már kizárólag az Önkormányzati Minisztériumhoz (- és el is vált a vendéglátás és turizmus irányítása) úgy csökkent is érdekérvényesítő szerepe. Mindezt végig kísérte (- természetesen) a vonzerők–attrakciók és a szállás–vendéglátás rivalizálása, helyezkedése a pozíciók megszerzéséért. A RIB-ek szerepe elhalványodott, a bizottság nem vált a Regionális Területfejlesztési Tanács szakbizottságává, egyszemélyes tagság lett belőle. A Marketing Igazgatóságok az RT, majd Zrt. Regionális igazgatóságai lettek, nem a régiók marketing szervei. Az RMI igazgatók egyszerre kellett, hogy megfeleljenek munkáltatójuknak –a központnak, és a RIB elvárásainak, a régió turisztikai szereplőinek: - két tűz közé kerültek. Ráadásul 1989-től a rendszerváltást követően a vendéglátás körében nagyarányú privatizáció zajlott le, míg a vonzerők–attrakciók többségükben önkormányzati kezekben maradtak, vagy kerültek. A régió fürdői ma is döntően (- alig van kivétel) az önkormányzatok tulajdonában és működtetésében vannak, de úgyszintén a múzeumok, kiállítóhelyek nagyrészt a várak és kastélyok, védett természeti attrakciók és mások. Szerencsés esetben összekerült a kettő: például a lovastanyákon, ahol az attrakció és vendéglátás (sok helyen szállás is) együtt van, vagy a wellness és gyógyszállókban ahol szintén együvé került, vagy szomszédként jó szimbiózisban dolgoznak a fürdővel (nem véletlen, hogy a válság ellenére ma is itt a legjobb a szállás férőhelyek kihasználtsága). Akkor is, működhet jól, ha mondjuk a gyógy, -termál fürdő önkormányzati tulajdonban és irányításban működik a szálló pedig többségében magán, társasági tulajdonban. Persze, akadnak gondok is, amikor a tulajdonosok azt nézik: - hol, kinek képződik a több nyereség? Ezt a „veszélyforrást” jól kezelte az állam, amikor minden idegenforgalmi adóforint (IFA) után kettőt juttatott az önkormányzatoknak, de most: - egy:egyre áll a játszma. Az is kétséges, hogyan vállnak be a „többgenerációs gyógyfürdők”, mert nem igazán sikerült ám a gyógyulni, pihenni vágyókat számos fürdőben megfelelően szeparálni a strandolóktól. Még olyan patinás fürdőhely, mint Gyula sem tudta eldönteni (-hiába az UNESCO tanulmány, a Baden-Badeni szakemberek tanulmánya és más

„fióktanulmányok”), hogyan fejlessze patinás fürdőjét és annak környezetét. Az OEP fokozatos kivonulása a fürdőellátások finanszírozásából sem ígér sok jót a működtetőknél. Halvány, vagy halványodónak tűnő fény az égbolton a Turisztikai Desztinációs Menedzsmentek (TDM-ek, még így rövidítve elviselhető megnevezés) létrehozásának szándéka. Jól kimunkált rendszer lenne, de a végrehajtás már „magyarmódi”. Több az erénye, mint hibái melyek az egyes desztinációk közötti jelentős különbségekből, az eladósodott önkormányzatokból, a felkészítés–elfogadtatás gondjaiból fakadnak. Megint van egy esély – és pénz is! – arra, hogy alulról szerveződve a régiókig létrejöjjön egy az irányítást és szervezést, megvalósítást komplexen kezelő intézményhálózat. Folyamatosan végeznek, diplomáznak az erre felkészített fiatalok, de lesz –e igény rájuk, lesznek-e munkahelyek számukra? Úgy tűnik az irányítást is kiengedte kezéből a Minisztérium, egyetlen eszköz a területfejlesztés kezében van a pályázati pénzekben (- régiókban ez a pénz közel 800 millió lesz, máshol több). Úgy tűnik ott lesz sikeresebb a megvalósítás, ahol felülről, jól tervezetten befolyásolják a szándékokat (Észak-magyarországi régió). A Dél–Alföldön is határozottabb szándék és szervezőmunka kell a közeljövőben. Visszatérve a kormányzati irányításra, számunkra úgy tűnik, hogy egy túlságosan tagolt kormányzati struktúrában a turizmus érdekeit nehezebb érvényesíteni, mint átfogóbb hatáskörű minisztériumok esetén. A régiós szint erőteljesebb megjelenése pedig a turizmus számára igen fontos, mind a fejlesztések, mind a marketing számára. Ezért, sikeresebb az MT Zrt. Alföld promóciója főként külföldön, és ezért fogunk össze mi a Nagyalföldön belül (határoktól függetlenül) egy „Alföld Spa” márka létrehozásáért és elfogadtatásáért

(-a szerzők).

Dr. Nagy Gábor:
**A Dél-Alföld helyzetképe a harmadik évezred
első évtizedében**

A természeti erőforrások jelentősége

A Dél-alföldi régió síkvidéki jellege ellenére változatos, természeti kincsekben gazdag terület. A térség ökoszisztémái az alföldi nagytájon belül alapvetően hat földrajzi középtájegységbe tartoznak. Nyugatról keletre felé haladva: a Duna menti síkság, a Duna–Tisza közti-Homokhát és tőle délre a Bácskai-síkvidék, az Alsó-Tisza-vidék, a Körös–Maros köze és az Észak-alföldi régióba átnyúló Berettyó–Körösvidék, valamint érintőlegesen a Nagykunság tájai húzódnak.

A régió arculatát puszták, rétek, vizes élőhelyek, erdők és mezőgazdasági hasznosítású területek határozzák meg. A Duna–Tisza köze egyedülálló homoki és szikes felszíneinek, löszgyepeinek, tavainak és agrárhasznosítású kultúrtájainak mozaikját a folyóvölgyek irányába tartva felváltják az árterek és a holtágak galériaerdei. A Kiskunsági Nemzeti Park magterületei, a Duna–Dráva Nemzeti Park idetartozó részei, a Körös–Maros Nemzeti Park védett övezetei, a Békés–Csanádi háton és a Békés–Csongrádi síkon található számos védett terület és természeti emlék mind-mind nemzetközi jelentőségű természetvédelmi helyek.

A természeti erőforrások mintegy kétharmadát, a nemzeti vagyonnak pedig mintegy ötödét Magyarországon a *talajkészletek* adják, s a Dél-Alföldre ez még nagyobb arányban érvényes, ami a talajok megkülönböztetett fontosságát hangsúlyozza. A régió mintegy harmadát kitevő Békés-csanádi löszháton pl. az ország legjobb minőségű talajai borítanak hatalmas területeket, meghatározva ezzel a térség fontos mezőgazdasági jellegét. A Dél-Alföld három megyéjének talajai hat talajkörzetet alkotnak. Legkiterjedtebb a Duna–Tisza közti homokhát, amely a régió csaknem 30%-át teszi ki; a Békés–csanádi löszhát a terület közel negyedét foglalja el. Kisebb kiterjedésű a Duna alluviális öntése (közel 18%), a Berettyó és a Körösök vidéke (mintegy 14%), a Tisza-völgy (9% fölött) és az Észak-bácskai löszhát magyarországi része (5%).

A porózus üledékek a szénhidrogének kivételével igen nagy mennyiségű *hővízkészletet* tárolnak. Ezek hasznosítása már hosszabb idő óta folyik a régióban (lakások, üvegházak fűtése). Becslések szerint a Dél-Alföldön található a hazai hővízkészlet majd 40%-a. Hozzávetőlegesen 180 termálkút üzemel Csongrád megyében, 17 Bács-Kiskun megyében és 70-nél is több Békés megyében. A hővízkutakból származó energia a köztudatban ingyen energiának számított, s ennek következtében a vele való gazdálkodás is pazarló volt. Ez azt eredményezte, hogy nem egy helyen a szükségesnél többet termeltek ki, a vizek hőenergiáját nem használták ki kellően, a rétegekből kitermelt vizet pedig a felszíni vizekbe engedték. A vizek magas (össz)só-, de főként nátriumtartalma, a magas kémiai oxigénigény, a kutak egy részénél tapasztalható fenol-, kátrány- vagy ammóniatartalom miatt jelentős vízminőségi problémát jelent a kitermelt termálvizek elhelyezése. Emellett bizonyos területeken a rétegek nyomása oly

mértékben csökkent, hogy azok hasznosítása az elkövetkező időkben sokkal körütekintőbben, lehetőleg a rétegekbe történő vízvisszasajtolással együtt engedhető meg.

A régió adottságaiban a *felszíni vizek* szempontjából meghatározó a Duna és a Tisza jelentősége. Hazánk két legnagyobb folyója aszimmetrikusan osztja ketté a régiót. Szerepük a mai felszín kialakításában is meghatározó volt, napjainkban pedig az évente átlagosan szállított 100 milliárd m³-nyi vízmennyiség jelentős erőforrásnak számít. Komoly problémát jelent ugyanakkor a folyók szélsőséges vízszállítása, ami visszatérő potenciális árvízveszélyt is jelent. E probléma a Tiszán és a Körösökön épített duzzasztókkal mérséklődött ugyan az elmúlt évtizedekben, de a vízjárás így is jelentős ingadozásokat mutat, ami a vízhasználat mennyiségi lehetőségein túl számottevő minőségi változásokat is okoz.

A Dél-Alföld területének közel felét veszélyeztetik a *belvizek*, vagyis az időszakos vízborítások. Ezek rendszerint a folyók menti mélyebb fekvésű, ritkábban a hátsági jellegű területeken jelentkeznak. A belvizek előfordulása igen szeszélyes, a belvizes periódusokat hosszú, több éves száraz időszakok követhetik.

Az egykori *természetes növénytakaró* csak kisebb foltokban tanulmányozható a régióban, mert azt az intenzív tájhasználat a nyugati részen szőlőkkel és gyümölcsösökkel betelepített parcellákká, a keleti részen szántóknak helyet adó kultúrstryeppé formálta az eredeti tájat. A homokvidéken a potenciális erdőtársulás pusztai- sziki tölgyesei, a homokpusztarétek és a homoki legelők többsége védettséget élvez. Az elmúlt időszakban problémát okozott, hogy az erdőfoltok, fasorok, erdősávok felszámolásával egyrészt ökológiai folyosók szakadtak meg, és ezzel az elkülönült életközösségek sebezhetősége megnőtt, másrészt a szárazodás és a helytelen talajhasználat miatt a vidék kopárabbá vált. A táj csak a régió nyugati homokvidéken őrizte meg kiegyensúlyozottságát a változatos szőlő-, gyümölcs-, kert- és erdőhasznosítással. Ugyanakkor a Kiskunságon őshonos lombos erdők helyén telepített tájidegen fenyőerdők vízpárologtató tulajdonságuk miatt – figyelembe véve az elmúlt hetven év 12%-os erdőterület növekedését – jelentősen hozzájárulnak a térség amúgy sem kedvező szárazodási tendenciájához.

A természetes vegetáció több megmaradt foltjának biztosítanak védelmet a különböző szintű védett területek. A Dél-alföldi régió területének több mint 7%-a (1289 km²) áll természetvédelmi oltalom alatt (10. ábra). A Kiskunsági Nemzeti Park a Körös–Maros Nemzeti Park és a Duna–Dráva Nemzeti Park egyes területei tartoznak a régióba. Az országos jelentőségű védett területek együttes nagysága az országos érték közel 25%-a. Szerkezetében a nemzeti parkok 80%-kal, a tájvédelmi körzetek 18%-kal, a természetvédelmi területek pedig 2%-kal vesznek részt. A helyi védettségű területek több mint 5000 ha-t tesznek ki, ami a régió területének megközelítőleg 5%-a.

A dél-alföldi folyók mentén 46 jelentősebb (5 hektárnál nagyobb) kiterjedésű *holtág* van. A holtágakat rendszerint több célra is használják (belvíztározás, öntözővíz-szállítás, horgászat, vízi sportok, természetvédelem, stb.). Fokozatos elöregedésük (feliszapolódásuk, vízi növényzettel való túlzott benőttségük) további hasznosításukat és ökológiai értékeiket veszélyezteti.

Területhasznosítási sajátosságok

A Dél-Alföld egésze jellemzően mezőgazdasági hasznosítású terület. A *mezőgazdasági terület aránya* a Dél-Alföldön (2003-ban az összes területből 71,5%) magasabb az alföldi átlagnál, s legmagasabb a magyarországi régiók között. Békés aránya (81,7%) a csúcst jelenti az ország megyéi között. A mezőgazdasági hasznosításon belül a *szántó aránya* a legmagasabb a régiók között (55,6%). A térségen belül a szántó aránya az összes földterületből Békésben a legmagasabb (72,4%) – ami országosan ismét első helyet jelent. Bács-Kiskunban a szántók alacsonyabb arányát az magyarázza, hogy itt jelentősek a *gyepterületek*, és országos összevetésben itt a legmagasabb a *szőlőterületek* aránya (3,1%, szemben az alföldi és az országos egyaránt 0,9-1,0-os részesedéssel). A szőlőterületek csökkenése (az országos trendnek megfelelően) 1990 és 2007 között Bács-Kiskunban is felgyorsult, és e kultúra területe mintegy harmadával esett vissza. A *gyümölcsstermesztés* területén is Bács-Kiskun emelkedik ki az országos termőterület 11,0%-ával, de jelentős Csongrád részesedése is (4,4%). Bács-Kiskunban ugyanakkor az *erdősíttség* foka is viszonylag magas (19,7%), míg Békésben országosan a legalacsonyabb (2,3%). Relatív magas a *halastavak* aránya a térségben: az országos összes tóterület 26,3%-a található itt (ezen belül Csongrádban 12,0%-a). A földhasznosítás területi szempontból részletesebb szerkezete a Dél-Alföldön is igazodik a természeti adottságokhoz, elsősorban a *talajviszonyokhoz*, s követi a viszonylag homogén adottságú természet-földrajzi kistájak határait.

A *művelésből kivont terület* aránya általában a közigazgatási terület valamiféle átlagos „urbanizáltsági” arányáról ad információt. A művelés alól kivont terület arányából tehát messzemenő következtetéseket nem lehet levonni, az azonban megállapítható, hogy a legalacsonyabb értékeket mutató területek (Bács-Kiskun középső és déli településeinek többsége, továbbá Békés középső és déli-délnyugati vidékei), azonosak az intenzív mezőgazdasággal, valamint a legjobb minőségű szántókkal jellemezhető területekkel.

Összességében megállapítható, hogy a régió terület-, illetve földhasználatában lényeges választóvonal a Tisza szélesebb sávja, amely két, markánsan elkülönülő, a talajadottságokkal, a földminőséggel nagyjából korreláló „földhasznosítási nagykörzetre” osztja a Dél-Alföldet. A talajtérkép tarkasága és az éghajlati feltételek – az eseti hátrányok ellenére is – kedvező feltételeket nyújtanak nemcsak a gabonafélék, a takarmány- és az ipari növények termesztéséhez, hanem a hő- és napfényigényes kultúrák, a szőlő- és gyümölcsültetvények és általában a kézimunkaigényes termelési ágak fejlesztéséhez. A szélsőséges talajokon pedig az erdős-ligetes foltok környezetjavító hatását nemcsak a mezőgazdaság élvezheti.

A környezet állapota

A rendszerváltás utáni ipari eredetű szennyező források csökkenése következtében a Dél-Alföld régió az országnak csak kismértékben szennyezett területei közé tartozik. A kilencvenes évek elejéhez képest a Dél-Alföldön kibocsátott légszennyező anyagok szerkezetében az ipari tevékenységgel összefüggő

szennyezés részaránya csökkent (a régióban alig találhatók nehéz- és vegyipari termékeket előállító nagyobb gyárak, és hiányoznak a súlyosan levegőszennyező erőművek is). A közlekedési eredetű emisszió viszont növekvő tendenciát mutat. Ez egyes városok frekvenciált területein a levegőminőség jelentős romlásához vezetett, amit az egészségügyi határértékeket meghaladó kibocsátások és immissziós koncentrációk jeleznek.

A kedvező tendenciák oka a rendszerváltás utáni időszakban csökkenő és az energiahordozók árának emelkedéséből következő ésszerűbb ipari energiafelhasználás, a korszerűbb ipari technológiák bevezetése, valamint az országban elsőként megvalósuló teljes körű földgázprogram.

A Dél-Alföld lakosságának – az országos átlagnak megfelelően – mintegy 90%-a *közműves vízszolgáltatásban* részesül. Közütemi vízmű, illetve vízhálózat minden településen van. A régió vízellátottsága és a csatornázottság közötti közműolló nagyon tág, a keletkező szennyvizeknek csak kis hányada kerül tisztítva a befogadóba, vagyis azok, az amúgy is rossz minőségű talajvizet tovább szennyezve kerülnek elszikkasztásra. A tisztítás nélküli vagy kellően meg nem tisztított szennyvizek folyóink vízminőségét is számottevően rontják.

A térség *felszíni vizei*¹ többnyire erősen szennyezettek. A folyóvizek oxigénháztartása elfogadhatónak minősül, viszont a bakteriológiai szennyezettségük számottevő, szerves és szervetlen mikroszennyeződésük pedig csak tűrhető osztályzatot kapott. A belvízelvezető csatornában mért adatok minden minősítési vonatkozásban rosszabbak, mint a folyók vízének adatai.

Bár az elmúlt tíz év alatt a régióban megnégyszereződött a hulladék mennyisége, a hulladék-kezelés szempontjából, összességében a Dél-Alföld régió – a települési folyékony hulladék kivételével – országos viszonylatban, jó helyzetben van. A Dél-Alföld régióban a hulladékgyűjtésbe bevont városi lakások aránya 71%. Ezzel az értékkel – az országos átlagot is jócskán meghaladva – a régiók sorában az első helyet foglalja el. A kommunális *hulladék szelektív gyűjtése* a kilencvenes évek közepétől indult meg. A szolgáltatás megszervezése – a lakosság növekvő környezeti tudatosságának ellenére – ma még komoly anyagi és szervezési nehézségekbe ütközik.

Népesedési, társadalmi folyamatok a régióban

Demográfiai sajátosságok

A Dél-Alföld területileg a legnagyobb régiója az országnak, míg népességszámát tekintve Közép-Magyarország és az Észak-Alföld után a harmadik helyet foglalja el. Lakónépessége, folyamatosan csökkenő tendenciát mutatva, a 2007. év végén 1 334 506 fő volt, amely az ország össznépességének 13,3%-át tette ki. A régió népességének csaknem 40%-a az ország legnagyobb területű megyéjében, Bács-Kiskunban él. A népsűrűség a Dél-Dunántúl után itt a legalacso-

¹ A vízminősítés, amely szerint a minősítés paramétereit 5 csoportba (A–oxigénháztartás, B–nitrogén- és foszforháztartás, C–mikrobiológiai jellemzők, D–mikroszennyezők, E–ph, fajlagos vezetés, vas és mangán), a csoportokat pedig 5 vízminőségi kategóriába sorolják.

nyabb ($72,8 \text{ fő/km}^2$), és alig valamivel haladja meg az országos átlag kétharmadát. A Dél-Alföld mindegyik megyéjében az országos érték alatt marad a nép-sűrűség, ugyanakkor nagy a közöttük levő különbség: míg Csongrád megyében $99,5 \text{ fő/km}^2$, addig Békésben $66,9 \text{ fő/km}^2$, Bács-Kiskunban pedig csupán $63,2 \text{ fő/km}^2$. Kistérségi szinten természetesen még nagyobbak a különbségek, a legritkábban lakott a Kunszentmiklósi ($38,4 \text{ fő/km}^2$), míg a legnagyobb nép-sűrűségi értékkel rendelkező kistérség a Szegedi (276 fő/km^2).

Magyarországon a népesség számának alakulására 1981 óta a folyamatos csökkenés a jellemző. Ez a folyamat a Dél-Alföldön már korábban elkezdődött és a mai napig tart, bár a fogyás nem egyenletes mértékű (Velkey, 1992). A fogyás üteme különösen az 1980-as években volt jelentős a Dél-Alföldön, de kedvezőtlen tény, hogy az 1990-es évekre jellemző mérséklődést követően az ezredforduló után – szemben az ország egészére jellemző tendenciával – ismét dinamikusabban csökken a népesség száma (Tóth P. P., 2003). A visszaesés különösen Békés megyében volt drasztikus: 2001 és 2007 között mintegy 21 000 fővel, vagyis az országos átlagnál négyszer gyorsabban csökkent a népességszám.

A születési és a halálozási mutatók alakulásának ismeretében nem okoz meglepetést, hogy a természetes fogyás ebben a régióban volt a legnagyobb ($-5,2\%$) 2007-ben is, jelentősen meghaladva az országos értéket ($-3,5\%$). A halálozások száma 2007-ben több mint másfélszerese volt a születéseknek, mindez pedig azt jelenti, hogy ebben az évben csupán a negatív természetes szaporodás miatt közel 6 900 fővel csökkent a Dél-Alföld népessége. Jellemző, hogy az egész régiót tekintve csak a Szegedi és a Kecskeméti kistérségekben volt kedvezőbb a születési és a halálozási arányszámok különbsége az országos értéknél, viszont a Kisteleki ($-10,1\%$) és a Mezőkovácsházai kistérségben ($-10,4\%$) háromszorosan kedvezőtlenebb volt annál.

Az elvándorlásnak igen jelentős szerepe van a Dél-alföldi régiót napjainkban jellemző kedvezőtlen demográfiai folyamatok kialakulásában. Különösen jelentős elvándorlási hullám vette kezdetét az 1950-es évek iparosítási hulláma után, amely elkerülte a régiót. Az elvándorlás nemcsak közvetlenül apasztotta a Dél-Alföld népességét. Mivel az elköltözés elsősorban a fiatalokat érintette, így egyrészt fokozatosan visszaesett a születési ráta, s az időskorúak részarányának megnövekedése miatt a halálozási ráta is emelkedett – mindezek pedig máig érezhetően tovább rontották a korszerkezetet.

2007-ben az ezer lakosra jutó vándorlási különbözet a Mezőkovácsházi, a Sarkadi, a Szeghalmi, és a Makói kistérségben meghaladta a -10% -et. A mérleg másik oldalán pedig a Szegedi, a Kecskeméti és a Mórahalmi kistérség helyezkedik el két ezrelék fölötti értékekkel, egyedül a Csongrádi könyvelhetett el minimális nyereséget 2008 folyamán.

A Dél-Alföldön a külterületi népesség aránya $9,1\%$, amely több mint háromszorosan haladja meg az országos átlagot ($2,9\%$). Külterületen Bács-Kiskunban a népesség $12,1\%$ -a él, de Csongrádban és Békésben is országos értéket jelentősen meghaladó az arányuk ($9,0\%$, illetve $5,0\%$), amely 1990 óta gyakorlatilag változatlan.

A Dél-Alföld korszerkezete igen kedvezőtlen, különösen aggasztó az idősebb népesség magas aránya. A 15 évesnél fiatalabb népesség aránya 2007-ben $14,5\%$ volt, ami csak kevéssel maradt alatta az országos mutatónak ($14,9\%$), a

60 évesnél idősebb korosztály aránya (22,2%) viszont a második legmagasabb, jelentősen meghaladja az országos átlagot (21,3%). 1990-hez viszonyítva az időskorúak aránya 2,1 százalékponttal emelkedett, a gyermekkorúak aránya pedig 4,9 százalékponttal csökkent, ami az országos értéknél kedvezőbb mértékű ugyan, de ezzel együtt is további negatív folyamatokat vetít előre. Az *öregedési index*² értéke a régióban 1,53, amely Közép-Magyarország után a Nyugat-Dunántúllal együtt a legrosszabb mutató. A népességprognózisok alapján a Dél-Alföld kedvezőtlen demográfiai folyamatai a jövőben sem javulnak számottevően. A KSH Népességtudományi Kutató Intézetének népesség-előreszámítása alapján (a leginkább mértékadó alapváltozat szerint) a régió népessége tovább fog csökkenni, s 2001-hez képest 2021-ben a lakosság száma több mint százezer fővel, mintegy 7,3%-kal lesz alacsonyabb. A régióban a népesség előregedése várhatóan tovább folytatódik, húsz év alatt az átlagos életkor a becslések alapján 39,6 évről 43,2 évre növekszik. 2021-ben a Dél-Alföldön a gyermekkorúak (14 év alatti) aránya várhatóan 15% alá csökken, miközben a népesség közel 28%-át a 60 év felettiek teszik majd ki.

A Dél-Alföld nemzetiségi és felekezeti karaktere

Akárcsak Magyarországon, úgy a Dél-Alföldön sem jelentős a *nemzetiségek aránya*. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a régió lakosságának 94,7%-a magyar nemzetiségűnek vallotta magát. A nemzetiségek közül egyedül a *romák* aránya haladja meg a népesség egy százalékát (1,1%), amely alig több mint fele az országos átlagnak (2,0%), viszont a valós értéknél mindenképp alacsonyabb. A régióban – területileg meglehetősen elszórva – legnagyobb számban szlovák, német és román nemzetiségűek, illetve kisebb számban, de egyes településeken jelentős arányban még horvátok és szerbek is élnek. A magukat szlováknak vallók száma a 2001. évi népszámlálás adatai alapján megközelítette a 13 ezer főt, régiós szinten az össznépességhez viszonyított arányuk csaknem egy százalék. A régióban élő szlovákok 80,5%-a Békés megyében található, elsősorban a Békéscsabai és a Szarvasi kistérségben magas az arányuk (6,4, illetve 7,5%). Ezen túl Ambrózfalva, Dunaegyháza, Nagybánhegyes és Tótkomlós büszkélkedhet még 10%-ot meghaladó szlovák kisebbséggel.

A Dél-Alföldön a *német* nemzetiségűek mintegy fele Bács-Kiskun megye nyugati–délnyugati részén, mindenekelőtt a Bajai és a Kalocsai kistérségben él. Az össznépesség ötödét meghaladó, magát németnek valló lakos él Almáskamrás, Császártöltés, Hajós és Nemesnádudvar településeken. A régió *román* népessége Békés megye határ menti területein koncentrálódik, a Sarkadi kistérségben arányuk meghaladja a 7%-ot. Ebben a kistérségben található az ország legnagyobb arányban román többségű települése, Méhkerék is, ahol a népszámlálás alkalmával a lakosság mintegy háromnegyede román nemzetiségűnek vallotta magát. Emellett Kétegyháza, Pusztatutlaka és Magyarcsanak településeken haladja meg a románok részaránya a 10%-ot. A régió *horvát* népes-

² Az időskorú (60–X éves) és a gyermekkorú (0–14 éves) népesség hányadosa.

sége Bács-Kiskun megye délnyugati részén koncentrálódik, a Bajai, a Bácsalmási és a Kalocsai kistérségekben él a dél-alföldi horvát nemzetiségűek több mint négyötöde. A települések közül Bátya, Dusnok, Gara és Hercegszántó horvát lakosságának aránya lépi át a 10%-os küszöböt. Bár Magyarországon a Dél-Alföldön a legmagasabb a szerb lakosság aránya, mégis egyedül Battonyán éri el arányuk az 5%-ot.

A Dél-Alföld népességének *felekezeti megoszlása* hasonló az országoshoz. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a lakosság alig több mint fele (51,0%) *római katolikus*, de jelentős a református (12,9%) vallásúak aránya is, emellett magas az egyházhoz, felekezethez nem tartozók részaránya (18,7%). Az *evangélikusok* száma (meghaladja a 67 ezret) tradicionálisan magas (19% körüli) a Békéscsabai, a Kiskőrösi és az Orosházai kistérségben, sőt a Szarvasi kistérségben a lakosság egyharmada (33,8%) evangélikus. A Tiszától keletre a lakosság ötöde, Békés megyében pedig csaknem harmada (30,5%) nem tartozik (saját bevallása szerint) semmilyen egyházhoz vagy felekezethez.

A munkanélküliség trendjei és területi jellemzői

A Dél-alföldi régió a munkalehetőséget nem találók szempontjából gyakorlatilag a munkanélküliség tömegessé válásától kezdve a közepesen súlyos kategóriába sorolható. A régió megyéi közül a munkanélküliség megjelenése óta Bács-Kiskun a 8–13. hely között található az országos listán, Békés a 13–16. pozíciót foglalja el, Csongrád pedig többségében a rangsor első harmadában (5–7. hely) szerepelt, de a kétezres évek közepén rontott a pozícióján, és a középmezőnybe csúszott.

A markáns területi különbségeket jelzi, hogy miközben 2007-ben Csongrád (Pest megyét leszámítva) a legkedvezőbb munkanélküliségi mutatókkal rendelkezett egész Kelet-Magyarországon, addig Bács-Kiskun már érezhetően meghaladta az országos átlagot, Békés pedig közvetlenül a legrosszabb helyzetben levő észak- és északkelet-magyarországi megyék, illetve Somogy után következett.

A régió relatív helyzete napjainkban az utóbbi években jellemző fokozatos romlás ellenére továbbra is közepesnek minősíthető. Az országos átlagnál kisebb magasabb munkanélküliségi rátájával köztes helyzetben van a legnagyobb foglalkoztatási gondokkal küzdő Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Dél-Dunántúl, illetve a legkedvezőbb mutatókkal rendelkező Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl között.

A munkanélküliségi mutató (a regisztrált álláskeresők munkavállalási korú népességen belüli részaránya) alakulását az egyes kistérségek szintjén vizsgálva komoly területi különbségek fedezhetők fel a régióban. A régió fokozatosan romló helyzete ebből a szempontból is érzékelhető: egyetlen kistérség értéke sincs az országos átlag fele alatt, ellenkező véletként a Mezőkovácsházi és a Sarkadi kistérség több mint kétszeresen múlja felül a középértéket.

A jövedelmi viszonyok a régióban

A régió jövedelmi struktúrájában kiemelkedően nagy szerep jut a mezőgazdaságnak – a szektorból származó jövedelmek stabilizálódása irányába hatott az EU támogatási rendszerébe történő belépésünk, ennek jövője (az uniós agrár-reform) azonban sok bizonytalanságot hordoz. A jövedelmi egyenlőtlenségek mérésére részletesebb területi bontásban az szja-alapot képező jövedelmek adatai állnak rendelkezésre. Mivel az adóalapot zömmel a munkajövedelmek teszik ki, illetve a társadalmi jövedelmek elosztásában (különösen a 2003 utáni időszakban) makroszinten kiegyenlítődés tapasztalható, a térbeli differenciálódást az szja-alapok különbségeivel próbáljuk érzékeltetni. A mutató a megyék szintjén mérsékelt kiegyenlítődésre utal 1997 és 2007 között (Matheika, 2008). Ugyanakkor a Dél-Alföld megyéi közül csak Bács-Kiskun helyzete változott tartósan kedvező irányba, Csongrád relatív helyzete romlott, Békés leszakadó helyzete konzerválódott. A megyék változó helyzetét jól magyarázzák a makroszintű folyamatok: a közalkalmazotti fizetések leszakadása (Békés, Csongrád), illetve a külföldi befektetők differenciáló szerepe (Bács-Kiskun).

Az adózás alá eső jövedelmek közötti területi különbségek tartós fennmaradását – a munkajövedelmek differenciáltsága mellett – a különböző jövedelemképzési formák térségenként eltérő súlya is segítette (Bódi et.al., 1999). A jövedelmi egyenlőtlenségekről tehát árnyaltabb képet ad a vállalkozásból származó, de a háztartások fogyasztási kiadásaira felhasznált jövedelmeket (vállalkozási aktivitás), a munkanélküliséget és vagyoni helyzetet is figyelembe vevő vásárlóerő-számítás (3. ábra). Ebben a térstruktúrában Békés megye helyzete tartósan kedvezőtlen, Csongrád megye jövedelmi pozíciója az országos átlagnak megfelelő, ám lassan romló, míg a viszonylag alacsony jövedelmi szintről induló Bács-Kiskun háztartásainak vásárlóereje hosszabb időtávban romlott, az utóbbi években javult.

A fenti adatok azonban elfedik a kistérségek szintjén zajló, az egész régióra jellemző differenciálódási folyamatot. A kilencvenes évek végén kialakult területi különbségek konzerválódtak: az szja-alapot képező jövedelmek kistérségi szintű szóródása 1997 és 2003 között ugyan mérséklődött, de ez a folyamat 2007-re megállt. A legrosszabb jövedelmi mutatókkal rendelkező térségek többségének helyzete azonban nem változott számottevően, így továbbra is az országos átlag 60%-a körüli, illetve alatti értékek jellemzőek a sarkadi, a kisteleki, a mezőkovácsházi, a bácsalmási és a jánoshalmi kistérségekben.

Gazdasági teljesítmény

Az első és leginkább szembetűnő sajátosság a régió gazdasági fejlődésének vontatott üteme. Ez nem elsősorban abban érhető tetten, hogy az ország centrumához (a főváros és annak szűkebb környéke) mérten a Dél-Alföld értéktelése fokozatosan elmarad, nem is abban, hogy az újraiparosodó észak- és nyugat-dunántúli megyék zöméhez viszonyítva a régió megyéinek teljesítménye egyre szerényebb, hanem abban, hogy az Európai Unió „régi tagállamaihoz” (EU-15) mérve a régió teljesítményét nem a dinamikus felzárkózás, hanem

az alacsony szinten való stagnálás jellemzi. Az EU-csatlakozás után az EU-27 átlagához viszonyítva a magyar és a régiós teljesítmény is romlott: A kilencvenes években elindult lassú konvergencia folyamat leállt, az utolsó években egyértelmű a távolodás az unió fejlett tagállamaitól, s fokozatosan romlik a régió teljesítménye a versenytárs Kelet-közép-európai térség régióival való összevetésben is. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a régió átlagos fejlettségi szintje alacsony, hanem arról, hogy az értéktermelésből hiányzik a dinamika. Nincsenek, vagy nem elégséges mértékben vannak jelen a gazdaságban azok a szegmensek, melyek folyamatos, magas rátájú növekedésre képesek, versenyképesek az európaivá bővült piacokon, s hozzájárulnak a foglalkoztatás bővítéséhez is a magas szintű termelékenység megtartása mellett.

A külső impulzusok (működőtőke befektetések) mozgatta struktúraváltás léptéke szerény volt a Dél-Alföldön, a belső mozgatóerők közül a saját forrásokra támaszkodó termékváltás, a termelésiprofil-átalakítás mértéke egészen a legutóbbi évekig elmaradt a negatív tényezők (leépítések, felszámolások, üzem bezárások) mögött. A régió legszembetűnőbb ágazati vonása az *agrártevékenység kiemelkedő súlya* az értéktermelésen belül. Ez részben *természetes specializáció*, hiszen a természeti adottságok (relief, talajok, ritka településhálózat, alacsony erdősültség) kedvező lehetőséget nyújtanak a nagytáblás szántóföldi művelés számára, az éghajlati adottságok egy része (hosszú tenyészidő, magas napfénytartam) kedvez a zöldség- és gyümölcsstermesztésnek, s minderre kiegészítő és feldolgozó ágazatok egész vertikumát lehetett felépíteni.

Miközben az agrárszektor súlya kiugróan magas a régióban, addig az *ipari GDP* részesedése kifejezetten alacsony, s csaknem megszakítás nélkül csökkent a vizsgálható bő egy évtized során. Ez részben annak a következménye, hogy a régió ipari termelésének növekedési üteme rendre elmarad az országos átlagtól, s így az ipari termelésből való részesedés is folyamatosan zsugorodik. Másik oldalról azonban az is oka a kialakult helyzetnek, hogy a régió ipara kevésbé képes magas hozzáadott értékű termékek előállítására, melyek alacsonyabb termelési szint mellett is jelentős ipari GDP-t eredményeznének (Barta, 2002; Nemes Nagy, 2004).

Ha a szolgáltató szektor belső struktúráját tekintjük, három, illetve négy ágazat súlya meghatározó a GDP létrehozásában. Első helyen említhető a *kereskedelem*, mely legnagyobb súllyal Bács-Kiskun megyében járul hozzá a GDP-hez (közel 13,5%). Második helyen említhető a *gazdasági szolgáltatások* heterogén csoportja, mely Csongrádban a legerősebb (közel 15). Harmadik helyre a *közigazgatás* kívánczik, ahol arányát tekintve Békés megyében a legnagyobb az ágazat hozzájárulása a GDP-hez (9,3%), bár ez sem országosan, sem vidéki összevetésben nem kiugró. A negyedik meghatározó szolgáltató ágazat, az *oktatás*. Csongrád megye esetében a Szegedi Tudományegyetem kiugró jelentősége tükröződik vissza a GDP magas ágazati arányában (8,1%). Összességében a Dél-Alföld ágazati szerkezetében meglévő sajátos vonások egyik oldalról a természeti adottságokhoz igazodó természetes specializáció eredménye, másrészt a terciarizációs folyamat megynként eltérő módon és ütemben végbennt átalakulásának eredményeként jöttek létre, s váltak karakteressé, harmadsorban az elmaradt ipari szerkezetváltás negatív hatásával magyarázhatók a folyamatok.

A régió elérhetősége

A közlekedés – a távközléssel együtt – nem csak önmagában jelentős gazdasági ágazat, hanem a gazdasági-társadalmi élet mozgásban tartója, hiszen az egyes ágazatok termékeinek, a népességnek, valamint a szolgáltatások szállítását végzi. Szepe felértékelődőben van, hiszen a globalizáció korában a termelési ciklus egyes egységei (alapanyagok, a termelés, illetve a fogyasztás helyszínei) térben egyre távolabb kerülnek egymástól, a társadalom pedig egyre mobilabbá válik. Egy-egy település fekvése, közlekedés-földrajzi helyzete jelentős mértékben meghatározza lehetőségeit is.

Magyarországon a közlekedésfejlesztés hosszú idő óta nem tudja követni az igények növekedését. E téren is különbség van azonban az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb térségei között. A fejlettebb területeken a közlekedési infrastruktúra jobban fejlődött az elmúlt évtizedben, mint a kevésbé fejlett térségekben, ugyanakkor az elmaradott térségekben a fejlesztések hatása eddig csak szerény változásokat eredményezett.

Egy régió közlekedés-földrajzi helyzetét két viszonylatban célszerű értékelni, országon belül és nemzetközi szinten. Az országot nézve tulajdonképpen csak a Közép-magyarországi régiót lehet centrálisnak tekinteni, a többi, határmenti, periférikus régió. Ugyanakkor nemzetközi szinten más a helyzet. Itt egyrészt a fejlett, nyugati térségekhez való közelség a meghatározó, s e vonatkozásban a Dél-Alföld helyzete kedvezőtlen. Másrészt a tranzitforgalom, a fő áramlási útvonalak, tengelyek alapján is értékelhető egy régió közlekedés-földrajzi helyzete. E tekintetben a Dél-Alföld helyzete kedvező, a Nyugat-Európát (elsősorban Ausztriát és Németországot) a balkáni országokkal összekötő, legfontosabb közutak és vasutak áthaladnak a területén. Ennek megfelelően a legforgalmasabb déli és keleti határátkelők zöme (Gyula, Lökösháza, Nagylak, Röske, Tompa–Kelebia) a régió területén található (Erdősi, 2003).

A Dél-Alföld felszíne közlekedési-földrajzi szempontból majdnem tökéletes síkságnak tekinthető, az élénk domborzat sehol sem képez akadályokat. Ugyanakkor a vizek mind a közlekedési potenciál, mind a vonalvezetést meghatározó-korlátozó szerepük miatt jelentős befolyást gyakorolnak a hálózatra, különösen a két legnagyobb folyónk, a Duna és a Tisza. A régió településhálózata tipikusan alföldi: általában a kisvárosok, valamint a közép- és nagyfaluak jellemzik, a települések száma kevés (252), a településsűrűség az ország régiói közül a legkisebb (1,4 település/100 km²). Ugyancsak kicsi a régió népsűrűsége is, ennek megfelelően a közúthálózat az országos átlagnál ritkább, s ugyanez igaz a vasúthálózatra is.

A Dél-Alföld a legnagyobb területű régióink, ennek megfelelően e régióban található a második leghosszabb főúthálózat, ugyanakkor a főútsűrűség a legacsonyabb az összes hazai régió között.

A Dél-alföldi régió turizmusának alapjai, jelentősége

A Dél-alföldi régió turizmusának alapjait a táj természeti és kulturális értékei teremtik meg. Európa egyik legnagyobb egybefüggő síkságának meghatározó része a kiváló természeti adottságokkal rendelkező – Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyéket – magában foglaló Dél-Alföld, mely sok egyedi értéket és felfedezni érdemes élményt kínál a turistáknak. A termál- és gyógyvizek hazájának is nevezhetjük a Duna, Tisza, Maros és Körös folyók által szabdalta vidéket, ahol a föld mélye a régióban található közel ötszáz termálkutat táplálja. Európa hévizekben igen gazdag térsége ez, ahol a fürdőkultúra hagyományai a török időkig nyúlnak vissza (Csordás, 1999). A fürdők egyre gazdagabb SPA- (gyógyító és wellness) szolgáltatásokkal hívják a látogatókat (Albel-Tokaji, 2006).

A régió történelméhez szorosan kapcsolódnak kulturális adottságai, melynek gyökerei Ópusztaszer révén az államalapításig nyúlnak vissza, és a vidék elnéptelenedését hozó török hódoltság utáni időkben kialakuló, sok nemzetiiség által lakott terület gazdag épített és szellemi kulturális örökségében jórészt a mai napig megőrződtek.

Egy-egy tájegység sajátos ízvilágának és különleges termékeinek megismerése is számos élmény forrása lehet. A régió bővelkedik a nemzeti oltalom és eredetvédelem alá sorolt termékekben, amelyeket hungaricumoknak nevezünk. Ezek egy része a régió gasztronómiájához köthető, úgymint a gyulai és csabai kolbász, a kecskeméti barack- és békési szilvapálinka, a kalocsai és szegedi paprika, a makói hagyma; más részük, például a halasi csipke, a kalocsai hímzés és falfestés, a szegedi papucskészítés és a hódmezővásárhelyi fazekasság a hagyományokhoz és a kultúrához kapcsolódik.

A régió turizmusának fontos része a gazdag rendezvénykínálat. Évente több mint 300 rendezvény zajlik Dél-Alföldön, köztük egyre több országos és nemzetközi vonzerővel bír. A gasztronómiai rendezvények képviselik az egyik nagy csoportot. Ezek közül a legismertebbek (Csabai Kolbászfesztivál, a Nemzetközi Tiszai Halfesztivál, a Kisüsti Pálinkafesztivál) szorosan kapcsolódnak a régióban előállított termékekhez, hungarikumokhoz. A másik nagy csoport kulturális fesztiválok köre. A legismertebbek között említhetjük a Szegedi Szabadtéri Játékokat, a Gyulai Várszínházat, a kecskeméti Hírös Hét Fesztivált és Kodály Fesztivált vagy a szegedi Mezzo Operafesztivált. A rendezvények gazdag programkínálatukkal fontos vonzerőt képviselnek és sok vendéget csalogatnak a régióba.

A Dél-Alföldön több mint 700 épület és építmény élvez országos műemléki védeltséget. A régió műemléki listáján 133 templom és 10 zsinagóga szerepel. Azonban az egyházi jellegű emlékek száma összességében megközelíti a 250-et (kápolna, plébánia, lelkészlak, felekezeti iskola, kálvária stb.). A műemléki kastélyok és kúriák száma közel hatvan. Hasonló számban élveznek védeltséget különféle gazdasági épületek (szélmalom, hengermalom, magtár, pince, szárító, serház, lovarda, istálló, zabsiló stb.).

A legnagyobb területű, az ország egyötödét kitevő Dél-Alföldi turisztikai régió nem tartozik a legkedveltebb hazai desztinációk közé. A kereskedelmi szálláshelyek vendégszámát és a vendégéjszakák számát tekintve a kilenc hazai ré-

gió közül a hatodik helyet foglalja el, a vendégéjszakából 5,8 százaléknyi részesedéssel. A nem túl előkelő helyezés azonban jóval inkább alapvető, öröklött infrastrukturális hiányosságoknak tudható be, mintsem a turisztikai attrakciók hiányának.

A régió turisztikai térszerkezete sajátos képet mutat. Az elmúlt 20 évben egyre több település kapcsolódott be a turizmusba. Lejátszódott egy térbeli diffúzió, hiszen 1998-ban csak 78 településen regisztráltak vendégéjszakákat, viszont 2007-ben már 142 településen. Ugyanakkor még mindig erősen néhány településre koncentrált a régió turizmusa. A turisták által leglátogatottabb három településen realizálódott a régióban letöltött vendégéjszakák több mint fele. Akárcsak a '90-es évek közepén 2005-ben is Szeged, Gyula és Kecskemét adta a régióban eltöltött vendégéjszakák több 50%-át (4. ábra).

A turizmus az egyik olyan ágazat, amely egy határozott irányvonalat követő, tudatos fejlesztési folyamat eredményeképpen viszonylag gyorsan jelentős bevételeket hozhat a régiónak, s hozzájárul a gazdaság diverzifikálásához is.

A termékfejlesztés kiemelt jelentőséggel bír a turizmus terén. Különösen igaz ez a hazai turisztikai palettán sokáig elmaradottnak nevezhető Dél-alföldi régió esetén. Az utóbbi 10 év jelentős beruházásai révén, ha lassan is, de megindult egy felzárkózási folyamat, melynek eredményeként egyre több és sokszínűbb attrakciókkal, szolgáltatásokkal és színvonalas szálláshelyekkel várja vendégeit a régió.

A fejlesztések első hulláma a Széchenyi-terv turisztikai beruházásaiként indult el. Felismerve, hogy a vidék kiemelkedő egészségturisztikai adottságokkal rendelkezik, 2000 és 2006 között 16 jelentősebb fürdőfejlesztésre került sor, közel 8 milliárd forintos támogatással, mintegy 16 milliárd Ft beruházást generálva. Ekkor még elmaradtak a fürdőfejlesztésekhez kapcsolódó szálláshely-beruházások, pedig ezekkel együtt lettek volna még profitábilisabbak a nagyszabású fürdőfejlesztések. A 2004–2006. között megvalósuló Nemzeti Fejlesztési Tervből sajnos nem volt lehetőség egészségturisztikai fejlesztések támogatására, így a korábbi fejlesztéseknek nem lett folytatása egészen a 2007–13-as tervezési ciklus kezdetéig. Az időközben elfogadott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia és a Dél-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája is kiemelt fontosságú fejlesztési célként jelöli meg az egészségturizmus fejlesztését. Ennek megfelelően a Dél-alföldi Operatív Program (DAOP) a 7 éves időszak alatt több mint 11 milliárd Ft támogatást irányzott elő ezekre a fejlesztésekre. A további attrakciófejlesztések között múzeumok látogatóbarát fejlesztései, rendezvények infrastrukturális beruházásai, borturizmushoz kapcsolódó fejlesztések, konferenciahelyszínek fejlesztései és aktív turisztikai projektek kaphatnak támogatást.

Alföld Kongresszus: Helyünk a világban – kultúra és identitás az Alföldön

Magyarország a kelet-közép-európai államok többségével együtt a rendszerváltás eredményeként az elmúlt másfél-két évtized alatt egyre gyorsuló ütemben válhatott a globalizált világ szerves részévé. Ez pedig óriási kihívást jelentett az ország legnagyobb tájegységének, az Alföldnek, illetve az itt élő lakosságnak is. A gazdasági felzárkózás, a területi fejlesztési feladatok megoldása, és mindennapi gondolkodásunk megváltoztatása mellett egyúttal arra is választ kell találnunk, hogy miként alkalmazkodhatunk úgy a globális kihívásokhoz, hogy egyúttal nemzeti-társadalmi sajátosságainkat is megőrizzük, a modernség vállalása és a hagyományok megőrzése közötti nemegyszer áthidalhatatlan ellentétet pedig valamiképp feloldhassuk? A kérdéskör aktualitását jelzi, hogy ötévenként megrendezésre kerülő Alföld-kongresszus is immár másodszorra (ugyan más súlyponti kérdéseket helyezve előtérbe) készíti közös gondolkodásra a résztvevőket.

Az elmúlt két évtizedben az Alföld az országos munkamegosztásban, a régiók közötti versenyben tovább növelte lemaradását. A hatvanas-hetvenes években kiépült feldolgozóipar (mint közismert) az agrárágazathoz hasonlóan országosan is vesztese lett az átalakulásnak. Ugyanakkor a világgazdaság is új kihívások előtt áll, és egyre inkább előtérbe kerülnek azok a természeti javak (az ivó-, a termál- és a gyógyvízkészlet, a termőföld, a földgáz stb.), amelyek viszonylag bőségben vagy legalábbis nagyobb mennyiségben találhatók az Alföldön. A természeti erőforrások környezetbarát hasznosítása mellett már most gondolkodnunk kell azon is, hogy milyenre szeretnénk formálni Alföldünket, így egyebek mellett az elődeink által felhalmozott és e nagyrégióra jellemző kulturális értékeknek milyen szerepet szánunk az elkövetkezendőkben.

Unió csatlakozásunkkal és a schengeni övezetbe történő belépésünkkel még inkább kitágult előttünk a világ. Így tapasztalatot szerezhethünk arról is, hogy a nálunk szerencsésebb sorsú államok és népek miként birkóznak meg a feladatokkal, vagyis helyi hagyományaikat, identitásukat hogyan őrzik meg és örökítik át utódaikra. Elegendő csak Hegyeshalomnál átlépni a határt, és érzékelhetjük, az épületek, a lakóházak és a vendéglők, a helyi lakosok ünnepi viseletei mennyi mindent megőriztek a régmúltból, de a kulináris tradíciók vagy az élő régi (népi) mesterségek is napjaink osztrák valóságának szerves része. Ezzel együtt természetesen Bécs „multikulturális” jellege, közép-európai olvasztótégely szerepe is elvitathatatlan. A „Lajtán túl” élők pedig mindennapi természetességgel nyilatkoznak arról, hogy osztrák és uniós állampolgárként, egyúttal tiroliak, karintiaiak vagy éppen stájerok, sőt még bizonyos burgenlandi identitás megjelenése is tetten érhető. Hasonló jelenséget tapasztalhat a látogató Írországból is, amelyet az uniós csatlakozás egyik fő nyertesének tekintenek, jóllehet 2008. évi gazdasági világválság igen mélyen érintette az elmúlt másfél évtizedben egyre inkább felfelé ívelő kisállamot. A már-már teljesen eltűnni látszó ír kultúra (nyelv, zene, viselet, szokások) reneszánsza a modern írországi élet és a feltörekvő gazdaság egyik jellemző eleme, éppúgy, mint a hagyományos ír kocsmák, „pub”-ok utolérhetetlen hangulatának közkedveltsége.

Néhány európai párhuzam számbavétele mellett hol is tartunk mi magyarok (alföldiek) e kérdésben?

Az elhangzott előadások részben igyekeztek választ találni e kérdésre: *Meggyesi Tamás* a honi építészet elmúlt évtizedekbeli megújulásának egyik útját a népi hagyományok felhasználását a modern építészetben mutatta be a csabai „podsztyenás” ház példáján, kiemelve, a csabai háztípus azt igazolja, hogy az építési tradíciók megváltozott földrajzi-kulturális környezetben is életképesek lehetnek. *Gulyás Péter Albel Andorral* közös előadása pedig a Dél-alföldi régió turisztikai lehetőségeit és eddigi eredményeit vette számba, főként az egészség és kulturális turizmus szemszögéből. Külön is aktualitást adott az előadásnak az tény, hogy 2009 a kulturális turizmus évének nyilvánították. *Gulyás Gábor* a 2006 őszén megnyílt új debreceni képzőművészeti központ, a MODEM szerepét méltatotta. A központ létrehozása a kulturális decentralizáció eredménye, mivel Magyarország számára is elengedhetetlen, hogy ne csak fővárosban legyen nemzetközileg is számon tartott kulturális élet, hanem a regionális központokban (Pécs, Győr, Szeged, Debrecen stb.). A miskolci operafesztivál vagy a szegedi szabadtéri játékok, főként pedig Pécs közelgő, Európa kulturális fővárosként történő bemutatása jelzik a regionális központok ez irányú szerepvállalását. Debrecen egyebek mellett a MODEM megnyitásával szeretett volna regionális központként lépést tartani a versenyben. 2007-ben mintegy negyedmillió látogató kereste fel a főként európai értékeket, illetve egy-egy művelődéstörténeti korszakot bemutató kiállításait. *István Anna* a kisebbségi kultúra megőrzésének és átörökítésének lehetőségeit vázolta előadásában főként a dél-alföldi szlovákság szemszögéből nézve. Külön is kiemelte a kulturális és gazdasági hagyományok szerepét. Egyebek mellett a rendkívül sikeres évenkénti nemzetközi békéscsabai kolbászfesztivál szlovák vonatkozásait is megemlítette, illetve a hasonló kezdeményezések történetek a csabai vásárhoz kapcsolódó ételek, szokások, népi mesterségek bemutatására is. *Pál Ágnes* a DKMT Eurorégió határ menti együttműködés néhány kérdését, a határ menti aszimmetriák problémakörét érintette, míg *Szónokyné Ancsin Gabriella* a magyar–szerb határ menti kapcsolatok néhány kulturális vonatkozását, a határ által elválasztott magyarok egymásra találását taglalta. *Baranyi Béla* az alföldi regionális identitás kérdéseit boncolgatta elküldött hozzászólásában.

Az előadásokat követő vita során négy kérdéskör került megvitatásra. Az egyre népszerűbb alföldi (magyarországi) idegenforgalmi fejlesztések mennyire gazdaságosak, pontosabban hosszú távú fenntarthatóságuk megoldható-e. A hozzászólók osztották azt a nézetet, hogy csak a komplex idegenforgalmi beruházások, a turizmus különböző formáinak együttes jelenléte teszi gazdaságossá egy-egy térségben (régióban) az ágazatot, ami természetesen nem zárja ki azt, hogy egy-egy város valamelyik ágazatban meghatározóvá váljon. (Pl. Gyula fürdőváros szerepe a Dél-Alföldön.) Miért nem tud hatékonyabban fellépni az építészeti kamara vagy önkormányzat, esetleg a városvédők a káros, a tájba nem illő, a magyar hagyományokat romboló „építészeti divatok” ellen? A résztvevők többsége egyet értett abban, ahhoz, hogy a magyar településeken egyre kevesebb ilyen épület legyen, széles körű összefogásra, főként pedig tudatformálásra, nemzeti kulturális tradícióink tudatos vállalására van szükség. A MODEM re-

gionális hatósugara már rövid működése során túlterjed az országhatáron, felvidéki, kárpátaljai és erdélyi-partiumi területeket is vonzáskörébe tudhat. A legtöbb hozzászólást a magyar–szlovák viszony alakulása váltotta ki, ami már túlmutatott az elhangzott előadásokon, aktualitását pedig a közelmúlt (2008. évi őszi) dunaszerdahelyi események adták. A jelenlevők többsége osztotta azon véleményt, miszerint keveset tudunk egymásról, és legtöbbször nem is reális a másik nemzetről alkotott képünk. Összességében elmondható jó hangulatú és sikeres volt a szekció munkája, jöllehet a felvetődő problémáknak csak kis hányadát sikerült „kibeszélnünk”.

(Részlet a IV. Alföld Kongresszus jegyzőkönyvéből)

Mosonyi Emil üzenet Békés megyének:

A 99 éves korában elhunyt Kossuth- és Széchenyi-díjas akadémikus, világhírű vízéptítő professzor halála előtt üzenetet küldött Békés megye vezetőinek és vízügyi szakembereinek.

„Mivel véleményem szerint a Tiszántúlt és ebben Békés megyét fogja a klímaváltozás a legsúlyosabban érinteni, a Békés megyére vonatkozó sürgős feladatokat szükséges hangsúlyozottan tárgyalni. De miért is választottam én, egy budapesti polgár, éppen Békés megyét? 1938-ban az Országos Öntözésügyi Hivatalban kapott feladataim Békés megyébe vezettek. A békésszentandrás vízlépcső, a Hortobágy-toroki árvízkapu, továbbá néhány szivattyútelep tervezésében és építésük ellenőrzésében vezető szerepem volt. Ezek miatt sokszor utaztam Békés megyébe. Első tudományos cikkeim és előadásaim is a Békés megyei munkáimmal voltak kapcsolatban. A Tiszalöki vízlépcső, amelynek tervezője és építésének irányítója voltam, Békés megyének hozza a legtöbb gazdasági, szociális és környezeti hasznot.”

„Mivel véleményem szerint a Tiszántúlt és ebben Békés megyét fogja a klímaváltozás a legsúlyosabban érinteni, a Békés megyére vonatkozó sürgős feladatokat szükséges hangsúlyozottan tárgyalni.

De miért is választottam én, egy budapesti polgár, éppen Békés megyét? 1938-ban az Országos Öntözésügyi Hivatalban kapott feladataim Békés megyébe vezettek. A békésszentandrás vízlépcső, a Hortobágy-toroki árvízkapu, továbbá néhány szivattyútelep tervezésében és építésük ellenőrzésében vezető szerepem volt. Ezek miatt sokszor utaztam Békés megyébe. Első tudományos cikkeim és előadásaim is a Békés megyei munkáimmal voltak kapcsolatban. A Tiszalöki vízlépcső, amelynek tervezője és építésének irányítója voltam, Békés megyének hozza a legtöbb gazdasági, szociális és környezeti hasznot. Bonyolult feladatok megoldásánál mindig visszanyúltem a Békés megyében végzett munkáimhoz. A fentiek miatt kötelességemnek tartom, hogy Békés megyének üzenetet küldjek, hogy elkerülje a klímaváltozás esetleges nagyon súlyos következményeit. Legfontosabb feladat, hogy Békés megye sürgesse a vízpótlás megoldását a Dunából, s ebben a tervezési munkában a megye szakértői is vegyenek részt. Ha a klímaváltozás problémájában jártas nemzetközi szakértőknek a jóslatai bekövetkeznek, akkor megtörténhet,

hogy néhány évtizeden belül, aszályos időszakokban a Tisza és a Körösök vízhozama annyira lecsökkennek, hogy az ivó-, mezőgazdasági és ipari vízellátás, a talajvíztáplálás s így a környezet (nemzeti park, arborétum, stb.) számára vissza nem fordítható katasztrofális helyzet áll elő.

Ez azt jelenti, hogy szorgalmazni kell a Duna–Tisza Csatorna tervezését, és a kiviteli tervet annyira előkészíteni, hogy építése szükség szerint bármikor megkezdhető legyen. A másik fenyegető veszély az árvizek várható növekedése. Erre is fel kell készülni, az árvédelem biztonságát szolgáló terveket el kell készíteni. Végül meg kell vizsgálni rendre a Körösök vízlépcsőit, az egyéb műtárgyakat, hogy a megnövekedett árvizek miképpen befolyásolhatják működésüket és stabilitásukat, s mennyiben kell esetleg a műveket kiegészíteni, illetve megerősíteni.

Békés megyéhez fűződő vonzalmam jegyében arra kérem a megye vezetőit, vegyék kérésemet komolyan, hogy elkerülhető legyen egy katasztrófa, ami néhány évtized múlva az utánunk következő generációkat sújthatja.”

Mosonyi Emil

Dr. Gellai Imre:

A Dél-alföldi régió helyzetéről és fejlődéséről

Dr. Gellai Imre közgazdász, turisztikai szakértő, az Alföld, pontosabban Endrőd szülőtte, aki mindig nagy figyelemmel volt – és van ma is régióink fejlődésére, az eltelt évtizedben is segítette tanácsaival az Idegenforgalmi Bizottságot és a Termálklaszt. A Közgazdaságtudományi Egyetem diplomázott és szerzett doktori címet: -az Országos Idegenforgalmi Hivatal elnöke, miniszterhelyettes 1989-90 között, a Miniszterelnöki Hivatal Turisztikai Államtitkárság idegenforgalmi tanácsadója 2002 – 2003 években, és jelenleg az AQUAPROFIT RT. Turisztikai tanácsadója. 25 országos és regionális, turisztikai fejlesztést megalapozó tanulmány viseli keze munkáját, de számos fürdőtelep és fürdő fejlesztés megalapozása is nevéhez, szakértelméhez kötődik.

„Egy régió életében 12 év rövid életszakaszt jelent időben. Ha a történések, az események sávjában elemezzük az eltel időszakot azt rögzíthetjük, hogy sok – sok pozitív változást hozott a térség életébe, ez vonatkozik a régió turizmusára is. Jelen-tősen javult a térség megközelítése. Sokoldalúan bővült a rendezvények, fesztiválok száma és nem egynek a vonzása átlépte a régió, de az ország határait is. Fejlődött a kerékpáros turizmus, a lovas turizmus, bővült a falusi – tanyai vendéglátás. Számos új helyszínnel gazdagodott a kulturális programok, és bővült a kínálat is, a bor és gasztronómiai turisztika rendezvények száma jelentősen nőtt. Továbbra is sikeres a vadászat, horgászat és a természetjárás.

Mindezekkel együtt, és ezek mellett a leglátványosabb és legsikeresebb változást az a Dél-alföldi régió egészségturizmusának fejlődése mutatja fel. Számos gyógyfürdő újult meg, bővült a szolgáltatások köre, megjelent az élményfürdőzés és a wellness. Új szálláshelyek épültek, a régiók megújultak, korszerűsödtek, városközpontok újultak meg: – a fejlődés látványos!

Ezen kiadványban számos szerző sokoldalúan mutatja be az előrehaladást a turizmus különböző területein. Még sem ünneprontás, ha az eltelt 12 év méltatása mellett előre is tekintünk. Mit tegyünk ma, holnap és holnap után, hogy a turisták számára vonzó és térségünk versenyképes maradjon. A turizmusban általában, – és az egészségturizmusban is igaz, hogy a vendégek folyamatosan igénylik újabb és újabb szolgáltatások kínálatát, és a színvonal növelését. Ezért nem jelenthetjük ki: – befejeztük a munkát és élvezhetjük az eredményeket. Az egészségturizmusban is érvényesülő nemzetközi versenyhelyzet, a fürdőtechnológia fejlődése, a gazdasági – társadalmi környezet változása által gerjesztett új kihívások sarkalnak bennünket további cselekvésre.

Lássunk néhány példát:

- Számos fürdő kilépett a közfürdői körből és átlépett az egészségturizmust szolgáló szolgáltatói körbe, de a fejlesztési folyamat koránt sincs befejezve – a fejlesztésben tovább kell lépniük – nem lehet és nem szabad magukra hagyni őket, mert visszacsúsznak.
- Néhány település fürdőfejlesztése – különféle okokból – nem tudott kimozdulni korábbi állapotából, noha egyértelműen indokolt a fejlesztése.

- Több megkezdett fürdőfejlesztés csak az első lépéseken van túl. Példaként sorolom, hogy hiányzik még az élményelemeket is tartalmazó fedett medence tér , gyermekek fogadásának feltételei, szauna park, vagy csúszda park.
- Közepes lélekszámú települések nem tudnak nap – mint nap kellő számú vendéget a fürdőbe bejuttatni, amennyi az önfenntartó gazdaságossághoz kell, és hiányzik a megfelelő szállás férőhely kapacitás: szálloda, camping, magánszállás, ahol a távolabbról érkező vendégek több napig tartózkodhatnak, és több alkalommal léphetnének be fürdő a fürdőbe, így több szolgáltatás részesei is lehetnének.
- Az elmúlt évek fejlesztései és a közelmúltban megkezdődött egészségturisztikai építkezések, vagy a közeljövőben megnyíló új projektek – számos településen – nem csak új turisztikai vonzerő meglétét jelentik, hanem új kihívást, újabb megoldandó feladatokat előrevetítenek
- A megvalósult fejlesztések, a szolgáltatások bővülése egyik oldalról a vendégek megtartásáért és új vendégek megnyeréséért folyó verseny arra kell, hogy ösztönözön minden szolgáltatót, hogy meghatározza egyediségét, predesztinálja kínálatát.
- A régióban jelenleg egy gyógyhelyi minősítéssel rendelkező település van, de az eltelt 12 év fejlesztéseinek köszönhetően – ahol a szolgáltatások köre és a természeti környezet is megfelelő – néhány település kezdeményezhetné a gyógyhelyé minősítést, ami rangot, a hazai – és külföldi gyógy vendégek számára hívó szót jelent.
- A régió fürdőtelepülései közül jelenleg egy sem felel meg a nemzetközi gyógyhely település követelmény elvárásainak. Ennek megfelelni nem csak egy gyógyfürdő vagy egy gyógyszálló feladata, ez az egész település tudatos – ez irányú – fejlesztését igényli. Az adott település önkormányzatának és a régió irányítóinak együtt működésével fejleszthető nemzetközi jelentőségű gyógyhellyé.
- A fürdőhely imázsát nem csak a természeti adottság, – a kiváló gyógyvíz, és a jó színvonalú tárgyi létesítmények, valamint a nyújtott szolgáltatások jelentik, hanem az ott dolgozók szakmai felkészültsége, az idegen nyelvek ismerete, udvarias, barátságos viselkedése, és a település a lakóinak vendégszeretete együttesen formálják.
- A fürdő üzemeltetése nem olcsó multság. Az emelkedő energia árak, az üzemeléshez szükséges anyagok költsége, és a munkavállalók bér költsége, folyamatos terhet jelentenek. A jó menedzsment feladata a tudatos és takarékos gazdálkodás is.

A fenti felsorolás csak a legaktuálisabb további teendőket jelöli ki. Aki turisztikai, pláne egészségturisztikai termékek fejlesztéssel foglalkozik jól tudja, a figyelembe veendő igények, és variációk sora számtalan. De az is köztudott, hogy a lehetőségek – pl. a pénzügyi keretek – gondos előkészítést, társadalmi-szakmai egyeztetése, reális ütemezést indokolnak.

Jól tudom, hogy régió szinten is készültek felmérések és programok a további fejlesztésekre és ütemezésükre. A fejlesztési programok többségét magam is jól ismerem, indokoltságukkal is azonosulni tudok. A régió egészségturizmusát – azt hiszem – jól ismerem, és személyes kötődésem kapcsán is – mint e táj szülötte – a programok megvalósulását szívből remélem.

Sajnálatosnak tartom, hogy olyan kiváló adottságokkal rendelkező települések, mint Békés és Csongrád az elmúlt években kimaradtak az egészségturizmus fejlesztését szolgáló programokból. Igaz Békésben mára az első ütem, a fedett uszoda elkészült. A két város történelmi múltja, adottságai és lehetőségei a turizmusban általában is jók. Békés városa a Körös folyó, Csongrád városa pedig a Tisza partján fekszik, ami a vízi turizmusban jó adottságot jelent. Gondolom, nem csupán a helyi vezetők és az ott élők szándékán-akaratán múltak, maradtak el a fejlesztések.

A közfürdői körből még ki nem lépett, vagy csak fél lábbal kilépett települések fürdőit, szakmai tanácsadással, tudatos lobbizással régió szinten is segíteni indokolt a továbblépésben. Ebbe a körben még számos fürdő tartozik, mint például Békésben: Battonya, Nagyszénás, Dévaványa, Újkígyós és Mezőhegyes. Bácsban: Kerekdomb és Nagybaracska, Csongrádban: Ásotthalom és Mélykút.

Eltérő azon fürdők helyzete és a további lépés módozata, ahol történt már fejlesztés, de a szolgáltatásokat bővíteni indokolt, mert a kereslet igényli vagy, mert újabb vendégekört akarnak megnyerni vagy, mert a szezont egészévre ki akarják bővíteni. Ebben a körben számos fejlesztést indokolt segíteni és ösztönözni. Tényleg csak példászerűen említem az élményelemekkel ellátott fedett fürdőcsarnokot Gyomaendrődön, Tiszakécskén a Tisza-parti Termálfürdőben, Kiskunfélegyházán a régi kaszinó felhasználásával, és más helyeken is.

Azon fürdővárosok mellett, ahol a legújabb döntések után megkezdődtek az a fejlesztések, mint Makó, Kecskemét, Hódmezővásárhely és Szeged, – érdemes átgondolni olyan helyszíneket mint példaként említem Szarvast, ahol a meglévő fürdő, az Árpád szálló és a környező épületek és park bevonásával nem csak a fürdő fejlődne, de a városban, jelen esetben a központjában megújult-látványos, vendégvonzó és a városi lakosok számára is büszkeségre okot adó fürdővárosi negyed alakulhatna ki. Szentés városközpontja a Petőfi Szálló rekonstrukciójával hasonló eredményeket mutat majd fel.

Nagyon indokolt a szálláshelyek fejlesztése számos településen. Több helyen a fürdő rekonstrukció megtörtént, de szállásférőhely hiányában a vendégek több napos tartózkodására nincs lehetőség. Ez akadályozza a fürdő kapacitásainak a megfelelő kihasználását de, gátját képezi a települési idegenforgalom beindulásának is. Természetesen minden település helyzete más és más. Gondos elemzést és mérlegelést igényel hol milyen típusú szállás, milyen kapacitással és milyen besorolással létesüljön,, és is vizsgálat és elemzés témája, hogy miként kapcsolódjon a fürdőhöz.

Az eddigi gyakorlat és tapasztalat igazolja a közvetlen és fedett átközlékedés a legsikeresebb. Ebben a témában települések sorát lenne indokolt felsorolni, de néhány példa jól jelezheti az általános régiós igényt. Példaként srolom: minőségi (legalább 4 csillagos) szállás helyre van igény Szeged, Gyula, Gyopárosfürdő, Kiskunmajsa településeken. Gyógy-szálló létesítését kell megfontolni több helyen is, mert a kiváló gyógyvízre lehet építkezni Békés, Csongrád, Mórahalom esetében.

Mérlegelést igényel az is, hogy gyógy- vagy wellness szálló épülését válasszák a városok. A két vendégtípus két eltérő korosztályt jelent akik különböző szolgáltatási igényt és fürdőhelyi hangulatot várnak a fürdőhelyen. Ezt kell jól megválasztani például Makónak Gyomaendrődnek, de Gyulának is.

Vannak települések ahol a szálláshely fejlesztés színvonalas camping létesítést jelenti, mint például Tótkomlós és Kerekdomb és más kisebb fürdőtelepülések esetében.

Köszönhetően az elmúlt 10–12 év fürdő, – és kapcsolódó szolgáltatások, és néhány fürdő esetében a közvetlen környezet fejlesztésének, indokolt és aktuális a gyógy-helyi minősítés kezdeményezése. A település egészségturisztikai rangját és a betegek bizalmát növeli a minősítés. Várhatóan azért is fontos lehet, mert belátható időn belül létre jön az egységes EU beteg integráció, és az európai betegbiztosítók – a helyszíni ellenőrzések mellett – bizalmát is növeli. Jelenleg a Dél-alföldi régióban egy település rendelkezik ilyen minősítéssel Gyula, de ott is csak a város egy részét illetően.

Már ma is érett a helyzet a gyógyhelyi minősítésre Orosháza-Gyopáros, és a jelenlegi fejlesztése befejeztével Új-Szegeden, valamint Kecskeméten is a fürdők környéke védetté tehető. Kiskunmajsa is kezdeményezhetné a fürdő környékének gyógyhelyi minősítését, valamint Makó és Hódmezővásárhely.

Aki pedig a nemzetközi versenyben jó helyen kíván szerepelni a mintát a nemzetközi gyógyhelyek közül kell választani. Ebben a versenyben nem elég a minősített gyógyfürdő, a minőségi szálloda, a jó étterem, itt az egészségturizmus minőségi fejlesztése a követelmény. A szükséges kellékek gyógy-park, sétáló utca – utcák, közösségi tér / részben fedett / ahol a vendégek délután – este tartózkodhatnak kávézva, teázva vagy borozgatva esetleg ajándéktárgyat vásárolgatva társaloghatnak, ismerkedhetnek stb. Az ilyen rangra pályázó településen széles kínálat és választék indokolt kultúra, és a sport vonatkozásában is, de több mindenről le is kell mondanunk a cél érdekében.

A színvonalas és esztétikus külső és belső építészet és egyedi dizájn, a válogatott szolgáltatások, az alapot adják, de tartalommal csak szakképzet, nyelveket beszélő, udvarias vendégszerető személyzet, valamint a hazai és nemzetközi vendégeket egyaránt barátságosan és udvariasan fogadó és kezelő lakosság töltheti meg. A személyzet folyamatos oktatása és továbbképzése ezért elengedhetetlen. A településen történő rendezvények legyenek nyitottak, megfizethetők és így elérhetők a helyi lakosok számára is. Mindezekhez elengedhetetlen, hogy a település egészségturisztikai részlegei jó kapcsolatot ápoljanak a helyi lakosokkal és vezetőkkel, hogy azok büszkéik lehessenek arra, a kincsre mely a településnek van.

Napjain gazdasági feszültségei ismételten jelzik a gazdaságos, pénzben kifejezhető hatékony működés szükségességét. A fenntartható fejlesztés nem szlogen többé. Ez vonatkozik az egészségturizmusban tevékenykedő szolgáltatókra is. Sok – sok példát lehetne felsorolni, de néhány lehetőség többeknek nyitva áll. Több módon hasznosítani a termálvizet. Amit nem használnak fel, értékesíteni lehet mások számára. A legnagyobb tartalék az energia hasznosításban, illetve kiváltásában van. A variációk számosak, például: hőcserélők közbeiktatásával vegyük le és hasznosítsuk a termálvíz- gyógyvíz hőfokát és hűtögessük a felhasználás előtt. Az elfolyó, de még elég magas hőtartalmú vízből hőszivattyúval kivenni és hasznosítani a hőt. Hatékony, és olcsó hőt és energiát nyerhetünk a napelemek és napkollektorok segítségével, de ahol mód és lehetőség van a szélenergia is olcsó energia.

Mindezek példák, és a technika gyors fejlődése újabb és újabb lehetőségeket tár fel, élni kell azokkal is. Azt pedig ne felejtjük, hogy olyan gyógyfürdő és szolgáltató intézményekre, amelyek évről – évre hosszú időn keresztül csak közpénz támogatásával tudnak működni, a helyi lakosság nem tud büszke lenni.”

Dr. Kozma József a DARFT elnöke:
A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács
és a turizmus fejlesztése

Az elmúlt 12 év turizmusfejlesztésére való visszatekintés lényegében egybeesik a DARFT megalakulása óta e téren végzett munkájának összegzésével, hiszen a regionális fejlesztési tanács szinte ezzel egy időben, a törvényi lehetőséget követően jött létre.

Az első időszak ilyenkor szokásos szervezeti jellegű feladatait követően a regionális fejlesztési koncepció kialakításával kezdődött meg az érdemi munka, amit a következő években a többi fontos tervezési feladat (projekt-ötletek összegyűjtése, operatív program tervezése, akciótervek készítése) követett. E dokumentumokban egyértelműen meghatározásra került, hogy a régió fejlődési esélyeinek, versenyképességének az egyik meghatározóan fontos eleme a Dél-Alföld egyedülálló természeti adottságain és kulturális örökségén alapuló térségi turisztikai vonzerők, termékek és hálózatok fejlesztése.

A minden dokumentumunkból visszaköszönő célok:

- a turisztikából származó bevételek növelése,
- a vendégforgalom emelése, az átlagos tartózkodási idő meghosszabbításán keresztül is,
- a kereskedelmi szálláshelyek kapacitás kihasználtságának növelése.

A lehetséges fejlesztések megítélésénél kiemelt szempont a gazdasági értelemben is vett fenntarthatóság, és cél az is, hogy a beruházások további vállalkozói tőkét is mozgassanak meg.

A termálvizekben rendkívül gazdag régiókban talán természetes az, hogy már az előcsatlakozási programok fejlesztései között megkülönböztetett figyelemmel támogatta a tanács a „Termálgýűrű a Dél-Alföldön” projekt megvalósulását. Az ezt követő, későbbi tervezési időszakokban is a legjelentősebb turisztikai támogatások az egészségturisztikai létesítmények, szolgáltatások fejlesztésének, a gyógy-, wellness- és élményfürdők pályázati lehetőségeinek biztosítására fordítódtak.

Az idegenforgalmi vonzerő növeléséhez elengedhetetlen tartottuk a műemléki jelentőségű történelmi városközpontok megújulását, a nemzeti parkok és a többi védett természeti terület látogathatóságának fejlesztését, a kulturális és a gasztronómiai fesztiválhelyszínek működési feltételeinek a javítását, vagy éppen a tudáscentrumokhoz kapcsolódó konferenciaturizmus erősítését is.

A vendégvárás minőségének javításához elengedhetetlen a turisztikai vállalkozások, és az ún. szabadidő-gazdaság szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi fejlesztése is. Ez természetesen egyszerre jelenti az egészségturizmushoz kapcsolódó szálláshelyek bővítésétől, az aktív turizmussal kapcsolatos szolgáltatások (lovas-, kerékpáros-, vízi-, vadászturizmus, a falusi vendéglátás, a természetjárás, a gasztronómiai, a bor- és pálinkaturizmus) infrastrukturális fejlesztéséig a lehető legteljesebb körű fejlesztési tevékenységet. A turisztikai vállalkozások, a non-profit intézmények együttműködésének kialakítása, a kom-

plex klaszterek (egészség-wellness-termál, öko- kerékpáros-vízi-lovas-természetjáró,gasztro, szállásadók) létrehozása, a turisztika informatikai fejlesztése, a regionális programok összehangolása, továbbképzések, a regionális, térségi turisztikai marketingtevékenységek, a turisztikai desztináció menedzsment fejlesztésének lehetőségei is ott szerepelnek a programok között.

Az un. hazai forrásos pályázatok (címzett és céltámogatások, TEKI, TRFC, LEKI, CÉDE, TEUT, Széchenyi program, a fogadókapacitás növelésére és a turisztikai vonzerő fejlesztésére) jelentették az 1990-es évek második felétől elérhető első fejlesztési forrásokat.

Ezeknek a pályázatoknak ugyan nem kizárólagos célja az idegenforgalmi fejlesztések elősegítése, mégis 1996 és 2008 között ezeknek a forrásoknak 3,6%-a fordítódott a turizmus feltételeinek gyarapítására. A Dél-alföldi régióban ez idő alatt ez 3 milliárd forintot jelentett. Korábban e pályázatok jelentős része megyei döntési hatáskörbe tartozott, 2007-től kerültek a regionális fejlesztési tanácsok hatáskörébe.

Hazai forrásból származtak a szakminisztériumok által e körben meghirdetett pályázatok is, amelyekkel kapcsolatban a döntési hatáskör a minisztérium ill. a regionális idegenforgalmi bizottságok kompetenciájába került, de a regionális fejlesztési tanácsok is részesei voltak a pályázatok elbírálásának képviselőjükön keresztül.

Az első jelentősebb európai uniós források az előcsatlakozási program, az un. „PHARE támogatás felhasználása során váltak a régió szereplői számára is elérhetővé. A már említett Termálgyűrű” program mellett a Körös-völgyi holtágak rehabilitációjára is sor került e program kereteiből.

A Nemzeti Fejlesztési Terv 2004 és 2006 közötti időszakában a turisztikai vonzerők fejlesztése során a nemzeti parkok, a világörökség helyszínei, a történelmi városközpontok, kastélyok, várak és múzeumok felújítása, kerékpárutak építései valósultak meg.

Az NFT-1 regionális keretéből 25 turisztikához kapcsolódó projekt megvalósítására került sor, mintegy 6,5 milliárd forintnyi támogatás segítségével. Az NFT-1 keretéből támogatva. megújult Gyula, Kalocsa történelmi városközpontja, Baja műemléki értékű főtere, számos fontos múzeumi felújítás mellett új kiállítóhelyek jöttek létre, 13 hotel és panzió felújítására, bővítésére került sor, és a turizmust is szolgáló kerékpárutak jöttek létre.

Már ebben az időszakban is a regionális támogatások mellett egyre jelentősebb források álltak rendelkezésre az un. ágazati programokban. Az idegenforgalmi fejlesztések szempontjából ezek közül elsősorban a GVOP, az AVOP és ezen belül a Leader-program forrásai bírtak komolyabb jelentőséggel a mi régióink szempontjából is. Ez utóbbiakból elsősorban a kisebb települések értékeinek megőrzésére, megújulására, köztük számos templom felújítására, a falusi közösségek megerősítésére, az öko-, falusi-, agrárturizmus feltételeinek javítására, a bor-, horgász- és vadászturizmus feltételeinek gyarapítására került sor.

Ezek a projektek napjainkra már lezárultak és bizonyára érzékelhetően járultak hozzá az azóta bekövetkezett vendégforgalom növekedéséhez.

A Dél-alföldi Regionális Operatív Programban 2007-2013 közötti időszakra 41,9 milliárd forint a közvetlenül a turisztikai fejlesztésekre fordítható forrás.

A 2007-2008 közötti akciótervi időszakban 60 pályázat kapott zöld utat, és a már megítélt támogatások összege 16,2 milliárd forint volt. Ezek a projektek többnyire a megvalósításuk közben, esetleg befejezés és átadás előtt tartanak napjainkban örömdetesen gyarapítva a Dél-alföldi régió idegenforgalmának vonzerejét. Csak a példa kedvéért említem ezek közül az újszegedi fürdőkomplexumot, a kerekgyházi bor-és pálinkatörténeti bemutatóhelyet,

a bajai Halászléfőző Fesztivál infrastrukturális hátterének fejlesztésének projektjét. Bár mára már az is látszik, hogy a pályázatban vállalt kötelezettségek teljesítése több projektgazdának jelentett gondot, különösen az utóbbi évben tapasztalt gazdasági válság következményei miatt.

A 2009-2010-es időszak pályázati konstrukcióinak elbírálása jelenleg zajlik. A „Versenyképes turisztikai termék és attrakciófejlesztés” pályázati konstrukción befogadott pályázatok száma 56 db, amelyre 6,3 milliárd áll rendelkezésre, ami kiegészülve az előző akciótervből származó forrásmaradvány összegével jó esélyt biztosít a szakmailag megfelelőnek minősített pályázatok támogatására. A kereskedelmi szálláshelyek fejlesztésének pályázati felhívására beérkezett és befogadott 27 projekt a rendelkezésre álló 2,8 milliárd forintos keretere mintegy 8,5 milliárdos támogatási igény jelent meg. A pályázati döntések várhatóan ez év március végéig születnek meg.

A régió fejlesztési feladatainak jelentős része is közvetlenül vagy közvetve hozzájárul a turizmus feltételeinek javításához. Ennek a legkézenfekvőbb példái a régió és térségeinek az elérését javító közlekedésfejlesztési, informatikai, valamint a településeket megújító, és szolgáltatásaikat fejlesztő beruházások. Különösen meghatározó jelentőségű ezek közül a gyorsforgalmi utak hálózatának bővülése. A Dél-Alföldön az első lényeges lépés ezek közül az M-5-ös autópályának az országhatárig való megépítése volt, létrehozva ezzel a régió közlekedési tengelyét Budapest és Szeged között. Napjainkban kerül átadásra a Duna-melléki településeket az európai gyorsforgalmi úthálózatba bekapcsoló M-6-os autópálya, ami a közben megépült dunaújvárosi és a Szekszárd közeli hidakkal megteremtették a keresztirányú gyorsforgalmi utak (M-8-as, M-9-es) továbbépítésének esélyét is. Az M-9-es út építésének ismételt közbeszerzési eljárása lezárult, így megkezdődhet az 51-es és 54-es főutak közötti második szakaszának építése. Az épülő M-43-as gyorsforgalmi út a Szeged-Makó tengely nemzetközi közlekedési kapcsolatait javítja elsősorban, de hozzájárulhat Békés megye déli településeinek jobb elérhetőségéhez is.

A régió 2-3-4-5 számjegyű útjainak hálózati jellegű felújításai (pl. 47-es Szeged és Hódmezővásárhely, majd Mezőberény közötti; az 51-es jelentős szakaszainak. Az 55-ös főútnak az M-6-os úttól Pörbolyig, majd az 55-ös előkészítési munkáival megkezdett fejlesztése 11,5 t-s tengelyterhelésűvé. Az 53-as főútnak az országhatár és az 55-ös út közötti; és a kapcsolódó négy és öt számjegyű utak felújításainak már megvalósult és a jelenleg akciótervi nevesítés előtti fejlesztései.) tehetik teljesebbé az elérhetőségünk javítását célzó fejlesztéseket.

A kerékpárút-fejlesztések az aktív turizmus céljainak szolgálata mellett hozzájárulnak a biztonságos helyi és helyközi közlekedés feltételeinek javulásához is. A Dél-alföldi Operatív Program első két évében 33 kerékpárutas projekt valósult meg 4,35 milliárd forint támogatás segítségével. Ezek közül a szegedi ke-

rékpárút-hálózat, a Bugac-Jászszentlászló-Kiskunmajsa, az Ásotthalom-Móra-halom-Domaszék és a Dunapataj és a Szelidi-tó közötti kerékpárutak megvalósítását emelem ki.

A városközpontok megújulásának újabb lehetőségei, a települések infrastrukturális fejlesztései, a kulturális és közösségi színterek megújulása, a közösségi közlekedés jelentősebb fejlesztései fontos kapcsolódási lehetőségeket kínálnak a vendégforgalomban érintettek számára is.

A 2007-2008-as időszakban is nagy jelentőséggel bírnak az itt most nem részletezendő un. ágazati pályázati lehetőségekből (GOP, KEOP, KÖZOP, stb.) támogatott Dél-alföldi projektek is.

Az utóbbi 12 év regionális fejlesztéseinek bemutatásakor ebben az összegző jellegű kiadványban is szerettem volna érzékeltetni, hogy a Területfejlesztési törvény elfogadásától, de különösen hazánk uniós csatlakozásának időpontjától egyre bővülő, soha nem látott mértékű fejlesztési forrás állt és áll rendelkezésünkre. Az NFT-1 időszakában 670 milliárd forint és az ÚMFT hét éve alatt pedig mintegy 8000 milliárd forint áll rendelkezésre az ország fejlesztéseinek támogatására, ami jelentős vállalkozói, önkormányzati és civil forrás aktivizálását is lehetővé teszi.

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2009. évi monitoring jelentésének összefoglalása a következő megállapításokat tette: „A turizmust jellemző indikátorok közül a vendégforgalom, a bevételek (a vállalkozói bevételek és az önkormányzati idegenforgalmi adó) alakulása dinamikus fejlődést jelez 2003 és 2008 között, amit elősegített a belföldi üdülési csekkrendszer forgalmának növekedése, a közlekedési infrastruktúra bővülése, színvonalának javulása.”

A Dél-Alföldön a vendégek számának alakulása a kereskedelmi szálláshelyeken 2003-ban 441 ezerrel 2008-ra 482 ezerre növekedett, a vendégéjszakák száma a 2003-as 1 049 000-ről 2008-ra 1 164 000-re, az egy szállodai szobára jutó bevétel (REVPAR) ez idő alatt 2207 forintról 3877 forintra változott. (Az adatok a monitoring jelentésből származnak.)

Ugyanakkor: „A 2008 második feléve óta tartó gazdasági válság hosszabb távú hatása még nem ismert, de a 2009. évi január-december havi adatok alapján várhatóan megtörik a turizmus fejlődésének eddigi trendje, ...”. Mindezek figyelembe vételével talán még nagyobb a jelentősége azoknak a turisztikai fejlesztéseknek, amelyek ezekben az években egyebek mellett a régiós források felhasználásával is megvalósulhatnak, növelve a Dél-Alföld idegenforgalmi vonzerejét.

Összegezve tehát elmondható, hogy önmagukban is óriási lehetőséget kínálnak ezek az óriási fejlesztési források, amelyek az ország és benne a Dél-alföldi régió rendelkezésére állnak (2007-2013 között 220 milliárd Ft régiós forrás), ám igazán naggyá azok az értékek teszik, amelyeket az itt élő és alkotó emberek munkában, kreativitásban hozzátesznek mindezekhez. Úgy gondolom, hogy minden szónál pontosabban mutatják be a turizmus fejlesztését szolgáló regionális döntések hatásait maguk a projektek, ezért elsősorban jelentőségük érzékeltetése miatt, de természetesen a döntésben közreműködők és persze főként a projektgazdák jogos büszkeségének érzékeltetésére a turizmushoz kapcsolódó, képekkel kiegészített összefoglalók a könyvben is szerepelnek.

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ OPERATÍV PROGRAMJA 2007–2013

(Kivonatoss közlés a DA Regionális Fejlesztési Tanács dokumentumából)

ROP tapasztalatok: a 2004–2006 programozási időszak fő tanulságai

A ROP végrehajtásra való felkészülés 2003 nyarán kezdődött el. Az első pályázati kiírás 2004. február 17-én jelent meg, így a ROP (2004–2006) konkrét végrehajtásának kezdete is ezen időponthoz kapcsolódik. Az ország 7 régiójára egységes regionális operatív program készült, melynek fő prioritásai a következők voltak:

1. A turisztikai potenciál erősítése
2. Térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése
3. A régiók humán erőforrásainak fejlesztése
4. Technikai segítségnyújtás

A 2004–2006 közötti időszakban az I. Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Fejlesztési Operatív Program keretében a Dél-alföldi régió – szerződött – régiós támogatási összege **17,7 mrd Ft**, melynek felhasználásával 87 projekt megvalósítására nyílik lehetőség. A támogatott pályázatok intézkedések közötti megoszlása az alábbi:

A beérkezett pályázatok és a nyertes pályázatok közötti nagy különbség oka egyrészt a nem megfelelő minőségű pályázatok nagy száma, másrészt a forráshiány miatt elutasított pályázatok nagy száma, amely arra enged következtetni, hogy fölösleges pályázatkészítési, elszámolási és adminisztrációs feladatok zajlottak, amelynek megszüntetése a 2007. utáni időszakban fontos feladat lenne.

A konkrét intézkedésekhez kapcsolódó tapasztalatok

A 2004–2006-os programozási időszak, valamint a szerződéssel leköötött támogatási arányok tekintetében a ROP a Dél-alföldi régióban mindenképpen sikeresnek mondható, hiszen a rendelkezésre álló támogatási keretet 114%-ban leköötötte. A maximális leköötés mellett több intézkedés keretében számos pályázat tartaléklistára került – túlpályázás problémája –, ami azt jelenti, hogy a mind formailag, mind pedig szakmailag jó minőségű pályázatok a keretek szűkössége miatt sajnos nem tudnak támogatásban részesülni. A legnépszerűbb kiírások a ROP 2.3. „Óvodák és alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának fejlesztése”, a ROP 3.2. „Helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása”, valamint az ROP 1.2. „A turisztikai fogadóképesség javítása” címűek voltak. Az érdeklődés alapján ezen intézkedésekhez kapcsolódó fejlesztések továbbra is támogatásra javasoltak az ÚMFT keretében.

A ROP 2.3 intézkedés esetében a meghirdetést követően folyamatosan, azonos intenzitással érkeztek be a pályázatok egészen a felfüggesztés dátumáig. A ROP 3.2 intézkedés esetében a meghirdetést követően kevés pályázat érkezett be, később azonban, a jogszabályi környezet módosítását követően (a pályázó

által felajánlandó biztosítékok körének egyszerűsítése és eltörlése következtében) lényegesen megnőtt a beadott pályázatok száma. A ROP 1.2 intézkedés esetében – részben szakaszos pályáztatás lévén – mind a 2004-es, mind pedig a 2005. évi meghirdetést követően nagy volt az érdeklődés a kiírás iránt, azonban a 2005. évi meghirdetésekor lényegesen nagyobb számban érkeztek be pályázatok. Összevetve a folyamatos és a szakaszos pályáztatás előnyeit és hátrányait, elmondható, hogy a szakaszos kiírás esetében az adott határidőre beérkezett, formailag-szakmailag jó minőségű pályázatok közül valóban a legjobb minőségű pályázatok nyertek támogatást, azonban az értékelés lefolytatása a munkacsúcsok miatt sokszor nehézségeket okozott.

Az érkezett (326 db) pályázatok 50%-a formai-jogosultsági, illetve szakmai-megvalósíthatósági indokok alapján elutasításra került. Nagyon sok pályázatot alapvető formai-jogosultsági kritériumoknak való meg nem felelés miatt kellett elutasítani. Ez, a formai megfelelés túlsúlyozottsága mellett, felveti a kétkörös pályáztatás, a pályázókra segítő szolgáltatások szükségességének átgondolását, valamint az aktív tanácsadás szélesebb körben történő kiterjesztését. A projektötlet-gyűjtés, a projektfejlesztés (szükségletek által generált projektötletek kidolgozása pályázati anyaggá), a projektgazdák számára nyújtható szakmai szakértői tevékenységek elősegíthetik az ÚMFT megvalósításának eredményes és költség-hatékony végrehajtását. Segítségével a 2007-2013-as programozási periódusban az uniós források rendelkezésre állásakor már előkészített, jó minőségű projektötletek kerülhetnek pályázatként beadásra.

A ROP végrehajtás során a menedzsment-feladatok funkcionális elkülönülése (RFÜ-k, VÁTI Kht.) gyakorta problémát jelentett, mind a pályázók (mely szervezettől kaphatnak információt), mind pedig az Irányító Hatóság és a KSZ-ek számára is (a döntések időbeli csúszásához vezetett), ami alapján valóban indokolt lehet a 2007-2013 időszakban egy közreműködő szervezetet kijelölni az adott intézkedések teljes menedzsmentjére, lehetőleg regionális szinten.

Figyelembe véve a helyzetelemzésben feltárt problémákat, területi különbségeket és sajátosságokat, valamint az ÚMFT-ben és az Országos Területfejlesztési Konceptióban megfogalmazott területfejlesztési célokat és prioritásokat, a Dél-alföldi Operatív Program mottója, hogy a régió váljon a *„Tudás és Egészség Régiója”*-vá az *Európai Unió átlagához ütemesen felzárkózó Magyarországon*. Ehhez kapcsolódóan **a Dél-alföldi régió átfogó célja a fenntartható növekedés biztosítása, a foglalkoztatás bővítése, valamint a területi különbségek ki-egyenlítése.**

Indoklás

Dél-Alföld az 1996-2003 (2004) időszakban az országos átlagnál lényegesen lassúbb, a hazai régiók közül a legalacsonyabb reál GDP fejlődési ütemet produkálta, aminek következtében az EU15-ökhöz való konvergencia üteme minimálisra csökkent. A régió a 2003-as EUROSTAT adatok alapján a kibővült Európai Unió (EU25) legszegényebb 10 régiója közé tartozik. A rendszerváltás pillanatában még érdemi fejlődési potenciállal rendelkező régió a 21. század elejére a

külső tőkeforrások és az általuk generált (feldolgozóiparra alapozott) fejlődési húzóhatást jórészt nélkülözve a meglévő gazdasági szerkezetre és a belső erőforrásokra alapozva tartósan nem képes gyors növekedésre. Fentieket figyelembe véve a Koncepcióban megfogalmazott célkitűzések megvalósítása elengedhetetlenül fontos a régió jövője szempontjából. E fejlesztések jelentős része a DAOP-ból, míg más részük az ágazati programokból kerülhet támogatásra.

A régió kedvező természeti indikátorai és relatíve alacsony környezeti terhelése ellenére a népesség életkilátásai európai összevetésben rosszak. Mind a születéskor várható élettartam, mind a különböző megbetegedési és mortalitási statisztikák riasztó képet festenek a lakosság egészségi állapotáról.

A fejlettségében stagnáló régiót mindenképpen ki kell mozdítani a jelenlegi, alacsony fejlődési dinamikával jellemezhető állapotból, ami csak új fejlesztési irányok mentén történhet, s ami messzemenőkéig illeszkedik a régió belső erőforrásaihoz és komparatív előnyeikhez.

A regionális gazdaság erősítése és versenyképességének növelése, az innováción alapuló gazdasági szerkezetváltás elősegítése. A specifikus cél leírása:

A Dél-alföldi régión átívelő, Budapestről kiinduló, **Kecskemét-Szeged fejlődési tengely** további megerősítésének a versenyképességre és innovációs alapú gazdaságfejlesztésre kell épülnie. Ezzel párhuzamosan, a régió helyzetét figyelembe véve, a jövőben a következő három tengely figyelembe vételével szükséges a fejlesztéseket lebonyolítani: **Duna mente (Solt-Kalocsa-Baja), Kecskemét-Békéscsaba**, valamint **Baja-Szeged-Békéscsaba**. A fejlesztések során e tengelyekhez tudnak kapcsolódni, gazdaságilag integrálódni azok a települések, amelyekben elindulhat az innováció- és versenyképesség-alapú gazdaságfejlesztés, valamint infrastruktúrájuk lehetőséget ad a szerves együttműködésre. A fejlődési tengelyektől földrajzilag, vagy infrastrukturális adottságaik miatt távol eső, de fejlődőképes városokat pedig (elsősorban informatikai fejlesztésekre épülő) regionális együttműködési hálózatba szervezve kapcsoljuk be a nemzeti és EU szintű gazdasági folyamatokba.

A regionális gazdaság erősítése érdekében kiemelt hangsúlyt fektetünk a **tudásintenzív ipar megerősítésére, a magas hozzáadott értékű tevékenységek** megjelenésének elősegítésére és a **mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének** növelésére.

A turisztikai vonzerőre épített, helyi adottságokat figyelembe vevő fejlesztések mind gazdasági, mind társadalmi vonatkozásban különösen fontos területek a régió számára. Az **egészségturizmus**hoz kapcsolódóan a program kiemelten kezeli a jól pozícionált gyógyhelyek és wellnessközpontok kialakítását (Dél-Alföld Spa), néhány nagy fürdő nemzetközi szintre hozását, helyi és térségi jelentőségű fürdők minőségének javítását, felzárkóztatását, speciális (gyógy és wellness profilú) szálláslehetőségek minőségi fejlesztését. Valamint, piaci indokoltság esetén, további létesítmények építését, az egészségturizmus és az egészségügy szolgáltatónak hatékony szakmai együttműködése mellett. Az egészséges életmód elterjesztése érdekében kiemeljük az **aktív- és az ökoturisztikai fejlesztéseket**, valamint a **kulturális- és örökségturizmus** lehetőségeit.

Ennek keretében lehetőséget kívánunk biztosítani a minőségileg képzett munkaerő-kínálat megteremtésére, és a foglalkoztatási lehetőségeik kiszélesítésére – támaszkodva az állami és civil szféra szereplőire is.

A fenti célok megvalósításában kulcsszerepe van a régió motorjaiként funkcionáló városoknak, ezért a Dél-alföldi Operatív Program több prioritási tengelye is a régió fejlődési tengelyének és együttműködő városainak fejlesztését célozza. A **„Regionális gazdaságfejlesztés”** prioritási tengely közvetlenül az innovációt elősegítő, illetve alkalmazó fejlesztéseket tartalmaz, a **„Turisztikai célú fejlesztések”** prioritás tengelynek gazdasági szerepe mellett jelentős társadalmi hatása is várható. A városok együttműködő hálózatba szervezését és térségi gazdasági, szolgáltatói szerepük megerősítését a **„Közlekedési infrastruktúrafejlesztés”,** illetve a **„Humán infrastruktúra-fejlesztések”** prioritási tengelyek célozzák. Ugyancsak hozzájárul a regionális gazdaság erősítéséhez a „Térségfejlesztési akciók” prioritástengely, amennyiben a főutca típusú fejlesztések keretében lehetőség nyílik kis- és közép vállalkozások támogatására is az akcióterületeken belül.

Turisztikai célú fejlesztések (II. prioritási tengely):

A Dél-alföldi régiót egyedülálló tájképi adottság, természeti változatosság jellemzi, és mindez a régióba látogató turisták számára is hozzáférhető, ami lehetővé teszi a térség fokozottabb kihasználását az **egészség-, kulturális és szellemi értékekre épülő, valamint az aktív turizmus számára.** A fejlesztések hatékonyságát a marketing tevékenység erősítésével is elő kívánjuk mozdítani.

Az elmúlt időszakban a belföldi vendégforgalom növekedése és a külföldi vendégforgalom visszaesése tapasztalható. Utóbbi okát az öt- és négycsillagos szállodák, a minőségi szálláshelyek, szolgáltatások hiányában, valamint a szezonálisra épülő turisztikai programok kínálatában látjuk.

A prioritási tengely a régió természeti-, kulturális-, épített örökségén alapuló turisztikai programkínálattal, szolgáltatások minőségileg magas színvonalú fejlesztésével kívánja a hazai és a nemzetközi kereslet igényeit kielégíteni, melynek megvalósítása során kiemelt szempontként kezeljük az együttműködés keretében megvalósuló fejlesztéseket. Emellett a magas minőségű gyógyturizmus és egészség megőrző/fejlesztő turizmuságak (wellness, fitness, beauty, sport, stb.) fejlesztésével járul hozzá a térség gazdasági versenyképességének növeléséhez.

A prioritás tengely által finanszírozott tevékenységek egy része kiegészíti az ÚMVST-ből finanszírozandó projektek fejlesztési elemeit.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program III. prioritásának keretében „turisztikai tevékenységek ösztönzése” intézkedése keretében nyújt támogatást a magánszálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról szóló 110/1997 Kormányrendelet alapján magánszálláshelyek és falusi örökséggéporták, falusi vendégasztal-programok fejlesztéséhez, a rendelet 1. számú mellékletében foglalt kiemelt gyógyhelynek, kiemelt üdülőhelynek, gyógy- vagy üdülőhelynek minősülő közösségek kivételével. A ROP az EMVA által támogatott helyi, minőségi kínálatot bekapcsolja térségi turisztikai kínálat-fejlesztésébe.

A turizmussal kapcsolatos intézkedések illeszkednek a Regionális Turizmus-fejlesztési Stratégiához, ami összhangban van a Nemzeti Turizmus Stratégiával.

A prioritási tengely kiemelt céljai:

- A turisztikai célú bevételek növelése
- A vendégforgalom emelése az átlagos tartózkodási idő meghosszabbításán keresztül
- Az ágazatban a foglalkoztatottak számának növelése

A prioritási tengely célindikátorai:

- A turisztikai ágazat BHE növekedése a program hatására (Millió Ft)
- A vendégéjszakák számának növekedése (éjszaka)
- Indukált beruházás a turisztikai ágazatban a program hatására (Millió Ft)

A prioritási tengely intézkedéseinek várható hatásai

A régió turisztikai célpontjainak infrastrukturális és szolgáltatói hátterének minőségi és mennyiségi fejlesztése révén a régióba látogató bel- és külföldi turisták tartózkodási idejének meghosszabbodása indirekt és direkt módon élénkíti a régió gazdasági növekedését, valamint a turisztikai szektorban új munkahelyeket hoz létre.

A prioritási tengely intézkedéseinek leírása

• **„Dél-Alföld Spa”, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése**

A Dél-Alföld gyógy- és termálvizeire épülő meglévő egészségturisztikai létesítmények szolgáltatásainak minőségi továbbfejlesztése, az infrastruktúra megfeleltetése a modern egészségügyi és technológiai követelményeknek, valamint az akadálymentes környezet biztosítás. Az egészségturizmus hatékonyságának biztosításához az ellátórendszer és a turisztikai szolgáltatók közötti szoros együttműködés kiépítése szükséges (egységes megjelenés, védjegy kialakítása). A régió területén gyógyfürdőkkel rendelkező településeken új gyógyászati központok létrehozása, meglévő gyógyászatok technikai eszközeinek korszerűsítése.

Az intézkedés támogatja a termál és gyógy turizmusra épülő infrastruktúra fejlesztést, mely a vállalkozói szektor bevonásával termálpark kialakítását tesz lehetővé.

ESZA jellegű intézkedés:

Az ERFA-ESZA forrásokon belüli ERFA 10%-os költségvetési keret terhére a humán erőforrás fejlesztése. A régió meghatározó egészségturisztikai létesítmények termál és gyógyvizeire épülő meglévő és innovatív kezelések fejlesztése, ehhez kapcsolódó szakemberképzés, továbbképzés. A humán erőforrás idegen nyelvi kommunikációs képzésének fejlesztése.

• **Kulturális és szellemi értékekre épülő turizmus**

A Dél-alföldi régió a régiót karakterisztikusan meghatározó történelmi jegeket viselő, örökségeket gondozó helyszínekkel rendelkezik. Ezek folyamatos fenntartása és fejlesztése, a hagyományok, örökségek történelmi funkciójának erősítése nélkülözhetetlen a külföldi és belföldi turisták valamint a helyi lakosság számára. Célként fogalmazódik meg az idegenforgalmi potenciállal rendelkező helyszínek és városok tudományos, turisztikai vonzerejének, desztináció-marketingjének, menedzsmentjének kialakítása. A konferenciaturizmus fejlesztésénél elsődleges szempont a már

meglévő (felsőfokú intézmények) infrastruktúrájának, technikai felszereltségének bővítése, a konferenciaturizmushoz kapcsolódó szolgáltatási hálózat (képzések, konferenciák, illetve üzleti tanácsadás helyszínül szolgáló létesítményekben) turisztikai célú fejlesztése. A Dél-alföldi régió kiemelt jelentőségű megyei központú múzeumai, és azokhoz kapcsolódó egységeik látogatóbarát fejlesztése interaktív múzeumok kialakítása, különös tekintettel az Országbemutató Programban szereplő a tájházlánc részét képező múzeumi rendeltetésű népi műemlékekre.

- **Kastélyok és várak turisztikai és kulturális funkciókkal való megújítása, látogatóbarát fejlesztése.** Az intézkedés támogatja az önkormányzati kezelésben álló kastélyok, várak turisztikai és kulturális funkciókkal való megújítását, látogatóbarát fejlesztését, az egészségügyi és szociális funkciók kiváltását, és kiemelten kezeli az Országbemutató Programhoz kapcsolódó fejlesztéseket.

ESZA jellegű intézkedés:

Az ERFA-ESZA forrásokon belüli ERFA 10%-os költségvetési keret terhére a humán erőforrás fejlesztése. Desztináció-menedzsment humán erőforrásának szakképzése, továbbképzése. Idegen nyelvi kommunikációs készségekre irányuló képzések, valamint informatikai képzések.

- **Aktív turizmus**

A Dél-alföldi régió pusztáin, nemzeti parkjaiban és vizei mentén **aktív turizmust támogató szolgáltatások**, valamint **infrastrukturális fejlesztések támogatása. Kikötők** létesítése, továbbá a központi forrásból megvalósuló nemzetközi vízibázishoz (a régióban Szeged, Baja) kapcsolódó kiegészítő jellegű **vízisport fejlesztések megvalósítása. Lovasturizmus** ösztönzése, a **természetjárás** feltételeinek javítása. A tevékenység célja további gyalogos túra útvonalak felfestése, kialakítása a Duna, Tisza, Körösök mentén, valamint a Kiskunsági, Duna-Dráva, Körös-Maros Nemzeti Parkok területén. Különböző turisztikai termékek összekapcsolása (komplex turisztikai termékek, tematikus turisztikai útvonalak és témaparkok kialakítása, fejlesztése). Környezetkímélő turisztikai megoldások alkalmazása szolgáltató helyek és kiszolgáló infrastruktúra kialakításával a természeti értékek mellett. Dél-Alföld gazdag vad- és halállományára alapozva **vadász- és horgászturizmus népszerűsítése**, szolgáltatásainak összehangolása a turisztikai szolgáltatás elemeivel.

ESZA jellegű intézkedés:

Az ERFA-ESZA forrásokon belüli ERFA 10%-os költségvetési keret terhére a humán erőforrás fejlesztése. A turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez szakemberek szakmaspecifikus, informatikai, idegen nyelvi, kommunikációs készségekre irányuló képzése. Szükséges folyamatos továbbképzési rendszer biztosítása a piaci változások, új irányvonalak nyomán követésére.

- **Vonzerőkhöz kapcsolódóan a szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése**

A Dél-alföldi régió idegenforgalmi potenciáljának erősítéséhez elengedhetetlenné vált a turisztikai szolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztése.

tése. Ezt az is nagyban alátámasztja, hogy a régióban egyre inkább a konferencia-, fesztivál-, egészség- és sportturizmus nyújtotta lehetőségek kerülnek előtérbe az idelátogató turisták számára, akik az átlagosnál többet is hajlandóak áldozni a minőségi szolgáltatások iránt.

Az intézkedés **új szálláshelyek létesítését, meglévő szálláshelyek kapacitás növelését és szolgáltatásainak minőségi** fejlesztését teszi lehetővé a kiemelt turisztikai célpontokban. Az idegenforgalmi szolgáltatáshelyek fejlesztésénél kiemelten fontos a vendéglátóhelyek minősítő rendszerének, és a régió helyi agráriumára épülő beszállítói rendszerekkel való együttműködések kiépítése.

ESZA jellegű intézkedés:

Az ERFA-ESZA forrásokon belüli ERFA 10%-os költségvetési keret terhére a humán erőforrás fejlesztése. A turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez szakemberek szakmaspecifikus, informatikai, idegen nyelvi, kommunikációs készségeiről irányuló képzése. Szükséges folyamatos továbbképzési rendszer biztosítása a piaci változások, új irányvonalak nyomán követésére. Projektelőkészítés:

A prioritás tengely keretén belül támogatandó projektek előkészítése valamennyi intézkedéshez kapcsolódóan támogatható tevékenységként jelenhet meg.

Horizontális elvek

A prioritásban nagy hangsúlyt kap a gazdasági, környezeti és társadalmi fenntarthatóság biztosítása, melyhez kapcsolódóan lehetőség nyílik a közbiztonság növelését szolgáló tevékenységek támogatására is. Az infrastrukturális fejlesztéseknél fokozott figyelmet kell fordítani a hatékony és környezetbarát energetikai eljárások alkalmazására (megújuló és alternatív energiaforrások, környezetbarát építőanyagok stb.).

A fejlesztések során figyelmet kap az esélyegyenlőség kérdése, a nők munkaerőpiacra való visszatérésének elősegítése. Ugyancsak kiemelten kezelendő az akadálymentesített környezet biztosítása a fejlesztések helyszínén.

Területi preferenciák

- Az **egészség- és gyógy turisztikai létesítmények** fejlesztésénél kiemelten támogatjuk az országos és nemzetközi vonzáskörrel rendelkező, valamint a **regionális és körzeti** jelentőségű termál- és gyógyfürdőket, ahol az éves látogatottság **100.000 fő feletti**.
- **Szeged és környéke** kulturális, szellemi turizmus adta lehetőségeit (épített örökség, múzeumok, fesztiválok, konferenciák, történelmi park) a kisebb települések kínálatával összehangolva **komplex termékek** kialakításával és a turisztikai szezon meghosszabbításával kell elősegíteni. Szeged város, az országosan és nemzetközileg elismert tudományos és kulturális központ, a **hivatásturizmus** célpontjává válhat, amit a BIOPOLISZ program nyújtotta lehetőségek is erősíthetnek.
- **Kecskemét és környéke** kulturális, szellemi turizmusa, **sajátos táji adottsága** adta lehetőségeinek (épített örökség, fesztiválok, múzeumok,

lovak turizmus) összehangolása a kisebb települések kínálatával, ami elősegíti a **komplex termékek** kialakítását.

- **Békéscsaba és környéke kulturális, szellemi, szakmai konferencia-turizmus, lovas és vadász turizmus** adta lehetőségeinek (épített örökség, múzeumok, fesztiválok, történelmi parkok, lovardák, kastélyok, várak) összehangolása a kisebb települések kínálatával, ami elősegíti a **komplex termékek** kialakítását.
- **Tisza és vízgyűjtőjének mente:** A Tisza, Körösök és Maros folyók területének jelentős **kulturális, vízi, szelíd és öko turisztikai vonzerő fejlesztése** (turisztikai infrastruktúra, szolgáltatások minőségi és mennyiségi, szerkezet fejlesztése, komplex turisztikai termékek kialakítása, turisztikai szektor fejlesztésénél a professzionális és vendégorientált megközelítés el-sajátítására képzési rendszerek fejlesztése)
- A Duna, mint nemzetközi közlekedési tengely a régió életében jelentős szerepet tölthet be a távlatban. Ezt az adottságot elsősorban a régió gazdasági fejlődésének gyorsítása érdekében (kikötők, logisztikai központok, szállítási útvonal) kell kihasználni, továbbá jó lehetőség kínálkozik a régió nemzetközi turisztikai bekapcsoltságának javítására is. A Duna mint adottság kihasználása azonban olyan mértékű infrastruktúrlis fejlesztéseket tesz szükségessé, amelyek a régió lehetőségeit meghaladják. Ezért szükséges, hogy az érintett ágazati minisztériumokkal és operatív programokkal a Dél-Alföldi OP fejlesztési feladatainak végrehajtása e térséget illetően szoros együttműködéssel valósuljon meg.
A Duna menti és homokhátsági speciális táji és kulturális adottságokra épülő turisztikai infrastruktúra és tartalmak fejlesztése (turisztikai együttműködések koordináló helyi szervezetek létrehozása, térségi turisztikai arculat kialakítása, hozzákapcsolása más gazdasági-kereskedelmi-szolgáltatási tevékenységekhez, helyi arculathoz igazodó programok kialakítása, térségi/helyi marketing felépítése, szálláshelyek kínálatának kiépítése, a vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltató hálózat korszerűsítése, Dunához kapcsolódó rekreáció és turizmus fejlesztése).
- **Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark** Örökségprogramjának, valamint az Emlékparkhoz kapcsolódó vonzerő- és szálláshelyfejlesztés kiemelt támogatása
- **Tisza menti partok, holtágak** (öko)turisztikai fejlesztése.

Gulyás Péter az RMI igazgatója: **Hazánk és a Dél-alföldi régió turisztikai** **térszerkezete**

A rendszerváltást követően jelentősen megnőtt a turisták érdeklődése Magyarország iránt, ugyanakkor egy fontos átalakulási folyamat is lezajlott. A korábban meghatározó, a volt szocialista országokból érkező forgalom hirtelen lecsökkent, a nyugatról érkező turisták száma viszont jelentősen emelkedett. A korábbi tömegturizmus helyett a minőségi turizmus került előtérbe. A '90-es évek elején tapasztalt növekedés azonban hamarosan kifulladt, és 2002-re hazánk korábbi előkelő 5. helyét elveszítve a világ 13. legjelentősebb turistafogadó országa lett (Turizmus Magyarországon 1990-2002.). Az ország és a Dél-alföldi régió legfontosabb küldőpiaca továbbra is Németország maradt. Mindezek mellett az ország turizmusát tekintve továbbra is meghatározó maradt Budapest és Balaton túlsúlya. A vendégek és vendégéjszakák vonatkozásában egyaránt 55%-ot tudhat magáénak a két régió.

A legnagyobb területű, az ország egyötödét kitevő Dél-Alföldi turisztikai régió ettől jóval szerényebb adatokkal büszkélkedhet, és napjainkban sem tartozik a legkedveltebb hazai desztinációk közé. A kereskedelmi szálláshelyek vendég-számát és a vendégéjszakák számát tekintve a kilenc hazai régió közül a hatodik helyet foglalja el, a vendégéjszakából 5,8 százaléknyi részesedéssel. A nem túl előkelő helyezés azonban jóval inkább alapvető, öröklött infrastrukturális hiányosságoknak tudható be, mintsem a turisztikai attrakciók hiányának. A turizmusnak az adott térség gazdaságán belüli súlyát legjobban GDP-ből való részesedés jelzi. A Dél-alföldi régióban a szorosan vett turisztikai szektor (szálláshely szolgáltatás és vendéglátás) 2007-re 2,05%-ban részesedik a régió bruttó hazai termékéből, melyet felszorozhatunk a térség multiplikációs szorzójával.

A régión turisztikai térszerkezete sajátos képet mutat. Az elmúlt 20 évben egyre több település kapcsolódott be a turizmusba. Lejátszódott egy térbeli dif-fúzió, hiszen 1998-ban csak 78 településen regisztráltak vendégéjszakákat, viszont 2007-ben már 142 településen. Ugyanakkor még mindig erősen néhány településre koncentrált a régió turizmusa. A turisták által leglátogatottabb három településen realizálódott a régióban letöltött vendégéjszakák több mint fele. Akárcsak a '90-es évek közepén 2005-ben is Szeged, Gyula és Kecskemét adta a régióban eltöltött vendégéjszakák több 50%-át.

A kisebb települések között is vannak olyanok, amelyeken a turizmus nagyon jelentős fejlődési utat járt be. A Homokhátság két települése emelendő ki:

- Kiskunmajsán már a '80-as évektől kezdődően egyre látogatottabb volt a gyógyfürdő. Tudatos fejlesztések révén mára több mint 70 ezer vendégéjszakát regisztrálva mára a régió negyedik legjelentősebb fogadótelepülése lett a város.
- Mórahalmon alig több mint 10 év alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül a turizmus, hiszen 1995-ben még egyelten vendégéjszakát sem regisztráltak a településen, 2007-ben viszont már több mint 27 ezret. A több lépcső-

ben lezajló fürdőfejlesztés és a hozzá kapcsolódó attrakciófejlesztések rövid időn belül kedvelt turistacélponttá tették a homokhátsági kisvárost.

Mint a adatok is alátámasztják a Dél-Alföld elsőszámú turisztikai célpontjai viszonylag jó megközelíthetőséggel rendelkező nagyvárosok, a hagyományos központok, kulturális centrumok és a legjelentősebb fürdőtelepülések.

A turistafogadás feltételeiben jelentős változások történtek az elmúlt szűk két évtizedben. A turisztikai régiók vonatkozásában 1998-tól állnak rendelkezésre részletes statisztikai adatok a magán szálláshelyek megkülönböztetésével. A mennyiségi mutatókat tekintve 1990-hez képest nagyon jelentősen (több mint 83%-kal) nőtt a szálláshelyek férőhely kapacitása. Ugyanakkor minőségi fejlődés is bekövetkezett. 2000-ben nyitotta meg kapuit a régió első 4 csillagos szállodája Szegeden, s 2007-ben már 4 ilyen minősítésű szálláshely várta a vendégeket. Azóta további három 4 csillagos szálloda nyílt és Európai Unió források segítségével további fejlesztések vannak folyamatban, nemsokára 10 ilyen szállodánk lesz.

A turizmus kereslete is jelentősen változott a rendszerváltás óta. Az országos folyamatokhoz hasonlóan a rendszerváltást követően régióinkban is csökkenés következett be a vendégforgalomban. A vendégszám tekintetében csak 2007-ben haladta meg a régió az 1990-es szintet, vendégéjszakák vonatkozásában pedig csak megközelíteni tudta.

Két szempontból is jelentős átstrukturálódás következett be. Egyrészt a belföldi turizmus aránya jelentősen megnőtt, köszönhetően annak, hogy a külföldiek aránya jelentősen csökkent (az 1990-es szint felére) és a belföldi vendégek aránya dinamikusan nőtt főleg 2003 után. A másik folyamat a megyék közötti átrendeződés volt. Bács-Kiskun és Csongrád megye vendégforgalmi adatai jelentősen csökkentek, míg Békés megye kezdeti lemaradása eltűnt, sőt 2007-ben a legtöbb vendégéjszakát tudhatta magáénak a régió három megyéje közül.

Az egyes települések vendégéjszaka-számát vizsgálva jelentős veszteségeket (20-50%) könyvelhetett el 20 év alatt Baja, Kiskunhalas, Hódmezővásárhely, de Szegeden is jelentős csökkenés volt, ugyanakkor Kiskunmajsán megkétszereződött, Gyulán pedig csaknem megnégyszereződött a turisták által eltöltött vendégéjszakák száma. 1990-től kezdődően sajnos folyamatosan csökkent a vendégek átlagos tartózkodási ideje, amit mindenképpen célszerű lenne megállítani, illetve a növekedés irányába fordítani.

A régió fő küldőpiacait tekintve mindig is jelentős volt a belföldi turizmus, napjainkra azonban dominánssá vált a belföldi piac, hiszen a mind a vendégszám mind a vendégéjszakák vonatkozásában több mint 75%-os a hazai küldőterületek aránya. A külföldi turisták elmaradásának okai között továbbra is az egyik legfontosabb a régió kedvezőtlen megközelíthetősége. Ezen túlmenően a folyamatosan és gyorsan változó turisztikai piacon más desztinációk (pl. tengerpartok) igen kedvező áron és jó minőségű szolgáltatásokat kínálnak évről évre, ami szintén kedvezőtlenül hat nemcsak a Dél-Alföldre, hanem Magyarországra is. Mindemellett az utóbbi években hagyományos küldőpiacaink többsége igyekszik otthon tartani állampolgárait, a belföldi turizmus felé irányítani figyelmüket. Ezek a hatások összességében igen kedvezőtlenül érintik a Dél-alföldi régiót. A vendégéjszakák vonatkozásában külföldi küldőpiacaink közül

Németország továbbra is vezet, jóllehet több mint 40%-os csökkenés következett be az elmúlt két évtizedben. A szomszédos országok közül Románia pozíciói 2007-re javultak, sőt 2008-ban további dinamikus növekedés volt, a vendégszám tekintetében meg is előzte Németországot.

A Dél-alföldi régió speciális földrajzi helyzetéből adódóan mindig is fontos szerepe volt a szomszédos országokból érkező turistaforgalomnak. Mint a statisztikai adatok is alátámasztják igen jelentős volt a Jugoszláviából, illetve utódállamaiból érkező vendégforgalom, különösen igaz ez Szerbiára. A turizmus szempontjából kedvezőtlen történelmi események (délszláv háború) sajnos nagyon visszavetette a hagyományos turisztikai kapcsolatokat, az utóbbi években pedig a vízumkényszer jelent akadályt.

Románia vonatkozásában kiegyensúlyozottabb volt a vendégforgalom az elmúlt 20 év folyamán, és hazánk és Románia Európai Unió csatlakozása után a könnyű határátúlépés révén jelentősen nőtt a keleti szomszédunkból érkező turisták száma.

Az Európai Unió források (Interreg, ETE, IPA programok) is segítik a határmenti turisztikai együttműködések keretében kidolgozott turisztikai projektek megvalósulását. A 2007-től kezdődő EU-s tervezési ciklusban az Európai Területi Együttműködési (ETE) program biztosít a határon átnyúló turisztikai fejlesztésekhez forrásokat. Ebben kimondottan turisztikai fejlesztésekre 3,37 millió EUR áll rendelkezésre. Magyar-szerb relációban várhatóan a közelmúltban jelentek meg a határon átnyúló turisztikai fejlesztési pályázatok (Magyarország-Szerbia IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program).

Nagy hagyományokkal bírnak mind magyar-román, mind magyar-szerb viszonylatban a testvérvárosi kapcsolatok. Régióink települései közül több mint 50-nek van román, 10-nek szerb testvértelepülése. A hagyományos testvérvárosi kapcsolatok turisztikai tartalommal történő feltöltése, ezen meglévő kapcsolatok turisztikai dimenziójának felerősítése nagyban hozzájárulhatna a turistaforgalom kölcsönös növekedéséhez. (pl. turistacsoportok kölcsönös látogatása a testvértelepülésekre)

Nagyon jó együttműködés alakult ki Dél-alföldi Termálklaszter és a romániai fürdőket tömörítő munkaadói szövetség (OPTBR) között. Ugyancsak intenzívek a klaszter kapcsolatai a vajdasági fürdőkkel, ennek keretében 2007. augusztusában megalakult a Vajdasági-Magyarkanizsai Egészségturisztikai Klaszter. A közelmúltban a magyarkanizsai fürdővel – Rehabilitációs Kórházzal közös Interreg projektet valósítottak meg.

A földrajzi közelség, a régió gazdag turisztikai kínálata és a történelmi kapcsolatok révén nagy tartalékok rejljenek a határmenti turizmus és a határmenti turisztikai kapcsolatok fejlesztésében. Mint a román példa is bizonyította jelentős fejlődés és forgalomnövekedés várható Szerbia irányából is az eurointegrációs folyamat felgyorsulása után. Addig is közös turisztikai projektek megvalósítása, a határon átnyúló tematikus turisztikai útvonalak kidolgozása, a kormányzati együttműködés erősítése és hatékony, célcsoport orientált marketing tevékenység nagyban segítheti a fejlődést.

	Vendégek száma			Vendégéjszakák száma		
	külföldi	belföldi	összes	külföldi	belföldi	összes
2002.	112 856	291 545	404 401	262 932	706 117	969 049
2003.	103 097	322 282	425 379	246 019	767 279	1 013 298
2004.	105 385	315 290	420 675	251 289	760 948	1 012 237
2005.	103 234	351 619	454 853	247 743	849 256	1 096 999
2006.	100 014	345 194	445 208	250 124	854 468	1 104 592
2007.	109 581	364 010	473 591	261 751	865 106	1 118 420
2008.	113 577	368 053	481 630	264 186	899 969	1 164 155

Kereskedelmi szálláshelyek a Dél-alföldön 2002-2008. Forrás: KSH

Dél-Alföldi Turisztikai Konceptió és Fejlesztési Program

**Készítette a Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft. Budapest
Dél-alföldi Regionális Képviselő, Szeged 2000. (kivonatos közlés)**

Jelentős különbségek figyelhetők meg a turizmus területi megoszlásában is a régióon belül. Annak ellenére, hogy a turizmusba bekapcsolódott települések száma 75-re, körülbelül másfélszeresére nőtt 1990 óta³, a vendégforgalom nagyobb hányada még mindig a városokhoz kötődik. Ezen belül is kiemelkedő a három megyeszékhely, Békéscsaba, Kecskemét, Szeged turistaforgalma (a régió összforgalmának több mint a fele itt bonyolódik), valamint e három városban található a régió 288 kereskedelmi szálláshely egységéből 225.

A látogatók legnagyobb számban Csongrád megyébe érkeznek. A nemzetközi turistaérkezések számát tekintve is vezet Csongrád megye, de szorosan a nyomában jár Bács-Kiskun megye. A vendégéjszakák számát tekintve is hasonló a sorrend: első Csongrád, második Bács-Kiskun, harmadik Békés megye. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a külföldi vendégéjszakák száma 1998-ban Bács-Kiskun megyében volt a legmagasabb. Ennek két fő oka: 1. A bugaci „puszta-programok” nemzetközi vonzereje 2. Az M5-ös autópálya kiépülése, és így kapcsolódás az európai közlekedési törzshálózathoz. Mindkét tényező csak tovább erősíti a megye Budapesthez való relatív közelségének jótékony hatását, a főváros kiegészítő programjaként történő könnyebb értékesítését. (4. táblázat)

A fejlődés üteme Békés megyében a leggyorsabb, azonban Csongrád és Bács-Kiskun megye még mindig jobb turisztikai mutatókkal rendelkezik a vendégek és szálláshelyek számát, vagy a vendégéjszakák számát tekintve. Az átlagos tartózkodási idő azonban Békés megyében a legmagasabb (4 éjszaka), míg Csongrád megye esetén ugyanez a szám csak 2, Bács-Kiskun megyében pedig 2,5 éjszaka.

A régióba látogató külföldiek összetételére jellemző, hogy a legtöbben Németországból, Jugoszláviából, Ausztriából érkeznek, valamint egyre nő az olaszok létszáma is. Utóbbiak főként az olcsó vadászati és gyógykezelések miatt keresik fel a régiót. A tengerentúlról még mindig az Egyesült Államokból jönnek el a Dél-Alföldre a legtöbben.

³ A Dél-Alföldi Régió Területfejlesztési Konceptiója 1999., MTA RKK ATI Békéscsaba-Kecskemét Turizmus fejezet

Megye	Összes	Ebből külföldi	Összes	Ebből külföldi
Vendégek száma		Vendégéjszaka száma		
Bács-Kiskun	135 443	53 772	321 487	133 564
Békés	93 728	21 294	308 109	80 778
Csongrád	171 657	56 893	331 375	92 983
<i>Dél-Alföld össz.:</i>	<i>400 828</i>	<i>131 959</i>	<i>960 971</i>	<i>307 325</i>

4. táblázat a Dél-Alföldi Régiót alkotó megyék vendégforgalma, vendégéjszakáinak alakulása 1998. (Forrás: KSH) A táblázat adatai csak a kereskedelmi szálláshelyeket tartalmazzák, nem tartalmazzák a magánszálláshelyeket. (Megjegyzés: A KSH legújabb adatai szerint a dél-alföldi régió összes vendég-éjszakáinak száma 1999-ben 994.000 vendégéjszaka volt.)

Középtávú célok

A középtávú célok meghatározásakor fontos követelmények a tényleges **megvalósíthatóság**, vagyis a realitás, valamint az előzőekben már hangoztatott régiós kohézió-, a régió társadalmi és gazdasági egységének az erősítése, a **régiós tudat** kialakítása, elmélyítése a lakosságban.

A középtávú célok időtávlat a 2000 – 2006 közötti időszak, amelynek fő célja a további fejlődést jelenleg leginkább akadályozó jelenségek megszüntetése, a meglévő termékek fejlesztése, új termékek létrehozása, a **fenntartható fejlődés** követelményeinek megfelelő **ökoturizmus** fejlesztése a régió természeti értékeire épülő termékek kialakítása.

A stratégiai (középtávú) program rövid távú célja a működő- és továbbfejlődésre képes turizmusrendszer megteremtése, az ehhez szükséges körülmények, feltételek kialakítása.

A hiányosságok megszüntetése az un. szűk keresztmetszetek felszámolását (is) jelenti, amit nyilvánvalóan azonnal meg kell kezdeni. A középtávú célok között számos olyan található, amely mindenképpen a megvalósítandó célok közé is sorolható, még abban az esetben is, ha komolyabb fejlesztések nem következnek be. Ilyen vonatkozásban a hiányosságok megszüntetése része a működőképes turizmusrendszer megteremtésének, másrészt viszont sok esetben már az új termékek előállítását célozza.

A turisztikai termékfejlesztés (is) kiemelkedő jelentőségű, hiszen a régió turizmusa csak a tényleges vonzerőkön alapuló termékekre épülhet, e nélkül nem alakítható ki, nem alakul ki elégséges kereslet.

A turizmus hatékony működési rendszerének kialakítása

Ez az alprogram azokat az azonnal elvégzendő feladatoknak a kijelölését foglalja magában, amelyeket mindenképpen meg kell tenni ahhoz, hogy olyan turizmus jöhessen létre az adott régióban, amely egyrészt önálló ágazat, másrészt működő- és fejlődőképes ágazat (rendszer) és a régió gazdaságában súllyal bír.

A távlati célokra épülő és a stratégiai program előzőekben megfogalmazott

középtávú céljai csak így érhetőek el, a turizmus teljesítménye ezáltal növekedhet csak. Mindez természetesen az ágazat jövőjét is meghatározza.

Fontos megemlíteni azt is, hogy a részprogramok megvalósításai nem csupán a továbbfejlődés szempontjából fontosak, hanem a már eddig elért eredmények, a jelenlegi szint, színvonal megtartása szempontjából is lényegesek. Amennyiben az adott régióban a turizmus szereplői (jelen esetben a látogatók nélkül) nincsenek tudatában ezek jelentőségének, akkor mindennapi operatív munkavégzésük eredményessége – bármilyen komoly munkát is végeznek – sajnos elmarad az elvárttól és az elvárhatótól.

Az előzőkből következően e részprogramok között kiemelkedő szerepe van a **szemléletformálásnak**. A **fogadóhelyek társadalmát** – a kis falu lakosságától a nagyváros lakosságáig, beleértve a magánembereket, hivatalnokokat, vállalkozókat, intézményeket, vagyis mindenkit – **fel kell készíteni** arra, hogy a turizmus számukra (is) olyan területét jelenti az életnek, amelynek maguk is szereplői és több szempontból is élvezői. Egyrészt mint a szolgáltatások nyújtói biztos jövedelemre tesznek szert az ágazatból (a vállalkozások személyes jövedelmekre, az önkormányzatok adóbevételekre), másrészt haszonélvezői a turizmusnak olyan értelemben is, hogy a szolgáltatások jelentős részét maguk is igénybe veszik, fogyasztják és a jobb színvonal élvezhetőbb.

További fontos pozitív következményei számukra a növekvő munkalehetőségek, és nem utolsósorban a turizmus által kitárult világ – közelebb áll az adott régió (saját környezetünk) a világhoz és a világ is közelebb kerül hozzánk. Az emberekben tudatosítani kell e mozzanatokat, megváltoztatni a sokszor negatív attitűdöket tehát fontos dolog, fontos munka, amit valaki(k)nek fel kell vállalni, irányítani kell. Ez leginkább azoknak a szervezeteknek a feladata, akik a turizmus helyi, regionális és országos irányító szervezetei. Sokszor természetesen még az ilyen intézményekben is szükség van az attitűdök megváltoztatására.

Amellett, hogy a részprogramok mindegyike nagyon fontos és jelentőségteljes, a szemléletformálás mellett kiemelhető még a **környezetvédelem**, mint olyan feltétele a hatékony turizmusnak, amely napjainkra alapvetővé vált. Nem csupán azért, mert a környezet jelenlegi állapota sok esetben már nem megfelelő a színvonalas turisztikai szolgáltatáshoz (a turisták fogadásához), hanem azért is, mert a létfeltételek részét képezik. A környezet megóvása, valamint a helyreállítása még turizmus nélkül is égető probléma. A turizmus fejlődésének trendjében már jelenleg is meghatározó, s ez a jelentőség tovább fokozódik.

Az **intézménykorszerűsítés** szintén kiemelendő terület. A turizmus sokáig olyan területe volt a gazdaságnak (gazdálkodásnak), aminek nem volt "gazdája" sem makro-(nemzetgazdasági), sem pedig az irányítás/szabályozás alacsonyabb (helyi) szintjén sem. Az önkormányzati törvény a megyék feladatává tette az idegenforgalmi feladatok ellátását, ez nyilvánvalóan nem jelentett megoldást. Az intézménykorszerűsítés annál inkább is fontos, mivel nem megyékre, hanem régiókra kiterjedő intézményrendszerről van szó. Nem a megye, illetve bizonyos megyei intézmények kell, hogy a gazdái legyenek most már a régió turizmusának, hanem a Dél-Alföldi Régió egészére kiterjedő tevékenységgel bíró szervezet(ek). Elvileg természetesen a jelenleg létező Dél-Alföldi Regionális

Idegenforgalmi Bizottság is lehetne ez a gazda, de a RIB-ek jelenlegi formájukban ezt a feladatot nem képesek magukra vállalni.

Szintén nagy szükség van az **oktatás és szakképzés további korszerűsítésére**. Az iskolarendszerű és az egyéb szakképzési formákban jelenleg is folyik természetesen turisztikai szakember-képzés, ez azonban nem kellően célirányos. A turisztikai szakképzés rendszerének az ágazat igényeihez történő még nagyobb mértékű igazítása, az ágazatban dolgozók szakmai tovább- és átképzésének megszervezése kiemelten fontos feladat, amely minimalizálja annak lehetőségét, hogy a szakképzetlenek „Mekkája” legyen a turizmus ágazat (sajnos jelenleg ez részben még így van).

A stratégiai (középtávú) program rövid távú célja tehát a **működő és továbbfejlődésre képes turizmusrendszer megteremtése, az ehhez szükséges körülmények, feltételek kialakítása**.

Ezek a középtávú célok körébe tartozó, de rövid távon megvalósítandó feladatok, programok több esetben más középtávú célok között is megtalálhatók, leginkább a szűk keresztmetszetek feloldásának feladataiban, programjaiban, aminek az az oka, hogy sokszor az egyes, a működőképesség megteremtését célzó feladatok szűk keresztmetszetet is jelentenek (pl. alkalmazottak nyelvtudása, szakmai képzés, rend és tisztaság, stb.), másrészt a szűk keresztmetszetek feloldásra történő ösztönzés mint cél lehetséges eleme a rövidtávú céloknak.

A **legfontosabbak** a következők lehetnek:

- A fejlesztési célok és a fejlesztési célok szellemének (szemléletének: a fenn tartható turizmus) közvetítése a turizmus ágazat szereplői köréhez, (vállalkozók, önkormányzatok és más hatóságok, lakosság) valamint a turizmus partner ágazataihoz, az (öko)turisztikai szemlélet kialakítása, elmélyítése.
 - Korszerű marketingszemlélet kialakítása és állandó fenntartása a turizmusban dolgozók körében, de nemcsak a vállalkozói szférában és nem csupán a látogatókkal közvetlenül is kapcsolatba kerülőkre vonatkozóan, hanem a turizmust irányító, a turizmusban részt vevő más szervezetekre (önkormányzatok, régió szintű szervezetek, rendőrség, de még az adóhivatal is).
 - A látogatók számára a negatív hatások (interakciók) minimalizálása a fogadóhelyeken: tisztaság és rend, egyértelmű tájékoztatás – tájékozódási lehetőségek utcákon és hivatalokban, nyelvtudás fejlesztése, parkolási gondok csökkentése, szűnyogok irtása – ez utóbbi a régióban különösen hangsúlyozandó a jelentős számú, alapvetően a vízre épülő vonzerő miatt-, bűnözés visszaszorítása, stb...
 - A meglévő értékek felújítása: műemlékek, egyéb épített és természeti adottságok kezelése.
 - Termékfejlesztés komplettírozással: olyan fejlesztésekről van szó, amelyek általában már meglévő termékekhez (programokhoz, csomagokhoz, szolgáltatásokhoz) kapcsolódnak, de valamilyen módon eddig nem kielégítő a színvonaluk, esetleg hiányuk miatt az értékesítést gátolták (a kereslet növekedése ellen hatottak). Ezek a fejlesztések az adott térség, szolgáltatás, stb. vonzerejét növelik, s a kereslet emelkedését eredményezhetik.
- A legfontosabbak ezek közül:
- szálláskapacitások fejlesztése (nemcsak új szálláshelyek építése, hanem a meglévők felújítása, korszerűsítése)

- szálláshelyekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése
- meglévő természeti parkok szolgáltatásainak fejlesztése, gyalogos ösvények
- kerékpárút-hálózat fejlesztés, különös tekintettel a folyók töltéseire
- tavak vizeinek tisztítása
- Együttműködés, illetve annak javítása a társágazatokkal: a turizmus olyan ágazat, amelynek hatékony működése csak más ágazatok (közlekedés, pénzügyi szolgáltatások, oktatás, környezetvédelem, stb...) nagyon pozitív támogatása révén valósítható meg. Ezen ágazatok folyamatos, intenzív együttműködésére nagy szükség van.

Új komplex turisztikai termékek létrehozása

A turizmus fejlesztésének kulcsfontosságú problémája, hogy mely területek legyenek azok, amelyeket előtérbe célszerű állítani másokkal szemben, vagyis fejlesztési prioritásokat meghatározni, amelyekre építve készülhetnek majd el a fejlesztési projektek. A stratégia feladata meghatározni ezeket a területeket, vagyis a (ki)fejlesztendő turisztikai termékeket.

A kiindulópont egyrészt a fejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok, másrészt pedig az elkészült vonzerőleltár és SWOT analízis. Ezek alapján határozhatjuk meg a Dél-Alföldi Régióban a turisztikai termékek körét, illetve azokat az ún. fejlesztési prioritásokat, amelyek körébe az egyes turisztikai termékek (projektek) beletartoznak. (A felsorolás sorrendje nem jelent szükségképpen rangsorolást.)

A termálvizekre épülő turisztikai termékek: termálfürdők, gyógyturizmus.

A **kulturális értékekre**, felsőoktatási, kutatási intézményekre épülő turizmus:

- a kongresszusi turizmus, kulturális turizmus, az incentiv turizmus, a hivatásturizmus egyéb lehetőségei.

A Dél-Alföld **természeti adottságaira épülő/építő**, a fenntartható fejlődés elveinek megfelelő termékek létrehozása az **ökoturizmus területén**:

A természetes vizekhez kapcsolódó termékek, a természethez kötődő aktív és hobbi turizmus

Tiszai és dunai (illetve általában folyami) vízisportok és túrák, a Tisza-menti és Duna-menti (vízparti) üdülések, és az üdüölőhajós utazások.

Horgászturizmus, kerékpározás, lovaglás, vadászat, természetjáró túrázás, falusi-tanyai turizmus, a magyar pusztá romantikája és a borturizmus.

A fenti főbb csoportok felfoghatók tehát egyúttal úgy is, mint fejlesztési prioritások. Ezekben belül természetesen azokat kell elsősorban fejleszteni, amelyek megfelelnek a távlati koncepciónak, vagyis:

A turizmus termékei a régió gazdaságában jelentős hagyományokkal rendelkeznek, s jól szolgálják a régió gazdasági fejlődését, a lakosság jövedelmének emelkedését. Fejlesztésükkel pedig ez még fokozódik is (konferenciaturizmus, termál-, gyógyturizmus, a kulturális turizmus, aktív turizmus).

Azok a területek, termékek, melyek "átnyúlnak" a jelenlegi megyehatárokon, s a vonzerő a régió nagy részén fennáll (termálturizmus, kongresszusi turizmus, természethez kapcsolódó aktív, hobbi turizmus turisztikai termékek) **a régió kohézióját, a régiótudat kialakulását és elmélyülését eredményezik.**

Ezek különösen jól szolgálják a régió pozitív image-ének épülését, amely egy, a természeti és kulturális értékeken egyaránt alapuló régiós kép (ökoturizmus területei, konferenciaturizmus).

Megvalósítás – a végrehajtás módja és feltételrendszere

A megvalósításban részt vevők köre meglehetősen nagy. A résztvevők súlya ugyanakkor e megvalósításban nem azonos. Kell egy olyan szervezet, amely a megvalósításért felel, azt koordinálja, összefogva a többi részt vevő intézményt és egyéb szereplőket. A jelenlegi intézményi struktúrában kézenfekvőnek látszik, ha a turizmusfejlesztési program megvalósításáért a **Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság (DARIB)** lesz a felelős. Amennyiben az intézményrendszer korszerűsítése révén létrejön egy olyan új szervezet (akár a DARIB feladatainak, bővítése révén), amelynek ez is feladata lesz, akkor természetesen egy új szervezet.

A DARIB is alkalmas lehet erre a feladatra. Egyrészt mint társadalmi szervezet, amelyben a szakma több területéről érkező szakemberek vesznek részt, a fejlesztési prioritások között könnyen tudnak rangsorolni, annál is inkább, mivel helyismeretük és informáltságuk és kapcsolataik is megfelelőek. Másrészt az állami irányítással való folyamatos kapcsolatuk révén szintén olyan informáltsággal, kapcsolatrendszerrel bírnak, amelyek a megvalósítás egyes mozzanataiban hasznosak és nélkülözhetetlenek. Az operatív feladatokat a DARIB munkaszervezete (Marketing Igazgatóság) jelenleg nem képes ellátni.

Várható eredmények – eredményesség

Az egyik legnehezebb feladat a turizmusfejlesztési programban megfogalmazott projektek **megvalósulásának a hatását, eredményességét** mérni. Nagyon sok esetben nem számszerűsíthető pozitív (és negatív) eredmény észlelhető, kimutatható vagy csak érezhető. Még a számszerűsítés sem egyértelmű eredmény, hiszen igen sok ún. zavaró tényező is befolyásol jelen esetben egy eredményt. Gondoljunk pl. arra, hogy a szakképzés fejlesztése révén növekedhet ugyan a szakképzettek, a nyelvtudással rendelkezők száma, ami önmagában pozitív hatás, de vitatható ez, ha nem tudnak a szakképzettek elhelyezkedni. Hasonlóan pozitív eredmény egy modern konferenciaterem kialakítása egy szállodában, de ha nem használják, szintén bonyolítja az eredményességre levonható következtetéseket.

Bizonyos tehát, hogy az eredmények **nem feltétlenül rövid távon** lesznek nyilvánvalók sok esetben mind számszerű, mind nem számszerűsíthető tényeket illetően. Ugyanakkor feltétlenül fontos, hogy bizonyos kritériumok meghatározottak legyenek, hiszen a befektetéseknek meg kell térülniük, vagyis nyilvánvaló (ha nem is számszerűsíthető) eredményt kell hozniuk. Ezért is fontos, hogy a program, illetve az egyes projektek megvalósítását folyamatos monitoring kísérje, mert csak így kísérhetők figyelemmel a várható **pozitív és negatív társadalmi, gazdasági és környezeti hatások**.

Mindenképpen szükséges bizonyos fajta mutatókat meghatározni az **eredményesség mérésére**, de e mellett szükséges lesz a hatásokat utólagos különböző felmérésekkel is meghatározni – ez utóbbi természetesen további kutatások tárgya lehet.

A stratégiai program megvalósításától várható eredmények:

		1999.	2007. (becslés)
Magyarország nemzetközi turizmusból származó bevételei	millió \$	3.400	7.000
Dél-Alföldi Régió részesedése	%	4,0	6,0
Magyarország turizmusából	millió \$	136	420
A magyar lakosság turisztikai kiadásai	millió \$	1.800	3.000
Dél-Alföldi Régió részesedése	millió \$	72	180
Dél-Alföldi Régió összesen	millió \$	208	600

A koncepcióban megfogalmazott marketing célok

A Dél-Alföldi Régió kiemelt **célja** a régió turizmusának fenntartható fejlesztése és versenyképessé tétele. A távlati célok kapcsolódnak a regionális területfejlesztési koncepcióban meghatározott feladatokhoz, azaz a regionális kohézió növeléséhez, a régió térségei között tapasztalható különbségek csökkentéséhez, a gazdaság diverzifikálásához, illetve a versenyképesség növeléséhez.

A Dél-Alföldi Régió közép-távú marketing-koncepciójának céljai tehát a következők:

1. cél: a regionális marketing rendszerének kialakítása
2. cél: a régió belföldi és nemzetközi image-ének kialakítása, illetve ismertségének növelése;
3. cél: komplex termékfejlesztés, kiemelten a természeti értékek ellenőrzött turisztikai hasznosítása és a gyógyturizmus fejlesztése
4. cél: térben és időben kiegyenlítettebb vendégforgalom megteremtése;
5. cél: a régió turisztikai bevételeinek az országos átlagot meghaladó növelése;
6. cél: a nemzetközi turizmusban az országos átlagot elérő, a belföldi turizmusban azt meghaladó forgalomnövekedés (hatékonyabb eladási-össz-tönzéssel)
7. cél: a szolgáltatások, a vendégkiszolgálás minőségének javítása.

Logó és szlogen

A Dél-alföldi turisztikai régió számára javasolandó egy könnyen azonosítható logó, illetve a régió értékeit közvetítő szlogen elkészítése. A logók, illetve a szlogenek megkönnyíthetik ugyanis a célszegmensek felé közvetített kommunikációt. Javaslatunk szerint a logó tervezése során a régióra legjellemzőbb vonzerőelemet, pl. a sík tájat, vagy a jellegzetes mezőgazdasági termékeket lehetne felhasználni (pl. paprikafüzér).

A kutatás készült: a Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft Oktatási és Kutatási Igazgatóságán,

A kutatás szakmai vezetője: Dr. Lengyel Márton, a közgazdaságtudomány kandidátusa, idegenforgalmi szakértő

A kutatócsoport témavezetői: Juray Tünde, Lobmüller Márta, Dr. Málovics János, Mihály Illés, Dr. Puczkó László, Tóth Ferenc. A kutatás koordinátora: Tóth Károly

Dr. Ruszinkó Ádám – dr. Albel Andor:
EuroSpa Hungary Kft. régiófejlesztést segítő
tanulmányai

A régió Turizmusfejlesztési stratégiája (kivonatos közlés)

A dokumentum elsődleges célja, hogy a Dél-Alföld turizmusának 2007-13 közötti fejlődését megalapozza, ahhoz szakmai iránymutatást adjon, ezáltal a Régió turizmusa az NFT 2. ciklusának lehetőségeit minél eredményesebben, a piaci viszonyoknak legmegfelelőbben használja ki. Ennek érdekében a Régió minél jobban tudjon illeszkedni a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában megfogalmazott célokhoz, fejlesztési prioritásokhoz.

A turizmus interdiszciplináris voltából kiindulva további fontos cél, hogy stratégia a Régió egyéb – pl. területfejlesztési, közlekedési – programjaival is párhuzamban álljon, azokkal lehetőleg legjobban összefüggésbe kerüljön.

A 2000-ben megfogalmazott Dél-alföldi Régió Turisztikai Koncepciója és Fejlesztési Programja (KIT Kft.) a következőfejlesztési prioritásokat állapítja meg:

Az 1. turizmusfejlesztési prioritás: A gyógy- és termálturizmus fejlesztése

Gyógyhatású termálvízen alapuló, speciális egészségügyi ellátásra, gyógyhatású termékek előállítására és forgalmazására épülő integrált gyógyturizmus fejlesztése.

A 2. turizmusfejlesztési prioritás: Kulturális és konferenciaturizmus fejlesztése

A régió meglévő kimagasló kulturális értékeire, a felsőoktatási, kutatási, kulturális intézményeire épülő turizmus fejlesztése

A 3. turizmusfejlesztési prioritás: A természeti értékekre épülő turizmus fejlesztése, a falusi turizmus fejlesztése, kisebb termálfürdők fejlesztése

A Régió gazdag folyóvízi adottságaira, gazdag természeti értékeire, egyedi településszerkezetére épülő rekreációs célú aktív turizmus fejlesztése

Jelen Stratégia elsődlegesen a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiához illeszkedik. Az NTS három prioritást jelöl meg a termékfejlesztés terén: az egészség-, az örökség és a hivatásturizmust. A régiós stratégia ezt maximálisan figyelembe veszi, továbbá az NTS útmutatása alapján készült a menedzsmentrendszerre (helyi és regionális desztináció menedzsment szervezetek) és finanszírozásra vonatkozó fejezet is. A stratégia jól illeszkedik a régió területfejlesztési koncepciójában megfogalmazott öt fejlesztési prioritáshoz.

JÖVŐKÉP: „TUDÁS ÉS EGÉSZSÉG”
– ez a dél-alföldi Regionális Operatív Program mottója:

A Régió közös érdekeken alapuló együttműködési hálózatok kialakításával, a tudás, a természeti és kulturális értékek és a határ menti helyzetből adódó előnyök tudatos kihasználásával megalapozza a szilárd, nemzetközileg is versenyképes turizmus és a gazdaság egyéb, kapcsolódó területeinek alapjait, és mindehhez színvonalas életkörnyezetet és életlehetőséget biztosít.

A Dél-Alföld turizmusának alapjai valóban sokfélék, színesek, a kínálat folyamatosan fejlődik minőségileg, illetve megfelelő piaci indokoltság esetén a kapacitások is bővülnek. A turizmusban érintett csoportok felelősségteljesen hasznosítják a turizmus erőforrásait az életminőség javítása érdekében. Termékenként védjegyrendszer működik, mely az alföldi jelleget sugározza, és minőségbiztosítási rendszerekkel közösen fenntarthatósági indikátorrendszert is jelent. A Dél-Alföld jelenleg elsődlegesen a belföldi vendégkör érdeklődését váltja ki. A jövőben a belföldi turizmus tovább bővül, ezáltal a magyar állampolgárok életminősége javul, emellett egyre vonzóbbá válik a külföldiek számára is.

A turizmus meghatározó termékei a Régióban jelentős hagyományokkal rendelkeznek, s jól szolgálják a Régió gazdasági fejlődését, a lakosság jólétének emelkedését, életszínvonalának javulását. A Régió gyógyhelyeivel várja a gyógyulni vágyókat, színvonalas wellness kínálatával az egészségmegőrzéshez kapcsolódó turisztikai élményeket szolgálja. Kulturális örökségének megóvása és tudatos hasznosítása révén, sportlétesítményeivel, lovas-turisztikai adottságaival a jövőben a szabadidő tartalmas eltöltésének és az egészségi állapot javításának egyik fontos hazai központja. Emellett oktatására, tudományos és üzleti életére alapozva a hivatásturizmushoz is rendkívül jó lehetőségeket nyújt. Az EU-s támogatások hatékony felhasználásával és a magánszféra együttműködésével nemzetközi szinten is versenyképes attrakciók jönnek létre.

Azonosulva az Európai Unió azon alapvető célkitűzésével, hogy javuljon az emberek életminősége, a Dél-alföldi régió vendégei számára felejtetetlen élményeket, az egészséget javító szolgáltatásokat nyújt, mindezt vendégszerető módon, professzionálisan felkészült munkatársakkal teszi.

A Régió turisztikai kínálata alapján a preferált célcsoportok és kapcsolódó termékek leírása

Belföldi vendégek

A Régiónak egyfelől erőssége a belföldi turisták magas aránya, másfelől még kiaknázatlan lehetőséget jelent a külföldiek növekvő számban történő idecsábítása. Az erős belföldi turizmus jelentőségét több dolog is messzemenően alátámasztja. Egyrészt az olyan turisztikai nagyhatalmak, mint Franciaország, Olaszország vagy Spanyolország belföldi turizmusának aránya 80-90% körüli értékeket mutat, ami – fenti országok eredményessége alapján – egészséges arálynak mondható. Másrészt a magyar turisztikai szakmának a hazai és nemzetközi turizmust sújtó válsághelyzetek sorozatát kellett elszenvednie az utóbbi években (99: délszláv háború, 2000: tiszai ciánszennyezés, 2001: new yorki terrorcselekmények, 2002: SARS-vírus, iraki háború kezdete). Ezek a krízishelyzetek elsősorban a nemzetközi beutazásokat vetették vissza drámaian. Megállapítható tehát, hogy a **Dél-alföldi régió turizmusa stabil alapokon áll a belföldi turizmus magas aránya miatt.**

Külföldi vendégek

Nemzetgazdasági szempontból azonban rendkívül kívánatos a máshol megtermelt jövedelem hazánkban történő elköltését eredményező nemzetközi beutazások élénkítése is. Jelenleg a legtöbb külföldi vendég Németországból érkezik, egészségturisztikai célból. További fontos küldőországok: Románia, Olaszország, Hollandia, Szerbia-Montenegró, Ausztria és Lengyelország.

Termékek alapján célcsoportok meghatározása

Az **egészségturizmus** jelenlegi célcsoportja – éves szinten – leginkább az idősebb korosztályból kerül ki a Régióban működő sok gyógyfürdő miatt. Ez a valamilyen egészségi panasszal érkező (krónikus beteg), **döntően nyugdíjas** vendégkör szeret a Dél-Alföldre járni, ragaszkodik a Régió valamely szolgáltatójához, több napot tölt el, tehát megbecsülendő vendégkör. Gyógyszállókban magasabb a **külföldi vendégek** és vendégéjszakák aránya. Főként Szegeden és Gyulán megjelennek az egyéb gyógyszolgáltatások miatt érkező vendégek is, pl. a plasztikai sebészeti, fogászati szolgáltatásokat igénybe vevők.

Az egészségturizmus fejlődését és fejlesztési programjának hatásvizsgálatát tekintve is megállapítható ugyanakkor, hogy fiatalodik a vendégkör, csökken az átlagos életkor, egyre népszerűbbé válik a családi **wellness**. Ez indokoltá teszi a wellness irányba történő fejlesztéseket, a családi wellness üdülések valóban professzionális kínálatának kialakítását. A wellness profilú szálláshelyeken a **fiatalabb és a közép korosztály, illetve a döntően belföldi vendégek** szállnak meg.

Többször is megfogalmazódott már az a kritika, hogy hiába a nagyszámú turista, a rendezvények idejétől eltekintve alig lehet jó esti programot találni a fürdővárosokban. Ezért kell a fürdőknél, fürdővárosoknak specializálódni egy-egy, eltérő igényű célcsoportra, mert így valóban meg tudnak felelni az adott piaci szegmens elvárásainak. Nyilván nem kell minden helyen zajos esti mulató, de ahová fiatalabbak nagyszámban járnak, ott jogos elvárás néhány színvonalas szórakozóhely.

A **hivatásturizmusban** nyilvánvalóan a munkaképes korosztály vesz részt. Ez nagyjából a 30 és 65 év közötti korosztályt jelenti. A Dél-Alföld három legnagyobb turisztikai központjában, Szegeden, Kecskeméten és Gyulán biztosítani kell több száz fős rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszíneket. Kecskeméten az Erdei Ferenc Művelődési Központ kapacitása megfelel ennek az elvárásnak. Szegeden az Egyetem új konferenciaközpontja mellett valószínűleg szükség lesz egy még nagyobb (legalább ezer fős) kongresszusi kapacitásra, mivel a Város tudományos, oktatási és üzleti élete, és persze a létrehozandó Biopolisz ezt indokolják. Gyulán égető szükség van egy, a kecskemétihez hasonló méretű (5-600 fős) konferenciaközpontra, hiszen számos hazai és nemzetközi rendezvényt ennek hiányában nem tudtak megrendezni, holott a szervezők eredetileg azt Gyulára akarták hozni.

A célcsoport meghatározásának igen lényeges szempontja a konferenciák témája. A leggyakoribb konferenci témák az **orvosi, a gazdasági és az egyéb tudományos** kérdésekkel foglalkozók voltak, amelyek részaránya nagyjából 25-25% volt 2005. első felében. A legnagyobb növekedés az **informatikai konferenciák** számában mutatkozott: részesedésük 4%-ról 13%-ra nőtt.

Az **örökségturizmus** résztvevői meglehetősen összetett vendégkört képeznek, hiszen iskolai kirándulásoktól kezdve a szeniorokig (pl. nyugdíjas csoportok) gyakorlatilag minden korosztály részt vesz benne. A kulturális céllal utazók többségükben nők, magas iskolai végzettséggel és viszonylag magas jövedelemmel rendelkeznek. A városlátogatók leggyakrabban repülővel utaznak, és szállodában szállnak meg. Az utazás alatt végzett kulturális tevékenységek minden korcsoport számára kedveltek, ugyanakkor az 50 év felettiek a fiataloknál gyakrabban látogatnak kulturális attrakciókat. A kulturális turisták által leggyakrabban használt információforrások a barátok és rokonok ajánlásai, dinamikus növekedést mutat ugyanakkor az Internet használata is.

Fejlesztési irányok összefoglalása és indoklása, összhangban a keresleti tendenciákkal

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia felosztásának megfelelően különböztünk meg **nemzeti és regionális szintű prioritásokat**.

Egészségturizmus

A magyar turisztikai szektor **elsődleges kiemelt terméke 2013-ig az egészségturizmus**, mely egyúttal a természeti adottságokra épülő kínálatfejlesztés legfontosabb eleme.

A nemzetközi trendeknek megfelelő, nemzetközi szinten versenyképességet, elsőszámú motivációt jelentő egészségturisztikai központokat kell kialakítani. Az egészségturizmus optimális helyszíneit, jellegét és célcsoportjait részletes regionális kutatásokkal (ennek alapja lehet a Régióra vonatkozó 2005-ös felmérés), magukat a projekteket pedig megvalósíthatósági tanulmányokkal kell megalapozni.

Örökségturizmus

Az örökségturizmus kiemelt területei az alábbiak: a kulturális örökség helyszíneken belül a világörökségeket, illetve a természeti örökségek megőrzését célul tűző nemzeti parkokat (az ökoturizmus céljait is szolgálják), a lovas turizmust, a falusi turizmust, a gasztronómiát és borturizmust, valamint a kiemelt rendezvényeket. Az örökségturizmus színes és összetett volta indokolja az irányta iskoláskortól az időskorig tartó érdeklődést.

Hivatásturizmus

A nemzeti szintű termékfejlesztés harmadik számú prioritása a hivatásturizmus. Ezen belül a kongresszusi turizmus a nagy létszámú, nemzetközi rendezvényeket foglalja magába.

A kongresszusi turizmus esetében cél a Dél-Alföld, mint konferencia turisztikai célterület vonzerejének növelése, a Régióban tartott (gyakran nemzetközi) rendezvények számának emelése, hogy az egyre erősödő versenytársak mellett is erősíteni tudja helyét a hazai és nemzetközi kongresszusi piacon. Ennek érdekében Szegedet kell alkalmassá tenni a Régió legnagyobb (akár kéte-

zer fős) rendezvényeinek lebonyolítására, Kecskemét és Gyula az 5-600 fős konferenciák helyszínéit biztosítsa.

Regionális szintű prioritások

Az ezekre épülő termékek elsősorban meghatározott rétegkereslet kielégítésére szolgálnak és a piaci részek kihasználására alkalmasak, vagy nagyságrendileg nem igényelnek nagy beruházásokat, illetve nem igényelnek az egész országra vonatkozóan átfogó fejlesztési intézkedéseket. Ezek fejlesztése régiós szinten kell történni, így a regionális és kistérségi turisztikai szervezetek feladata.

Kiemelt desztinációk:

Szeged (hivatás és kulturális) és Ópusztaszer (örökség)

Szeged, mint régióközpont, jelentős tudományos, oktatási, gazdasági és kulturális centrum, turizmusát nyilvánvalóan a hivatás- és a kulturális turizmus fogja determinálni. Lehet, hogy ellentmondásnak tűnik, de több felmérés alapján állítható, hogy Szeged öt fürdőlétesítménye (Anna-, Liget-, Part- és Sziksósfürdő valamint az Újszegedi Uszoda) dacára sem az egészségturizmus a legfőbb vonzerő. A Város fürdőinek illeten gazdagsága természetesen kiváló kiegészítője a turizmus fent említett két, meghatározó ágának.

Gyula (egészségturizmus)

Gyula Békés megye legnagyobb jelentőségű turisztikai központja, népszerűségét egyértelműen főként a Várfürdőnek köszönheti. A fejlesztések központjában tehát mindenképpen az egészségturizmus áll. Készül a Város nemzetközi gyógyhelyi koncepciója, ennek megvalósítása – az egészségturizmus nemzetközi szinten is versenyképesse fejlesztése – lesz az elkövetkezendő hét év feladata. Meghatározó lesz a Kastély sorsa és funkciója.

A már most is jól prosperáló kulturális turizmus (Várszínház, múzeumok, Erkel öröksége, sikeres rendezvények stb.) és a kialakítandó hivatásturizmus (a Városban nagy szükség van egy több száz főt befogadni képes konferenciaközpont) az egészségturizmus kiegészítői.

Kecskemét (kulturális és örökségturizmus)

Kecskemét pazar Főtere, egyedi hangulatú belvárosa, a szecesszió páratlan csodái, Kodály az és alföldi festők öröksége, az itteni múzeumok, rendezvények mind a kulturális turizmushoz adnak kiváló alapot. Jelenleg nem is a kínálat bővítése, inkább annak időben történő szervezése és marketingje (az aktuális év kezdete előtt egy-másfél évvel készüljön végleges, kiejánlható rendezvénynaplár) az elsődleges. Kecskemét fontos szerepet játszik a környező lovas-tanyák vendégekörének elosztóbázisaként is.

Kiskunmajsza (egészségturizmus)

A Jonathermál Rt. fürdője rendkívül sikeresen működik, forgalma nagyjából 400.000 fürdőlátogató/év. A fejlesztés hosszú távon inkább az élményfürdő és a wellness irányába történik, erősítve a „családi fürdő” profilt.. Szükséges továbbá minőségi szálláshely-fejlesztés, akár szálloda, akár a tájba jól illeszkedő

bungalópark elképzelhető, hogy a tekintélyes számú fürdőlátogatót hosszabb tartózkodásra bírják, nőjön a szállóvendégek és a vendégéjszakák száma. A lovas turizmus megfelelő kiegészítője lehet az egészségturisztikai kínálatnak.

Baja (kulturális és örökség)

Noha a Városban van néhány rendkívül sikeres rendezvény és évi 40 ezer vendégéjszaka, a helybeliek saját turizmusukat nem érzik igazán sikeresnek. Ennek természetesen megvannak az objektív okai. Turisztikai kínálatában elsődlegesen az örökségturizmust (városkép, rendezvények, természeti adottságok, gasztronómia) jelölhetjük meg, melyet kiegészít az aktív-vízi turizmus. A sikerhez nagyban hozzájárulna egy termálfürdő.

További fontos desztinációk, melyek potenciálisan a legnagyobbak közé emelkedhetnek:

- Hódmezővásárhely – örökségturizmus (+ üzleti utak),
- Szarvas – egészségturizmus és ökoturizmus,
- Szentes – egészségturizmus + sport (sportot kedvelő fiatalabb korosztály fürdője),
- Békéscsaba – hivatásturizmus (üzleti utak, kiállítások),
- Orosháza – egészségturizmus, méreténél fogva több generáció igényeit is ki tudja szolgálni (szállásfejlesztés égetően szükséges),
- Kalocsa – örökségturizmus (vallási utazás, kulturális és gasztronómiai vonzerők),
- Kiskunhalas – egészségturizmus, a nyári szezonon kívül – Fürdő és Kórház együttműködésének köszönhetően – már középtávon a gyógyvendégek fognak dominálni (szálláshely felújítása szükséges),
- Makó – egészségturizmus + üzleti utak (szállásfejlesztés szükséges),
- Mórahalom – egészségturizmus, családi wellness profil (szállásfejlesztés szükséges),
- Tiszakécske – egészségturizmus, családi üdülések (szállásfejlesztés szükséges),
- Csongrád – komplex vízi turizmus: Körös-Tisza torkolat – vízparti üdülés, termálfürdő + örökségturizmus – halászházak (szállásfejlesztés szükséges).

A jelenlegi turistaforgalom, vendégéjszakák száma alapján még nem igazán jelentős, de érdekes, sajátosan alföldi kezdeményezéseik miatt ígéretesnek tűnnek a fentiek mellett a Kunszentmiklósi (Szalkszentmárton Európa Nostra díjas falu) és a Kiskőrösi (Soltvadkert, egészségturizmus) kistérségek is.

Várható hatások

A Dél-Alföld turizmusa gazdasági szempontból hosszú távon is jövedelmező tevékenységgé válhat. Az idegenforgalom tudatos fejlesztésével a Régió egyre több területén egyedi adottságokra alapozott, versenyképes programok jöhetnek létre, melyekhez magas színvonalú szolgáltatások kapcsolódnak. Ennek eredményeként egyrészt bővül a **turisták költési lehetősége**, és közeledünk a jelenlegi 118 dollárról az Ausztriában jellemző 635 dollár egy főre jutó költés felé. Másrészt további **munkahelyek jönnek létre**. A kül- és belföldi turisták átlagos tar-

tózkodási ideje emelkedik. Mindez a közvetlen (vállalkozói) és közvetett (központi, önkormányzati) idegenforgalmi *bevételek* gyarapodásában érezteti hatását.

A turizmus jelentős hatást gyakorol környezetünkre is, ezért fontos a vendégfogadási feltételek környezetbarát kiépítése, fenntartható fejlesztése. A fenntarthatóság követelményének szem előtt tartása döntő jelentőségű, mivel a turizmus közvetlenül hasznosítja épített és természeti környezeti adottságainkat. Ugyanakkor az idegenforgalom hozzájárulhat a környezet erőforrásainak fokozottabb megbecsüléséhez, a sajátos örökséghez kapcsolódó identitástudat erősödéséhez.

Kulturális örökségünk idegenforgalmi hasznosítása forrást teremthet értékeink védelméhez, karbantartáshoz. Az egyedi arculatra épülő kínálat hozzájárul a hagyományok fennmaradásához, feledésbe merülő szokások, mesterségek élővé tételéhez. Így mérsékelhető az idegen kultúrák helyi örökséget veszélyeztető befolyása is.

A turizmus negatív hatásai leginkább a **természeti környezetet** érintik. A területi koncentráltság mérséklődése hozzájárul a fokozottan igénybevett területek tehermentesítéséhez. Fontos az idegenforgalmi termékkialakításnál az ökoturisztikai szemlélet érvényesítése, a természetet értékeinek tudatosítása és védelme, s nem utolsósorban a helyi lakosság példamutatása.

A **társadalmi hatások** az előzőekkel szorosan összefüggnek. A turizmus fejlődési lehetőséget biztosít a hátrányosabb helyzetű települések számára, hozzájárulva a népesség megtartásához is. A jövedelmek emelkedése találkozáva az aktív pihenést, gyógyulást, szellemi kikapcsolódást kínáló turisztikai szolgáltatások bővülő kínálatának hatékony piaci megjelenésével elősegíti az életminőség javulását a turizmusban vendégként és fogadóként résztvevők körében egyaránt.

A kivonatott közlésben kimaradtak azok a stratégiában egyébként szereplő tanulmányok, melyeket a következőkben ismertetünk (-a szerzők).

„Dél-Alföld Spa” fejlesztési program 2007-13

A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács megbízta a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottságot és az EuroSpa Investment Kft-t egy tanulmány elkészítésével. A tanulmány célja az volt, hogy a Dél-alföldi Operatív Program Turizmus Prioritásának Dél-Alföld Spa intézkedése keretében a 2007. és 2013. között esedékes források a fürdőfejlesztések céljára történő odaítélését szakmailag megalapozza. Ez a döntés-előkészítő anyag a Régió egészségturizmusának versenyképes és fenntartható fejlődését szolgálja.

„Fürdőtörténeti tény, hogy az Alföldön nagyrészt az 1950-es 60-as években a termálkutakra alapozva tisztasági, – közfürdőket létesítettek. Ezek közül néhány fürdőtelepülés a szakszervezeti üdültetés lehetőségét kibaszvánálva, arra alapozva jelentős fejlesztéseket (fürdő, gyógyszállók, üdülők) hajtottak végre: Gyula, Szeged, Kiskunmajsa, Orosháza és mások. Ezen fürdők turisztikai at-

trakciókká váltak –a település kínálatával együtt, – a többi fürdőtelepülés a Széchenyi terv lehetőségeivel élve a 2000-ben kezdte meg a tisztasági fürdőjének turisztikai attrakcióvá történő fejlesztésének első lépéseit

Az 1999-ben készült Albel Andor–Unk Jánosné: „Gyógyító vizek a Dél-Alföldön” című tanulmány már akkor megállapította, hogy a Régió fürdőinek igazi versenyképességéhez 46 Mrd Ft befektetés szükséges. Ebből az elmúlt 6-7 évben a vizsgált fürdőkben mintegy 11,8 Mrd-nyi fejlesztés valósult meg, ezen felül 2006-ig az egészségturizmusban további kb. 4 Mrd Ft értékű fejlesztés történt 14 fürdőben. Jól látható, hogy ezen fejlesztések többsége a szükséges felújításokra volt elég, a ma elfogadható műszaki színvonal (vízfogatók, beléptető rendszerek, öltözők) elérését szolgálta, igazán átütő minőségi javulást, kiemelkedő vonzerő kialakítását többnyire még nem sikerült elérni.

A Dél-alföldi régió Operatív Programjában a turizmusfejlesztés prioritásként szerepel, ezen belül a „Dél-Alföld Spa” program kiemelten fontos intézkedés, melynek támogatási keretösszege 13,6 Mrd Ft lesz 2007. és 2013. között. Mivel a következő 7 év fejlesztései előreláthatólag elegendőek lesznek a 99-ben vázolt program megvalósításához (nominál értéken), ezért fontos a fejlesztések prioritásainak kijelölése”

A tanulmány eredményeként megvalósítandó régiós fejlesztési koncepció és annak ütemezése:

„A Dél-alföldi fürdők közül prioritása lehet a források megszerzésében azon fürdőknek, melyek éves látogatószáma meghaladja a **250 ezer főt**, így jelentős turistaforgalmat (is) generálnak. Ezek a következők: Gyula, Szeged, Kiskunmajsa, Kecskemét, Orosháza-Gyopáros, Makó, Szentes, Hódmezővásárhely és Mórabalom.

Az ezen fürdők által benyújtott tervezett fejlesztések bekerülési értéke, 40.471.800.000 Ft, ezek alapján 50% támogatási intenzitás mellett 20.735.900.000 Ft támogatási igényelnek, melyből a **Dél-Alföld Spa program** keretében 29.845.800.000 Ft valósulhat meg 15.317.900.000 Ft támogatással.

A 100.000 fő feletti vendégforgalmú fürdők közül az alábbi bárom fürdőt kell számításba venni: Tisza-kécskén a Tisza-parti Termálfürdőt, Kiskunhalas és Gyomaendrőd fürdőjét.

Az ezen fürdők által benyújtott tervezett fejlesztések bekerülési értéke, 2.500.000.000 Ft, ezek alapján 50% támogatási intenzitás mellett 1.250.000.000 Ft támogatási igényelnek, melyből a Dél-Alföld Spa program keretében 800 millió Ft valósulhat meg 400 millió Ft támogatással.

Amennyiben a Regionális Fejlesztési Tanács módosítja korábbi elképzelését, és lehetőséget biztosít a 100.000 fő alatti vendégforgalmú fürdők számára is a pályázatokon való részvételhez, úgy az **alábbi fürdők támogatását javasoljuk megfontolásra**: Algyő, Csongrád, Füzesgyarmat, Nagyszénás, Békés, Kiskunfélegyháza, Battonya, Szarvas, Déványa, Kalocsa.

Az ezen fürdők által benyújtott tervezett fejlesztések bekerülési értéke, 21.618.831.000 Ft, ezek alapján 50% támogatási intenzitás mellett 10.809.416.000 Ft támogatási igényelnének, melyből a Dél-Alföld Spa program keretében 7.809.705.000 Ft valósulhat meg 3.904.853.000 Ft támogatással.”

Következtetések és ajánlások:

„A Régió egészségturizmusa akkor lesz valóban sikeres, a kínálat akkor lesz igazán vonzó, ha nem aprózódnak el a lehetőségek. Ennek érdekében – számadatokból kiindulva – meghatároztuk, melyek azok a fürdők, amelyek valóban turizmust generálnak.

Amint azt a piaci információk, statisztikák alátámasztják, az egészségturizmus fejlődése akkor vezet igazán eredményre, működése akkor sikeres, ha egy komplex rendszer minden eleme jól, összehangoltan működik. A fürdők csak a fő vonzerőt jelentik, az üzleti sikert, a jelentős árbevételt a szállodák, éttermek és egyéb vállalkozások (kereskedelem, személyszállítás stb.) produkálják. A tanulmány készítése során igyekeztünk ezt az tényt szem előtt tartani. Fel kell hívni a döntéshozók figyelmét arra, hogy a Dél-Alföld egészségturizmusa minőségi szálláshelykínálat, illetve komplexen (szaktudás, kommunikációs képességek, megfelelő szolgáltatói attitűd) felkészült szakemberek, a szellemi bázist biztosító kutatások és professzionális marketingtevékenység nélkül nem lesz szakmailag színvonalas és üzletileg eredményes. A gyógyfürdők jövőjét rendkívül kedvezően befolyásolná egy kiszámítható, a jelenleginél kedvezőbb OEP-finanszírozási rendszer. (A Régió fürdőinek mintegy $\frac{3}{4}$ -e nyújt gyógyászati szolgáltatásokat, vagy tervezi azok bevezetését.)”

A Spa program jól illeszkedik a Dél-alföldi régió Területfejlesztési Koncepciójához és segíti a Dél-alföldi Regionális Akcióterv céljainak elérését:

A 2000–2007 évek között a régióban lezajlott egészségturisztikai fejlesztések hatásait is vizsgálta a tanulmány.

„Megállapították, hogy vendégforgalomban 2000. és 2006. közötti összeített adatait számítva 22%-os növekedés tapasztalható. Ez a szám mérsékelt növekedésnek nevezhető, ami egyrészt adódik a fejlesztések erőteljes vendégszám-növelő hatásából, másrészt abból, hogy néhány kisebb, nem felújított fürdő vendégforgalma csökkent, sőt van olyan is, amelyet a vizsgált időszakban bezártak. A Régió nyilvántartott fürdőiben (ebbe számos, jelenleg nem vizsgált fürdő is beletartozik) összesen 4,2 millió fürdővendég fordult meg 2006-ban.

A legnagyobb növekedést 2000-ről 2006-ra Mórabalom (730%-os növekedés), Tiszakécske (275%-os növekedés), Szarvas (183%-os növekedés), Szentés (112%-os növekedés) és Orosháza (96%-os növekedés) produkálta.

Megállapítható tehát, hogy a fejlesztések (minőség javítása, a vízfelület növelése, új, pl. wellness szolgáltatások bevezetése, fedett kapacitás növelése) kivétel nélkül vendégszám-növekedést eredményeztek, míg azokban a fürdőkben, ahol nem vagy csak alig észrevehető mértékben történt fejlesztés, visszaesett a vendégforgalom. A vizsgált 7 éves periódus inkább nevezhető tehát az évtizedes biányosságok pótlásának, mintsem igazi áttörésnek. Ez természetesen összefügg a Régió önkormányzatainak tőkeszegénységével, hiszen az 5 Mrd Ft támogatás annyi, mint a Nyugat-Dunántúl egyetlen fürdővárosában lehívott fejlesztési támogatás. (Sárvár, Bük, de még Egerszalók is meghaladja az egész Dél-alföldi régió támogatásainak összegét.)”

Javaslatokat tettek a fejlesztések pozicionálására:

Nemzetközi potenciállal rendelkező „zászlóshajók” fejlesztésére

- **Gyula** – a Régió legnagyobb forgalmú fürdője, „Várfürdő a botanikus kertben”. A további fejlesztések során a Fürdőben profiltisztítás szükséges, át kell gondolni a wellnessközpont jövőjét, bangulatossá kell tenni a gyógyászati részleget, fel kell újítani az átjáró részeket. A gyógyászaton – a Kórházzal együttműködve – urológiai és nőgyógyászati kezeléseket is be kell vezetni, ezáltal új vendégköröket megnyerve. A Fürdő környezetét a Szigeterőd, illetve az Almásy-kastély teszik vonzóvá. Ez utóbbit 4*-os szállodaként volna érdemes hasznosítani. A program komplex megvalósítására kell törekedni, így egyedi, európai szintű, nemzetközi gyógybellel lehet fejleszteni.
- **Oroszáza** – termálépület (üvegtető) felújítandó, a szezonmentes uszodahasználatot (az 50m-es medence lefedésével, esetleg új, 25m-es fedett uszoda építésével) meg kell oldani. További külső élményelemek (pl. fejesugró medence), illetve új gyógyászati kezelések (pl. széndioxid terápia, cryoterápia) bevezetése, klimatikus gyógybellel javasolt fejleszteni. Jelentős kapacitású (min. 200 szobás) gyógy szálló és egy Nappali Kórház megépítése. A szikes tó rehabilitációjával különleges természeti adottságú nemzetközi vonzerejű gyógy- és élményfürdő alakulhat ki.
- **Szeged** – Anna Fürdő szépen fel lett újítva, a nagyobb fedett (téli) kapacitás érdekében az udvar lefedése indokolt. Mellette (Jerney-báz) gyógy szálló megépítése indokolt. Szikósfürdőn meg kell határozni a fejlesztés irányát – akár aquapark építése is megfontolandó. A SZUE és Ligetfürdő felújítása, komplex terápia (balneoterápiás és gyógyszeres kezelés). Szegeden az egészségturizmus kiegészítője a hivatás (konferencia)- és kulturális, városlátogató turizmusnak, de nemzetközi szintűvé kell fejleszteni a szegedi fürdőket is.
- **Kiskunmajsa** – pusztai fürdő a családnak, a fedett részt, ezen belül a gyógyászati részleget föl kell újítani, kapacitását megnövelni. A gyermekeknek szóló kínálat növelése, a vendéglátó szolgáltatások színvonalának emelése. Gyógy szálló építése. Így az Alföld Spa modellértékű fürdője lehet – összekapcsolva az aktív turizmussal.

Külföldiek fogadására is alkalmas, döntően belföldi turistákat fogadó fürdők fejlesztésére:

- **Makó** – a gyógyvíz és a gyógyiszap elsősorban a reumatikus és mozgásszervi megbetegedések gyógyítására alkalmas. A gyógyvizét ivókúráként is sikerrel használják. Terveikben egy gyógyászatból, wellnessközpontból, fedett uszodából és fedett élményfürdőből álló fejlesztés szerepel. Makó az alföldi iszapkezelések centrumává válhat, további érdekesség a Makovecz-stílus és a banya.
- **Kecskeméten** a turisztikai és szabadidő központban, tóparton található az Élményfürdő, mégis egy nagyváros közelében. A gyógyászat jellegzetessége lehet a Bechterew-kór kezelése (a Megyei Kórház és a Fürdő együttműködésében). Kecskemét környéki aktív turizmus számára kiegészítő program.

- **Szentes** – Nemzeti Sportváros, számtalan sportlehetőség, ebből adódik a sport profil (a termálfürdő mint a labdajátékok és a küzdősportok kiegészítése), nappali kórház kialakítása és sportsérülések kezelése.
- **Békéscsaba** – városi fürdő, jól kialakított gyógyászzal. A Városban további szálláshelyek kialakítása szükséges.
- **Gyomaendrőd** – „fürdő a ligetben”, a gyógyászat beindult, a wellness szolgáltatások színesítése és szálláshely fejlesztése szükséges.
- **Hódmezővásárhely** – sport (vízi sportok), „Therma Cheramica” (különleges építészeti elemeket felvonultató kerámiadísztésű élményszerető, amely a Hundertwasser által tervezett Rogner Bad Blumau mellett egyedi, nemzetközi érték lehet), wellness és szórakoztatóipar – a tervezett élményszeretőt az épülő plazával össze kell kötni; konferenciaszolgáltatásokat is nyújtó wellness szálloda építése ajánlott.
- **Mórábalom** – 2007. márciusában új fedett fürdő részleg nyílt; további szállásfejlesztés szükséges (120 szobás szállodát terveznek). A további tervekben családi és gyerekközpontú fürdő fejlesztését tűzték ki célul; a gyógyászatban pedig továbbra is a térd- és vállcentrum hangsúlyozását.
- **Tisza-kécske** – cél a téli (fedett) kapacitás növelése: külső élményszerető összekötése az uszodaépülettel, magas színvonalú szaunavilág wellness elemekkel, kisméretű korszerű gyógyászati központ kialakítása. Egy tipikus Alföld Spa jellegű, családias hangulatú, emellett jellegzetes alföldi gasztronómiát is kínáló fürdő alakul ki, ahol a Tisza-part a közelben további sport és szabadidős lehetőséget nyújt.
- **Szarvason** az Árpád szálló és környékének rekonstrukciójával (városközpont rehabilitációval), és a szálló, valamint a környező épületek és szabad terek fürdőhöz kapcsolódásával jelentős fedett fürdő és gyógyászati kapacitás jöhet létre.”

Vizsgálták a fejlesztések versenyképességét, megvalósíthatóságát és fenntarthatóságát

- Versenyképesség:** a támogatott projektek hatására a vendégszámnak emelkednie, az árbevételnek növekednie kell, és turisztikai forgalomnak erősödnie kell (tehát a projektnek az adott település vendégéjszakáinak növeléséhez hozzá kell járulnia).
- Megvalósíthatóság:** jelen tanulmánynak tehát nem feladata az összes tervezett dél-alföldi projekt megvalósíthatóságának vizsgálata. Ez a tanulmány inkább egyfajta fejlesztési stratégia, mely 7 évre kijelöli a fő irányokat és kereteket a Régió egészségturizmusa számára. Az adott projektek megvalósíthatóságát külön-külön megvalósíthatósági tanulmánnyal kell alátámasztani.
- Fenntarthatóság:** fő szempontjai a pénzügyi, a humán és a környezeti fenntarthatóság. Az egészségturizmus pénzügyi fenntarthatóságáról összességében megállapítható, hogy a támogatott létesítmények megtérülési mutatói megfelelőek, de „a műszaki szempontok mellett, érdemes lenne a turisztikai, illetve a pénzügyi szempontokat még kiemeltebben kezelni, konkretizálni”. (Florenó Kft. tanulmánya, „Az egész-

ségturisztikai vonzerők és a kapcsolódó szálláshely-fejlesztési pályázatok pénzügyi és szakmai szempontú hatásvizsgálata” – 2004.) Egy-egy projekt pénzügyi fenntarthatóságának bemutatása a megvalósíthatósági tanulmány feladata. Kizárólag olyan projekteket szabad támogatni, amelyek a saját a finanszírozásukhoz szükséges hitel visszafizetését stabilan ki tudják termelni. Ellenkező esetben a tulajdonos (többnyire egy önkormányzat) lesz kénytelen a veszteségeket finanszírozni – többnyire tehát az adófizetők pénzéből. Ezt az állapotot semmiképpen sem lehet fenntarthatónak nevezni.

- A fenntarthatóság humán szempontjai közül kettőt érdemes kiemelni: az egyik a helyi lakosságot, a másik a munkaerőt érinti. Bármilyen turisztikai fejlesztést csak úgy szabad végrehajtani, hogy az a helyi lakosság számára csak elviselhető (plusz)terhet jelentsen, tehát szükséges a helyi lakosok támogatása bármilyen projekt sikeres működése szempontjából. Munkaerő-piaci szempontból elengedhetetlen, hogy megfelelően képzett (szaktudás, tapasztalat, kommunikációs készség, megfelelő szolgáltatói attitűd) munkaerő elegendő számban rendelkezésre álljon.
- Egészségturizmus esetében a környezeti fenntarthatóság elsődlegesen a vízgazdálkodással függ össze. A vízkivétel, illetve a használt termálvizek megfelelő elhelyezése a két fő kérdés. Ugyancsak a Floreno Kft tanulmánya állapítja meg, hogy „a vízhasználat csökkenése a gyógyfürdőfejlesztések igen komoly addicionális eredményének tekinthető”. A termálvíz több lépcsőben történő hasznosítása (fűtés, egészségturizmus, mezőgazdaság) érdekében kedvezőbb elbírálásban kell részesíteni azokat a projekteket, melyek e kritériumnak megfelelnek.

A bemutatott 5 gyógyhelyi kistérség mentén alakul ki a Régióra jellemző, egyedi vonásokkal rendelkező fürdőkultúra. Ez az **Alföld Spa brandhez való tartozással** erősíti az ország többi régiójától megkülönböztető, egyedi jelleget.

Javaslatokat tettek a fejlesztési elképzelésekre

A versenyképes turisztikai termék és attrakciófejlesztés konstrukció célja – a regionális akcióterv szerint – hogy az első két évben a régióban lévő egyes egészségturisztikai létesítmények szolgáltatásainak minőségi és mennyiségi fejlesztése valósuljon meg, amelyek biztosítják a koncentrált, specializált nemzetközi szinten is versenyképes kínálat létrejöttét. Fontos további szempont, hogy a forrás szétaprózódását lehetőleg kerüljük el.

Az alábbiakban teszünk javaslatot – 3 csoportra osztva a fürdőket – a támogatások hatékony odaítélésének és felhasználásának érdekében. (Az alábbi megállapítások a vizsgált, kérdőívet visszaküldött fürdőkre vonatkoznak.)

250.000 fölötti látogatószámú fürdők fejlesztési elképzeléseit vizsgálva a fürdőket a következőket állapítottuk meg:

1. **Gyulán** félreértés miatt először csupán a Várfürdő közölte terveit, mely szerint elképzelések vannak, tervek még nincsenek, 1 milliárd forintos

beruházást tervez és ehhez 500 milliós támogatást igényelnek. Időközben elküldte az Önkormányzat a „Gyulai egészségturisztikai klaszter” tanulmányt, amely részletes és komplex fejlesztésről szól 8 Mrd Ft-os bekerülési költséggel és 4 Mrd Ft-os támogatási igényvel.

2. **Szeged** elképzeléseire vonatkozó tervekkel rendelkezik, a visszaküldött kérdőíven 5 milliárd bekerülési költséget és 2,5 milliárd támogatási igényt jelölt meg.
3. **Kiskunmajsának** konkrét elképzelése van, tervekkel rendelkezik. 4,070 milliárd Ft. Bekerülési költségű fejlesztést tervez, melyhez 2.035 milliárd Ft-os támogatást igényelne. Ebben az elképzelésben viszont szerepel a szállásférőhelyek bővítése: gyógyszállóval és 6 db apartmanbázzsal. E kettő bekerülési értéke 2,360 milliárd Ft, mely a ROP turisztikai prioritásának másik intenzitálásának (szállásbelyek fejlesztése) finanszírozható. A megmaradt 1,710 milliárd Ft értékű beruházást 50%-os intenzitás mellett 855 millió Ft-tal lehet támogatni.
4. **Kecskemét** fejlesztési elképzeléseikhez megvalósíthatósági tanulmánnyal bírnak. 2,194 milliárd Ft bekerülési költségű a fejlesztést terveznek, amelyben gyógy- és rehabilitációs szálló kialakítása szerepel. Kifejezetten fürdő fejlesztésre 3 milliárd Ft-ot szánnának, így a kettő együtt 5,194 milliárd Ft., melyhez közel 2,6 milliárd Ft. támogatást igényelnének, amely egy része szintén a szállásfejlesztés intézkedéshez tartozik. Így jelen intézkedésből 1,5 milliárd Ft. támogatást igényelnének.
5. **Orosbáza-Gyopáros** fejlesztéseibez nagyrészt tervekkel rendelkezik, a tervezett beruházásának összköltsége 4,5 milliárd Ft, melyhez 3.539 milliárd Ft-os támogatást igényelnek. A komplex fejlesztési tervben olyan tervek is szerepelnek, melyek más forrásokból finanszírozhatók, ilyen az energiaracionalizálási elképzelésük, a Tó rehabilitáció folytatása, valamint a gyógyszálló viszont szintén a szállásfejlesztési prioritásból finanszírozható. Ebben az intézkedésben számba vehető projektjeinek beruházási költsége 1,428 milliárd Ft, melyhez 714 milliárd Ft támogatásra tartozának igényt.
6. **Makó** tervei között 3,5578 milliárd Ft értékű beruházás szerepel, melyhez 1,7789 milliárd Ft támogatást igényel. Megvalósíthatósági tanulmánnyal rendelkeznek, a tervek készülnek.
7. **Szentes** 2,3 milliárd Ft értékű projektet kíván megvalósítani, melyhez 1,150 milliárd Ft támogatást igényelnek. Tervekkel rendelkeznek.
8. **Mórábalom** összesen 3,150 milliárd Ft beruházási elképzeléssel rendelkezik, melyhez 1,720 milliárd támogatást igényel. Szerepel az elképzelések között gyógyszálló, ezt másik intézkedés keretén keretében lehet számba venni, további 3 projektelemük összesen 1,650 milliárd Ft, melyhez 1,220 milliárd Ft támogatást igényelnének, amely meghaladja az 50%-os támogatási intenzitást.
9. **Hódmezővásárhely** elképzeléseikhez elvi engedélyes és engedélyes tervekkel rendelkeznek. A három ütemben 4,7 milliárd Ft-os beruházást terveznek, melyben 1,5 milliárd Ft-tal szállodaépítés is szerepel. Tehát 3,2 milliárdos, ezen intézkedés keretében beruházást terveznek, melyhez 1.6 milliárdos támogatást igényelnének.

A fenti 9 fürdőtelepülés vagy fürdő **ezen intézkedés keretében** tervezett beruházásainak összértéke:

Település	Beruházás összköltsége	Támogatás
Gyula	8 000 000	4 000 000
Szeged	5 000 000	2 500 000
Kiskunmajsa	1 710 000	855 000
Kecskemét	3 000 000	1 500 000
Gyopáros	1 428 000	714 000
Makó	3 557 800	1 778 900
Szentes	2 300 000	1 150 000
Mórábalom*	1 650 000	1 220 000
Hódmezővásárhely	3 200 000	1 600 000
Összesen	29 845 800	15 317 900

Megjegyzések:

*Mórábalom támogatási lehetősége 50%-os intenzitás mellett 825 millió, tehát a különbözetet levonva az **összes támogatási igény 14.922.900 eFt-ra módosul!**

A 100.000 fölötti látogatószámú fürdők fejlesztése

Az előző pontban tárgyaltakon kívül további három fürdőt kell számításba venni: Tiszakécskén a Tisza-parti Termálfürdőt, Kiskunhalas és Gyomaendrőd fürdőjét.

Az ezen fürdők által benyújtott tervezett fejlesztések bekerülési értéke, 2.500.000.000 Ft, ezek alapján 50% támogatási intenzitás mellett 1.250.000.000 Ft támogatási igényelnek.

1. **Tiszakécskén** a Tisza-parti Termálfürdőben összesen 2,5 milliárdos beruházást terveznek, melyben 2 milliárdos tervezett költségű szállodaépítés is szerepel – ez más intézkedés keretében támogatható. A Dél-Alföld Spa programban az 500 milliós fürdőfejlesztés vehető számításban, melyhez 250M Ft támogatást igényelnek, tervekkel rendelkeznek.

- **Kiskunhalas** elképzeléseiben 300 milliós fürdőfejlesztés szerepel, melyhez 150M Ft-os támogatást igényelnek, látványtervek készültek.

- **Gyomaendrőd** nem élt a tájékoztatás lehetőségével. Tudomásunk van a Fürdőhöz kapcsolódó szállásfejlesztésről.

Ebben a csoportban a fürdők összesen 2,8 Mrd forintos beruházást terveznek, melyből a **Dél-Alföld Spa program** keretében 800 millió Ft valósulhat meg 400 millió Ft támogatással.

Település	Beruházás összköltsége	Támogatás
Tiszakécske	500 000	250 000
Kiskunhalas	300 000	150 000
Összesen	800 000	400 000

A 100.000 alatti látogatószámú fürdők fejlesztése

Amennyiben a Regionális Fejlesztési Tanács módosítja korábbi elképzelését, és lehetőséget biztosít ezen fürdők számára is a pályázatokon való részvétel-

hez, **úgy az alábbi fürdők támogatását javasoljuk megfontolásra:** Algyő, Battonya, Békés, Csongrád, Dévaványa, Füzesgyarmat, Kalocsa, Kerekdomb, Kiskunfélegyháza, Nagyszénás, Szarvas.

Az ezen fürdők által benyújtott tervezett fejlesztések bekerülési értéke, 21.618.831.000 Ft, ezek alapján 50% támogatási intenzitás mellett 10.809.416.000 Ft támogatási igényelnének.

A fenti 10 fürdőtelepülés vagy fürdő **ezen intézkedés keretében** tervezett beruházásainak összértéke:

Település	Beruházás összköltsége	Támogatás
Csongrád*	1 000 000	500 000
Füzesgyarmat**	420 000	210 000
Nagyszénás***	800 000	400 000
Kiskunfélegyháza****	1 130 000	565 000
Battonya	500 000	250 000
Békés	1 000 000	500 000
Algyő	286 000	143 000
Kerekdomb	1 873 705	936 853
Kalocsa	500 000	250 000

Megjegyzések:

* A Csongrádi Egészségváros projektet jelen konstrukcióban nem tudtuk számításba venni.

** Füzesgyarmaton a fürdőfejlesztést javasoljuk 50%-os támogatási intenzitással, bár a kérdőívben 90% szerepelt.

*** Nagyszénáson 5 milliárd Ft értékű beruházást terveznek, ennek gyógyászati részéhez kértek 400 millió Ft támogatást.

**** Több fejlesztési ütem van, ebből már az első megvalósítása elkezdődött, illetve a további ütemek tartalmaznak szállásfejlesztést is.

Dévaványa nem jelölt meg fejlesztést.

A Dél-Alföld Spa intézkedés keretében a reális (50%-os) támogatási igény összesen: 19.227.753.000Ft, tehát a fentiekben szereplő projektek támogatási igénye a turisztikai fejlesztésekre előirányzott, mintegy 46 Mrd Ft-nak 41,8%-a.

Döntő lehet a fejlesztésekre, hogy az OEP miként finanszírozza a jövőben a gyógyászati kezeléseket:

	Bács-Kiskun megye	Békés megye	Csongrád megye	Összesen
2000	32 720	555 638	250 302	838 660
2001	84 681	671 225	336 951	1 092 857
2002	100 062	712 252	370 120	1 182 434
2003	93 841	683 382	349 287	1 126 510
2004	135 749	685 030	380 442	1 201 221
2005	157 251	718 298	507 615	1 383 164
2006	173 546	783 018	610 296	1 566 860

Folyamatos emelkedés tapasztalható az elmúlt 7 évben. Kivételt képez a 2003-as év, amikor kofinanszírozást vezettek be: azóta a betegek az ellátások után 15%-os térítést fizetnek az első kilenc (01-09 számú) kezelés esetében. A kezelések száma 2000-ről 2006-ra Bács-Kiskun megyében 430%-kal, Békésben 41%-kal, Csongrádban 141%-kal nőtt.

Ezen új árakról utoljára 2006. áprilisában (tehát több mint egy éve) állapodott meg az OEP és a Magyar Fürdőszövetség, de az új árakat – a kötelező miniszeri rendeleti előírás ellenére – azóta sem hirdették ki. Az EüM tehát több mint két éve mulasztásos törvénysértést követ el.

Mivel a tanulmány 2006 évvel zárja az ellátások finanszírozásának régiós statisztikáját, a következő évek országos adatait a következőkben ismertetjük:

Gyógyfürdő ellátásokban az Egészségbiztosítási Alap kiadásai*	2008 év	2009 év	2008/2009
Elvégzett kezelések száma (ezer)	7.308	7350	100,6
Társadalom Biztosítási támogatás (bruttó, millió HUF)	3.909	4.032	103,1
Egy kezelésre jutó támogatás (HUF)	535	549	102,6

* 2009-évi előzetes adatok a az Egészségbiztosítási Alap kiadásairól.

A Magyar Államkincstárnak az Egészségbiztosítási Alap számára biztosított a költségvetéseiben a kiadások terveinek és a tényeknek alakulása 2006 -2010 közötti években (ezer Ft-ban):

2006 évi tényleges kifizetés 5 163 046 Ft volt, a 2007 –évi terv 5 800.0 Ft ezzel szemben a tény 4,540 millió Ft (-22%).

2007-évi terv 5 870 000 Ft, a tényleges teljesítés 4 532 812 Ft (-21.7%) volt.

2008-ban 6.550 000 F kiadással számolt a terv, és a tényleges kifizetés 3 902 479 Ft volt.

2009-évben 4 627 300 Ft-ot tervezett a Magyar Államkincstár az OEP számára a gyógyfürdő és egyéb gyógyászati ellátások finanszírozására, melyből a teljesítés 4 087 563 Ft –volt (-12,7%). 2010 –évi költségvetésében már csak 3,8 Mrd Ft-ot terveztek, ami várhatóan nehéz helyzetbe hozza majd, a gyógyfürdő ellátásokat nyújtó intézményeinket.

Miért létkérdés az Alföld gyógyfürdői számára az állami támogatás? – erre is kereste a választ a tanulmány:

A Régió (egyben az ország) gyógyfürdőinek eredményes működése szempontjából rendkívül fontos lenne, hogy a támogatás alapjául szolgáló árakat emeljék föl 25-30%-kal, de az OEP-támogatás intenzitását ne csökkenjen 85% alá!

Indoklás:

- A gyógyvizes kezeléseket többnyire nyugdíjasok veszik igénybe, tehát a kereslet rendkívül árrugalmas, kis áremelés is nagy visszaesést okozna a vendégforgalomban. Amennyiben a támogatás intenzitását tényleg 70,

sőt akár 50%-ra csökkentenék, úgy a betegek által fizetendő kiegészítő hozzájárulás a jelenlegiek 250-400%-ára emelkednének, ami a piac összeomlásához vezetne.

- Ez hátrányosan érintené nem csak a kezelések, hanem a prevenció helyzetét is, ehelyett viszont rögtön megnőne a gyógyszerfogyasztás, amiről tudni kell, hogy 80%-os importhányadot tartalmaz – szemben a gyógyvízes kezelések gyakorlatilag 0%-os importhányadával.
- A balneoterápiás kezelések miatt a páciensek a fürdőhelyek kereskedelmi szálláshelyein számos turisztikai vendégéjszakát is eltöltenek – ennek redistribúciós aránya 48%, vagyis az állam, illetve a helyi önkormányzatok a turizmusban elköltött pénz közel felét visszakapják adó formájában.”

EuroSpa tanulmány: Turisztikai Desztinációs Menedzsmentek létrehozásának lehetőségei a Dél-Alföldi régióban

A tanulmány eredményeként megvalósítandó helyi TDMSz-rendszerre vonatkozó szakmai javaslatok

Jelenleg a Régióban nem működnek TDM szervezetek, illetve a pályázati kiírásokat – egy, a három megyére kiterjedő roadshow-n kívül – nem előzte meg egy széleskörű tájékoztatási folyamat, azaz a Régióban nincsen közvetlen előzménye a TDM szerveződésnek, aminek következtében a TDM pályázaton résztvevők ebből a témából többnyire felkészületlenek. Ennek következményeként a Dél-alföldi régióban különösen fontos, hogy a pályázati források hatékonyan kerüljenek felhasználásra. A hatékony forrásfelhasználás akkor biztosítható, ha olyan szervezetek kapnak támogatást, amelyek megfelelő turisztikai potenciállal rendelkeznek. Illetve kellően felkészültek arra, hogy valóban hatékony TDM szervezetet hozzanak létre és működtessenek.

A Dél-alföldi régióban az első körös TDM pályázati források célja tehát elsősorban a társadalmi és szakmai minta megteremtése, azaz olyan jó példák (best practice) kialakulásának a segítése, amelyek mintául szolgálhatnak a jövőben a Régió azon települései és térségei számára, amelyek TDM szervezeteket kívánnak létrehozni.

A regisztrációs adatlapok tartalma alapján a TDM szakmai szempontjait figyelembe véve a pályázókat három kategóriába soroltuk be:

- A hatékony működés biztosítható a jelenlegi regisztrációs lap alapján.
- A pályázati dokumentáció átdolgozása után a hatékony működés biztosítható – ebben az csoportban minden pályázó esetében konkrétan felhívtuk azokra a szakmai hiányosságokra a figyelmet, amelyeket átdolgozni, javítani javaslunk.
- A hatékony működés érdekében részletesebb átdolgozás javasolt – a mostani regisztrációs adatlapjuk és jelenlegi felkészültségi szintjük alapján nem biztosítható a hatékony és fenntartható TDM szervezet létrehozása. Egy részletesebb, kidolgozottabb szakmai anyag, regisztrációs lap benyújtását javasoljuk számukra.

Hatékony működés várható el az adatlap átdolgozása mellett az alábbi pályázóktól:

Csongrád-Szentes, Gyomaendrőd-Déaványa, Gyula, Kecskemét és környéke, Kiskunmajsa és környéke, Körösök völgye, Körösszög-Szarvas és Térsége, Makó és térsége, Mórahalom és környéke, Orosháza és környéke, Szeged és környéke Szeghalom és térsége.

További átdolgozás, részletes szakmai szempontú kifejtés mellett, esetleg egy új regisztrációs lap benyújtására javasoljuk az alábbi pályázókat:

Baja és környéke, Kalocsa és környéke, Kiskörös és környéke, Kistelek és környéke

Tekintettel arra, hogy fenti szakmai javaslatunkat szinte kizárólag a részünkre bocsátott regisztrációs adatlapokból tudtuk megtenni – amelyek csak a jelen állapotokat tükrözik – a hatékony működésre képes települések köre a jövőben bővíthet. Ez nagyban függ attól, hogy a jövőben sikerül-e a TDM szervezetek létrehozására irányuló forrástömeget megemelni a Régióban. Jelenleg az összeg a többi régió hasonló célú forrástömegeihez képest amúgy is relatíve alacsonynak mondható.

Javasoljuk a Dél-alföldi Regionális Bizottságnak, hogy kezdje meg az egyeztetéseket a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökséggel a jelenlegi 248 millió Ft-os keret 50-60%-os mértékkel való bővítéséről. A forrástömeg bővítése esetén egyrészt kibővíülhetne a támogatható pályázók köre, illetve a DA-RIB szervezésében megvalósulhatnának olyan regionális TDM képzések, konferenciák, fórumok, amelyeken a helyi turisztikai szereplőket kellő alacssággal fel lehetne készíteni a TDM modell Dél-alföldi adaptálására, ezáltal növelve a beérkezett pályázatok és a jövőbeli szakmai munka színvonalát.

A jövőbeli térségi szintű (mikrorégió, régió) TDMSz-rendszerre vonatkozó szakmai javaslatok

Az első és legfontosabb tisztázásra váró kérdés a Dél-alföldi régió mikrorégió-kra való felosztása. Jelen tanulmány keretében megfogalmazzuk azokat a szakmai szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni a turisztikai mikrorégiók kialakításakor, illetve kettő előzetes – vitaindító – javaslatot is tettünk.

Javasoljuk DA-RIB számára, hogy egy kutatás keretében mérje fel, és tegyen a helyi TDM szervezetek számára egy szakmai javaslatot a Dél-alföldi régió mikroregionális felosztására.

A Dél-alföldi regionális TDM szervezet létrehozása még távolabbi feladat. Optimális esetben a következő két évben megfelelő számú helyi szintű TDM szerv jön létre ahhoz, hogy a 2010-2011 körül kialakuljanak a mikrorégiós TDM szervezetek és az azokat összefogó regionális TDM szerv. Ez azonban nem csak a Dél-alföld, hanem az ország többi turisztikai szereplőitől is függ. A regionális szintű TDM szervezet kapcsolódásának lehetséges irányai a jelenlegi központi turisztikai szervezeti rendszer regionális szerveihez még nem tisztázott.

Javasoljuk a DA-RIB számára, hogy a többi RIB-bel, és már működő TDM szervezetekkel közösen adjanak be egy előterjesztést az OIB számára „A TDM szervezeti rendszer és a jelenlegi turisztikai irányítás regionális szintű kapcsolódásának irányai” címmel. Az előterjesztés elkészítésben a MATUR kész közreműködni.

Konklúzió, általános tapasztalatok a regisztrációs kiírással kapcsolatban:

Az adatlapok elemzésének legfontosabb megállapításai a következők:

- Egyes regisztrációt benyújtó településeken az önkormányzat nem szerepel alapító tagként, ami több szempontból elfogadhatatlan: bizonytalanságot jelent a vállalkozók számára, nem teremődik meg a TDMSz biztos pénzügyi bázisa, nem alakul ki partnerség az önkormányzat és a turisztika között.

kai szolgáltatók között, a TDMSz nem lesz képes valódi gazdája lenni a turizmusnak, hiszen számos kérdésben nem fog tudni dönteni és cselekedni az önkormányzat nélkül.

- Az önkormányzatok lemondva az IFA egy részéről, tudatosan támogassák a turizmust, és annak gazda szervét, a TDMSz-t, mert ezzel saját gazdaságukat támogatják, és teszik fenntarthatóvá annak működését. Látnunk kell, hogy a turisztikai termék nem minden eleme működik profitábilisan, az önkormányzatoknak tehát bizonyos tevékenységeket – a helyi lakosság igényein is túlmutatva – támogatniuk kell, pl. sport, kultúra, közbiztonság, köztisztaság.
- A tervezett TDM-szervezetek alapító tagjainak száma rendkívül alacsony (legtöbb esetben 10 alatt). Az alacsony tagszám nem képes megteremteni a kellő pénzügyi háttérrel, nem lesz képviseltetve az összes turisztikai szereplő, ennél fogva a TDMSz nem éri el egyik legfontosabb célját, hogy a látogató bármely szükségletét a legteljesebb módon legyen képes kielégíteni, hiszen számos turisztikai szereplőre nem tud hatással lenni.
- A turisztikai vállalkozások, az attrakciók üzemeltetői és a civil szervezetek nem jelennek meg kellő számban és súllyal az alapítók között, ami ellentmond az alulról építkezés és partnerség elvének. Rögzül az a mai rossz helyzet, hogy a helyi turisztikai marketing és egyéb feladatok ellátásához a magánszféra nem, vagy csak nagyon kis mértékben járul hozzá, illetve a szolgáltatók jelentős része továbbra is a feketegazdaság része marad, ami nem teszi lehetővé pl. az IFA bevételek növekedését.
- A mostani 16 pályázó területileg nem fedi le a teljes Régiót.
- Egy-egy pályázó turisztikai jelentősége (pl. a vendégéjszakák száma alapján) és pályázatának minősége, annak szakmai tartalma nem feltétlenül áll párhuzamban egymással.
- Nincs kellő tudás és tapasztalat a ma még újdonságnak számító TDM-rendszerrel illetően, a megjelölt TD-menedzserek képzésére szükség van, ellenkező esetben nem lesznek képesek hatékonyan ellátni a feladataikat. Képzésükre a pályázók nem minden esetben gondoltak.
- Nem minden esetben biztosított a TDMSz pénzügyi háttére, vagy egyszerűen nem is foglalkoztak a pályázók a kérdéssel, mondván, hogy az majd az alakuló ülésen dől el. Figyelembe véve az 1-3. pontokat a megalakuló szervezetek legtöbbször nem lesznek képesek egy biztos pénzügyi háttérrel kialakítani.
- Sok esetben non-profit kft. keretében kívánják működtetni a TDM-szervezetet, pedig az önmagában nem, csak mint munkaszervezet alkalmas arra. A TDM-szervezetek nagy taglétszámú szervezetek kell, hogy legyenek, az viszont nagyfokú rugalmasságot követel meg egy szervezettől. Erre az egyesület lenne leginkább alkalmas, és annak munkaszervezete lehet a non-profit kft vagy TourInform iroda.
- A pályázók több esetben nem értették a vonzerő és a turisztikai termék közti alapvető különbségeket (az előbb az utóbbi része, sőt alapja) illetve hajlamosak túldimenzionálni saját vonzerőik jelentőségét (az adatlapokban leginkább nemzetközi és országos jelentőségű vonzerőkkel találkoz-

tunk). Roppant fontos lenne a vonzerők csoportosítására (nemzetközi, országos, regionális, kistérségi, helyi) vonatkozó kritériumrendszerét megadni a pályázók részére.

- Fontos szem előtt tartani, hogy a turizmus alapvetően egy profitorientált tevékenység, tehát a TDM szervezeteknek is azon turisztikai termékekre kell elsődlegesen koncentrálni, amely az adott desztináció számára komoly és tartós bevételt hoznak.
- A Dél-alföldi régiós TDM-szervezeteknek jó együttműködést kell kialakítani a Dél-alföldi Termálklaszterrel és a Magyar Turizmus Zrt. Regionális Marketing Igazgatóságával.
- A mostani fordulónál még nem lehet tudni, hogy mennyit fognak igényelni az egyes TDM szervezetek, ezért kategóriákat, sávokat indokolt felállítani a támogatásnál.

A támogatási összegekre vonatkozó javaslatok:

- 30-35 millió Ft támogatás: Szeged, Kecskemét, Mórahalom, Gyula és környéke (összesen: maximum 140 M Ft)
- 20-25 millió Ft támogatás: Körösszög-Szarvas, Szeghalom, Baja, Orosháza, Kistelek és Hódmezővásárhely, Csongrád-Szentes, Békéscsaba (összesen: maximum 175 M Ft.)
- 15-20 millió Ft támogatás: Makó, Kiskörös, Kalocsa, Kiskunmajsa (összesen: maximum 80 M Ft)

A regisztrált pályázatok értékelése

A 16 regisztrált pályázó adatlapjának értékelésénél az előző fejezetben ismertetett szakmai kritériumokat vettük figyelembe. A szakmai értékelésen 42 pont volt maximálisan elérhető.

Azokat a pályázókat, akik az általunk kidolgozott szakmai értékelés alapján nem érik el a 40%-ot, részletesebb, átgondoltabb projektkidolgozásra javasoljuk, hiszen jelenlegi felkészültségi szintjük alapján nem lenne biztosítható a hatékony és fenntartható TDM szervezet létrehozása.

Azok a pályázók, akik 40% felett teljesítettek, a pályázati adatlap átdolgozása után nagy valószínűséggel egy hatékonyan működő TDM szervezetet tudnak kialakítani. Az átdolgozás irányaira minden pályázó esetében külön javaslatot tettünk.

Javaslatainkkal nem az a szándékunk, hogy bármelyik pályázó esélyét rontsuk, hanem, hogy felhívjuk a figyelmüket a most látható hiányosságokra. Ezeket pótolva jobb minőségű pályázatok nyújthatók be, és szakmailag pontosabb, működését tekintve sikeresebb TDM-rendszer alakulhat ki a Dél-alföldi régióban. Az általunk kidolgozott szakmai értékelésnél a 3P megletét vizsgáltuk, azon pályázatok, amelyek nem érték el a 40%-os ponthatárt, valamely szempontok szerint nem eléggé kidolgozottak. Ez elsősorban a TDM ismeretek hiányára vezethető vissza, mely szakmai segítségnyújtással, képzéssel javítható.

Az egyes térségek által benyújtott adatlapok részletes értékelését és vonatkozó átdolgozási javaslatainkat a következő fejezet tartalmazza.

Javaslat a dél-alföldi régió mikrorégiós TDMSz-einek területi lehatárolására

(Fontos azonban hangsúlyoznunk, hogy ez a felosztás semmiképpen sem tekinthető véglegesnek, a témát alaposan több szakértő – turizmus, területfejlesztés, kultúra, természetvédelem, stb. – szempontjából is körül kell járni és a helyi TDM szervezetekkel közösen kialakítani a végső lehatárolást.)

A. változat: 3 maximum 4 helyi TDMSz kapcsolódjon össze egy-egy mikrorégiós TDM szervezetben. Így az alábbiak jöhetnek létre:

- Szarvas-Gyomaendrőd-Szeghalom
- Gyula-Békéscsaba-Orosháza
- Makó-Szeged-Mórahalom
- Kistelek-(Hódmezővásárhely)-Csongrád-Kiskunmajsa
- Baja-Kalocsa-(Kiskunhalas)-Kiskőrös (esetlegesen)
- Kiskőrös-(Kiskunfélegyháza)- Kecskemét-(Kunszentmárton)

B. változat: nem a létrejövő HTDMSZ-ek szerint, hanem nagyobb tájegységek szerint jöhetnek létre a mikrorégiós TDM szervezetek:

- Dunamente: Baja-Kalocsa
- Tiszamente: Szeged-Csongrád-Kistelek-(Hódmezővásárhely)
- Duna-Tisza köze (Homokhátság): Mórahalom-Kiskunhalas-Kiskőrös-Kecskemét
- Körös-Maros vidék (Sárrét): Makó-Orosháza-Gyula-Békéscsaba
- Körösök vidéke: Szarvas-Gyomaendrőd-Szeghalom

A regionális desztináció menedzsment szervezet keretében javaslat gyógytérsegek kialakítására: Puszták fürdői – Kiskunság, Duna-menti fürdők, Homokhát és a Tiszamente fürdői, Orosháza és környéke fürdői, Körösmente fürdőit lehetne egy –egy csokorba fogni..

Amint az korábban már említésre került, a gyógytérsegek sikeres működéséhez komplex megközelítés, valódi desztinációs menedzsment szükséges, megfelelő háttérintézményekkel, infrastruktúrával és marketinggel. Ezen feltételek megteremtése és hatékony működtetése lesz a gyógytérsegi igazgatóságok feladata.

A tanulmány elkészítése óta megjelent a TDM pályázati kiírás, melyre egy érvényes pályázat (Mórahalomról) érkezett be, ennek sorsa is bizonytalan. Joggal vetődik fel a kérdés: – miért? (-a szerzők)

Dr. Albel Andor:
**A Dél-alföldi RIB kapcsolatai a régióval
határos országokkal**

„Magyarország batármenti térségei – az észak-nyugati országrész kivételével – többnyire elmaradott, alacsony társadalmi-gazdasági státuszú részei az országnak. Ezeknek a perifériális helyzetben lévő térségeknek sajátos elhelyezkedésük, az átértékelődő szerepű országhatár jelenléte kitörés lehet amennyiben ennek lehetőségeit, mint erőforrást ki tudják használni. Élesen átértékelődnek a lehetőségek az ország ún. Uniós határai, illetve a többi határszakasz mentén”.

A határon átnyúló vonzáskörzeti kapcsolatok újjáélesztése / kialakítása:

- A regionális szervek, intézmények kapcsolatfelvétele, középtávú, vagy 2007-13 évek közötti együttműködések megfogalmazása, (RIB és RMI, Fürdőegyesület-Termálklaszter, Turisztikai KHT –k és Hivatalok.)
- A közép és felsőoktatási intézmények együttműködése az oktatás és a kutatás terén: Szegedi Universitás balneológiai kutatások és orvosok, gyógytornászok képzésben; a Szarvasi Víz- és Környezetgazdálkodási Karon (Szent István Egyetem része) ökoturizmus, falusi turizmus. A Szent István Egyetem Gyulai Intézete az egészségturizmus (idegenforgalmi szakmenedzser és diplomás ápolóképzés, vállalkozási ismeretek); Lehetőség Baján vagy Kecskeméten – felsőfokú vízgépészeti szakemberek képzése fürdő – intézmények számára.
- Civil szervezetek együttműködése: Dél-alföldi Termálklaszter, Gyula és Szeged, Makó városok Idegenforgalmi Egyesületei és klubjainak együttműködése, Környezetvédő szervezetek White Club (Körös –Békéscsaba), Körösök Völgye Naturpark Egyesület és mások.
- A Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió területén a pillanatnyilag szinte teljesen hiányzó Eurorégiós identitás kialakítása az eurorégió területén élők körében. A turizmusmarketing eszközeivel megindulhat az Eurorégió hatékony arculatépítése, amely lehetővé teszi egy karakteres imázs megformálását a nemzetközi köztudatban, mialatt növekszik majd a térség ismertsége, ami – hosszabb távon – a turisztikai forgalom fellendülését vonhatja majd maga után.

Az elérhetőség javítása:

- **a határon átnyúló fő- és mellékútbálózat-fejlesztéssel ill. tömegközlekedés fejlesztésével, vagy összehangolt szervezésével; a határon átnyúló kapcsolatok zavartalan működéséhez új batárát-kelőhelyek létesítése az átkelő-biányos részeken**

A régió három nagy korridorral van kapcsolatban Ezek: a IV. **vasúti és közúti korridor:** Drezda/Nürnberg – Prága – Bécs/Pozsony – Budapest – Arad – Bukarest – Constanța/Craiova – Szófia – Thesszaloníki/Plovdiv – Isztambul.

Légi közlekedés – feltétlenül támogatni kell, hogy a régióban legyenek kisebb és közepes méretű repülőterek, melyek kis, modern repülőknak adnak helyet. Ezekkel a helyi közlekedést érintő turisztikai utakat, a mezőgazdasági és egyéb termékek szállítását, utasszállítást, mezőgazdasági szolgáltató repülést stb. lehetne megoldani. Az Aradi a Temesvári és a Nagyváradi repülőterek együttműködése a jövőre már üzemelő Szegedi és Békéscsaba –Gyula repülőtérrel. Temesvári repülőtér fejlesztése (romániai kezdeményezés). A magyar fél felhasználhatná a három romániai reptér tapasztalatait.

Vízi közlekedés – A Rotterdamtól Sulináig vezető, 3505 km-es víziút hajózásra alkalmassá tétele kiváló feltételeket teremtett ahhoz, hogy a régióban újra teret hódítson a vízi közlekedés. Ennek a fő hajóútnak az alkalmassá tétele révén hajóink francia, holland, belga vizekre, illetve a német csatornákon keresztül más nyugat-európai vidékekre is eljuthatnak.

Ahhoz, hogy az Eurorégió bekapcsolódjon az európai vízi közlekedési rendszerbe, feltétlenül javítani kell a helyi vízi közlekedést, és biztosítani kell az Európai Unió szabványoknak megfelelő feltételeket, különösen, ami a Dunát illeti. Kiemelt helyet kell biztosítani a RO-RO termináloknak, a vegyes fuvarozás modern eszközeinek. Turisztikai szempontból a szegedi Tiszapart és a kikötő rekonstrukcióban és a Bajai Logisztikai kialakításában az együttműködés létrehozása. Ma sajnos időnként egy kis –közepes turista hajó sem képes Csongrád felé jutni a Tiszán. Hiányzik egy duzzasztó Csongrádnál és a Körösök sem járhatók Csongrádtól a Román határig még kishajókkal sem (a cserebökényi duzzasztó rekonstrukciója kell).

A helyi vízi utak fejlesztésével párhuzamosan feltétlenül dolgozni kell a dunai információs szolgáltató központ kifejlesztésén és telepítésén is, mert ez lehetővé teszi a vízi közlekedés résztvevőinek a statikai és dinamikai adatokról való tájékoztatását, és fokozza a közlekedés biztonságát. A Duna és a Tisza közötti meglévő csatornák turisztikai hasznosítását szorgalmazni, és a Duna –Tisza Csatorna megépítését (Mosonyi).

A Körösökön a vízi túrázás állomáshelyeinek kialakítása a turista kishajó forgalom megszervezése, közös vízitúra és kerékpártúra útvonala kialakítása: lehetséges Körös –Tisza – Maros körtúra létrehozása. Ahol ez adott, az árvízi tározók turisztikai használatát elősegíteni.

„Ezek az együttműködések megeremlítik a Kárpát-medencében korábban természetes egységet képező régiók, természetes vonzáskörzetek újraéledését, lehetővé teszik az adott területeknek, településeknek gyorsabb ütemű felemelkedését. Fontos, hogy ezek az együttműködések ne csak formálisan alakuljanak, hanem valós batárokon átnyúló intézményi, vállalati, infrastruktúra-fejlesztési, munkaerőpiaci együttműködések tartalmazzanak, melynek célja, hogy integrált batár menti térségek jöjjenek létre országszerte.” (DKMT Stratégia)

A DKMT Eurorégió stratégiájában Juray Tünde fogalmazta meg az idegenforgalom feladatait:

Az Eurorégió természeti földrajzi adottságait tekintve – mint az már említésre került – rendkívül változatos tájakat tartalmaz a hegyvidéktől a folyókkal tagolt síkvidékekig. A térség több nemzeti parknak is otthont ad (pl. Körös-Ma-

ros NP, Kiskunsági NP, Duna-Dráva NP, Retyezát, Vaskapu-szoros, Fruska Gora), ahol a védett fajok a tanösvény-fejlesztés eredményeképpen a turisták számára is testközelből megfigyelhetők.

A térség másik fő vonzerőcsoportját a sokszínű nemzetiségi összetételen alapuló (románok, magyarok, szerbek, németek, bolgárok, szlovákok évszázadok óta együtt élő népességének) speciális kulturális hagyatéka jelenti, amely részben az épített környezetben és a tárgyi kultúrában, részben pedig a mindennapi élethez kapcsolódóan, néphagyományként, szokásként elevenedik meg.

A kedvező adottságok ellenére az Eurorégió teljes területére jellemző, turizmust érintő fő problémák a következők:

- *relatíve alacsony turistaszám, több régióban csökkenő tendenciával, rövid átlagos tartózkodási idővel,*
- *a turisták rendkívül koncentrált területi megoszlása néhány kiemelt vonzereőre összpontosulva,*
- *a turisztikai infrastruktúra hiányosságai (pl. a kereslethez nem igazodó szálláshelyszerkezet, változó színvonalú vendéglátás),*
- *az infrastruktúra gyengeségeként megközelíthetőségi problémák (fő autóutak minősége és egymáshoz kapcsolódása, tömegközlekedési eszközzel való elérhetőség nehézségei),*
- *az egész térség jelentős tranzitforgalmat bonyolít, azonban ez csak minimális mértékben juttatja turisztikai bevételhez az érintett régiókat,*
- *a turizmus összehangolt monitoringja megoldásra vár; ennek alapja a konzekvens adatgyűjtés.*
- *gyenge és/vagy következetlen turizmusmarketing, holott a térség nemzetközi ismertségében komoly hiányosságok vannak,*
- *a terület jórészt nem tömegturisztikai vonzerőkkel rendelkezik,*
- *megvalósult eurorégiós együttműködések teljes hiánya a turizmus terén (csak szándéknyilatkozatok szintjén történtek protokolláris megállapodások),*
- *batárok átjárhatósága (kevés batárátkelőhely, vízumkényszer az Eurorégió egyes országai között).**

***Megjegyzés:** Időközben a vízumkényszer megszűnt, ennek áldásos hatásait észleljük napjainkban, és a marketing, a promóció területén is fejlődés tapasztalható. A HBF Hungaricum Gazdasági Tanácsadó és Szolgáltató Kft. készített egy „Stay-Long” Projekt – a Tisza- és Maros-völgy átfogó turisztikai fejlesztéséhez kapcsolódóan komplex turisztikai szolgáltatáscsomagok és tematikus utak létrehozására. Az előzetes megvalósíthatósági tanulmány ötletei, javaslatai igen hasznosak lehetnek a jövőben. *(a szerzők)*

Idegenforgalom a Vajdaságban

A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központjának sorozata a Kárpát-medence régióinak évezred előtti helyzetét, térbeli folyamatait elemzi. A sorozat szerkesztője Horváth Gyula a MTA RKK Széchenyi díjas főigazgatója, -ezt a fejezetet a Vajdaság kö-

tetből idézzük, melyet Nagy Imre a földrajztudományok kandidátusa az RKK békéscsabai osztályának vezetője szerkesztett. A 6. Vajdaság kötet megírásában közreműködtek az Újvidéki Egyetem Földrajzi Intézete, a szabadkai közgazdaság-tudományi kar oktatói, valamint a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia Földrajz-tudományi Kutatóintézete.

Az egykori Jugoszláviában, mint közismert, az idegenforgalom már a hatvanas évek elején a gazdaság egyik húzóágazatává válhatott. A beruházások azonban mindenekelőtt a tengerparti és a hegyvidéki régiókat célozták meg. A Vajdaság turisztikai lehetőségeinek kihasználatlanságára jobbra csak az 1970-es évek közepén figyeltek fel a szakemberek. Ekkor hozták meg ugyanis az első határozatot az idegenforgalom tartományi fejlesztéséről, az 1976–1980-as időszakra vonatkozóan. Az ágazathoz kapcsolódó infrastruktúra hiánya és a szakmai felkészületlenség is közrejátszott abban, hogy az idegenforgalom intenzívebb fejlődése nem következett be. Jelentősebb előrelépés csak a városi és a gyógyturizmus terén, valamint a kiránduló csoportok számának emelkedésében volt tapasztalható. Még mielőtt az idegenforgalom erősebb gyökeret eresztethetett volna a Vajdaságban, beköszöntöttek a háborús-szankciós kilencvenes évek, ami a turizmus teljes leépüléséhez vezetett országosan is. Napjainkban azonban újra megjelentek azok a törekvések, melyek az idegenforgalom tartományi (illetve egész szerbiai) fellendítését célozzák meg, a külföldi és a hazai turistákra egyaránt számítva.

Az idegenforgalom terén a Vajdaságnak jelenleg elsősorban tranzitszerepe emelhető ki, ugyanis területén halad át az a nemzetközi idegenforgalmi útvonal, amelyik a közép- és az észak-európai államokat a kelet-mediterrán üdülőközpontokkal köti össze. A tartományon átvezető útvonalak állapota kielégítő, a vendégek hosszabb tartózkodásra alkalmas idegenforgalmi infrastruktúra kiépítettsége azonban még nem megfelelő. A jelentősebb útvonalak mentén több étteremre, motelre, telefonfülkére, autójavítóra, üzemanyagtöltő állomásra, információs központra stb. lenne szükség, emellett számos vonatkozásban a személyzet szakképzettségi szintje sem elégíti ki a nemzetközi elvárásokat. Ez azért is szomorú, mert a hatvanas-hetvenes évektől a vajdaságiak (szerbek, magyarok és más nemzetiségiek) közül is nem kevesen valamelyik nyugat-európai országban vagy éppen a jugoszláv tengerparton vállaltak munkát az akkor fellendülő szolgáltató szektorban, megismerve a vendéglátás világpiaci követelményeit. Ez a korábban felhalmozódott „tudástőke”, úgy tűnik, napjainkban alig van már jelen tartományi és országos szinten egyaránt.

A természetvédelmi területek létrehozásának alapvető célja a környezetvédelem és a tudományos kutatások elősegítése volt, a védettségi szinttől függően azonban az ismeretterjesztés, a gyógyulás, a rekreáció és a pihenés céljait is szolgálják, így esetenként bekapcsolhatók az adott térség idegenforgalmi kínálatába. A nemzeti park a legsokoldalúbb és a legnagyobb kiterjedésű természetvédelmi terület. A Fruška gora Nemzeti Park a Vajdaság délnyugati részén elterülő hegy központi, legmagasabb részét foglalja magában. A nemzeti parkban a víkendturizmus és a kirándulóturizmus a legjellemzőbb. A leglátogatot-

tabb helyek Popovica, Artiljevo, Glavica, Kamenicai park és Stražilovo. A Vajdaság természetvédelmi területeinek értékét az is bizonyítja, hogy néhányat felvettek a védett területek nemzetközi listájára. A ramsari listára felkerült a Luda-si-tó, az Obedi-láp, a Császár-tó, míg az IBA24 listájára a Felső-Dunamente. A Vajdaság állatvilága heterogén, ami a különböző ökoszisztémák (mocsarak, nádasok, vegyes és lombhullató erdők, réti sztyeppterületek) szerint csoportosítható. A gazdag állatvilág jó alapul szolgál a vadászturizmus fejlődéséhez, ami nemzetközi jelentőséggel is bír. A Vajdaságban ma 89 vadászterületet tartanak nyilván, többségük infrastrukturális fejlettsége is kielégítő.

A Vajdaságban a domborzat és az éghajlat kölcsönhatása két idegenforgalmi évadot (nyárit és télit) eredményez. A téli csak a hivatás-, kongresszusi és a gyógyturizmus számára tud elfogadható előfeltételeket biztosítani. Az éghajlati tényezők azonban a nyári időszakban, vagyis májustól októberig a legmegfelelőbbek a különféle idegenforgalmi tevékenységekhez. A Vajdaságban jelentős idegenforgalmi vonzerőt képviselnek a felszíni vizek, patakok, csatornák, tavak, mocsarak (mintegy 32 ezer hektár felülettel). A nemzetközi idegenforgalom számára legjelentősebb vízparti üdülőtérület a Palicsi-tó. A többi vízfelület ma még leginkább a belföldi idegenforgalomban játszik szerepet. A mélyebb víztestek ásványi anyagokban gazdag vize gyógykezelésre, fürdő- és ivókúrára, iszapkezelésre alkalmas. A Vajdaságban ezen a téren kedvezőek az adottságok (128. táblázat).

A gyógyvizek hőmérséklete 18–60 C°, ásványtartalmuk pedig 0,86 és 16,54 mg/l között alakul. Az egyes gyógyfürdők vizének összetétele hasonló; főként a jód, a vas és a bróm dominál.²⁴ IBA (Important Bird Area).

Helység	A nyitás éve	A kút mélysége m	A víz hőmérséklete C°	Ásványtartalom, mg/l
Óbecse	1904	250-452	24-35	2.11
Bezdan	1938	100-326	22-25	2.75
Magyarakanizsa	1913	183-1147	27-47	2.13
Rusanda	1878	1095	60	16.54
Újvidék	1911	193-278	23-27	1.42
Junakovic-fürdő	1984	478-590	34-36	6.59
Temerin	1915	417	27	2.67
Vrdnik	1973	260	24	0.86
Ószalánkamén	XX.sz.eleje	4-16	18	6.98

Gyógyfürdők a Vajdaságban az ezredfordulón. Forrás: Győri L, 2002.

A kulturális értékek szerepe a Vajdaság idegenforgalmi kínálatában A Vajdaság történelmi és kulturális adottságai szintén jelentős idegenforgalmi vonzerőt jelentenek. A történelmi-társadalmi adottságok körébe a kultúrtörténeti, az iparművészeti, a vallási emlékhelyek, valamint a műzeumi, a tudományos, a könyvtári és más hasonló jellegű gyűjtemények tartoznak. A kulturális adottságok elsősorban a kulturált időtöltés és szórakozás lehetőségeit nyújtják. Ide sorolhatók a zenei és a színi előadások, a film- és művészeti szemlék, a kiállítá-

sok és a különféle célú rendezvények és fesztiválok. A régió történelmi múltja, az itt élő népesség sok évszázados nyelvi-kulturális sokszínűsége – ma 26 népcsoport, köztük 6 nemzet él a tartományban – egyedülálló idegenforgalmi érték, amit az európai piacon egyedül a Vajdaság tud felkínálni. Mindemellett itt nem a különböző eltűnt népek kultúrájáról van szó, hanem élő néprajzi hagyományról, amit a falvak és a tanyák lakói ma is intenzíven ápolnak és gyakorolnak. A látogatók iskolázottsági-műveltségi szintjének emelkedésével egyre nagyobb az érdeklődés a kulturális jellegű kínálatok iránt. A Vajdaság történeti és művészeti értékei a tartomány viszonylagos kis területi kiterjedése ellenére is igen változatosak. Az őskori, a kelta, a római, a török és a középkori építészet és művészet maradványai, a különféle egyházak (római és görög katolikus, ortodox, protestáns és izraelita) emlékhelyei egyaránt megtalálhatók. Ahhoz azonban, hogy ezek az értékek önálló vagy komplementer idegenforgalmi úti céllá váljanak, csupán művészeti értékük és látványosságuk nem elegendő. Idegenforgalmi hasznosításuk tehát több tényezőtől függ, ezek közé tartozik a jó közlekedés, a színvonalas szolgáltatások és a propagandamunka, valamint különféle szabadegyetemek, művészeti estek, fórumok és tematikus kiállítások szervezése is. (kivonatos közlés)

Pálinkás József a Vajdasági Egészségturisztikai klaszter igazgatója

„2006. óta a gyulai Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság közép- és kelet európai tapasztalatain, ismeretein, alapuló gyümölcsöző együttműködés a magyarkanizsai székhelyű Vajdaság szintű klaszterrel példaértékű meghatározó, „Hid a Balkánra” a Közép- és Kelet Európai egészségturizmus fejlesztésében. A batárokon átívelő „Kárpát-Termálrégió”-ban marketing, -oktatási, -információs, -innovációs és fejlesztési feladatokat végzünk.

A közös célok és életfilozófia megismerése és feldolgozása Vajdaságban, magával hozta a nemzetközi összefogás batáron átívelő sikereit, az azonosulást az „Alföld Spa” márkajegy rendszerével a DKMT eurorégióban, főként az Európai Turisztikai Képzési Mintaterület kialakítása, fő elvei és feladatai vonatkozásában.

A gyümölcsöző együttműködésnek köszönve Vajdaságban kialakult egy összefüggő, jól és sikeresen működő értelmiségi-szakmai összetétel, mely célkitűzése hogy kialakítsa az EU Gyógy, -és Rurális Egészségturisztikai Képzési mintaterületét Vajdaság Autonóm Tartomány területén, megismertette a világgal a Nagyalföld egészségturisztikai kínálatát. Klaszterünk szerény eredményei közül kiemelném, hogy az idén tartományi szintre emelhetjük érdekszervezetűnket immár Vajdaság közel 2,1 millió lakosát képviselhetjük és a Tartományi Kormány anyagi támogatását élvezzük Vajdaság egészségturizmusát fejlesztve ezáltal.

Mindez a gyulai Dél-alföldi Regionális idegenforgalmi Bizottság és dr. Tokaji Ferenc és dr. Albel Andor barátaink támogatása és önzetlen segítségével nélkül nem valósulhatott volna meg, amiért ez alkalommal is őszinte hálánkat és elismerésünket fejezzük ki ! A DARIB-nak sikeres munkát kívánva tisztelettel és szeretettel gratulálunk a jubileumhoz.”

Magyarkanizsa, 2010.03.16.

Pálinkás József

A szomszédos országokkal és azok határmenti régióival folytatott tárgyalásokról:

A Dél-alföldi RIB és RMI aktív szerepet vállal a határon átnyúló turisztikai kapcsolatok kialakításában és bővítésében. A 2004-ben először ülésező Magyar-Román Turisztikai Vegyesbizottságban Dr. Tokaji Ferenc elnöke a Termáلتurisztikai Bizottságnak, Dr. Albel Andor pedig az Oktatási Bizottságot vezetői. A Vegyesbizottság ülésein évek óta áttekintik a román és a magyar turisztikai szervezetek együttműködési lehetőségeit, a határmenti turizmusfejlesztés lehetőségeit. Következik egy „kapcsolati leltár”:

- A Tessedik Főiskola és a RIB együttműködésében elkészült az Arad-Békés megye együttes turisztikai térképe.
- A Szegedi Utazás kiállítás alkalmából írták alá Szeged és Szabadka városok a turisztikai együttműködésről szóló megállapodást jelen volt a vásáron dr. Galla Gábor MT.Rt. vezérigazgató, és a Turisztikai Hivatal részéről Bozzay Andrásné főosztályvezető asszony.
- 2005 április 6-án Mórahalmon a Vajdasági (Tiszamenti) fürdők vezetői megbeszélést tartottak dr. Albel Andorral a Dél-alföldi Fürdőklaszterrel való együttműködésről. A Fürdőklaszter, mint civil szervezet NCA pályázatot nyújt be, a kapcsolatok kialakításának segítésére. Ugyanezen a tanácskozáson Folberth Péter vállalkozó a határon átmenő Gyáli Holt-Tisza ág rehabilitációját megvalósító Szeged –Magyarkanizsai projekt elindításáról szolt. A Vajdasági fürdők bejelentik, hogy egyesületet hoznak létre, és a Klaszterrel együtt Interreg III/A pályázatot készítenek elő. Ezzel kapcsolatos legközelebbi megbeszélésre április 25-én Gyulán került sor. Akkor és azóta is Pálinkás József Úr a motorja a Vajdasági szerveződéseknek (Egyesület, majd klaszter létrehívója és működtetője), ma már jeles segítőkkal az oldalán.
- Segítettünk egy tiszamenti határon átnyúló környezetvédelmi projekt elkészítését, melyet a RIB a Tisza projektben érvényesít. A projektre KC pályázat készültek benyújtani.
- A vajdasági Magyarkanizsa már rendelkezik egy a „Tiszavirágzást” bemutató turisztikai projekttel, melynek tükörprojektjét Csongrádon kívántuk megvalósítani a RIB segítségével és pályázat lehetőségeivel.
- 2006 februárjában a Romániai Fürdőszövetség és a DA Termálklaszter megállapodást írt alá, a DA Termálklaszter és a határmenti fürdőtelepülések együttműködéséről.

- 2006-ban a dél-alföldi RIB a hármass határmenti településekkel együttműködve Szerb-Román és Magyar határmenti programot dolgozott ki a turisztikai együttműködésre, és igyekezett megjeleníteni a Térségi Területfejlesztési programban, valamint a DKMT Eurorégió terveiben.
- 2006-ban a DKMT Eurorégió Irodája Interreg pályázatot nyert határon átvívelő tematikus turistautak kialakítására, szakmai partnernek a Dél-alföldi Fürdők Egyesületét kérte fel, a projekt 2007 szeptemberére elkészült.
- A Duna-Körös-Maros-Tisza (DKMT) Eurorégiós együttműködésben keretében tematikus turisztikai útvonalak (termál, ipari műemlékek, szecessziós, folklór) történt a Dél-alföldi régió, Szerbiából Vajdaság tartomány és a Nyugat-romániai régió 4 megyéjének bevonásával. A projekt eredményeként kialakításra kerültek az útvonalak, kiadvány és térkép jelent meg.
- A RIB több alkalommal kérte a Magyar Turizmus Rt/Zrt-t, hogy továbbra is segítse a Román, Szerb, Magyar határmenti együttműködés konkrét programjait, rendezvényeit, nyújtson szakmai segítséget a fenti projektek megvalósításához. Kértük, hogy amint lehet szorgalmazza egy Belgrádi, vagy Újvidéki turisztikai képviselő (- vagy együttesen egy a Balkánon dolgozó képviselő) létrehozását.
- A 2006-évi Szegedi Halfesztiválon, értékes megbeszéléseket folytatattunk – dr.Tokaji Ferenc és dr.Albel Andor- a Vajdasági turisztikai vezetőkkel Jankovic S. Goran (a belgrádi Turisztikai és Katering szövetség vezetője) és Dusak Z. Vidak (Novi sad –turist Org.). Valamint Magyarkanizsa, és Szabadka –Palics turisztikai vezetőivel, települési polgármesterekkel és a turisztikai bizottságok elnökeivel.
- Magyarkanizsa részt vett Újvidéken a Nemzetközi Idegenforgalmi Kiállításon 2006 szeptember 27. és 30. között, melyre meghívták az RMI –t és a Termálklasztort. Lehetőség biztosítottak a reklámanyagaink elhelyezésére és terjesztésére a standukon.
- Magyar – Román kormányközi Turisztikai Vegyesbizottság jól közvetít a kormányok között. A bizottság legutóbbi ülését 2007. december 12-14. között Vízaknán tartotta, ahol elfogadták a Képzések közötti együttműködést, a közös pályázatok (IPA) készítését.
- Magyar –Szerb viszonylatban még nem működik Kormányközi Turisztikai Vegyesbizottság, de dr. Kovács Miklós államtitkár előrehaladott tárgyalásokat folytat szerb kollégájával ebben a tárgyban, és valószínű 2008 tavaszán létrejön az első tanácskozás.
- Minden alkalmat megragadtunk a magyar –szerb kapcsolatok erősítésére, tárgyaltunk Szerb Kormány részéről prof. Bojan Dimitrijevic, dr. Nevenka Krajovic, Sinisa Peric miniszteri tanácsadó szakemberekkel. A Vajdasági Tartomány részéről Varjú Ernő miniszterrel és dr. Csengeri Attila egészségügyi titkárral, az Újvidéki Egyetem részéről dr. Dragica Tomka, Szabadka város részéről Dragutin Miljkovics igazgató Urakkal. Folyamatos kapcsolatot tartottunk prof. Szecsei Mihály Úrral a Tisza menti városok polgármestereivel, kiemelten Kőröczi Károlyval Magyarkanizsa polgármesterével (2006-2008), valamint dr. Ágoston Ferenc a Rehabilitációs Gyógyintézet vezérigazgatójával, Pálkás József Képzési Képzőintézet igazgatóval.

- A Dél alföldi Termálklaszter több év óta szoros kapcsolatot ápol a vajdasági fürdőkkel, kiemelten a magyarkanizsai fürdővel. Egy közös Interreg projekt keretében 2007. májusában a RIB és a Termálklaszter szervezésében közös fórumot tartottak a Román Fürdőszövetség és Magyarkanizsai Egészségturisztikai Klaszter szervezőivel.
- 2007. augusztusában megalakult a Vajdasági Egészségturisztikai Klaszter.
- Románia határmenti térségeiben a turisztikai forgalom elősegítése érdekében 2008-ban intenzív nagyrégiós kampányt szervezett az RMI (az alföldi társrégiókkal együtt). Ennek keretében az MT Zrt. kolozsvári külképviseletével együttműködve 5 romániai nagyvárosban road-show-t szerveztek; utazásszervezői és újságírói tanulmányutat; rádióskampányt és direktmarketing akciót valósítottak meg. 2008 -ban Gyulán ülésezett a Magyar - Román vegyesbizottság, ahol áttekintették az megállapodás eredményeit.
- 2009 augusztusában Magyar–Bosznia-Hercegovina kormányok közötti gazdasági tárgyalások részeként turisztikai megbeszélésre is sor került, melyen dr. Tokaji RIB elnök és dr.Albel a Klaszter elnöke részt vettek.
- 2009. szeptember 8-9. között Szegeden tartotta alakuló ülését a Magyar-Szerb Gazdasági Együttműködési Vegyes Bizottság turisztikai munkacsoportja. A magyar delegációt Kovács Miklós, az Önkormányzati Minisztérium turizmusért felelős szakállamtitkára vezette, míg a szerb Gazdasági és Regionális Minisztériumot Goran Petkovic államtitkár képviselte. Az ülésen és a munkában Pálinkás József klaszterigazgató, dr Albel Andor klaszter elnök és dr.Tokaji Ferenc RIB elnök, valamint Gulyás Péter RMI igazgató is részt vett. A munkacsoport feladata, hogy az ágazatban illetékes központi, regionális és helyi szervek, a határmenti kamarák és non-profit szervezetek számára turizmuspolitikai konzultációs, illetve koordinációs fórumként szolgáljon a turisztikai együttműködések fejlesztése terén. Elemezték a két ország közötti gazdasági együttműködést a beruházások, ipari együttműködések, infrastruktúra és energetika, a mezőgazdaság és környezetvédelem, a kis és középvállalkozások, az információs technológia, a regionális és határmenti együttműködés, a turizmus területén, valamint új, közös projektumokat határoztak meg a gazdasági együttműködés keretében. Támogatják a turisztikai projektumok további kidolgozását és ezek megvalósulásának elemzését a Magyarország-Szerbia határon átnyúló együttműködési program – az IPA keretében a 2007-2013-ig tartó időszakban.

Az együttműködés dokumentumaiból:

Magyar szerb turisztikai promóciós együttműködés

2004-ben a Szegedi Utazás kiállítás alkalmából megbeszélést folytattunk a Belgrádi Kiállítás szervezőivel. A tárgyaláson az MT Rt. részéről Oláh László igazgató úr vett részt. Később Pál Béla államtitkár Úr is kérte, hogy a Dél-alföldi RIB, -és RMI fokozott figyelmet fordítson a szomszédos országok turizmusára, építsen ki kapcsolatot Belgráddal, a Vajdasági tartománnyal, valamint Romániával a szomszédos Bihar, Arad és Temes megyékkel. A felkérésnek megfelelően igyekeztünk kiépíteni a kapcsolatokat, és akciókat rendezvényeket szer-

vezni. Ennek részeként a Szeged-Szabadka turisztikai együttműködés jegyében, a két város felkérésére vett részt az RMI a belgrádi kiállításon, és dr. Albel Andor az RMI igazgatója és a Dél-alföldi Termálklaszter elnöke a kiállítás ideje alatt számos megbeszélést folytatott az együttműködésről turisztikai szervezetek vezetőivel, utazási irodákkal, fürdővárosi szövetségekkel, gyógyfürdő egyesülésekkel, a Tiszamenti Turisztikai Egyesülettel.

A kiállításon 550 kiállító vett részt 30 országból, több mint 15000 m² területen, így az, háromszor nagyobb volt az előző événél. Bemutatkozott Szerbia egész turisztikai gazdasága és mindezek mellett nagyon sokat jelentett az új kiállítók megjelenése: -mint Indonézia, Brazília, Ciprus és Tunézia jelenléte.

Radmilo Bumber Belgrádból, a „Pan Europa Adriatic” utazási iroda igazgatója elnyerte a „Turizmus Virága” elnevezésű díjat mint a legjobb utazási iroda Szerbia és Montenegro területén. Radmilo Bumber a „Pale” nevezetű hajón tartott sajtótájékoztatóján dr. Albel Andor is részt vett, és a Száván és Dunán tett rövid sétahajózás után, kedves vendégeit a Száva partján a zombori Andriy csárda kitűnő halpaprikásával vendégelte meg. Az utazási irodának évtizedes magyar kapcsolatai vannak, elsősorban szegedi és gyulai irodák az alföldi partnerei.

A magyar kínálatot a magyar országra utaztató belgrádi utazási irodák mutatták be, így találkozhattak az érdeklődők pl. a Budapesttel, a Balatonnal, Szegeddel, Ópusztaszerrel, Gyulával (a Pán Európa Adriaticnak évtizedes együttműködése van a Gyulai Idegenforgalmi Egyesülettel és a Gyulatourist Irodával) és másokkal, – de szerény mértékben. A Dél-alföldi RMI országos és alföldi prospektusokkal képviselte Magyarországot, sajnos alábecsülve az érdeklődést, így a prospektusok hamar elfogytak. **(Idézet a beszámolóból)**

Az első Magyar–Román turisztikai megbeszélésre Gyulán került sor 2004. június 2-án.

A tárgyaláson jelen voltak román részről: Nicu Radulescu államtitkár, kíséretében Octavian Arsene, Luminita Panait, Knott Enikő a magyar részről: Pál Béla államtitkár, kíséretében Dr. Bíró Gáspár, Vörös Tímea Kreszta Traján Magyarországi Románok Országos Önkormányzatának elnöke, Dr. Tokaji Ferenc, a DARIB elnöke, Dr. Albel Andor, a Turizmus Rt. igazgatója, dr. Perjési Klára Gyula város polgármestere. A tárgyalásról jegyzőkönyv készült. A tárgyalást követően Nicu Radulescu államtitkár Úr ellátogatott a Gyulai Várfürdőbe, valamint a Mezőhegyesi Ménesbirtokra.

Pál Béla államtitkár Úr dr. Tokaji Ferenc RIB elnök és dr. Albel Andor RMI igazgató aktív közreműködését kérte a tárgyaláson elhangzottak, -és jegyzőkönyvben rögzített feladatok megvalósításában.

Idézet a jegyzőkönyvből:

„Azt gondolom, hogy a strukturális fejlesztések, az autópálya fejlesztés, a reptér fejlesztés, mind a két ország kapcsolatát erősíti. Ebben számomra továbbra is felvetődik a Marosvásárhelyi járat lehetősége. Bár nagyon értékeljük a Carpatair járatot, ami nagyon jó kibasználtságu a két ország között.

Milyen együttműködési lehetőséget látok a batármenti együttműködés területén? Ezért bangsulózom a batármenti együttműködést, mert fontos milyen

forrást tudunk bevonni a határmenti együttműködésbe. Mindenképpen javaslom megvizsgálni, hogy az Interreg III./A program keretében milyen gazdasági, turisztikai, oktatási együttműködés alakítható ki, amelyekre uniós forrásokat is igénybe tudunk venni. Magyar viszonylatban elindult egy program, ami a kis- és közép-, -vállalkozások együttműködését segíti és ez lehetőség, hogy magyar-román relációba is létrehozzuk. Szabolcs-Szatmár Megye és a Romániai Szatmár Megye között eredményes turisztikai együttműködés van, javaslom más megyékre is. Mindenképpen ösztönözném olyan együttműködés kialakítását, ami a közös marketing munkát eredményezi, például a gyógyturizmus területén. Ennek vannak pozitív példái Magyarország nyugati határszélén, Nyugat-Magyarország és Burgenland közösen kínálják a szolgáltatásukat. A falusi lovas, vízi, és vadász turizmus szintén olyan lehetőség, amit fejleszteni kell, tartok és mindenkor az kellene az alapja legyen, egy olyan információs rendszer kialakítása, amelyikkel termékeinket ajánljuk más országoknak közösen. Csak példaként mondanám, hogy konferencia szervezése nagyon jó lehetőséget biztosít a kulturális munkának.”

Román-magyar idegenforgalmi együttműködési megállapodás Kolozsvár, 2005. szeptember 13. kedd (MTI)

A román és a magyar nemzeti turisztikai fejlesztési stratégia összehangolásáról írt alá megállapodást a két ország kormányának idegenforgalmi vegyes bizottsága kedden Kolozsváron. A magyar fél részéről Pál Béla, a Miniszterelnöki Hivatalpolitikai államtitkára, román részről pedig Marius Crivtonencu, a román országos idegenforgalmi hatóság vezetője írta alá a megállapodást. Pál Béla az MTI-nek elmondta: az egyezmény legfontosabb hozadéka, hogy olyan konkrét terveket sikerült megfogalmazni, amelyekről nemcsak a román és a magyar kormány együttes ülése előtt, hanem folyamatosan is, mégpedig munkabizottságok keretében akarnak egyeztetni. Ezért a régiók közötti együttműködésre alapozva négy bizottság létrehozásáról döntöttek. A testületeknek a gyógy- és egészségturizmus területén, az oktatási intézmények közötti együttműködés, illetve az ökoturizmus és a falusi vendégfogadás mentén kell együtt dolgozniuk.

Emellett a határmenti együttműködésre való tekintettel létrehoztak egy termékfejlesztéssel foglalkozó bizottságot.

A két ország nemzeti turisztikai fejlesztési stratégiájának összehangolása azért fontos, hogy az unióban ez a régió megőrizhesse versenyképességét. Közös céljuk, hogy a területfejlesztésen belül minél nagyobb szerepet kapjon a turizmus, de minden olyan terület is, amely elengedhetetlen az idegenforgalom fejlődéséhez.

Sikeres román-magyar megbeszélések

A Magyar – Román Turisztikai Vegyes Bizottság az éves rotáció elvének megfelelően az idén a romániai Ocna Sibiului-ban tartotta negyedik ülését december 12-14. között.

A magyar delegációt Kovács Miklós, az ÖTM turisztikai szakállamtitkára, a román delegációt Lucia Morariu, a román Kis-és Középvállalkozásokért, Turizmusért, Kereskedelemért és Szabadfoglalkozásokért felelős Minisztérium ál-

lamtitkár asszonya vezette. A magyar és román delegációnak további tagjai voltak a határ menti régiók regionális idegenforgalmi bizottságainak képviselői, illetve több szakmai szervezet tisztségviselői.

A megbeszéléseken kiderült: az ágazat mindkét ország gazdaságában rendkívül fontos helyet foglal el, és a kétoldalú turisztikai kapcsolatokat mindkét fél pozitívan értékelte. A partnerek egyetértettek abban, hogy a két ország közti turisztikai együttműködés tekintetében a jövőben is elsőrendű fontossággal bírnak a határ menti programok, valamint, hogy egymás turisztikai külképviseletei komoly hatást gyakorolnak a turistaforgalomra.

Határokon átnyúló klaszterfejlesztés

A magyar-román turisztikai vegyes bizottsági ülésen a felek megállapodtak abban is, hogy a következő ülésig koordináltan lépnek fel és kiszélesítik az együttműködést az egészségturisztikai klaszterfejlesztés terén. A Szerbia-Vajdasági Egészségturisztikai Klaszterhez hasonlóan a Dél-alföldi RMI, a Dél-alföldi RIB (DARIB), a Dél-alföldi és az Észak-alföldi Termál Klaszter, illetve Arad, Temes, Krassó-Szörény megyék a nyugat-romániai fürdők bevonásával olyan egyesülést hoznak létre, amely alkalmas arra, hogy közösen lépjen fel az európai turisztikai piacon. Az összefogás egy Nagyalföld SPA Euroregiós Klaszter létrejöttét tűzi ki célul.

A magyar és román tárgyalófelek mellett megerősítették együttműködési szándékukat a határon átnyúló tematikus (szecesszió, ipari örökség, folklór) útvonalak kialakítása és népszerűsítése érdekében.

“BANJA KANJIŽA”

Rehabilitációs Szakkórház

24420 Magyarkanizsa, Néppark sz.n.

e-mail:marketing@banja-kanjiza.com

www.banja-kanjiza

Tel.:+381 24 874 725

Kedves barátaim,

10 éves jubileum alkalmából gratulálok a kitartó munkához és az elért eredményekhez. Nagy öröm számomra, hogy partnerként mi is résztvehetünk az

Dél-alföldi Termálklaszter példaértékű munkájában. A Magyarkanizsai Gyógyfürdő 2006.ban kötött Partnerségi megállapodást a Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők közhasznú egyesületével, amely egy határon átnyúló Interreg program volt. Az elmúlt időszakot nagyon sikeresnek és szakmailag értékesnek mondhatom. Több konferenciát és kongresszust szerveztünk, valamint közös marketing-, oktatási-, információs és fejlesztési feladatokat láttunk el. Együttműködésünk legkiemelkedőbb eredményeként a kecskeméti első

szerb-magyar balneológiai konferenciát emelném ki ,melyet 2008.ban szerveztünk közösen. Folytatásként az idén Banja Koviljacsán kerül megrendezésre a második szerb-magyar balneológiai konferencia, amelyet szeptemberre tervezünk. Nagyon nagy jelentőséget tulajdonítok e határon átnyúló szakamai együttműködésnek, hiszen céljaink hasonlóak és együttes erővel még többet tehetünk az egészség szolgálatában.

Gratulálok még egyszer, kitartó, sikeres munkát kívánok a jövőben is!

Prim.dr.med. Ágoston F. Ferenc
Magyarkanizsai Gyógyfürdő igazgatója

(A levelet a Dél-alföldi Fürdők Egyesületének 10. évfordulójára küldte.)

dr. Albel Andor:
„Alföld Spa” – Pusztán az egészség!

A címben szereplő jelmondat, egy prospektus, vagy hirdetési szöveg kapcsán született, akkori munkatársam – a későbbi berlini képviselővezető – Pap Mária fogalmazta, mondta ki először: „Pusztán az egészség! A szlogent azóta is használjuk: prospektusokban, óriásplakátokon, hirdetésekben. Nem véletlenül került most könyvünk hátsó borítójára. Az ázsiai sztyeppék legnyugatabbik felén, a pusztán kínáljuk, értve ezalatt azt, hogy az egészségünk a legfontosabb kincs. Utazásra csábítjuk vele a németajkú turistákat, aki számára a „puszta” hívó szó, és ha emellett még magas szintű egészségturisztikai szolgáltatásokat is kapnak, akkor minden jó!

A Dél-Alföldi RIB kezdetektől fogva ösztönözte a turizmus területén szerveződő civil szervezetek létrejöttét és segítette működésüket. Dr. Albel Andor a Titkárság vezetője ekkor szervezte meg a Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületét, melynek jelentős része volt a régió termál programjának kialakításában, a fejlesztéseket megalapozó kutatásokban, felmérésekben, és ez által a Széchenyi programban történt fürdőfejlesztési sikerekben. A 23 termálfürdő összefogásából, alakult meg 1999-ben a Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesülete, amely 2005-ben kibővülve oktatási intézményekkel, kórházakkal és egyéb beszállítókkal Termál-klaszterre szerveződött. A régióban 2000-től jelentős fejlesztések valósultak meg, 16 fürdő, mintegy 8 Mrd Ft-os állami -pályázati támogatással, hasonló nagyságú önerővel(zömmel önkormányzati támogatással) 16 Mrd-os beruházást hajtottak végre. Ennek eredményeként a döntően települési és tisztasági, sport célokat szolgáló fürdőkben turisztikai attrakciók jöttek létre. A 2007-13 közötti években az UMFT régiós ROP „Dél-alföld Spa” fejezetének segítségével hasonló nagyságrendű fejlesztéssel európai színvonalra hozhatók a már fejlesztett fürdők. Az egyesület ma már a Dél-Alföldi Termálklaszter gesztoraként is jelentős feladatot lát el az egészségturizmus marketingjének területén, kiépítette bel-, és külföldi szakmai kapcsolatait, hasznos információkkal szolgál a kormányzati szerveknek az egészségturizmus, a termálipar fejlesztési programjainak kimunkálása során. A Dél -alföldi Termálklaszter megalakulása óta (2005) motorja, kezdeményezője az alföldi fürdők összefogásának, összehangolt fejlesztésének és a termáliparban érdekelt összefogásának. A közel félszáz tagú Klaszternek fele kis, -és közép vállalkozásnak minősül 2 egyéni vállalkozó szintén.

Jelentős előrelépés történt a térség turisztikai marketingjét illetően, elsősorban a Spa, azaz wellness és gyógyfürdő szolgáltatások terén. Az „Alföld Spa” fogalma az Alföldön (a földrajzi Nagyalföld romániai és vajdasági területeivel kiegészülve) körvonalazódik, és összefogás kezd kialakulni a Nagyalföld területén működő közel hasonló adottságú 100- 120 fürdő között.

Az „Alföld – Spa” megfogalmazása, ismérvei, a fejlesztés irányai

Az Alföld termálfürdőit vizsgálva és fejlesztési stratégiát (elképzelést) kialakítva a sajátos adottságoknak megfelelő – **Alföld Spa koncepciót lehetne kimunkálni**. – majd elfogadtatva azt az alföldi régiók régió területfejlesztési tanácsaival, turisztikai szervezeteivel, termál klasztereivel eredményesebb marketinget végezhetnénk.

Melyek ezek a jellemzők és milyen egyedi jegyek sorakoztathatók fel az „Alföld Spa” jegyei közé:

A Dél-alföld termális ásványi vizeinek eredete:

Az Alföld medencéjének igen vastag alapzatát a földtörténet ókorából származó átalakult kőzetekből és a középkorból származó üledékes kőzetekből álló lesüllyedt röghegységek alkotják. Az újkor harmad időszakában megkezdődött süllyedés térben és időben szakaszosan folyt le, kialakult a pannóniai tenger, ami a kéregmozgások hatására beltengerré, majd édesvízű tóvá alakult át. A feltöltődés végén az Alföld folyókkal, ártéri ligeterdőkkel és mocsárvilággal váltakozó sztyepp jellegű pusztarétté formálódott.

Ezen a tájon a föld mélye tehát vizeket, melegvizeket rejt. A mélyfúrások során már 400-500 méter után olyan rétegvíz készletre akadunk, ami hőmérsékleti alapon (-a 19-27 Celsius fokú vizet langyosnak, a 30-40 fokosat melegnek, azon felül-hévíznek nevezzük.) termálvíznek tekinthető. Ez a vízkészlet a pleisztocén és pliocén korú üledékekben, valamint a medencealjazat kőzetrepedéseiben helyezkedik el. A még mélyebb kutak (500 méter alatt) vízszolgáltatásából és a vízminőségekből területileg változó nagyságrendű és kémiai összetételű vízkészletekre következtethetünk. A mennyiséggel kapcsolatos rétegnyomás, hőmérséklet (alacsony geotermikus gradiens: -17-26 m/Celsius fok) és a víztárazó üledék összetétele különbözőségeiből adódik a változatosság. A kedvező hidrogeológiai és geotermikus tényezők eredményeként ezen a területen felbecsülhetetlen értékű termálenergia halmozódott fel.

A gyógyvíz hatásáról:

Amint arról már szóltunk, a régió 30 minősített gyógyvizes kúttal bír, ezek az alkáli-hidrogénkarbontartós gyógyvizek, elsősorban degeneratív mozgásszervi elváltozások, idült gyulladásos mozgásszervi megbetegedések, lágyrész reumatizmusok és a műtétek, illetve törések utáni állapotok, nőgyógyászati betegségek kezelésére javasolt kúrákra alkalmasak. Ugyanakkor az eltérő vegyi összetételből fakadóan egyes betegségek más-más termális vizekkel hatékonyabban kezelhetők, (példa erre, hogy a mórahalmi gyógyfürdő váll-, és térdizületi centrumként kínálja szolgáltatásait), a gyógyhatásra vonatkozóan kéne több kutatás, -és szakmai alátámasztás. Így lehetne célzottabb marketinget végezni, illetve a betegbiztosítókat megnyerni a páciensek anyagi támogatására.

Alföldi gyógyiszapok terápiás felhasználása

Legismertebb a marosi iszap, melyet 1961-ben nyilvánítottak gyógyiszappá, a helyi gyógyvízzel és fizioterápiákkal együtt komplex terápiára használják. Az alföldön a hajdúszoboszlói és a kolopi iszapokkal kezelnek még betegeket.

A dél-alföldi klímáról

Az Alföld déli területe a Duna-Tisza-közi homokhátság, a Tisza–Maros és Körösök közötti területeket szélsőséges éghajlat jellemzi. Itt a legmelegebb a nyár és a tél, pedig a leghidegebb. A hőmérséklet évi abszolút ingadozása a 70 Celsius fokot is meghaladja, de a havi és a napi ingadozás is igen nagy. Alacsony a levegő páratartalma, kevés a csapadék, a szél pedig nem túl erős. Tehát egy igen jellegzetes klímáról van szó, – az alföldi klíma ingerklíma, mely alkalmas a szervezet regenerálódásának elősegítésére, tbc-s megbetegedések és vérszegénységi tünetek gyógyítására. Természetesen a zömmel folyók közelségében (holtágak, és tavak melletti) létesített fürdőtelepek mikroklímája további egyedi jegyeket hordoz. Ilyen a Szarvas–Békésszentandrás (kákafoki) holtággal körülvett terület, ahol az Arborétum növényi ritkaságait ez a mikroklíma tartja életben, de a Tizsakécskei fürdőket is holtágak az élő Tisza öleli körbe, Gyula is hasonló, – és más példák is bőven akadnak.

A víz hőfoka:

Az alföldi vizek magas hőfokúak 40°C-tól 110°C-os talajhőmérsékletű vizekig. Ezért lehetőség van (– a frissítővíz folyamatos adagolásával) a téli időszakban is a kinti ülőmedencék használatára. Igen fontos, hogy a közlekedő folyosók – nem egy esetben provizórikus jelleggel építenek meg, – ne csak a csapadéktól védjenek, hanem fűtöttek is legyenek.

A sok napfény: Igen fontos, – jó hatással van az emberekre, a depressziós betegek számára terápiás hatású – a túlzottan erős napsugárzás árnyékolókkal kivédhető. Az árnyékolók anyagában és építésében is a vidék, a táj adottságaihoz igazodjon, kellemesebb látványt nyújtson, mint a reklámokkal ékesített műanyagok, palák vagy bádógok – akkor is a környezetbe illő anyagokkal és módon kéne megépíteni, ha esetleg kevésbé tartósak.

Alföldi építészet jegyeit érvényesíteni a fürdők, – és fürdőszállók építésében:

Mintha a reformkor és a 20. század elején több figyelmet fordítottak volna egy-egy fürdőtelep megtervezésére, a fürdő és környezetében épített létesítmények (szállás, éttermek, boltok, stb) harmóniájára, mint később a század második felében. „Betörtek” ide is a panelok és az emeletek. Pedig milyen kedves a kiskunmajsai fürdő tornácos fogadó épülete, vagy az újabbak között a mórakalmi fürdő és panzió – csárda együttese. De sokan nem tudnak megbékülni a gyulai vár felé magasló kilenc emeletes szállodai épületek látványával, most talán még szembeötlőbb, hogy a fürdő fogadó épületét és gyógyászatát átépítették.

A sík vidéken, – így az alföldön – ne az emeletekkel nyűgözzön le a fürdő és a szálló épülete, hanem a tájba illő harmonikus egységével. A tanyabokrokra

emlékeztető egységekből épített üdülőfaluk, motelek, kempingek kedves tartozékai egy-egy fürdőtelepnek.

Pusztai fürdők:

A homokhátság fürdői akkor is, ha történetesen egy város szélén helyezkednek el – de onnan a pusztára látni (Majsa, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kecskemét–Ballószög és mások, nemsokára Bugacon is épül fürdő és üdülőfaluk) a pusztai romantikát idézik. A puszták nem homokos tengerpart valahol az egyenlítő és a „térítő” között, ezért felesleges pálmafás tengerpartot idevarázsolni, hanem a puszták egyediségével kell „megkínálni” a vendégeket. Ugyanitt nagyon kedvesek a szikes tavakkal egybeépült fürdők, főként ott, ahol a tó nem csak látvány, hanem fürdésre is alkalmas (Orosháza, Kiskunmajsa, Szeged-Kiskundorozsma). Vagy tóparti fürdő (Kecskemét), ahol a tavon csónakázni, esetleg pecáznia is lehet.

Folyó menti fürdőtelepek: A Tisza és a Körösök mentén, számos alföldi fürdőtelep épült (a Tisza-Écskei fürdők, Lakitelek-Tőserdő, Gyomaendrőd-Szarvasi fürdők,- fürdőszállók és Szeged partfürdő stb...) a medencékből sokszor szinte rálátni a folyóra, vagy holtágra, vagy a tóra. Egészségturisztikai kínálatukban együtt jelenhetnek meg a folyóvízi, felszíni vízi (még ha holtágról, vagy tavakról is van szó!) és a termásvízi kínálati elemek.

Fürdőket közvetlenül szolgáló szálláshelyek: Elsősorban azokról van szó, ahol egy kerítés (vagy az sem) választja el a fürdőtől a szállásokat. Az építéssel kapcsolatosan már tettünk említést a szálláshelyekről, – most részletesebben és a fürdővel való kapcsolatukról szólnánk. Igen kedveltek a közvetlen, átjárást biztosító kempingek, motelek, panziók, üdülőfaluk. A nyári nyújtott nyitva tartás, és az éjszakai fürdőzések kedveltek a kempingezők, az üdülőtelajdonosok és a helyben lakók körében. A fürdőben lévő sportpályák, a több irányba, a fürdőn kívülre is „kiszolgáló” éttermek, a szabadtéri színpadok és mások kihasználtsága így kedvezőbb. Az emeletes házak, szállók helyett épített kempingek, üdülőfaluk, termálfalvak kellemesebb, természet közelebbi szállást nyújtanak, mind a turistáknak, mind az üdülőknek.

Falusi szállások:

Számos fürdőtelepünk van falusias környezetben, ahol ötvözni lehet a gyógy-termál turizmust a falusi életformával. Ha van bicikliút, akkor a fürdőtől való távolság sem „veszélyes”, hanem a biciklizés vagy a séta (reggel-este) fáradalmi miatt is bőségesen kárpótolnak a jó falusi vendéglátók szolgáltatásai.

Lovas tanyák fürdőtelepek közelében:

Nem egy esetben a lovas tanyán is van fürdőmedence, ez jó -, de nem az igazi, hiszen többnyire kis kerti medencék épültek a tanyákon. Ahol pár kilométerre van termálstrand, fürdő, ott a lovas tanya vendége is rendszeres látogató lehet, így van ez Tisza-Écskén, Kiskunmajsán, Kecskeméten és más környéken. Ahol még hyppoterápia is társul a fürdőkultúrához ott szoros kapcsolatot is le-

het teremteni a két szolgáltatás között. Ott, ahol az útviszonyok ezt megengedik lovas járművekkel is el lehetne jutni a fürdőkbe és vissza a tanyára.

Speciális fürdési és szállás igények:

Terveztek már az alföldre (Orosháza-Gyopáros) termál-biofalut, melynek lényege a teljesen természetes anyagokból épített házak, bent termálvizes kád vagy medence használattal. Ide sorolnám a naturisták számára kialakított strandokat és szállásokat is (pl. Szeged –dorozsmai sziktón), és más igények kiszolgálására is lehet építeni.

A szállások belső berendezése:

A bútorok, a szőttesek a használati tárgyak szintén tükrözzék az alföldi kultúrát. Miért kéne ide ugyanaz az ágy, mint egy fővárosi szállodába? –és a szőnyegek, a szőttesek a vázák és a képek, más díszítő és használati tárgyak miért ne ezt a népi kultúrát, kinézetet hordozzák? Egy kis odafigyelés kell, persze drágább, mint a tömeges „kulturcikk” beszerzése, de talán meghálálnák a bentlakók ezt az élményt. Vonatkozik ez a csatlakozó előterek, erkélyek és más a közvetlen környezet „bútorzatára” is.

Alföldön termesztett, feldolgozott, tartósított zöldségek, gyümölcsök kínálata:

A friss zöldség és gyümölcs varázsa üdítő színfolt és étvágygerjesztő az asztalunkon, főként, ha bio-kertészetből hozzák. A házi savanyúság, a házi kenyér és péksütemény, a házi tészták, a helyben préselt gyümölcslevek nem csak egészségesebbek, hanem megjelenésükben is (főként, ha az asztal is úgy van terítve és az evés kellékei is a hely varázsát erősítik) is kedvesek. Az ilyen „porták” részei lehetnek az alföldi fürdők vonzó kínálatának, és jobb is a chipsek, vagy a popcorn helyett egy zacskó aszalt szilva, de még a tökmag, vagy az uszu is egészségesebb.

Alföldön termesztett gyógynövények, fűszernövények: Számos nagy parkkal bíró fürdő egy-egy szegletében „kolostorkert” építhető, azaz bemutatathatók a tájon tenyésző gyógy-, és fűszernövények. Nyilván a kezelések során már helyben fel is használják azokat, árusító is akad és olyan szakember is aki elmagyarázza melyik növény mely része mire jó! A fűszerek ismerete is előre viheti a hagyma-só-paprika triumvirátusára túlzottan építő magyar konyhát.

Az alföldi konyha:

Nem kell feltétlenül a zaftos pörköltekre és szalonnás húsokra gondolni, a jó szakácsok igen remek alföldi ételeket készítenek „kímélő” módon. Még a diétás menük is: – legyen az cukormentes, vagy szolgálja a fogyást jól összeállíthatók a táj ízeiből, receptjeiből.

Az alföldi, a homoki borok is hozzájárulnak egészségünk őrzéséhez, úgy-szintén a mindennapi fogyasztásra szánt palackozott alföldi ásványvizek.

Horgászat a fürdőhelyeken vagy a környéken:

Mint említettük számos dél- alföldi fürdő települt folyók (holtágak), tavak partjára, vagy pár száz méterre azoktól. Miért ne lehetne a horgász szenvedélyt vagy csak

a horgászat lehetőségét ötvözni a termálstrandok kínálatával. Még a gyógyító kúrán résztvevő vendég is gazdálkodhat úgy idejével, hogy egyben a hobbijának is hódol. Nem beszélve a családosan érkezőkről: -amikor a fürdőző családtagok, a kúrát igénylő nagyszülők mellett, így a szenvedélyes horgász családtag is szívesen elkísér.

Jellegzetes (speciális) program kínálat:

Az előzőekben már említett lovaglás, kocsizás, horgászat (esetleg vadászat) is ide kívánczik, de számtalan más is, mellyel a két fürdés közötti heverészést helyettesíthetjük és a zárás utáni időt kedvére eltöltheti a vendég. Gyerekek és felnőttek számára egyaránt kínálhatók ilyen szolgáltatások. Persze ezekhez animátorok, segítők is kellenek ezekhez:

- és akkor lehet, pl. korongozni, szőni-fonni, kelmét festeni
- főzni –sütni, egy-két étel elkészítésének fortélyait megtanulni,
- és más olyan tevékenységeket elsajátítani, ami szintén az alföldi kultúrához vinné közelebb a messziről érkezett vendégeket.

Közlekedés a fürdőhelyeken és környékén:

Talán a bicikliutak lennének a legfontosabbak, de a kishajó és evezős lehetőségek is jól szolgálhatnák a fürdőtelepek elérését, netán egy nyári fürdőtúra (Tisza,- vagy Körösparti termáltúra) megvalósítását. Persze a kisvonatok lehetőleg síneken (Tisza-kécske, Bugac), és a gyalogos és kocsis túraútvonalak is egyaránt fontosak.

Természetesen a gyógyító kezelések (fizioterápiák) is ötvözhetők alföldi „ízekkel”:

Ugyan a gyógyító eljárások egyformák, illetve szakmai alapon végezhetőek, de már a spa egyéb holisztikus és természetgyógyászati elemei kaphatnak alföldi „ízeket” mint ezt már említettük például a gőz, -széna, gyógynövény fürdők esetében.

Fürdővárosok a régióban (összehasonlító adatok)

2000 és 2007 között lezárult egy fejlesztési szakasz, melyet követően a hatások és eredmények már mérhetővé váltak. A Dél-Alföld fürdővárosaiban 2004 –ben 421 000 vendég 761.000 vendégéjszakát töltött el. 2007 –ben, amikor már érzékelhetővé vált a fejlesztések hatása a 474 000 vendég 1 127 000 éjszakát töltött a 12 vizsgált településen. Természetesen, mivel csak városi statisztikák álltak rendelkezésünkre, ezek egy része nem volt fürdővendég, sőt Szeged és Kecskemét vonatkozásában a többség nem fürdőlátogató volt. A régió összes kereskedelmi szálláshelyén 2008-ban volt a legtöbb vendég: 481 ezer vendég 1 millió 134 ezer vendégéjszakát töltött el.

Egészségturisztikai képzés a régióban

A gyógyturizmus humán feltételeinek helyzetével Magyarországon, első ízben a Széchenyi terv dokumentumaiban találkozunk:

„A gyógyturizmus területén foglalkoztatottak összetételéről, végzettségéről, képzettségéről, a személyi állomány és a ma már létező, bár nem kellően részletes képesítési előírásoknak való megfelelésükről felmérés nem készült.

Megállapításainkat ezért csupán a szakmai tapasztalatokra alapozva tehetjük meg.

A gyógyturizmus újraindulása óta eltelt időszakra a humán erőforrások át- és továbbképzésével jutnak munkaerőhöz, akiknek képzettségi színvonala messze elmarad a nemzetközitől. A helyzet a különböző szakterületeken és foglalkoztatási ágakban természetesen ennél sokkal árnyaltabb.

Általános megállapítások:

- *Kevés tudományos eredmény, még ritkább ezek gyakorlati hasznosítása: az ORFI részeként működött, több évtizede megszüntetett Balneológiai Kutató Intézet alapítványi keretekben most kezdi újra működését Hévízen.*
- *Hiányzik a külföldi szakirodalmat és oktatási tapasztalatokat is felhasználó egységes tananyag.*
- *Minden szakterületen egyaránt jelentkező probléma a nyelvtudás hiánya, vagy elégtelen színvonala. Figyelemmel arra, hogy nemzetközi piacképességünknek ez már ma is alapfeltétele, gyors és hatékony operatív program kidolgozására van szükség, amely ki kell, hogy terjedjen:*
 - *szakmai kifejezések és szavak szótárának összeállítására és kiadására német, angol, a fővárosban orosz és olasz nyelven is;*
 - *a gyógy-szállodák és gyógyfürdők idegen nyelvű tájékoztató anyaga-
inak és feliratozásának szakmailag helyes és egységes azonnali kialakítására; (a jelenlegi állapotok e tekintetben némely helyen nevelés-
ség tesz minden minőségi váltásra irányuló erőfeszítésünket.)*
 - *intenzív nyelvtanfolyamok szervezésére és a részvétel támogatására a különböző területeken dolgozók szakmai igényei szerint;*
 - *a nyelvtudás kiemelt szintű elismerése*
- *Nem megoldott a képzésben a részlegesen külföldön folytatott tanulmányok, illetve a külföldön eltöltött gyakorlat lehetővé tétele. Ezzel az eredményes nyelvtanulási is ösztönözni és segíteni lehetne. Biztosítani kellene, hogy az EU különféle szakképzésein rendszeresen részt vehessenek magyar szakemberek, akár a részvételi díj teljes, vagy részleges finanszírozásával.*
- *Nem megoldott a képzéshez és továbbképzéshez elengedhetetlen külföldi és magyar szakirodalomhoz való rendszeres hozzáférés.*
- *Hiányos vagy teljesen hiányzik a gyógyászati és üzleti szempontból egyaránt eredményes gyógyturizmus érdekében szoros együttműködésben tevékenykedő egészségügyi és turisztikai szakemberek felkészültsége a másik szakterületét illetően.*

(Széchenyi terv- Egészségturizmus 7. Humán erőforrás)

Szegeden az egyetemi és a főiskolai szintű képzések adóttak. Kiemelkedő a gyógytornász-képzés, viszont szükség lenne rehabilitációs szakorvosok képzésére, dr. Bender Tamás akadémiai doktor szegedi tevékenysége sokat lendíthet ezen törekvésen.

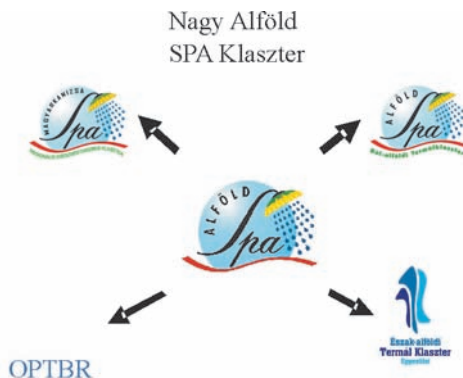
A **Tessedik Sámuel Főiskola Egészségügyi Fakultás** (Gyula) egészségturizmus szervezés szakirányt indított, ahol a hallgatók az alapszak ismereteire építve a kialakuló egészségipar, a gyógyturizmus szervezésére szakosodnak. A

szakirány iránt igen magas az érdeklődés, többszörös túljelentkezés van. Időközben az intézmény a **Gödöllői Szent István Egyetem része lett, ma Egészségtudományi és Környezetegészségügyi Intézetként működik:**

Az egykor csupán ápolóképzéssel foglalkozó tagozat az utóbbi években két új alapszakot is indított: szociális munkásokat és az országban elsőként az idén szeptemberi kezdéssel egészségturizmus-szervezőket is képeznek a gyulai fakultáson. A szakra 3 évvel ezelőtt 130-an nyertek felvételt –igen magas 116 pont felett lehetett bekerülni – nappali tagozaton 55 –en, levelező képzésben 75 –en kezdték meg tanulmányaikat, 2009 –ben 60 fiatal diplomázott. A képzés elindításában dr. Köteles Lajos fakultás igazgatónak jeles szerepe volt, törekvéseiben segítette dr.Tokaji Ferenc RIB elnök és szakmai téren dr. Albel Andor RMI igazgató a Dél-alföldi Termálklaszter elnöke. Az egészségturizmus szervező képzés szakvezetője dr.Várkonyi Tibor professzor akadémiai doktor, a helyettese Rozsnyai Katalin. A gyorsan növekvő hallgatószám elhelyezésére kínált jó megoldást az oktatási főépület szomszédságában megvásárolt irodaház, amelynek oktatási célú felújítását és berendezését a napokban fejezték be. Új tervük egy tanszálloda kialakítása Gyulán. Az első egészségturizmus szervező hallgatók 2010 februárjában kaptak diplomát. Az új képzési program iránt jelentős hazai és nemzetközi érdeklődés tapasztalható.

„Nagyalföld Spa” – a klaszter kapcsolatrendszerének alakulása:

2006-ban Együttműködési Megállapodást kötöttünk Románia nyugati területeinek fürdőivel, a Román Fürdőszövetséggel (Buziáson). 2007 márciusában Együttműködési Megállapodást írtunk alá az Észak-alföldi Termálklaszterrel, és augusztusban a vajdasági Regionális Egészségturisztikai Klaszterrel. Ennek értelmében az Egyesület 10 éves jubileumi közgyűlésén -2009. Csongrádon – valamennyi együttműködő fél aláírta az „Alföld Spa” márka jegyében történő együttműködést.

Jelentés a Vajdasági Egészségturizmus Klaszter 2009. évi munkájáról (kivonat):

A 2009-es évben főképp a Klaszter működéséhez szükséges pénzügyi kérdésekkel foglalkoztunk és a Klaszter beillesztésével a VAT klaszterfejlesztési stratégia

gijába modellek felkutatásával a Klaszter munkájának részleges pénzelésére. A Klaszter igazgatójának kinevezésével az Alap Ügyrendi szabályzatával összhangban határozatot hoztunk a szakbizottságok számáról és összetételéről (5 bizottság 24 taggal), melyek a szabályzat rendeleteivel és az elfogadott programokkal összhangban végzik teendőiket, külön figyelmet szentelve a Klaszter tagjainak fejlődésére tartományi, köztársasági és EU-s pályázatok való részvétel által.

Az Igazgatóbizottság határozata alapján megkezdtuk a klasztertagok-alapítók és az új tagok intenzív bekapcsolását a munkába egész Vajdaság területéről, e célból ünnepi IB ülést szerveztünk Magyarakanizsán, ahol sor került az új irodahelyiségek megnyitására és a személygépkocsi átadására Dr.Csengeri Attila tartományi egészségügyi titkár által.

A Klaszter jelentős szerepet tölt be a Hatástanulmány és az Akciós terv megvalósítása terén Vajdaság fürdőközpontjainak fejlesztését illetően, külön hangsúlyt fektetve a wellness központok és a határon ívelő együttműködések fejlesztésére, melyek közül legjelentősebb a Magyarországgal és Romániával aláírt Euroregionális megállapodás. Az ünnepélyes szerződéskötés a Dél-Alföldi Fürdőfejlesztő Egyesület tízéves jubileuma jegyében zajlott mellyel a vajdasági egészségturizmus klaszter egy nemzetközileg is jelentős Eurorégiós „Alföld SPA” márka bevezetésén, elismertetésén munkálkodik az Eurorégió egészségturizmusa és a marketing fejlesztése céljából, külön hangsúlyt fektetve a wellness turizmus, a természeti környezet, az újítások és új technológiák, a kis és középvállalkozások, az oktatás és képzés fejlesztésére.

A **szerződő felek közös érdeke**, hogy együttműködésük útján megismertessék a Világgal a Nagyalföld Eurorégió egészségturisztikai kínálatát és desztinációkat menedzseljenek.

2009.december 9-én a Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság **„Az Alföld Turizmusáért” díjat** adományozta a Klaszternek a turizmus terén végzett sikeres nemzetközi tevékenysége elismeréseként.

Az Alap ünnepi évi Közgyűlése októberben elfogadta az Ügyrend módosításait és kiegészítéseit, kidolgozta az éves tagdíj módszerét, bemutatásra került az Alap projekt aktivitása.

Ma 53 aktív tagja van a Klaszternek Vajdaság 14 községéből, ugyanakkor további 11 vajdasági községgel van folyamatban a szoros együttműködésről szóló szerződéskötés.

Különös fontosságúak a felsőoktatási intézményekkel aláírt együttműködési megállapodások: EDUCONS Sremska Kamenica, Technikai tudományok egyeteme Újvidék, Természettudományi-matematikai egyetem Újvidék, Szerémségi Turisztikai Klaszter Ruma, Vajdasági Idegenforgalmi Szervezet, Szabadka-Palics mikrorégiós Klaszter, **fürdőközpontok:** Magyarakanizsa, Rednek, Melence, „Junaković” Apatin, Stari Slankamen, Óbecse, Palics, Villa breg Versec, Bezdán, **általános kórházak:** Zenta, Becse, Zombor, Versec, Újvidék, Szabadka, **Községi Idegenforgalmi szervezetek:** Magyarakanizsa, Zenta, Becse, Topolya, Kis-hegyes, Versec, Hódság, Szabadka, Ada, Szenttamás, Temerin, A szerbiai fürdők és klímahelyek egyesülete, a vajdasági falusi turizmusfejlesztési társulások, stb. 2009. utolsó negyedében beindult a Klaszter honlapja és a propagandaanyagok előkészítő munkálatai a 2010.évi kiállításokra.

Kiss Kornélia:

A Dél-Alföld turisztikai régió turisztikai kínálatának és keresletének bemutatása, a vendégforgalom alakulása 1998 és 2009 között

Az alábbiakban a Dél-Alföld régió turizmusa kerül bemutatásra a Központi Statisztikai Hivatal kereskedelmi szálláshelyekre vonatkozó statisztikái alapján. A turisztikai régiókról 1998 óta gyűjt statisztikai adatokat a KSH, amelyek lehetővé teszik, hogy hosszabb időtávon átfogó képet kapjunk a turizmus alakulásáról a Dél-Alföld turisztikai régióban. Az adatokat 1998-tól 2009-ig elemezzük, az utolsó, 2009-es évre csak előzetes adatok állnak rendelkezésre.

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása

A Dél-Alföld régió szálláskínálatában jelentős változások mentek végbe az elmúlt 12 évben. A kínálatot vizsgálva jól látható, hogy a szálláshely struktúrában komoly átalakulás következett be, amely – a nemzetközi és hazai trendekkel párhuzamosan – egyértelműen a minőségi szálláshelyek irányába való eltolódást tükrözi. A régióban ugyan a mai napig nem üzemel ötszallagos szálloda, de a szállodai kapacitás dinamikusan növekedett a vizsgált időszakban (1. és 2. táblázat). Az 1. és 2. táblázatban a kapacitás adatok minden évben július 31-ére vonatkoznak.

1. táblázat

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása a Dél-Alföldön, 1998-2009 (egységek száma)

	****	****	***	**	*	Szálloda összesen	Panzió	Turista- szálló	Ifjúsági szálló	Nyaraló- ház	Kemping	Mind- összesen
1998	0	0	33	11	6	50	140	0	19	42	38	289
1999	0	0	32	18	7	57	133	22	2	39	38	291
2000	0	0	32	19	7	58	146	28	1	41	37	311
2001	0	1	33	25	3	62	155	32	4	42	39	334
2002	0	1	43	26	3	73	156	36	8	47	39	359
2003	0	1	42	25	3	71	155	57	5	40	36	364
2004	0	2	44	22	3	71	110	54	7	32	33	307
2005	0	3	43	24	2	72	115	41	7	30	35	300
2006	0	3	43	25	1	72	104	47	6	30	32	291
2007	0	4	47	22	2	75	98	44	8	31	31	287
2008	0	6	48	23	1	78	107	40	9	32	32	298
2009	0	8	50	26	1	85	148	56	14	42	39	384

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

A szállodák száma több mint másfélszeresére, 50-ről 85-re emelkedett, ami ke-
reken 70%-os növekedést jelent. Ezen belül a négyszallagos házak megjelenése
jelentette a legnagyobb újdonságot a térségben, mivel 1998-ban még egy ilyen
kategóriájú szálloda sem volt, 2009-ben pedig már nyolc egység várta a régióba

érkezőket. A háromcsillagosok száma másfélszeresére (+51,5%), a kétszillagosok száma több mint kétszeresére (+136,4%) emelkedett 1998-ról 2009-re.

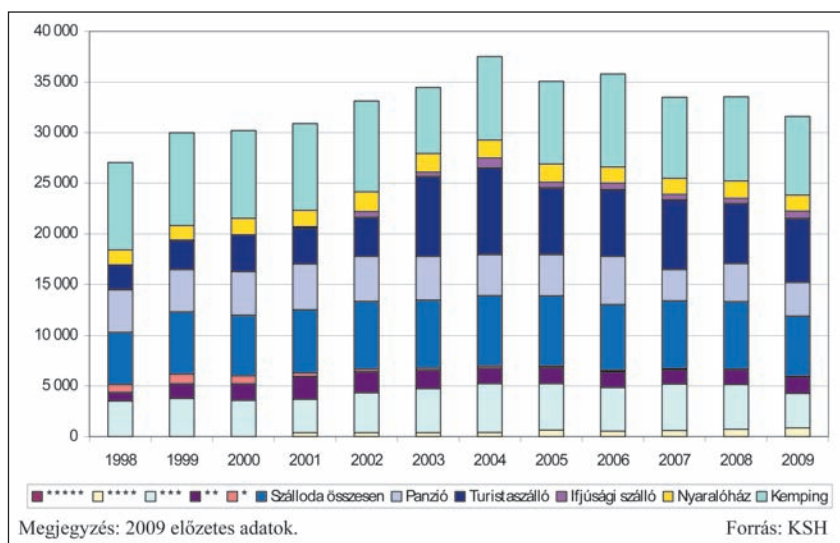
2. táblázat

A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása a Dél-Alföldön, 1998-2009 (férőhelyek száma)

	*****	****	***	**	*	Szálloda összesen	Panzió	Turista- szálló	Ifjúsági szálló	Nyaraló- ház	Kemping	Mind- összesen
1998	0	0	3 518	857	782	5 157	4 196	2 400	0	1 497	8 621	23 060
1999	0	0	3 755	1 463	953	6 171	4 109	2 867	48	1 443	9 170	23 808
2000	0	0	3 570	1 646	788	6 004	4 256	3 614	16	1 635	8 662	24 187
2001	0	390	3 283	2 298	307	6 278	4 448	3 553	132	1 613	8 574	24 598
2002	0	374	3 961	2 105	237	6 677	4 393	3 884	558	1 962	8 968	26 442
2003	0	374	4 359	1 820	191	6 744	4 274	7 918	404	1 851	6 506	27 697
2004	0	414	4 813	1 559	185	6 971	3 998	8 572	965	1 796	8 229	30 531
2005	0	640	4 598	1 578	149	6 965	3 996	6 628	540	1 815	8 140	28 084
2006	0	532	4 309	1 588	105	6 534	4 672	6 651	608	1 595	9 195	29 255
2007	0	608	4 573	1 424	109	6 714	3 011	6 932	509	1 610	7 990	26 766
2008	0	738	4 404	1 493	40	6 675	3 683	5 968	503	1 727	8 290	26 846
2009	0	860	3 400	1 671	33	5 964	3 238	6 350	707	1 594	7 770	25 623

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

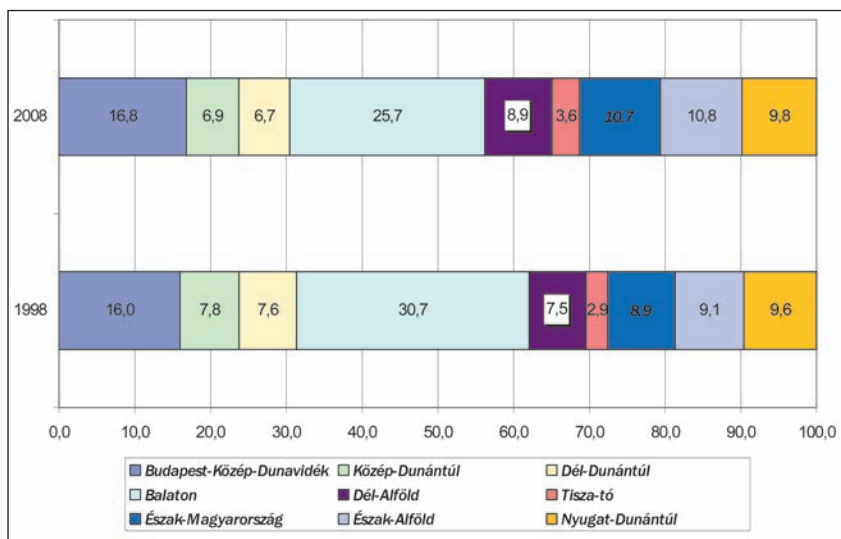
Forrás: KSH

1. ábra. A régió kereskedelmi szálláshelyein található férőhelyek számának alakulása, 1998-2009

A régió szerepe Magyarország turizmusában, részesedés a kínálatból és a keresletből

A Dél-alföldi régió férőhely-kapacitása az országos férőhelyek számához viszonyítva nem változott jelentősen a vizsgált több mint egy évtizedben. 1998-ban a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek 7,9%-a, 2009-ben 8,9%-a volt található a régióban. A 2. ábrán az összes turisztikai régió részesedése látható 1999-ben, illetve 2008-ban.

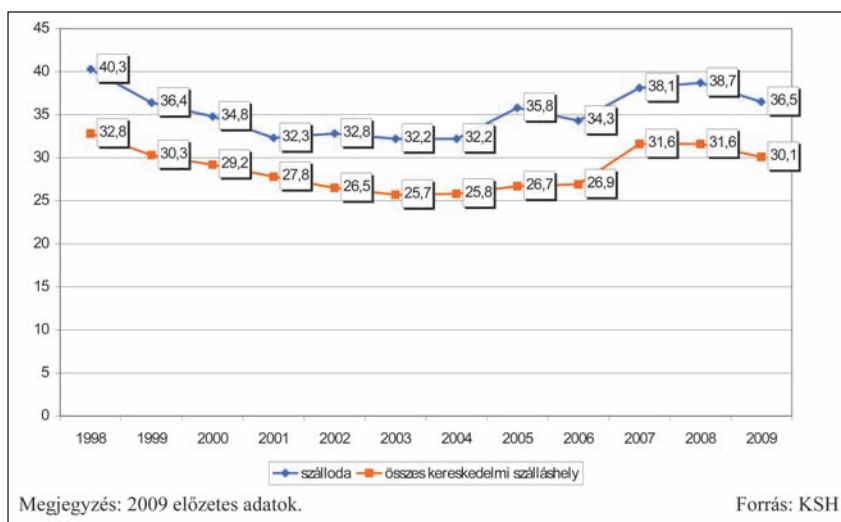
2. ábra. Az egyes régiók részesedése a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek számából, 1998, 2008* (%)

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

* 2009-re nem állnak rendelkezésre férőhely kapacitás adatok turisztikai régiók szerinti bontásban.

A szálláshelyek kapacitás-kihasználtságának alakulása

3. ábra

A kapacitás-kihasználtság alakulása a Dél-Alföld régióban, 1998-2009 (%)

A Dél-Alföld régió kereskedelmi szálláshelyein az országosnál kissé kedvezőtlenebbül alakult a szálláshelyek kapacitás-kihasználtsága. A kereskedelmi szálláshelyek átlagánál jobb eredményt könyvelhettek el a szállodák, ezen belül is elsősorban a három- és négycsillagos házak viszonylag magasabb foglaltsági adatainak köszönhető az átlagnál magasabb kapacitás-kihasználtság. 2007-től kezdve a szállodák között már a gyógy- és wellness szállodák adatai is szerepelnek, ezen belül a gyógyszállodák kapacitás-kihasználtsága messze meghaladja a régióban található többi szállástípusét, 2007-ben, 2008-ban és 2009-ben is rendre 55% felett volt. A 3. ábra a kapacitás-kihasználtság alakulását mutatja be a régióban 1998 és 2009 között.

A kereskedelmi szálláshelyek forgalma

A régióban a vizsgált időszakban 1998-hoz viszonyítva 8,0%-kal nőtt a vendégek száma, abszolút értékben 32 ezerrel több vendég fordult meg a régió kereskedelmi szálláshelyein. A vendégéjszakák tekintetében hasonló volt a növekedés mértéke, 2009-ben 7,6%-kal több vendégéjszakát regisztráltak, mint a bázis évben.

3. táblázat
A vendégforgalom alakulása a Dél-Alföld turisztikai régió kereskedelmi szálláshelyein, 1998-2009

	Vendég			Előző év = 100,0%			Vendégéjszaka			Előző év = 100,0%		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes	Külföld	belföld	összes
1998	131 967	269 153	401 120	93,8	96,9	95,9	307 363	654 933	962 296	90,6	89,8	90,1
1999	113 182	279 496	392 678	85,8	103,8	97,9	273 586	720 932	994 518	89,0	110,1	103,3
2000	114 473	274 546	389 019	101,1	98,2	99,1	275 250	673 590	948 840	100,6	93,4	95,4
2001	112 616	283 496	396 112	98,4	103,3	101,8	271 921	673 862	945 783	98,8	100,0	99,7
2002	112 856	291 545	404 401	100,2	102,8	102,1	262 932	706 117	969 049	96,7	104,8	102,5
2003	105 696	335 553	441 249	93,7	115,1	109,1	252 174	796 392	1 048 566	95,9	112,8	108,2
2004	107 615	321 933	429 548	101,8	95,9	97,3	256 948	770 682	1 027 630	101,9	96,8	98,0
2005	103 087	352 702	455 789	95,8	109,6	106,1	247 372	854 180	1 101 552	96,3	110,8	107,2
2006	100 111	345 814	445 925	97,1	98,0	97,8	251 286	851 470	1 102 756	101,6	99,7	100,1
2007	109 581	364 010	473 591	109,5	105,3	106,2	261 751	865 106	1 126 857	104,2	101,6	102,2
2008	113 577	368 053	481 630	103,6	101,1	101,7	264 186	899 969	1 164 155	100,9	104,0	103,3
2009	97 324	336 054	433 378	85,7	91,3	90,0	238 417	796 721	1 035 138	90,2	88,5	88,9

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

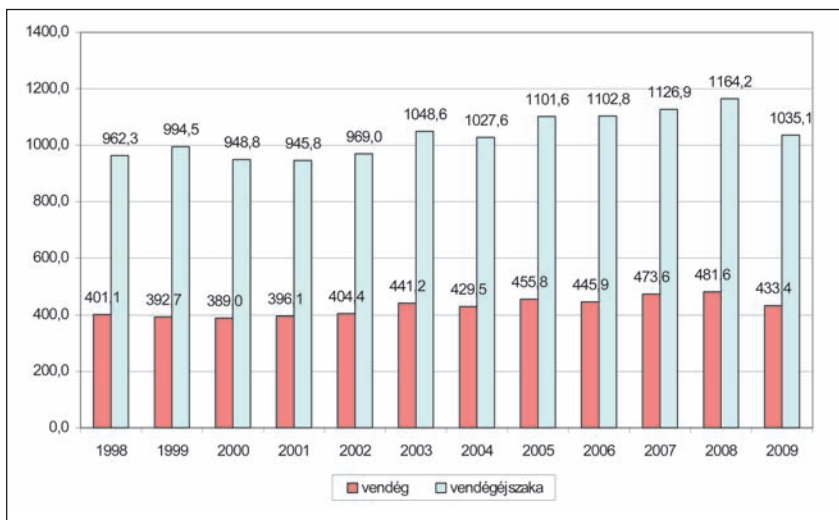
Forrás: KSH

Ha pedig a gazdasági válság miatt még kevésbé érintett 2008-as évet hasonlítjuk az 1998-as eredményekhez, még dinamikusabb fejlődés látható a vendégek (+20,1%) és vendégéjszakák (+21,0%) számában.

A 4. ábrán a vendégek és vendégéjszakák számának alakulása látható éves bontásban.

A pozitív eredmények egyértelműen a belföldi turizmus erősödésének köszönhetőek, mivel mind a belföldi vendégek száma (+24,9%), mind az általuk eltöltött vendégéjszakák száma (+21,6%) jelentősen emelkedett 1998-ról 2009-re. Ezzel szemben a külföldi vendégforgalom mind a vendégek, mind a vendégéjszakák tekintetében csökkent: 26,3%-kal kevesebb külföldi vendég 22,4%-kal kevesebb vendégéjszakát töltött a régió kereskedelmi szálláshelyein.

A 4. táblázat is a belföldi turizmus meghatározó szerepét mutatja: már 1998-ban is a vendégek 67,1%-a, illetve a vendégéjszakák 68,1%-a a belföldiektől

4. ábra. A vendégforgalom alakulása a Dél-Alföld turisztikai régió kereskedelmi szállásbelyein, 1998-2009 (ezer fő/ezer vendégéjszaka)

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

származott. A tendencia a vizsgált időszakban szinte töretlenül folytatódott, így 2009-ben – a Központi Statisztikai Hivatal előzetes adatai szerint – már a belföldiek adták a vendégek 77,5, illetve a vendégéjszakák 77,0%-át.

4. táblázat
A külföldi és belföldi vendégforgalom megoszlásának alakulása a régióban, 1998-2009 (%)

	Vendég		Vendégéjszaka	
	külföld	belföld	külföld	belföld
1998	32,9	67,1	31,9	68,1
1999	28,8	71,2	27,5	72,5
2000	29,4	70,6	29,0	71,0
2001	28,4	71,6	28,8	71,2
2002	27,9	72,1	27,1	72,9
2003	24,0	76,0	24,0	76,0
2004	25,1	74,9	25,0	75,0
2005	22,6	77,4	22,5	77,5
2006	22,5	77,5	22,8	77,2
2007	23,1	76,9	23,2	76,8
2008	23,6	76,4	22,7	77,3
2009	22,5	77,5	23,0	77,0

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

A régió vendégforgalmának az országos vendégforgalomból való részesedése az 5. táblázatban kerül bemutatásra.

A Dél-Alföld régió részesedése az országos vendégforgalomból, 1998-2009

	Vendég			Vendégéjszaka		
	külföld	belföld	összes	külföld	belföld	összes
1998	4,6	10,5	7,4	3,0	9,7	5,7
1999	4,1	10,1	7,1	2,8	9,8	5,7
2000	3,8	9,3	6,5	2,6	8,6	5,2
2001	3,7	9,4	6,5	2,5	8,7	5,1
2002	3,7	9,2	6,5	2,5	8,7	5,3
2003	3,6	10,0	7,0	2,5	9,3	5,6
2004	3,3	9,6	6,5	2,4	9,2	5,4
2005	3,0	9,7	6,5	2,3	9,5	5,6
2006	3,0	8,9	6,2	2,5	8,9	5,6
2007	3,2	9,0	6,3	2,6	8,7	5,6
2008	3,2	8,9	6,3	2,6	9,0	5,8
2009	3,1	8,8	6,2	2,6	8,6	5,7

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

A legnépszerűbb települések TOP20-as listáján 2009-ben két dél-alföldi település is található. Az összes kereskedelmi szálláshelyi vendégéjszaka alapján Gyula a 12., Szeged a 13. helyen végzett 199 862, illetve 189 888 vendégéjszakkával. A belföldi vendégek is kedvelik Gyulát, a település 172 247 vendégéjszakkával a belföldi ranglistán is a 12. helyen szerepelt, Szeged pedig a 16. helyen végzett 130 856 belföldi vendégéjszakkával. A külföldi vendégéjszakák száma alapján állított rangsorban Szeged a 16. helyen szerepel a 20 leglátogatottabb magyarországi település között 59 ezer külföldi vendégéjszakkával.

A beutazó turizmus alakulása, 1998-2009

Mint már említettük, a Dél-Alföld turisztikai régióban a belföldi turizmus szerepe a domináns, a külföldi vendégforgalom kevesebb, mint egyharmad részt képvisel a régió kereskedelmi szálláshelyeinek statisztikáiban. Ezen az alacsony részesedésen belül a régió legfontosabb küldőpiacai nem változtak jelentősen a vizsgált időszakban, ugyanakkor megfigyelhető egy átrendeződés közöttük, amelyben szomszédos országaink játszanak fontos szerepet.

A 6. táblázatban az 1998-as és a 2009-es tíz legfontosabb küldőpiac rangsorát mutatjuk be, azok külföldi vendégforgalomból való részesedésével együtt.

A 7. ábrán a 2009-ben legfontosabb tíz küldőpiac vendégéjszakáinak alakulását mutatjuk be. Jól látható, hogy Németországból – egy többnyire folyamatosan csökkenő tendencia nyomán – jelentősen kevesebb vendégéjszakát regisztrálnak a régió kereskedelmi szálláshelyein, ezzel együtt, az ország többi régiójához hasonlóan, még mindig Németország a Dél-Alföld legfontosabb küldőpiaca.

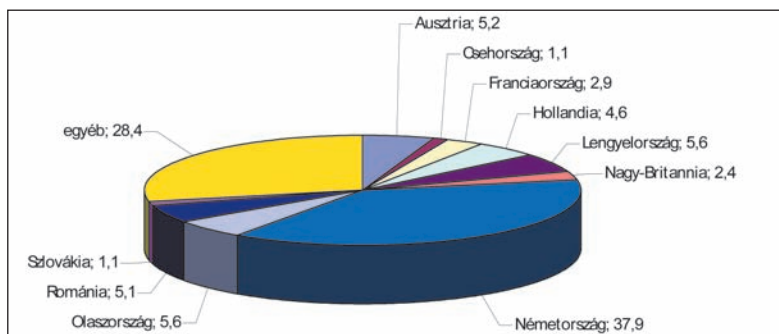
Németország mellett számos fontos küldőpiac esetében figyelhető meg a vendégéjszakák számának visszaesése a Dél-Alföld régióban. A csökkenés mértéke 1998-ról 2009-re 13,0% (Nagy-Britannia) és 44,0% (Olaszország) között

6. táblázat
A Dél-Alföld régió legfontosabb küldőpiacai a külföldi vendégéjszakák száma alapján,
1998 és 2009

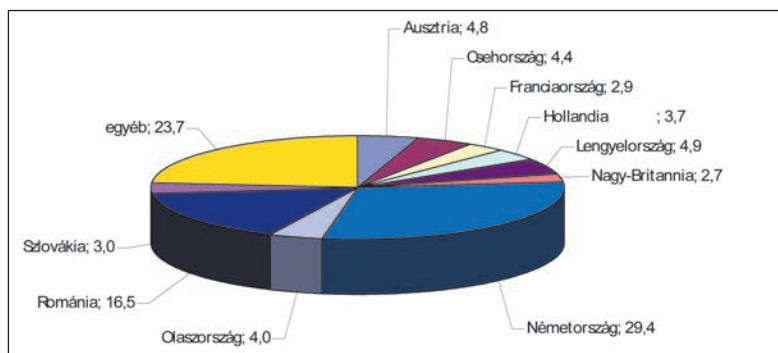
	Vendégek		Vendégéjszakák		Átlagos tartózkodási idő
	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)	nap
1998					
1. Németország	35 308	26,8	116 550	37,9	3,3
2. Jugoszláv Sz.K.	14 268	10,8	25 337	8,2	1,8
3. Lengyelország	10 492	8,0	17 295	5,6	1,6
4. Olaszország	7 955	6,0	17 225	5,6	2,2
5. Ausztria	6 486	4,9	16 116	5,2	2,5
6. Románia	10 606	8,0	15 597	5,1	1,5
7. Hollandia	5 110	3,9	14 095	4,6	2,8
8. Franciaország	4 258	3,2	9 010	2,9	2,1
9. Nagy-Britannia	3 192	2,4	7 609	2,5	2,4
10. Bulgária	3 629	2,7	7 370	2,4	2,0
Külföld összesen	131 967	32,9	307 363	31,9	2,3
Belföld összesen	269 153	67,1	654 933	68,1	2,4
Mindösszesen	401 120	100,0	962 296	100,0	2,4
2009					
1. Németország	22 981	23,6	69 994	29,4	3,0
2. Románia	20 121	20,7	39 448	16,5	2,0
3. Lengyelország	5 926	6,1	11 686	4,9	2,0
4. Ausztria	4 598	4,7	11 543	4,8	2,5
5. Csehország	5 475	5,6	10 539	4,4	1,9
6. Olaszország	4 161	4,3	9 646	4,0	2,3
7. Hollandia	3 230	3,3	8 787	3,7	2,7
8. Szlovákia	2 780	2,9	7 114	3,0	2,6
9. Franciaország	3 232	3,3	6 841	2,9	2,1
10. Nagy-Britannia	2 424	2,5	6 410	2,7	2,6
Külföld összesen	97 324	22,5	238 417	23,0	2,4
Belföld összesen	336 054	77,5	796 721	77,0	2,4
Mindösszesen	433 378	100,0	1 035 138	100,0	2,4

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

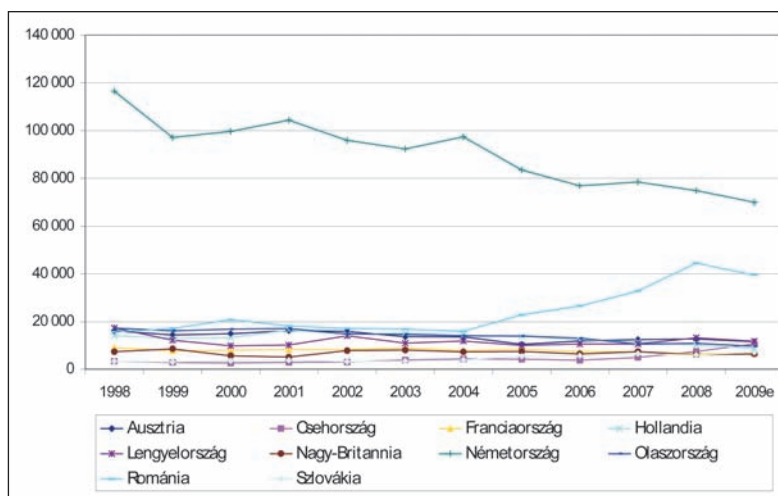
Forrás: KSH

5. ábra. A küldőpiacok részesedése a külföldi vendégéjszakák számából, 1998 (%) Megjegyzés: 2009 előzetes adatok. Forrás: KSH

6. ábra. A küldőpiacok részesedése a külföldi vendégéjszakák számából, 2009 (%) Megjegyzés: 2009 előzetes adatok. Forrás: KSH

7. ábra. A vendégéjszakák számának alakulása a Dél-Alföld régió legfontosabb küldőpiacáról, 1998-2009. Megjegyzés: 2009 előzetes adatok. Forrás: KSH

alakult. Ugyanakkor több szomszédos országból jelentősen nőtt a vendégéjszakák száma az elmúlt több mint egy évtizedben, a dél-alföldi régióban. Csehországból megháromszorozódott, Szlovákiából megkétszereződött a vendégéjszakák száma. A legnagyobb növekedést Románia esetében regisztrálták a régió kereskedelmi szálláshelyein: 2009-ben 23 ezerrel több vendégéjszakát töltöttek itt a román vendégek, mint 1998-ban (+152,9%) (7. táblázat).

Az egyes években a három legtöbb vendégéjszakát adó desztináció együttes részesedése a külföldi vendégéjszakák számából közel azonosan alakult, 46,3% és 51,3% között mozgott.

7. táblázat
A fő küldőpiacok vendégéjszaka számának változása, 2009/1998

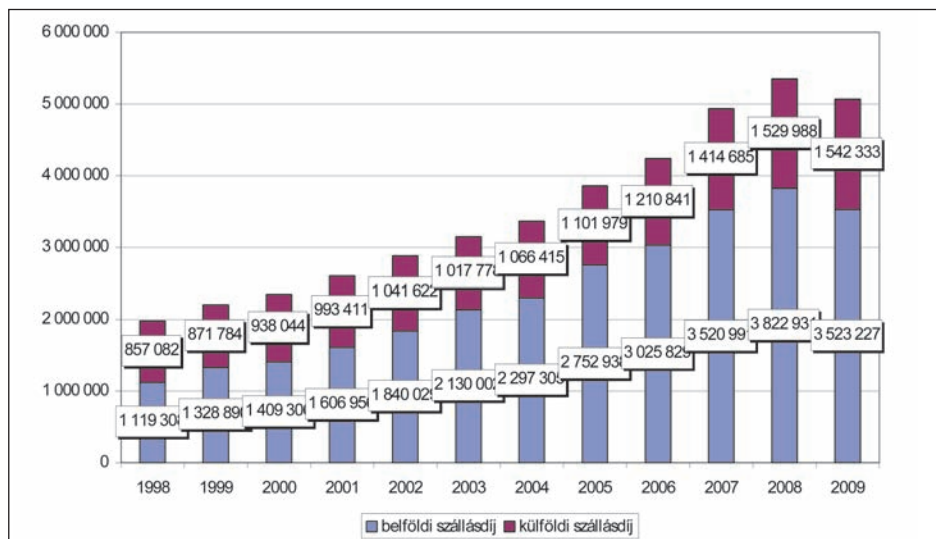
Küldőpiacok	Változás (2009/1998)	Változás abszolút értékben (2009/1998)
Ausztria	-28,4	-4 573
Csehország	209,8	7 137
Franciaország	-24,1	-2 169
Hollandia	-37,7	-5 308
Lengyelország	-32,4	-5 609
Nagy-Britannia	-13,0	-960
Németország	-39,9	-46 556
Olaszország	-44,0	-7 579
Románia	152,9	23 851
Szlovákia	113,2	3 778

Megjegyzés: 2009 előzetes adatok.

Forrás: KSH

A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételeinek alakulása 1998 és 2009 között

A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételei – a 2009-es, gazdasági válság által érintett év előzetes adataitól eltekintve – folyamatosan növekvő tendenciát mutattak a vizsgált időszakban a Dél-Alföldön turisztikai régióban. Csakúgy, mint a vendég-

8. ábra. A szállásdíj-bevételek alakulása a Dél-Alföld kereskedelmi szálláshelyein, 1998-2009. Megjegyzés: 2009 előzetes adatok. Forrás: KSH

forgalom esetében, a szállásdíjaknál is megfigyelhető az évek során egy egyértelmű súlyponteltolódás a belföldi turizmus irányába. A 8. ábrán az egyes évek bel- és külföldi szállásdíj-bevételeinek alakulását és azok megoszlását szemléltetjük.

Mind a belföldi, mind a külföldi szállásdíj-bevételek esetében a szállodák adták a bevételek kétharmadát, emellett a panziók szállásdíj-bevételei képeztek jelentősebb (15-20% közötti) arányt.

Összegzés

A turisztikai statisztikák elemzése alapján összefoglalva elmondható, hogy az elmúlt több mint egy évtized több pozitív eredményt hozott a Dél-Alföld turizmusában. A szálláshelyek átstrukturálódása következtében több négycsillagos ház és kevesebb alacsonyabb kategóriájú szálláshely várja a vendégeket a régióban. A vendégforgalomban a legszembetűnőbb változást a belföldi vendégek térnyerése jelentette, emellett a régió kereskedelmi szálláshelyeinek szállásdíj-bevétele is folyamatosan növekvő tendenciát mutatott az elmúlt tizenkét évben.

További információ:

Központi Statisztikai Hivatal (www.ksb.hu)

Magyar Turizmus Zrt. Piac- és Termékmenedzsment Irodájának Kutatási Csoportja (www.ittbon.hu)

Zárszó

Könyvünk elején ígértünk, hogy a zárszóban nyilatkozunk arról, hogyan éltük mi meg az elmúlt 12 évet. Sikeresnek? – Igen, személyes életünk szempontjából igen, hiszen nagyon szép és hasznos területen dolgozhattunk és sok jó kollégára, barátra leltünk. – De ez a mellékes, a fontos az, hogy használtunk-e? Végeztük legjobb tudásunk és szorgalmunk szerint, amit reánk bízta, de tudtuk/tudjuk, hogy régiókban is, az országos akarat és a helyi megvalósítók: – a pincérektől a séfekig, az utazásszervezőktől az idegenvezetőkhöz, az attrakciók üzemeltetőitől a szállásokat kínálókig, a térségfejlesztőktől a döntéshozókig, az önkormányzatoktól a parlamentig – tevékenysége a volt a döntő.

Amikor színre léptünk, volt egy jelmondatunk „Minél több turistát átcsábítani a Dunán!”. Ezt a törekvést számszerűsítettük is: fél millió turistát vártunk a Dél-Alföldre, és másfél millió vendégéjszakát reméltünk a század első évtizedének végére. Ha most a válság előtti, kezdeti „utolsó nyugodt évet” 2008 –t nézzük, közel kerültünk „tervünkhöz”, elismerés mindazoknak, akik ezt segítették. 2008-ban érte el a régió az elmúlt 12 éve legjobb eredményét: 481 ezer vendég 1 millió 134 ezer vendégéjszakát töltött el a kereskedelmi szálláshelyeken, és a legmagasabb volt a kereskedelmi szállások díjbevétele is. Ha hozzátesszük a nem kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmi adatait, akkor már talán teljesült is a cél. Viszont amikor viszonyítunk, az országos és más régiókhoz, már szerényebbeknek kell lennünk. A fenti csúcs teljesítés is csak 0,1% -kal haladja meg részesedésünket az országos forgalomból: 1998-ban 5,7%, 2008-ban 5,8%, ami mára lecsökkent. Az sem tolhatja el bennünket jó érzéssel, ha a régiós marketing központi forrásait nézegetjük, – reálértékben jelentős a „veszteség” igen csekély az összeg amivel ma az RMI gazdálkodik (– egy jelentős turisztikai értékekkel bíró alföldi kisváros többet költ ennél), igaz ennél valamivel több kerül elköltésre az országos promóció részeként. A RIB határozataink és saját erőfeszítéseink sem érték el, hogy legyen egyszer egy „Alföld kampány”, kiemelt anyagi támogatással. A turizmus fejlesztésére szánt, – és főleg az elköltött, – pénzek felett is érdemes elidőzni, összevetéseket végezni a régiók között, attól is szerényebbek lehetünk. Mindezek ellenére, – és mivel itt nincs „kettős vak kísérlet”, mint a gyógyhatások vizsgálatában – elmondhatjuk, hogy a kormányokon és önkormányzatokon átvélő 12 évben, rengeteg munka és erőfeszítés történt a Dél-Alföld turizmusának fejlődéséért, és ebben mi is részt vehettünk: Köszönet érte!

Magyarország turizmusát irányító Minisztériumok és vezetőik 1988-2010 években

Belkereskedelmi Minisztérium / BkM + Országos Idegenforgalmi Tanács

/ tárcaközi bizottság

- Miniszter: Szurdi István – 1976-ig, dr. Sággy Vilmos – 1976-1982, dr. Juhár Zoltán – 1982-1988. között.
- Miniszter első helyettese: dr. Sággy Vilmos – 1976-ig.
- Államtitkárok: dr. Sággy Vilmos, dr. Juhár Zoltán – 1976-tól.
- Miniszterhelyettesek: dr. Juhár Zoltán, Molnár Károly (vendéglátás).
- Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főosztály vezetői: Sívó Tibor, dr. Gellai Imre, dr. Benics László.
- Kereskedelemfejlesztési és Szervezési Főosztály vezetője: dr. Selényi József 1970 – 1978.
- BkM Országos Idegenforgalmi Hivatal / OIH – 1978 – 1987, első elnöke: Kállay Oszkár.

Kereskedelmi Minisztérium / KeM – OIH (1987 – 1989).

- Miniszter: dr. Marjai József miniszterelnök-helyettes / OIT elnöke – 1988, Beck Tamás – 1989.
- Államtitkár: Andrikó Miklós.
- Miniszterhelyettesek: dr. Schagrin Tamás (kereskedelem), dr. Gellai Imre (idegenforgalom, vendéglátás).
- Országos Idegenforgalmi Hivatal / KeM – OIH.

Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériuma / NGKM – OIH – 1989.

- Miniszter: dr. Kádár Béla – 1990-1994.
- Politikai államtitkár: dr. Bogár László
- Közigazgatási államtitkár: dr. Martonyi János
- Helyettes államtitkár: dr. Schagrin Tamás
- NGKM – OIH elnöke: dr. Gellai Imre

Ipari és Kereskedelmi Minisztérium / IKM – OIH – 1990. június – 1996.

- Miniszterek: dr. Bod Péter Ákos – 1990-1992, dr. Szabó Iván – 1992-1993, dr. Latorczai János – 1993-1994, Pál László – 1994-1995, Dunai Imre – 1995-1996, dr. Suchmann Tamás – 1996, dr. Fazakas Szabolcs – 1996-1998.
- Politikai államtitkárok: dr. Pohánkovics István, T. Asztalos Ildikó.
- Közigazgatási államtitkár dr. Gulácsi Gábor.
- Helyettes államtitkár dr. Schagrin Tamás.
- IKM-OIH elnöke: dr. Gellai Imre, dr. Kardos Kázmér, Téglássy Tamás (1993)
- IKM – OIH / Turisztikai Főosztály vezetője: Székely György.

Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium / IKIM – 1996 – 1998. + MT Rt. + OIB + RIB

- Miniszter: dr. Fazakas Szabolcs – 1996-1998.
- Politikai államtitkár: dr. Pohánkovics István
- Közigazgatási államtitkár: dr. Gulácsi Gábor
- Helyettes államtitkárok: dr. Schagrin Tamás, dr. Somogyi Zoltán.
- IKIM – OIH / Turisztikai Főosztály vezetője: Székely György.
- Üdülőtérületi Miniszteri Biztos: dr. Czeglédi József.

Gazdasági Minisztérium / GM – 1998 – 2002. + MT Rt. + OIB + RIB

- Miniszterek: dr. Chikán Attila – 1998-1999, dr. Matolcsy György – 2000-2002.
- Politikai államtitkárok: dr. Fónagy János, Glattfelder Béla.
- Közigazgatási államtitkár: dr. Nagy Róza
- Helyettes államtitkárok: dr. Somogyi Zoltán (1998-1999), dr. Kraft Péter (1999-2000), dr. Budai Zoltán (2001).
- GM Turizmus Szakterület: 1998 – 1999.
- GM Turisztikai Helyettes Államtitkárság: 1999 – 2000.
- Turisztikai Regionális Igazgatási Főosztály – 2000.
- Turisztikai Koordinációs Főosztály – 2000.
- Turisztikai Együttműködési Főosztály 2000-2002.

Miniszterelnöki Hivatal / MeH. + OIB + RIB / 2002.

- Miniszterek: dr. Kiss Elemér, Kiss Péter
- Politikai államtitkár: Pál Béla
- Turisztikai Államtitkárság: Székely György
- Turisztikai Hivatal

Gazdasági és Közlekedési Minisztérium / GKM / 2002-2003.

- Miniszter: dr. Csillag István – 2002. májustól.
- politikai államtitkár: Pál Béla.
- közigazgatási államtitkár:
- Turisztikai Hivatal, vezetője: Székely György

Miniszterelnöki Hivatal / MeH

- Tárcánélküli miniszter: Kolber István.
- Politikai államtitkár: Pál Béla
- Turisztikai Hivatal vezetője: Székely György.
- Magyar Turisztikai Hivatal elnöke: dr. Somogyi Zoltán.

Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (ÖTM) – 2006. augusztus 1-től.

- Miniszter: dr. Lamperth Mónika, Bajnai Gordon 2000-től.
- Államtitkár: dr. Ujhelyi István
- Turisztikai Szakállamtitkárok: dr. Somogyi Zoltán 2007-ig, majd dr. Kovács Miklós

- Turisztikai Szakállamtitkár Titkársága
- Turisztikai Főosztály vezetője: dr. Kovács Miklós.
- Turisztikai Irányítási Osztály vezetője: dr. Kovács Miklós.
- Turisztikai Fejlesztési Osztály vezetője: Mátyai Roland.

Önkormányzati Minisztérium (ÖM)

- Miniszterek: Gyenesei István 2008, Varga Zoltán 2009
- Államtitkár: Jauernik István.
- Turisztikai Szakállamtitkár: dr. Kovács Miklós

Magyar Turizmus Rt., majd Zrt. vezérigazgatói:

- 1994-1996: Dr. Somogyi Zoltán, 1996-1998: Dr. Erdei János, 1998-2000: Dr. Meggyes István
- 2000-2001: Zsámboki Gábor, 2001-2002: Dr. Árva László, 2002-2006: Dr. Galla Gábor
- 2006– : Dr. Róna Iván

Nyertes turisztikai pályázatok a megvalósítás útján

Turisztikai fejlesztések a Dél-Alföldön

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Dátum: 2010.03.30.

Turisztikai célú fejlesztések

A prioritási tengely kiemelt céljai:

- A turisztikai célú bevételek növelése
- A vendégforgalom emelése az átlagos tartózkodási idő meghosszabbításán keresztül
- Kereskedelmi szálláshelyek szoba kapacitás kihasználtságának növelése

Forrás 7 évre 170 millió Euró (43-47 milliárd Ft)

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Dél-alföldi Regionális Operatív Program 2007-2013

DARFT 2006. decemberében fogadta el

Célkitűzések:

- A regionális gazdaság erősítése és versenyképességének növelése
- A lakosság életkörülményeit meghatározó települési, környezeti állapot javítása a régió kohéziójának erősítése érdekében

Összes forrás: 880 millió Euró (230-250 MrdFt)

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Támogatott fejlesztések I.

- „Dél-Alföld Spa”, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése:
A meglévő fürdőkben az egészségturisztikai szolgáltatások (gyógyászati, wellness, sport) fejlesztése
2007-ben 8,3 MrdFt
2009-ben 0 Ft
- Kulturális és szellemi értékekre épülő turizmus:
Múzeumok, témaparkok, kastélyok, várak felújítása, látogatóbarát és turisztikai célú fejlesztése
2007-ben 2,0 MrdFt
2009-ben 2,4 MrdFt

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Prioritások

1. Regionális gazdaságfejlesztés
2. Turisztikai célú fejlesztések
3. Közlekedési infrastruktúra fejlesztés
4. Humán infrastruktúra fejlesztés
5. Térségfejlesztés

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Támogatott fejlesztések II.

- Kulturális és gasztronómiai turisztikai rendezvények infrastrukturális háttérének fejlesztése
2007-ben 300 millió
2009-ben 0 Ft
- Bor és pálinka turizmushoz kapcsolódó fejlesztések:
A Dél-alföldi régió borvidékein és a pálinka, mint hungarikumhoz kapcsolódó infrastruktúra- és promóciós fejlesztések megvalósítása kizárólag turisztikai céllal
2007-ben 400 millió
2009-ben 1 MrdFt
- Aktív turizmus:
Természetes vizek mentén a vízi turizmushoz kapcsolódó turisztikai célú fejlesztések, tematikus létesítmények és kalandparkok kialakítása, lovas turisztikai fejlesztések, természeti és környezeti értékek ökoturisztikai célú fejlesztése
2007-ben 1,2 MrdFt
2009-ben 2,3 MrdFt

DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Támogatott fejlesztések III.

Vonzerőkhöz kapcsolódóan a szálláshelyek mennyiségi és minőségi fejlesztése:

Új kereskedelmi szálláshelyek építése, meglévő kereskedelmi szálláshelyek kapacitásnövelése és szolgáltatásainak minőségi és mennyiségi fejlesztése
2007-ben 4,9 MrdFt
2009-ben 2,8 MrdFt

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Versenyképes turisztikai termék- és attrakciófejlesztés

Újszegedi Fürdőkomplexum

Támogatási összeg: 3 000 000 000 Ft
Összköltségvetés: 6 000 000 000 Ft
Projekt tervezett befejezése: 2010.05.29.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Pályázatok

2007-ben meghirdetett összforrás	21,7 MrdFt
Beérkezett pályázatok 124 db	27,9 MrdFt
Támogatott pályázatok 53 db	19,2 MrdFt
2009-ben meghirdetett összforrás	9,3 MrdFt
Beérkezett pályázatok 100 db	18,5 MrdFt

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Kiskunmajsai Jonathermál gyógy- és élményfürdő

Támogatási összeg: 406 994 000 Ft
Összköltségvetés: 830 600 000 Ft
Projekt tervezett befejezése: 2011.01.10.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Várható eredmények az eddig támogatott pályázatok alapján

- Támogatott turisztikai attrakciók látogatottsága kb. 540 ezer fővel nő
- A támogatott turisztikai szálláshelyek kapacitás kihasználtsága az átlagos 30 % helyett 60 % körül várható
- Létrejön 24 új munkahely

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Makói Gyógy- és Termálfürdő

Támogatási összeg: 1 543 307 000 Ft
Összköltségvetés: 3 193 000 000 Ft
Projekt tervezett befejezése: 2011.08.31.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Erzsébet Mórahalmi Gyógyfürdő

Támogatási összeg: 440 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 880 000 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2011.05.31.

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Tisza-parti Termálfürdő, Tiszakécske

Támogatási összeg: 342 429 000 Ft
 Összköltségvetés: 704 425 270 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2011.06.10.

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Hód-Spa Élmenyfürdő

Támogatási összeg: 588 538 724 Ft
 Összköltségvetés: 2 150 105 793 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2011.06.30

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Hajósi Érseki Kastély

Támogatási összeg: 472 920 000 Ft
 Összköltségvetés: 963 000 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010. november

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Dél-Alföld Spa, egészségturisztikai létesítmények komplex fejlesztése

Oroszháza-Gyopárosfürdő az "Alföld Gyöngye"

Támogatási összeg: 754 800 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 509 600 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2011.03.31.

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark

Támogatási összeg: 463 100 000 Ft
 Összköltségvetés: 872 100 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.05.31.

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ

DARFU Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Hódmezővásárhelyi Emlékpont

Támogatási összeg: 159 408 305 Ft
 Összköltségvetés: 198 022 740 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.03.31.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Szegedi Tudományegyetem Interaktív Természettudományi Témapark

Támogatási összeg: 137 140 721 Ft
 Összköltségvetés: 161 440 721 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.31.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Kiskőrösi Közüli Szakgyűjtemény

Támogatási összeg: 295 687 380 Ft
 Összköltségvetés: 369 609 225 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.11.30.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Kulturális és gasztronómiai turisztikai célú rendezvények infrastrukturális háttérének fejlesztése

Bajai Halászfőző Népünnepély

Támogatási összeg: 33 180 317 Ft
 Összköltségvetés: 67 714 932 Ft
 Projekt befejezése: 2009.06.30.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Múzeumok, tájházak, tematikus bemutatóhelyek, témaparkok, épített örökségek fejlesztése

Sándorfalva - Budai Sándor Emlékház és a Pallavicini kastély

Támogatási összeg: 165 479 359 Ft
 Összköltségvetés: 199 612 219 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.11.30.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Kulturális és gasztronómiai turisztikai célú rendezvények infrastrukturális háttérének fejlesztése

Szöregi homokbánya

Támogatási összeg: 24 974 996 Ft
 Összköltségvetés: 49 949 996 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2009.10.31.

DAEPFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügyműhely Nonprofit Kft.

Kulturális és gasztronómiai turisztikai célú rendezvények infrastrukturális hátterének fejlesztése

Vízi-színpad a Körös holtágának partján - Szarvas

Támogatási összeg: 135 456 016 Ft
 Összköltségvetés: 270 916 053 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.11.15.

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Bor- és pálinkaturizmushoz kapcsolódó kizárólag turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések

Beretvás Bor- és pálinkatörténeti bemutatóhely - Kerekegyháza

Támogatási összeg: 27 328 636 Ft
 Összköltségvetés: 59 410 078 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.02.26

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Kulturális és gasztronómiai turisztikai célú rendezvények infrastrukturális hátterének fejlesztése

A Szegedi Szabadtéri Játékok eszközbeszerzése

Támogatási összeg: 49 869 200 Ft
 Összköltségvetés: 99 869 200 Ft
 Projekt befejezése: 2009.06.30

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Bor- és pálinkaturizmushoz kapcsolódó kizárólag turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések

Hajós-bajai szőlő- és borkultúrára épülő borbemutató és látványpince

Támogatási összeg: 34 189 083 Ft
 Összköltségvetés: 68 378 167 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.31.

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Bor- és pálinkaturizmushoz kapcsolódó kizárólag turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések

Pincelakat Borturisztikai Központ - Császártöltés

Támogatási összeg: 160 003 408 Ft
 Összköltségvetés: 325 012 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.31.

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Bor- és pálinkaturizmushoz kapcsolódó kizárólag turisztikai célú infrastrukturális fejlesztések

Borház: szőlészeti, borászati bemutató- és kóstolóhely - Mórahalom

Támogatási összeg: 57 953 913 Ft
 Összköltségvetés: 118 273 292 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.08.31.

DAEPD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügymunkatársaság Rt.

Aktív turisztikai fejlesztések

"Baja Vízi Kapuja"

Támogatási összeg: 82 288 473 Ft
 Összköltségvetés: 167 935 609 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.04.30.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Maroshát - Gyalogtúra útvonalak

Támogatási összeg: 754 800 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 509 400 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2011.03.31.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Kis-Magyarország Botanikus Kert

Támogatási összeg: 219 968 330 Ft
 Összköltségvetés: 444 968 330 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.07.20.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Móra-túra útvonal

Támogatási összeg: 164 530 414 Ft
 Összköltségvetés: 193 667 350 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.03.30.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Tisza-Körös-zugi gyalogtúra útvonal - Csongrád

Támogatási összeg: 32 069 491 Ft
 Összköltségvetés: 37 728 813 Ft
 Projekt befejezése: 2009.12.31.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Mártélyi Üdülőtérlet - Hódmezővásárhely

Támogatási összeg: 24 998 626 Ft
 Összköltségvetés: 49 997 252 Ft
 Projekt befejezése: 2009.09.30.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Sándorfalvi volt bányatavak

Támogatási összeg: 95 669 342 Ft
 Összköltségvetés: 199 727 229 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.09.30.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Kiskunhalasi Csipke Hotel

Támogatási összeg: 223 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 93 200 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010. 06. 01.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Aktív turisztikai fejlesztések

Gyalogtúra útvonalak a történelmi Magyarország közepén, Szarvason

Támogatási összeg: 70 142 479 Ft
 Összköltségvetés: 140 284 958 Ft
 Projekt befejezése: 2010.05.31.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Hotel Három Gúnár fejlesztése és bővítése

Támogatási összeg: 299 430 933 Ft
 Összköltségvetés: 749 701 886 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.31.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Veránka-sziget

Támogatási összeg: 198 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 79 200 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.15.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Gyulai Erkel Hotel fejlesztése

Támogatási összeg: 600 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 870 255 530 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.11.30.

DARFUD Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Hotel Colosseum wellness- és konferencia szálloda- Mórahalmon

Támogatási összeg: 512 295 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 707 650 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.31.

DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Hunguest Hotel Forrás fejlesztése

Támogatási összeg: 600 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 567 284 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.03.31.

DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Gyula Agro Hotel fejlesztése

Támogatási összeg: 510 000 000 Ft
 Összköltségvetés: 1 349 220 000 Ft
 Projekt tervezett befejezése: 2010.12.15.

DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Kereskedelmi szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése

Gingko-Sas Hotel Fejlesztése

Megkért támogatás: 377 244 210 Ft
 Projekt összköltsége: 1 257 900 000 Ft.
 Projekt tervezett befejezése: 2010.07.31.

DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Gila Gyöngyi
 DARFÜ Nonprofit Kft.

DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.

Az RMI dolgozói

A munkaszervezetekben tevékenykedtek:

Dél-alföldi RIB titkárság (1988.05 -1999.12-30:

Dr. Albel Andor titkárság mb. vezetője, és a munkatársak: Borlai László, Gál Magdolna, Szatmáry Judit, Szűcs Irén

Dél-alföldi RMI

Igazgatói: dr. Albel Andor a RIB tagok között megtörtént, Dedák Angéla igazgatói munkáját a történeti fejezetben írta le, 2008 szeptemberétől Gulyás Péter vezeti az igazgatóságot .

Dr. Albel Andor

Dedák Angéla

Gulyás Péter

Gulyás Péter életrajza

Geográfus és közgazdász diplomámat a Szegedi Tudományegyetemen szereztem, majd ugyanott a Földtudományi Doktori Iskola hallgatója vagyok. 2001. szeptemberétől dolgozom a Dél-alföldi RMI-nél, 2008. augusztusáig marketing menedzserként, majd ekkortól RMI igazgatóként. A turisztikai marketing valamennyi területével foglalkoztam a kiadványok szerkesztésétől kezdve a study tour-ok szervezésén át az e-marketingig.

Munkám során a régió turisztikai fejlesztési programjainak kidolgozásában is részt vehettem.

Pap Mária

2000. február 1-én jöttem az RMI-hez: Dedák Angéla igazgató egy „németest” keresett, aki február közepén már Münchenbe tudott utazni kiállításra. A közös munka során aztán más kvalitásaim is hasznosnak bizonyultak, s emberileg is összekovácsolódtunk. Nagy lendülettel dolgoztunk, eleinte hármasban – Szűcs Irénkével –, később Gulyás Petivel, Hricz (akkor még: Varga) Elvirával kiegészülve. 2003. de-

cemberében Angéla a budapesti központba ment, két hónapig megbízott igazgatóként vezetem az irodát. Ezután 2005-ig Albel Andor vezetése alatt dolgoztunk, a lelkesedés itt már komoly rutinnal egészült ki csapatszinten. 2005-ben sikerrel pályáztam a berlini turisztikai képviselő vezetésére, majd csodálatos és mozgalmas 4 évet töltöttem Németország fővárosában. A négyéves kiküldetés lejártá után 2009-ben visszatértem a Dél-alföldi RMI kötelékébe, ahol immáron Gulyás Péter igazgató és a régi-új kollégák számítanak rám. A turizmusmarketing minden eszközét immáron begyakoroltam, de szerencsére minden kampány és akció új kihívásokat is tartogat. Vagyis a munka megunthatatlan és sosem fogy el, a csapat pedig remek.

Szűcs Irén

1999. május 1.-től dolgozom a turizmus/marketing területen előbb a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság Titkárságán, majd központi (minisztériumi) átalakítás után, 1999. december 31.-től a Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság munkatársaként. Marketing menedzserként a pályázatok komplett kiírásától, az elszámolásig, pénzügyi tevékenységektől a controllingig, a kiállítás és rendezvényszervezéstől az igazgatóhelyettesi teendők ellátásáig igen széleskörű feladatok tartoztak a munkakörömhöz. Ezt a munkát csak teljes elhivatottsággal lehet végezni, ahol nem számít sem idő, sem tér, sem napszak, sem évszak. Küzdelem és szenvedély, igazi misszió. „Mondottam ember: Küzdj, és bízva bízzál!” (*Madách*)

Hricz Elvira

2001. február 1-jén gyakornokként kezdtem pályafutásomat a Magyar Turizmus Rt. Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóságán. Első feladatom volt az „A Tisza” c. kampánykiadvány régiós oldalainak elkészítése a ciánszennyezésből ocsúdó folyó népszerűsítésére. 2001. augusztus 1-től marketing asszisztensként, majd a következő évtől marketing menedzserként dolgozom. Főbb feladataim közé elsősorban a kiadványok készítése, PR anyagok, hirdetések megjelentetése, belföldi és külföldi kiállításokon való részvétel tartozik, 2009 óta az adminisztrációt és a pénztár kezelését is végzem, 2010-ben pedig a RIB titkári teendőket is átvettem. A munkán kívül a családom és – több civil szervezet aktív tagjaként az önkéntesség – tölti ki a szabadidőmet.

Tokaji Katalin

2004. augusztusában gyakornokként kezdtem a dél-alföldi RMI-ben a működésemet, majd 2005. január óta munkaviszonyban vagyok a céggel. Munkám során több munkakörben megfordultam, sokféle feladatot kaptam, melyeket mindig igyekeztem magas minőségben elvégezni. Többek közt mindig szívesen vettem részt kiállításon, vagy örömmel készítettem kiadványokat, írtam cikkeket, és a Vizek éve témaév felelőseként vagy az ifjúsági kampány vezetőjeként is igyekeztem helyt állni. Dr. Albel Andor, majd Gulyás Péter igazgató lehetővé tették, hogy szabadságaimat úgy vehessem ki, hogy munkám mellett, el tudjam végezni a Szent István Egyetem gyulai szakán a 3 és fél éves egészségturizmus szakirányú képzést. Így sikeresen megszereztem a második, immáron szakmai diplomámat. Bár ez alatt a néhány év alatt többször is változott a kollegák összetétele mindig úgy éreztem, hogy jó csapatot alkotunk és néhány gyakornok és kolleganő személyében barátnőkre is leltem.

Pirosné Blénessy Erika

2001-ben, a szolnoki Kereskedelmi és Gazdasági Főiskolán Vendéglátó és Szálloda szakos közgazdászként diplomáztam. Ezt követően a HUNGUEST Hotels központi Értékesítési Igazgatóságán, Budapesten, helyezkedtem el. Munka mellett levelező tagozaton megszereztem másod-diplomámat a Debreceni Egyetem közgazdaságtudományi Karán. 2005 szeptemberében párommal Gyulán kezdtük el közös életünket. Azóta kis kihagyással, a Magyar Turizmus Zrt. Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóságának csapatát erősítem. Dr. Albel Andor irányítása alatt főként külföld feladatkörébe tartozó marketing menedzseri feladatokat láttam el, mint külkapcsolatok gondozása, prezentációk, kiállítások, tanulmányutak szervezése, nagyregió kiadványok teljes körű menedzselése, PR cikkek készítése. 2007 decemberében megszületett kislányom, Kata, akivel 2 évig otthon éltem meg az anyaság csodálatos létét. 2010. február közepén tértem vissza munkahelyemre, ahol teljesen új feladatok vártak rám az új igazgató, Gulyás Péter szárnyai alatt. Úgy érzem, hogy egy nagyon jó kollektíva alakult ki az évek során és nagy örömömre szolgál, hogy újra tagja lehetek a csapatnak.

Halász Ágnes

A Veszprémi Egyetem Idegenforgalmi és Szálloda szakán folytattam szakmai tanulmányaimat 1998 és 2002 között. A főiskolai végzettség mellet idegenvezetői

(1998), valamint valuta-pénztárosi (1999) képesítést is szereztem Ezt követően Pécsen a Palatinus szállodában dolgoztam kezdetben gyakornokként ezt követően pedig recepciós-ként 2001 augusztusától 2003 decemberéig.

A Regionális Idegenforgalmi Bizottsággal 2007 őszén kerültem kapcsolatba, mint a Dél-alföldi RMI marketing menedzsere. Rövid, fél éves működésem alatt a Békéscsabai Kolbászfesztivál, a Torkos Csütörtök, a Budapesti Utazási kiállítás – hogy csak a legfontosabbakat említsem- regionális szintű szervezésében lebonyolításában vehettem részt. A regionális kiadványaink szerkesztése, a partnereinkkel való kapcsolattartás az országos szintű marketig tevékenységek jelentették a napi teendők mellett a munka változatos, kreatív részét. A munka ezen részébe egyelőre csak kis betekintést nyerhettem, remélem GYES-ről való visszatérésemet követően több területen is elmélyedhetek a feladatokban.

Tóthné Hamza Gabriella:

1978. október 21.-én született Gyulán. 1999 és 2007 között a Gyulán a Pándy Kálmán kórház gyermek intenzív osztályán dolgozott ápolónőként, majd 2007 májusától 2008 áprilisáig egy pályázat kapcsán projekt menedzserként tevékenykedett a Dél-alföldi Fürdők Egyesületénél a Dél -alföldi Termál klaszternél. 2008 áprilisától 2009 februárjáig a Magyar Turizmus Zrt. Dél-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság marketing menedzsereként tevékenykedett. Fenti munkái mellett 2005-2009 között a Szolnoki Főiskola hallgatójaként az Idegenforgalmi és Szálloda szakon közgazdász diplomát szerzett. 2009 szeptembere óta a Lovász Rendezvényszervező Kft-nél dolgozom, mint személyi titkár és gazdasági ügyintéző. Mi szervezzük a Magyar Országos Pálinka és Nemzetközi Gyümölcspárlat Versenyt (Gyula-Budapest) illetve a Kisüsti Pálinkafesztivált Gyulán.

Valamint: Kurunczi Mariann, Kóráné Figuli Beatrice, Juhász Ditta, Vincze Árpád akik mind hasznos tagjai voltak az igazgatóságnak.

RMI-nál végeztek gyakornoki munkát: Terhes Viktória, Csík Edit, Berta Dávid, Hegyiné Galuska Adrienn, Grosz Nikolett, Sánta János, Börcsök Zsuzsanna, köszönet munkájukért.

Valamennyien tisztelettel és barátsággal gondolunk Árkiné Gombás Edit KÖZÉP DUNÁNTÚLI, Kardos Endre BUDAPEST-KÖZÉP-DUNAVIDÉKI Katona Ilona ÉSZAK-ALFÖLDI Hegyi Zsuzsanna DÉL-DUNÁNTÚLI RMI Igazgatókra, dr. Kovács Miklós és Dani Barbara BALATONI RTPI, Molnár Anita TISZA-TAVI RTPI vezetőkre valamint Hidvéginé Molnár Judit ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI Tama István NYUGAT-DUNÁNTÚLI RMI Igazgatókra, elődjeikre és valamennyi munkatársukra.

Alföld Turizmusáért díjban részesültek (1999-2009)

1999-ben:

Alföld Tours Utazási Iroda, Szeged – Roczkov György irodavezető; Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark, Ópusztaszer – Nagy László igazgató; Coop-tourist Rt. Szegedi fiókirodája – Nacsá Józsefné irodavezető, Dr. Csatári Erzsébet a RIB tagja, Dr. Tokaji Ferenc a RIB elnöke; Farkas Sándor; Pusztamérges Önkormányzata, Börcsök Antal polgármester, RIB tag Dr. Sipos András a Szarvasi Arborétum igazgatója, Tanyacsárda Kft. Gömöri Ferenc, RIB alelnök

Balról: Dr. Albel Andor, Babák Mihály, Roczkov György, Dr. Csatári Erzsébet, Nagy László, Dr. Tokaji Ferenc, Nacsá Józsefné, Farkas Sándor, Börcsök Antal és dr. Sipos András

2000-ben:

Kocsis Imréné, Vozár Márton – Békéscsaba, Terenyi István Szeged és Térsége Turisztikai Szolgáltató Kht., Szarvas Város Önkormányzata Kerekegyháza Önkormányzata, Csongrádi Idegenforgalmi Kft., Galopp Kft. Gyula, Bugac Tours Kft.

Balról: Kovács Zoltán, Vozár Márton, Terenyi István, Steigerwald József, Kocsis Imréné, Erdős László, Czákó István

2002-ben:

Garaczi János, Hajdú Lajos, Dr. Ambrus Zoltán, Mórahalom Város Önkormányzata, Nagybaracska Önkormányzata, Szabadkígyós Önkormányzata, Morton's Utazási Iroda, Bugaci Csárda Kft. Szabó I. Róbert, Antoon Geuskens

Balról: Király József, Tót József, Baranyó Géza, Garaczi János, Balogh József, Dr. Ambrus Zoltán, Szabó Róbert, Antoon Geuskens, Dedák Angéla, Babák Mihály, Hajdú Lajos, Jászai György

2003-ban:

Deutschné Sipos Irén, Csekő Anita, Novotel Szeged, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatósága, Tourinform Mórahalom, Orosháza Város Önkormányzata, Heléne Schunk

2004-ben:

Négyesfogathajtó VB Szervezőbizottsága, Fogathajtó VB Kft., Frank Sándor, Polgár Kálmán, Gyula Város Önkormányzata, Békéscsabai Tourinform Iroda, Gerhard Stengel (Frankfurt, Bad Wilbel)

2005-ben:

Balikó Béla – a Hungarhotels nyugalmazott igazgatója, **Petőfiné Szabó Éva** Tiszakécskei Tisza-parti Termálfürdő, III. Lovas Világtalálkozó Szervezőbizottsága – **Tóth Ferenc**, Gerébi Kúria Kft. - **Látos Lajos**, Makó Város Önkormányzata, **Glózik Klára** - Szarvasi Tourinform Iroda, **Oliver Christen** – a Ruzsai Virág Tanya

Balról: Gilicze János, Látos Lajos, Glózik Klára, Tóth Ferenc, Petőfiné Szabó Éva, Balikó Béla

2006-ban:

Kunz Péter nyugalmazott szállodaigazgató, Kun Péter mesterszakács, Bio Tanya Kamilla Vendégház (Czakóné Bartucz Katalin), Liget Wellness Hotel és Camping (Mihály Mariann), **Dedák Angéla (képünkön lent)**, **Giorgio Cesari, Olaszország, Budrio (képünkön lent)**

Balról: Nacsa József, Dr.Solymos László, Kunz Péter, Mibály Mariann, Czakóné Bartucz Katalin, Kun Péter, Gömöri Ferenc

2007-ben:

Szabó Károly a Bács-Kiskun megyei közgyűlés korábbi alelnökeként, **Prohászka Béla** Venesz-díjas mesterszakács, Gyulai Várfürdő Kft. – **Cséfán Lajos**, Jonathermál Zrt. – **Szikora Gyula**, a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Szegedi Szabadtéri Játékok Kht. – **Bátyai Edina**, MT Zrt. Kolozsvári Külképviselet – **Dr. Bíró Gáspár**

Balról: Szabó Károly, Sipos Zsolt, Dr. Bíró Gáspár, Dr. Tokaji Ferenc, Bátiai Edina, Szikora Szabina, Cséfán Lajos, Prohászka Béla, Dr. Róna Iván

2008-ban:

Varga József, dr.Újhelyi István, Kondorosi Csárda - **Tímár András,** Gyulaturist **Petrovszki Pálné,** a Csongrád Megyei Önkormányzat turisztikai referense **Zalányi Ágnes,** Talpas János turisztikai szakértő és **Nicu Radulescu** az OPTBR elnöke a Magyar-Román turisztikai kapcsolatokért

Különdíjak: A Nemzeti Szakácsválogatott Bács-Kiskun Megyei tagjainak, a Békés Megyei Gasztronómia Team tagjainak

2009-ben

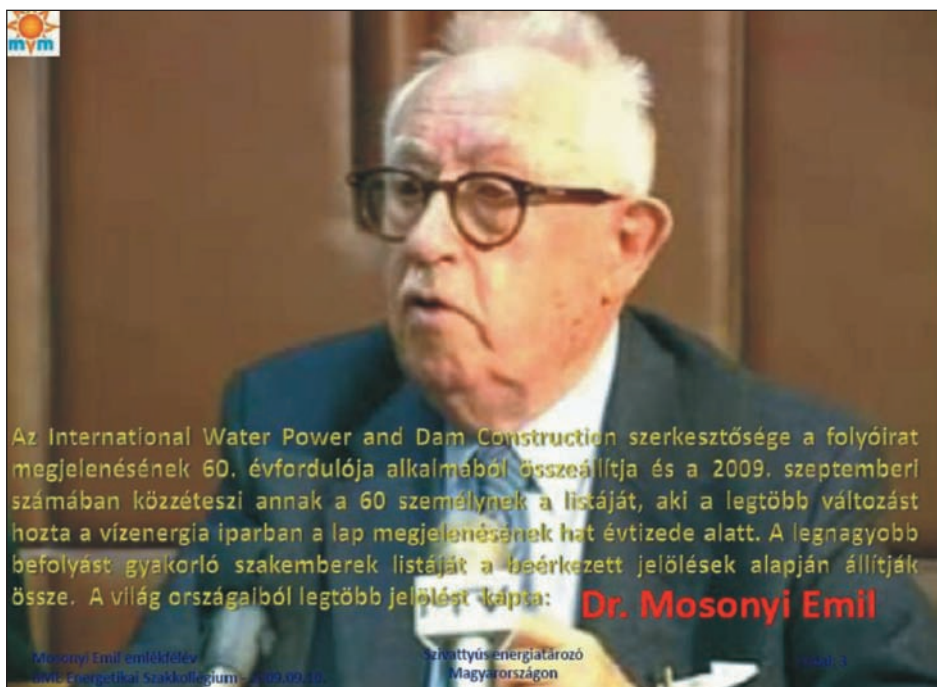
Pálinkás József a Vajdsági Egészségturisztikai klaszter igazgatója., **Dr. Ruszinkó Ádám** az EuroSpa Hungary Kft. turisztikai igazgatója, **Dr. Demeter László** a Szarvasi Gyógy-Termál Kft. Ügyvezetője, a XIII. Kettesfogathajtó Világbajnokság szervezői, **Szentes Város Önkormányzata,** **Bajai Tourinform Iroda.**

Dél-Alföldi RIB Gasztronómiai Díját kapták: - a Csabai Sörfesztivál és Csülökparádé, amely Bora Imre és Csalánosi László szervezők, a Kiskunmajsai Sör – Fürdő Fesztivál , Asztalos László az Európai Kenyérünnep szervezője.

Balról: Dr. Demeter László, Gulyás Péter, Szikora Gyula, Dr. Tokaji Ferenc, Bora Imre, Csalánosi László, ifj. Kovács Zoltán, Dr. Gellai Imre, Dr. Ruszinkó Ádám, Dr. Róna Iván, Asztalos László, Szírbik Imre, Pálinkás József, Illésné Schäfer Andrea, Dr. Albel Andor

RIB Fotóalbum

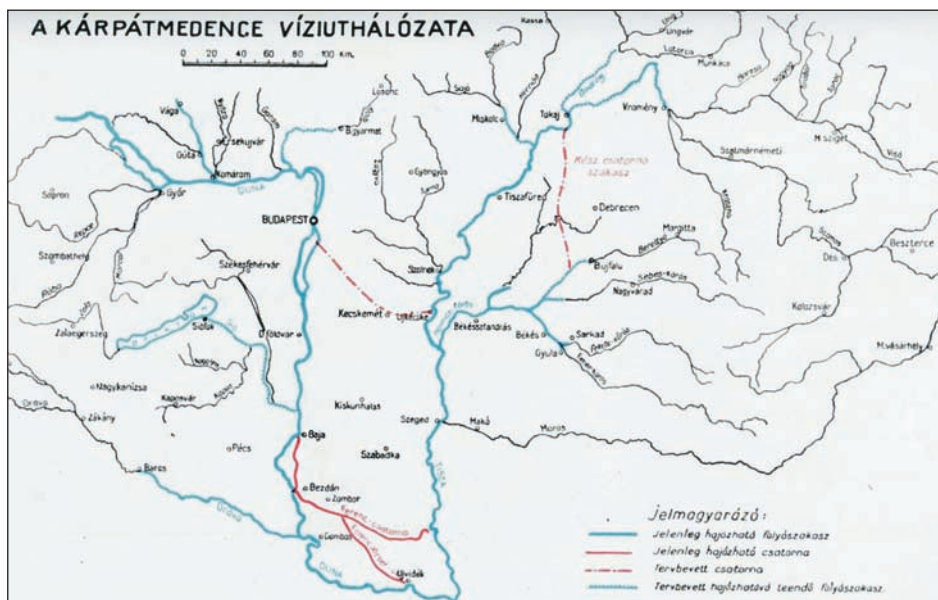
Az International Water Power and Dam Construction szerkesztősége a folyóirat megjelenésének 60. évfordulója alkalmából összeállítja és a 2009. szeptemberi számában közzéteszi annak a 60 személynek a listáját, aki a legtöbb változást hozta a vízenergia iparban a lap megjelenésének hat évtizede alatt. A legnagyobb befolyást gyakorló szakemberek listáját a beérkezett jelölések alapján állítják össze. A világ országaiból legtöbb jelölést kapta: **Dr. Mosonyi Emil**

Mosonyi Emil emlékéfény

IVIE Energetikai Szakkollegium - 2009.09.10.

Szennyvíz-energiatároló
Magyarországon

Oldal: 3

1999.04.30. PHARE támogatással, a DHV Magyarország Kft. Humán Régió Tanácsadó Iroda által, 1999.04.27.30. között szervezett, Sziráki Kastély Hotelben tartott, az EU regionális továbbképzési programja, 2. turnusának résztvevői a RIB elnökök és főtitkárok, munkatársak

Balról: Csima György / BRIB főtitkár, Juhász István / GM Turizmus Szakterület, Turisztikai Regionális Igazgatóság, Szigethy Dezső / SKIB főtitkár, Dr. Hanusz Árpád / ÉMRIB elnök Dr. Czeglédi József / KDRIB főtitkár, Pókos Katalin / DNYRIB munkatárs, Galántai László / Pest Megyei Önkormányzat, Budapesti RIB tag, Sillő Piroska / BRIB munkatárs, Kovács Gábor / TRIB elnök, Szabó Gábor / KDRIB elnök, Dr. Albel Andor / DARIB főtitkár, Kerekes László / TRIB főtitkár

A Rib –RMI megszervezte a Tourinform Irodák vezetőinek szakmai tanulmányútját:1999-ben Siófokon szemináriumot tartottak.

Együttműködés az Alföldön, a határmenti kapcsolatok képekben

Balról: Tóth József, dr.Gellai Imre, dr.Albel Andor, Katona Ilona, dr.Ruszinkó Ádám, Pap Zoltán az Együttműködési Megállapodás aláírásakor

Szeminárium az oktatásról Szarvason: Nicu Radulascu, dr.Bíró Gáspár, dr.Tokaji Ferenc, Fülöp Nagy János

A VETK elnöke Vukovic Milan átveszi az Eurorégiós Megállapodást dr. Albel Andortól

Az első Magyar – Szerb Balneológiai Konferencia elnöksége, Kecskemét 2008. Balról: dr. Ágoston Ferenc, dr. Albel Andor, dr. Kovács Miklós, dr. Bender Tamás

Szeminárium a Tiszaakécske Tiszaparti Termálfürdőben

RIB tagjai és kísérőik a Berlini ITB-n (2010) balról: Kovács Zoltán, Pap Mária, Tokaji ferenc, Albel Andor, Szirbik Imre, Molnár Csaba, Tóth Károly, Czakóné Bartucz Katalin, Nacsá József, Glózik Klára, Nacsá Józsefné. Fent: - az ITB magyar standjának tárgyalójában.

Tartalomjegyzék

Előszó	3
Köszöntők.....	4
Dr. Somogyi Zoltán levele	4
Varga Zoltán Önkormányzati Miniszter levele	5
Dr. Róna Iván levele.....	7
<i>Albel–Péteri–Tokaji:</i>	
Létrejönnek a Regionális Idegenforgalmi Bizottságok	9
A turizmus állami irányításának változásai 1970-2010 évek között	10
Megalakulnak a RIB-ek	11
Létrejött régióinkban az új szervezet: a Dél-alföldi RIB.....	13
Forduló az ezredfordulón	14
Regionális Marketing Igazgatóságok, Regionális Turisztikai Projektirodák	24
TOURINFORM-HÁLÓZAT	31
A turizmus mozgatórugói.....	31
A Dél-Alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság tagjai	36
A pálya szélén, de a vonalon belül	44
<i>Dr. Nagy Gábor:</i>	
A Dél-Alföld helyzetképe a harmadik évezred első évtizedében	47
A természeti erőforrások jelentősége	47
Területhasznosítási sajátosságok	49
A környezet állapota	49
Népesedési, társadalmi folyamatok a régióban	50
A Dél-Alföld nemzetiségi és felekezeti karaktere	52
A munkanélküliség trendjei és területi jellemzői	53
A jövedelmi viszonyok a régióban	54
Gazdasági teljesítmény.....	54
A régió elérhetősége	56
A Dél-alföldi régió turizmusának alapjai, jelentősége	57
Alföld Kongresszus: Helyünk a világban – kultúra és identitás az Alföldön	59
Mosonyi Emil üzenet Békés megyének:	61
<i>Dr. Gellai Imre:</i>	
A Dél-alföldi régió helyzetéről és fejlődéséről.....	63
<i>Dr. Kozma József:</i>	
A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács és a turizmus fejlesztése	67

DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ OPERATÍV PROGRAMJA 2007–2013	71
ROP tapasztalatok: a 2004–2006 programozási időszak fő tanulságai	71
Indoklás	72
Turisztikai célú fejlesztések (II. prioritási tengely):.....	74

Gulyás Péter:

Hazánk és a Dél-alföldi régió turisztikai térszerkezete	79
Dél-Alföldi Turisztikai Koncepció és Fejlesztési Program	82
Középtávú célok.....	83
A turizmus hatékony működési rendszerének kialakítása	83
Új komplex turisztikai termékek létrehozása	86
A koncepcióban megfogalmazott marketing célok	88

Dr. Ruzsinkó –Dr. Albel Andor:

EuroSpa Hungary Kft. régiófejlesztést segítő tanulmányai	89
A Régió turisztikai kínálata alapján a preferált célcsoportok és kapcsolódó termékek leírása	90
Fejlesztési irányok összefoglalása és indoklása, összhangban a keresleti tendenciákkal	92
„Dél-Alföld Spa” fejlesztési program 2007-13	95

Turisztikai Desztinációs Menedzsmentek létrehozásának lehetőségei a Dél-Alföldi régióban	106
A tanulmány eredményeként megvalósítandó helyi TDMSz-rendszerre vonatkozó szakmai javaslatok	106
A jövőbeli térségi szintű (mikrorégió, régió) TDMSz-rendszerre vonatkozó szakmai javaslatok	107

Dr. Albel Andor:

A Dél-alföldi RIB kapcsolatai a régióval határos országokkal	111
Idegenforgalom a Vajdaságban	113
Pálinskás József a Vajdasági Egészségturisztikai klaszter igazgatója	116
A szomszédos országokkal és azok határmenti régióival folytatott tárgyalásokról:	117
Az együttműködés dokumentumaiból:	119

Dr. Albel Andor:

„Alföld Spa” – Pusztán az egészség!	124
Az „Alföld – Spa” megfogalmazása, ismérvei, a fejlesztés irányai	125
„Nagyalföld Spa” – a klaszter kapcsolatrendszerének alakulása:	131

Kiss Kornélia:

A Dél-Alföld turisztikai régió turisztikai kínálatának és keresletének bemutatása, a vendégforgalom alakulása 1998 és 2009 között	133
A kereskedelmi szálláshelyek kapacitása	133
A szálláshelyek kapacitás-kihasználtságának alakulása	135

A kereskedelmi szálláshelyek forgalma.....	136
A beutazó turizmus alakulása, 1998-2009	138
A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételeinek alakulása 1998 és 2009 között	141
Összegzés	142
Zárszó	143
Magyarország turizmusát irányító Minisztériumok és vezetőik 1988-2010 években.....	144
Nyertes turisztikai pályázatok a megvalósítás útján	147
A RIB tagjai és az RMI dolgozói.....	155
Alföld Turizmusáért díjban részesültek (1999-2009).....	159
RIB Fotóalbum	163

Dr. Albel Andor

Piliscsabán született, 1945-ben. Középiskolai tanulmányait Szarvason végezte, majd Debrecenben a Kossuth Lajos Tudomány Egyetem tanári szakán végzett 1969-ben. A József Attila Tudomány Egyetemen doktorált 1984-ben. Európai Unió tanulmányokat egy éves tanfolyam keretében Budapesten, Brüsszelben és Maastrichtban folytatott.

Jelenleg Gyulán él és megalakulása óta (1998) vezette a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság Titkárságát, majd a Magyar Turizmus RT – Zrt RMI igazgatója – két év megszakitással – 2008 évi nyugdíjba vonulásáig. 8 éven

át tagja a Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak, a bizottság alelnöke.

Az 1970-es évek közepétől foglalkozik területfejlesztési kérdésekkel, elsősorban a Közép Békési Centrum szerepével és fejlesztésével, valamint az ifjúsági turizmus körös-völgyi lehetőségeivel. A Közép-békési (Békéscsaba, Békés, Gyula) Területfejlesztési Társulás alapítója és alelnöke volt 1988-ig. Létrehozója és választott elnöke a Dél-alföldi Gyógy- és Termálfürdők Közhasznú Egyesületének, valamint a 2004-ben megalakult Termálklaszternek. Elindítója az „Alföld Turizmusáért” könyvsorozatnak: „Útmutató idegenforgalmi fejlesztésekhez és pályázatok elkészítéséhez” (1998), és a „Dél-alföldi régió turisztikai kézikönyve” (2000), a „Gyógyító vizek a Dél-alföldön” (2000), valamint az „Egészségturizmus fejlesztése a Nagy-Alföldön” (2009) című könyvek, az „Alföld Spa” (2006) könyvek szerzője, társszerzője és szerkesztője. Munkájának elismeréseként 2007-ben Pro Turismo díjjal tüntették ki.

Dr. Tokaji Ferenc

A jogi végzettségű szakember a turizmus ágazat széles területét járta be. Volt idegenvezető, szállodaigazgató, utazási irodavezető, a gyulai Idegenforgalmi Kamara elnöke és alapítója és első elnöke a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottságnak. 1999 Dél-alföldi Fürdőfejlesztő Közhasznú Egyesület alapító tagja és ma alelnöke, a 2004 Dél-alföldi Fürdőklaszter is alapító tagja. Számos területen jártasságot szerzett a közigazgatásban is. Politikai pályafutását 1994-ben egyéni országgyűlési képviselőként kezdte, a ciklusban számos parlamenti bizottság tagja is. 2002 óta ismét a Dél-

alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács alelnöke. 2004 óta a Hőforrás Üdülésszövetkezet elnök, ügyvezető igazgatója. Az általa 21 éve vezetett Üdülésszövetkezet jelentős fejlődést ért el és meghatározó tényezőjévé vált Gyula idegenforgalmának. Az „Alföld Spa” (2006) könyv társszerzője és a „Buen Camino – Út a csillagok alatt” és az „Élménylánc” – vallási turizmus a Dél-alföldi régióban, valamint „Emberségünk mértéke – Fatimától Santiagóig” című könyvek szerzője. Munkájának elismeréseként Pro Turismo díjjal (2007) és Köz Szolgálatért Érdemjegy Arany Fokozatával (2010) tüntették ki.

Kedves Utazó!

Járt már az aranyló gyógyvizek, a végeláthatatlan puszták, a vadregényes folyók, a hagyományörző rendezvények, a finom vidéki ízek és a felejthetetlen vendégszeretet hazájában? Amennyiben még nem, akkor megteheti, ha ellátogat az ország legnagyobb régiójának csodálatos vidékére. Testi-lelki feltöltődésre vágyik? Európai színvonalú gyógyfürdőink minden igényt kielégítve nemcsak a testi kényeztetést biztosítják, hanem a lelki felfrissülést is garantálják. Egy életre szóló élmény részese kíván lenni? Pusztáink varázslatos világa és színes programjai felejthetetlen emlékeket hagynak a látogatóban. Szeretné idejét aktívan tölteni? Barangoljon nemzeti parkjainkban, evezzen, horgásszon és fürdőzzön természetes vizeinkben, fedezze fel a régió varázslatos vízivilágát, ismerje meg a Dunától a Tiszán keresztül a Körösök vidékének vadregényes tájait.

2010 a Fesztiválok Éve, amikor a Dél-Alföldön több száz rendezvény várja a vendégeket, hogy a látnivalók megtekintése, a kirándulások és fürdőzés mellett ízelítőt adjanak a térség hagyományaiból, gasztronómiai különlegességeiből és az itteni emberek vendégszere-téből egyaránt.

Különleges sportesemények, szabadtéri színpadok, kulturális, hagyományörző, gasztronómiai, ifjúsági és szakmai rendezvények végtelen sora egész esztendőben: ezt kínálja Önnek a Dél-Alföld a Fesztiválok Évében!

**Rendezvényeinkről bővebb információ:
www.delalfold.info**

fesztiválok
éve 2010 *élmény veled*

MAGYARORSZÁG
Itthon otthon van